



TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI  
Fakulta přírodovědně-humanitní  
a pedagogická



# Retribuce a udavačství. Případ Mimořádného lidového soudu Litoměřice 1945 - 1948

## Bakalářská práce

*Studijní program:* B7106 – Historická studia  
*Studijní obor:* 7105R062 – Kulturněhistorická a muzeologická studia  
*Autor práce:* **Zuzana Hruběšová**  
*Vedoucí práce:* Mgr. Kateřina Lozoviuková, Ph.D.



## ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Zuzana Hrubešová**  
Osobní číslo: **P13000465**  
Studijní program: **B7106 Historická studia**  
Studijní obor: **Kulturněhistorická a muzeologická studia**  
Název tématu: **Retribuce a udavačství. Případ Mimořádného lidového soudu  
Litoměřice 1945 - 1948**  
Zadávací katedra: **Katedra historie**

### Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem bakalářské práce je na základě analýzy, komparace a syntézy pramenů a odborné literatury charakterizovat problematiku trestání udavačství v rámci československého retribučního soudnictví v letech 1945 až 1948. Udavačství patřilo mezi nejzávažnější zločiny kolaborace a jeden z nejčastěji projednávaných přečinů.

Konkrétně bude provedena detailní analýza těchto kauz u Mimořádného lidového soudu v Litoměřicích. Obecné výsledky výzkumu budou rozšířeny o vybrané kauzy, které jsou svým charakterem typické nebo se naopak nějakým způsobem vymykají.

Výzkum zohlední sociální, národnostní a genderovou strukturu obžalovaných, vyčíslen bude mimo jiné poměr odsuzujících a osvobozujících rozsudků.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury: **viz příloha**

Vedoucí bakalářské práce:

**Mgr. Kateřina Lozoviuková, Ph.D.**

Katedra historie

Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2015**

Termín odevzdání bakalářské práce: **29. dubna 2016**



doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc.  
děkan

L.S.



PhDr. Jaroslav Pažout, Ph.D.  
vedoucí katedry

V Liberci dne 30. dubna 2015

# Příloha zadání bakalářské práce

Seznam odborné literatury:

## Prameny:

Dobový tisk

Sbírka zákonů České republiky 1945 - 1949

Státní oblastní archiv v Litoměřicích, Mimořádný lidový soud Litoměřice, 729.

## Literatura:

BORÁK, Mečislav: Spravedlnost podle dekretu: Retribuční soudnictví v ČSR a Mimořádný lidový soud v Ostravě (1945-1948). 1. vyd. Šenov u Ostravy, Tilia 1998, ISBN 80-86101-07-X.

BOROVÍČKA, Michael: Kolaboranti: 1939-1945. 1. vyd. Praha, Litomyšl, Paseka 2007, ISBN 978-80-7185-846-1.

BRANDES, Detlef: Češi pod německým protektorátem: okupační politika, kolaborace a odboj 1939-1945, 1. vyd. Praha, Prostor 1999, ISBN 80-7260-017-6.

FROMMER, Benjamin: Národní očista: retribuce v poválečném Československu, 1.vyd. Praha, Academia 2010.

JARKOVSKÁ, Lucie: Odplata, či spravedlnost?: mimořádné lidové soudy 1945-1948 na Královéhradecku, 1. vyd. Praha, Prostor 2008.

JIRŮ, Václav: Nedaleko od Norimberku. Z dějin Mimořádného lidového soudu v Chebu v letech 1946-1948, 1. vyd. Cheb, Svět křídel 2000, ISBN 80-85280-68-X.

KAPLAN, Karel: Dva retribuční procesy: Komentované dokumenty: (1946-1947), 2. vyd. Praha, Nakladatelství R 1992, ISBN 80-901431-1-3.

KOČOVÁ, Kateřina: Činnost mimořádných lidových soudů. MLS Česká Lípa, Liberec a Litoměřice, Disertační práce, Hradec Králové 2006.

KOČOVÁ, Kateřina: Druhá retribuce. Činnost mimořádných lidových soudů v roce 1948, in: Soudobé dějiny. Komplex odsunu. Vysídlení Němců a české pohraničí po roce 1945, Praha, Ústav pro soudobé dějiny Akademie věd ČR 2004, ISSN 1210-7050.

KUKLÍK, Jan: Mýty a realit takzvaných Benešových dekretů: Dekrety prezidenta republiky 1940-1945, 1. vyd. Praha, Linde 2002, ISBN 80-7201-352-1.

LOZOVIUKOVÁ, Kateřina: Ghetto Terezín a Mimořádný lidový soud v Litoměřicích v letech 1945-1948, in: Židé v Čechách.

Praha, Židovské muzeum v Praze ve spolupráci se Severočeským muzeem v Liberci 2007. ISBN 978-80-86889-58-0.

LOZOVIUKOVÁ, Kateřina: Malá pevnost Terezín a MLS Litoměřice v roce 1948, in: Svět historie-historikův svět. Liberec, Technická univerzita 2007. ISBN 978-80-7372-214-2.

LOZOVIUKOVÁ, Kateřina: Příspěvek ke zhodnocení činnosti mimořádných lidových soudů v prvním retribučním období (1945-1947), in: Pax bello potior : sborník věnovaný doc. PhDr. Rudolfu Andělovi, CSc. Liberec, Technická univerzita 2004. ISBN 80-7083-816-7.

LOZOVIUKOVÁ, Kateřina: Tresty smrti udělené u Mimořádného soudu v Liberci v letech 1945-1948, in: Fontes Nissae. ISBN 978-80-7372-432-0, 2008, [Sv.] 9.

PEJČOCH, Ivo - PLACHÝ, Jiří: Okupace, kolaborace, retribuce. Praha, Ministerstvo obrany České republiky Prezentační a informační centrum MO, 2010.

RAPAVÁ, Ivana: Mimořádný lidový soud v Mostě v letech 1945-1948, Ústí nad Labem, Albis International 2010, ISBN: 978-80-86971-22-3.

SÝKOROVÁ, Veronika: Mimořádný lidový soud Mladá Boleslav 1945 1947,  
Diplomová práce, Liberec, Technická univerzita v Liberci 2005.

UHLÍŘ, Jan Boris: Ve stínu říšské orlice : Protektorát Čechy a Morava, odboj  
a kolaborace. 1. vyd. Praha , Aleš Skřivan ml. 2002, ISBN 80-86493-05-9.



## Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

## **Poděkování**

Ráda bych na tomto místě poděkovala vedoucí své bakalářské práce Mgr. Kateřině Lozoviukové, Ph.D., za cenné rady, pomoc, trpělivost a čas, který věnovala vedení této práce. Archivářce ze Státního oblastního archivu v Litoměřicích paní Janě Vanišové a archivářce ze Státního okresního archivu v Litoměřicích se sídlem v Lovosicích Mgr. Evě Lupejové za ochotu a vstřícnost. V neposlední řadě své rodině a přátelům za podporu, lásku a pochopení. Jmenovitě bych ráda poděkovala panu Jakubovi Tlustému.

# **Retribuce a udavačství. Případ Mimořádného lidového soudu Litoměřice 1945–1948**

## **Anotace**

Tato bakalářská práce se analyzuje kauzy osob souzených za udavačství u Mimořádného lidového soudu v Litoměřicích v letech 1945–1948. První část práce vznikla syntézou odborné literatury, charakterizuje mezinárodní souvislosti, dokumentaci a trestání kolaborace v Evropě, popisuje také vznik retribučních dekretů a fungování mimořádných lidových soudů v českých zemích. Druhá část představuje výsledky bádání na základě analýzy soudních složek, podává statistické vyhodnocení trestání udavačských činů před tímto soudem. V poslední části jsou popsány konkrétní případy udavačů a konfidentů. Bakalářská práce vychází z fondu MLS Litoměřice uloženého ve Státním oblastním archivu v Litoměřicích. K práci je přiložen seznam udavačů souzených u MLS Litoměřice a několik fotografií souzených.

**Klíčová slova:** mimořádný lidový soud, retribuce, udavačství, udavač, konfident, gestapo, pomsta, očista, Litoměřice.



# **Retribution and informing. Extraordinary People's court Litoměřice 1945–1948**

## **Annotation**

This Bachelor Thesis analyses Cases of People judged for informing by Extraordinary People's Court in Litoměřice between 1945–1948. The first Part of the Thesis originated by Synthesis of the Literature and it characterises International Contexts, Documentation and the Sentencing of Collaboration in Europe, it also describes the Origin of Retribution Decrees and the Functioning of the Extraordinary People's Court in The Czech Lands. The second Part of the Thesis introduces the Consequences of Analysis of the Judicial Files that gives Statistical Data on the Punishment of the Crimes of Informing before this Court. The last Part of the Thesis describes Concrete Cases of Informers and Police Informers judged by this Court. This Bachelor Thesis arises out of the Fund of Extraordinary People's Court in Litoměřice 1945–1948 which is Deposited in the State Regional Archive in Litoměřice. A Part of the Thesis is Attachment which includes a List of Informers judged by Extraordinary People's Court Litoměřice and some Photography of Accused Informers.

**Key words:** Extraordinary People's Court, Retribution, Informing, Informer, Police Informer, Gestapo, Vengeance, Cleansing, Litoměřice.

## Obsah

Seznam tabulek.....	9
Seznam použitých zkratk.....	10
Úvod.....	12
Rozbor pramenů a literatury.....	16
Kritika pramenů.....	16
Kritika literatury.....	17
1. Retribuce v Československu a mezinárodní kontext.....	23
1.1 Co je retribuce.....	23
1.2 Mezinárodní souvislosti.....	25
1.3 Tzv. divoká retribuce.....	28
1.4 Retribuce v Československu.....	33
1.5 Shrnutí.....	39
2. Mimořádné lidové soudy.....	41
2.1 Fungování MLS a personální obsazení.....	41
2.2 Sporné body ve fungování MLS.....	45
2.3 Mimořádný lidový soud Litoměřice.....	47
3. Udavačství.....	53
3.1 Fenomén udavačství.....	53
3.2 Udavačství v českých zemích.....	55
3.3 Udavačství a konfidentství – § 11.....	57
3.4 „Problém odporného udavače“.....	60
4. Charakteristika případů udavačství projednávaných u Mimořádného lidového soudu v Litoměřicích.....	62
4.1 Souhrnné údaje o obviněných.....	63
4.1.1 Počet souzených udavačů.....	65
4.1.2 Věkové hledisko.....	68
4.1.3 Národnostní hledisko.....	71
4.1.4 Geografické hledisko.....	72
4.1.5 Povolání.....	73
4.2 Udělené tresty a jejich struktura.....	74
4.3 První a poslední souzení udavači.....	83
4.4 Osud udavačů po odsouzení.....	85
4.5 Udavači, kteří nebyli souzeni.....	87
5. Rozbor případů udavačství projednávaných u MLS Litoměřice.....	90
5.1 Důvody udání.....	90
5.2 Vztah udavačů k udaným osobám.....	97
5.3 Četnost udání podle let.....	100
5.4 Místa a způsob udání.....	101
6. Konkrétní případy udavačství projednávané u MLS Litoměřice.....	104
6.1 Případ roudnických udavačů.....	104
6.2 Případy spojené s MP a Ghettem Terezín.....	110
6.2.1 Ghetto Terezín.....	110
6.2.2 Malá pevnost Terezín.....	112
6.3 Konfidenti.....	113
6.4 Příklady udavačství podle let odsouzení.....	114
6.4.1 Případ František Phillip.....	115

6.4.2 Příklad manželé Kettnerovi.....	116
6.4.3 Příklad Marie Cafourková.....	118
6.5.4 Příklad Bohumil Krampol.....	119
Závěr.....	121
Použité prameny a literatura.....	124
Prameny.....	124
Archivní.....	124
Tištěné.....	124
Literatura.....	125
Seznam příloh.....	134
Příloha č. 1: Obrazová příloha.....	135
Příloha č. 7: Seznam udavačů souzených u Mimořádného lidového soudu v Litoměřicích.....	138

## **Seznam tabulek**

Tabulka 1: Přehled počtu souzených udavačů u vybraných MLS, s. 63

Tabulka 2: Počet souzených udavačů v roce 1945, s. 66

Tabulka 3: Počet souzených udavačů v roce 1946, s. 66

Tabulka 4: Počet souzených udavačů v roce 1947, s. 67

Tabulka 5: Počet souzených udavačů v roce 1948, s. 68

Tabulka 6: Počet souzených udavačů podle národností, s. 71

Tabulka 7: Tresty uložené udavačům v roce 1945, s. 74

Tabulka 8: Tresty uložené udavačům v roce 1946, s. 74

Tabulka 9: Tresty uložené udavačům v roce 1947, s. 76

Tabulka 10: Tresty uložené udavačům v roce 1948, s. 76

Tabulka 11: Udavači, kteří nebyli souzeni, s. 88

Tabulka 12: Počty udání podle let, s. 101

## Seznam použitých zkratk

atd. – a tak dále

BMM – Böhmisch-Mährische Maschinenfabrik AG (válečný název ČKD)

CROWCASS – Central Registry of War Criminals and Security Suspects (Ústřední evidence válečných zločinců a podezřelých osob)

ČMD – Českomoravské dráhy

ČSR – Československo

DAF – Deutsche Arbeitsfront (Německá pracovní fronta)

FS – Freiwilliger Schutzdienst (Dobrovolné ochranné oddíly, ordneři)

Gestapo – Geheime Staatspolizei (Tajná státní policie)

HG – Hlinkova garda

HJ – Hitlerjugend (Hitlerova mládež)

HSL'S – Hlinkova slovenská ľudová strana

IMT – International Military Tribunal (Mezinárodní vojenský tribunál)

KSČ – Komunistická strana Československa

KT – koncentrační tábor

MLS – Mimořádný lidový soud

MNV – Místní národní výbor

MP – Malá pevnost (Terezín)

např. – například

NF – Národní fronta Čechů a Slováků

NOF – Národní obec fašistická

NS – Národní soud

NSDAP – Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei (Nacionálně socialistická německá strana dělnická)

NSF – Nationalsozialistischen Frauenschaft (Národně socialistické ženské hnutí)

NSFK – Nationalsozialistisches Kraftfahrkorps (Národně socialistický motorizovaný sbor)

NSKK – Nationalsozialistisches Kraftfahrkorps (Národně socialistický motoristický spolek)

NSKOV – Nationalsozialistische Kriegsoferversorgung (Sdružení raněných vojáků a pozůstalých padlých z první světové války)

NSV – Nationalsozialistische Volkswohlfahrt (Nacionálně socialistický organizace pro sociální výpomoc a dobročinnost)

ONV – Okresní národní výbor

RM – Reichsmark (říšská marka)

SA – Sturmabteilung (Německé úderné oddíly)

Sb. – Sbírka zákonů

SD – Sicherheitsdienst (Bezpečnostní služba)

SdP – Sudetendeutsche Partei (Sudetoněmecká strana)

SFK – Sudetendeutsches Freikorps (Sudetoněmecký dobrovolnický sbor)

SNB – Sbor národní bezpečnosti

SNR – Slovenská národní rada

SOA – Státní oblastní archiv

SokA – Státní okresní archiv

SS – Schutzstaffel (Nacistické ochranné oddíly)

SSSR – Svaz sovětských socialistických republik

StB – Státní bezpečnost

TGM – Tomáš Garrigue Masaryk

TNK – Trestní nalézací komise

tzv. – takzvaný

UNWCC – United Nations War Crimes Commission (Komise spojených národů pro válečné zločiny)

USA – United States of America (Spojené státy americké)

Zb. – Zbierka zákonov

## Úvod

Ještě před ukončením druhé světové války diskutovali a plánovali zástupci evropských států, jak potrestat její viníky. Hlavní provinilce měl soudit Mezinárodní vojenský tribunál v Norimberku, případně v Tokiu, v jednotlivých zemích pak fungoval nejednotný systém trestání válečných zločinců a kolaborantů, v českých zemích, potažmo v Československu, měly trestání těchto osob na starosti Mimořádné lidové soudy (MLS). Z několika důvodů, mezi které řadíme například odlišnou situaci v obou částech země v období druhé světové války, fungoval v Československu nejednotný systém retribuice. V českých zemích vzniklo celkem čtyřicet takovýchto soudů podle dekretu 16/1945 Sb.<sup>1</sup> Mimořádný lidový soud v Litoměřicích se řadil mezi důležité MLS, jelikož do jeho jurisdikce patřilo potrestání zločinů, které se odehrály v Malé pevnosti a v ghettu Terezín. Cílem této práce ovšem není analýza a rekonstrukce fungování MLS Litoměřice, analýza fungování soudu již byla provedena.<sup>2</sup>

Tato bakalářská práce se zaměřuje úzce pouze na jeden druh provinění souzený u tohoto mimořádného lidového soudu, konkrétně si klade za cíl zmapovat případy udavačství v obou retribučních obdobích, mezi lety 1945–1948, práce je tedy vymezena tematicky, regionálně i časově. Hlavními úkoly bylo charakterizovat, analyzovat a statisticky vyhodnotit počet a genderovou, věkovou i národnostní strukturu osob souzených u MLS Litoměřice podle §11 tzv. velkého retribučního dekretu, tedy za udavačství. Práce by měla poukázat na to, jak bylo udavačství častým zločinem během okupace českých zemí za druhé světové války a jak závažné mělo často důsledky, které si ovšem udavači většinou ani neuvědomovali, že k udavačství se lidé přikláněli z různých příčin, ideologických, finančních či ve snaze řešit osobní spory. Dále by práce měla zjistit, zda i u MLS Litoměřice platí, že je udavačství typicky ženským zločinem, za který bývá často považováno. Vedle udavačství se u obviněných objevují i další zločiny, jejich konkrétní příklady jsou uvedeny v příloze *Seznam udavačů souzených u Mimořádného lidového soudu v Litoměřicích*.<sup>3</sup>

---

1 Dekret presidenta republiky o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech. V Praze sídlil ještě Národní soud, zřízený podle dekretu 17/1945 Sb., ten měl soudit politiky, aktivistické novináře a ostatní osoby z válečného veřejného života, které kolabovaly.

2 KOČOVÁ, Kateřina. *Činnost mimořádných lidových soudů – MLS Česká Lípa, Liberec a Litoměřice*. Hradec Králové, 2006. Disertační práce. Univerzita Hradec Králové.

3 Viz s. 138–171.



Případy udavačství soudy neposuzovaly vždy jednotně, hodnotily, o jaký přečin se jedná, zda o politický, hospodářský či o drobnou kriminalitu, jelikož každé z těchto udání mělo pro poškozeného jiné následky. V některých případech se ukázalo, že udavač nahlásil věc zcela oprávněně, jako v případech krádeží, a obviněný udavač byl zproštěn. Rozdílně posuzovaly MLS také, kam bylo udání učiněno, nejvýznamněji byly posuzovány případy udavačství učiněné u gestapa, které mohly mít pro udaného fatální následky. Poslední věcí, kterou soud hodnotil, bylo, zda poškozený došel díky udání k újmě, či dokonce zemřel.

Obecně lze konstatovat, že v práci byly použity dvě vědecké metody, v první, obecné části, jsem využila odborné literatury a s pomocí syntézy utvořila textový celek. Druhá část, spočívala v analýze archivních dokumentů týkajících se případů udavačů souzených u MLS Litoměřice. Práce je členěna na kapitoly, které se dále dělí na podkapitoly. Strukturálně můžeme práci rozdělit na dvě části, obecnou (první tři kapitoly) a část o případech udavačství souzených MLS Litoměřice (kapitoly 4–6). První kapitola je věnována retribuci obecně, vysvětluje, co retribuce znamená, zasazuje ji do mezinárodního kontextu, pojednává také o problémech spojených s koncem války a okupace v Československu, konkrétně o represích vůči německy a maďarsky mluvícímu obyvatelstvu. V závěru v krátkosti vysvětluje a popisuje právní podklady zakládající Mimořádné lidové soudy, Národní soud a tzv. malou retribuci s Trestními nalézacími komisemi.

Druhá kapitola pojednává o MLS obecně, vysvětluje jejich fungování a personální obsazení. Popisuje sporné body ve fungování soudů, jako zneužívání §16/2 (polehčující okolnosti) tzv. velkého retribučního dekretu, konflikt odsunu a potrestání Němců či o zneužití retribuce politickou mocí po únoru 1948. Závěrečná část této kapitoly charakterizuje Mimořádný lidový soud Litoměřice, včetně krátkého zhodnocení činnosti a reakcí tisku na projednávané kauzy.

Následující kapitola se snaží přiblížit podstatu udavačství, které se, alespoň podle výzkumu provedeného na případech projednávaných u MLS Litoměřice, dá považovat jen minimálně za ideologicky motivovaný zločin. Nejčastějším motivem pro udání byly osobní spory, lidé si mnohdy ani neuvědomovali, jak vážné následky může jejich udání mít. Druhým nejčastějším důvodem udavačství byl strach a snaha zachránit sebe, případně své blízké, teprve poté následují finanční a hmotné důvody a nejméně

udavačů udávalo z ideologických příčin. Dále kapitola seznamuje čtenáře se třemi většími udavačskými érami v novodobých českých dějinách, s definicí § 11 tzv. velkého retribučního dekretu a s „problémem odporného udavače“ podle L. L. Fullera.

Čtvrtá kapitola charakterizuje případy udavačství projednávané u Mimořádného lidového soudu Litoměřice. V úvodu porovnává množství osob souzených za udavačství u ostatních MLS a u MLS Litoměřice, přičemž litoměřický MLS má poměrně vysoký výsledek, z udavačství zde byl obviněn průměrně každý čtvrtý souzený. První podkapitola pojednává o počtu souzených udavačů, jejich věku, národnosti, odkud pocházeli, jejich povolání. Druhá podkapitola pojednává o udělených trestech a jejich struktuře. V další podkapitole se snažím přiblížit osud udavačů po odsouzení. V krátkosti jsou také představeny osoby obviněné z udavačství, k jejichž odsouzení z nějakého důvodu nedošlo. Pro lepší orientaci je tato a následující část práce doplněna tabulkami.

Navazuje pátá kapitola pojednávající o udavačství u MLS Litoměřice obecně, o důvodech udání, o vztahu udavačů k udaným osobám, o četnosti udání podle let a místech a způsobech udání.

Poslední kapitola popisuje konkrétní případy projednávané u MLS Litoměřice, je opět členěná do několika podkapitol. První charakterizuje případy roudnických udavačů, jejichž případ je dnes již veřejnosti poměrně známý. Druhá podkapitola se zabývá případy udavačů spojených s MP a ghettem Terezín. Třetí rozebírá problematiku konfidentství. Poslední část je složena ze čtyř vybraných případů, kritériem výběru byl rok odsouzení, aby za každý rok činnosti byl popsán jeden případ.

K práci je přiložen seznam udavačů souzených u MLS Litoměřice, rozdělen je podle pohlaví souzených, tyto dva seznamy jsou dále řazeny abecedně podle příjmení, obsahují jméno, příjmení obviněného, datum narození, národnost, povolání, bydliště (pro lepší orientaci pouze okres), počet udaných osob, další provinění, případná délka trestu a datum odsouzení či zproštění.

Stěžejním pramenem pro statistické vyhodnocení údajů o obviněných byly trestní spisy fondu Mimořádného lidového soudu v Litoměřicích uložené ve Státním oblastním archivu v Litoměřicích. Konkrétně se jednalo o 493 složek týkající se §11 tzv. velkého retribučního dekretu. V trestních spisech obviněných vidíme, že často nebyli souzeni jen za udavačství, často bylo udavačství jen vedlejším proviněním a ob-

jevuje se v kombinaci s jinými proviněními. MLS Litoměřice projednával také větší udavačské kauzy, jako případ Alfreda Bauera, který svým udáním způsobil zatčení téměř stovky roudnických studentů, jeho případ je v práci rozebrán.

Citáty jsou uvedeny v uvozovkách a psány kurzívou. V soudních spisech se často objevuje několik variant jmen, to se týká hlavně jmen německých, která byla počešťována, v celé práci, v textu i v seznamu udavačů, byly použity varianty uvedené v rozsudku, pokud k souzení z nějakého důvodu nedošlo, byly použity varianty ze stíhacího návrhu.

## Rozbor pramenů a literatury

### Kritika pramenů

Klíčovým pramenem pro tuto práci byly trestní spisy fondu MLS Litoměřice uloženého ve Státním oblastním archivu Litoměřice,<sup>4</sup> konkrétně spisy týkající se osob souzených za udavačství. Pro práci bylo prostudováno 493 trestních spisů týkajících se 532 osob obviněných podle § 11 tzv. velkého retribučního dekretu, tedy z udavačství. Celý tento fond je veřejnosti přístupný, práci s ním ulehčuje jmenný rejstřík, složky jsou v kartonech řazeny podle data odsouzení, většina jich je v dobrém stavu, texty jsou psány česky, většinou strojopisem, pouze občas se objevují dokumenty v němčině.

Konkrétně se ve spisech nachází soupis všech dokumentů ve složce, umístěný hned v úvodu, protokoly sepsané s obžalovaným, výpovědi svědků, žalobní návrh, zápis z hlavního přelíčení a rozsudek. Některé složky obsahují další listiny o osudu udavače po odsouzení, jako zprávu o odsunu, o propuštění z vězení, přemístění do jiné věznice či zprávu o úmrtí, případně žádosti o milost. Ve složkách se často objevuje důkazní materiál v podobě různých legitimací dokazujících členství v kolaborantských organizacích, k případu relevantní korespondence, případně originály udání. Minimum složek obsahuje fotografie, v případě udavačů se jednalo o necelých třicet složek s osobními fotografiemi. V případě větších kauz můžeme ve složkách nalézt i novinové články týkající se případu.

S takto specifickým pramenem, jakým soudní spisy MLS bezpochyby jsou, musíme zacházet objektivně. Obžalovaní často vypovídali tak, aby se ukázali v lepším světle a přiznali jen informace nezbytně nutné, málokterý obviněný přiznal celou pravdu. Svědci či poškození mívali zase tendenci ve výpovědích přehánět a předkládat vlastní domněnky. V případě, kdy je více obviněných, se stávalo, že na sebe obvinění vinu navzájem svalovali. Je proto potřeba prostudovat a porovnat výpovědi všech stran a nebrat vše, co vyslýchaný uvede jako holý fakt.

Regionální tisk případy doplňuje a mnohdy přináší jiný pohled. V případě MLS Litoměřice jsou relevantním tiskem týdeníky *Litoměřický kraj* (roč. 1945) a *Svobodný Máchův kraj* (roč. 1946–1948), které informovaly o některých kauzách projednávaných

---

4 Státní oblastní archiv Litoměřice. Mimořádný lidový soud Litoměřice 1945–1948. Sign. NAD 729.

před daným soudem. Obě periodika jsou uložena ve Státním okresním archivu Litoměřice se sídlem v Lovosicích.<sup>5</sup>

Ke studiu dekretů a zákonných nařízení byla využita *Sbírka zákonů a nařízení republiky Československé*, ročníky 1945–1948. Mimořádné lidové soudy ustavoval dekret prezidenta republiky č. 16/1945 Sb., který byl v druhém retribučním období obnoven zákonem č. 33/1948 Sb. Národní soud ustavoval dekret č. 17/1945 Sb. Posledním retribučním dekretem, je tzv. malý retribuční dekret, vydaný pod číslem 138/1945 Sb.

V práci jsou na několika místech citovány vzpomínky a projevy tehdejšího ministra spravedlnosti Prokopa Drtiny.<sup>6</sup> Celý seznam použitých pramenů je uveden v závěru práce.<sup>7</sup>

## Kritika literatury

Literaturu týkající se tematiky retribuce lze rozdělit do několika skupin. První skupinou jsou práce týkající se samotných Mimořádných lidových soudů. Problematika Mimořádných lidových soudů byla do roku 1989 badateli opomíjena, hlavně kvůli nepřístupnosti archivních fondů. Stěžejní a průkopnickou prací k tématu MLS je práce Mečislava Boráka o Mimořádném lidovém soudu v Ostravě,<sup>8</sup> kde mimo výsledků bádání o tomto soudu popisuje vznik retribučních dekretů, mezinárodní souvislosti, fungování mimořádných lidových soudů v obou retribučních obdobích a retribuci na Slovensku.

Následovalo několik prací o tématu jednotlivých MLS, v následujících řádcích jsou řazeny podle jednotlivých soudů, nikoliv chronologicky dle data vzniku. Činností MLS Liberec se zabývala Kateřina Lozoviuková v několika studiích<sup>9</sup> či Jiří Kozák, kte-

5 Státní okresní archiv Litoměřice se sídlem v Lovosicích. Týdeník Litoměřický kraj. Roč. 1945.; Státní okresní archiv Litoměřice se sídlem v Lovosicích. Týdeník Svobodný Máchův kraj. Roč. 1946–1948.

6 DRTINA, Prokop. *Československo můj osud: Kniha života českého demokrata 20. století*. 1. vyd. Praha: Melantrich, 1992. ISBN 80-7023-114-9.

7 *Seznam použitých pramenů a literatury*, viz s. 124–125.

8 BORÁK, Mečislav. *Spravedlnost podle dekretu: Retribuční soudnictví v ČSR a Mimořádný lidový soud v Ostravě (1945–1948)*. 1. vyd. Šenov u Ostravy: Tilia, 1998. ISBN 80-86101-07-X.

9 KOČOVÁ, Kateřina. Mimořádný lidový soud v Liberci v letech 1945–1948 a pobočný koncentrační tábor v Chrastavě-Bílém Kostele. In: *Vladimír Wolf et Opera Corcontica: sborník příspěvků k šedesátinám Prof. PhDr. Vladimíra Wolfa*. Hradec Králové: Ústav historických věd PDF UHK: Sdružení historiků ČR, 2002, s. 229–237. ISSN 1211-8176.; KOČOVÁ, Kateřina. Mimořádný lidový soud v Liberci v roce 1948. *Fontes Nissae. Prameny Nisy*. 2004, sv. 5, s. 131–166. ISBN 80-7083-889-2.; KOČOVÁ, Kateřina. Mimořádný lidový soud v Liberci a firma Johann Liebieg a Comp. *Fontes Nissae. Prameny Nisy*. 2005, sv. 6, s. 86–115. ISSN 1213-5097.; LOZOVIUKOVÁ, Kateřina. Mimořádný lidový soud v Liberci a pobočné koncentrační tábory KT Groß-Rosen. *Fontes Nissae. Prameny*

rý podává analýzu fungování soudu.<sup>10</sup> K. Lozoviuková společně se Z. Radvanovským a J. Suchou napsala také knihu zabývající se činností MLS Liberec a Litoměřice.<sup>11</sup> Ve své disertační práci zkoumala Lozoviuková činnost tří retribučních soudů – Česká Lípa, Liberec a Litoměřice v obou retribučních obdobích.<sup>12</sup> Je autorkou několika dalších studií zabývajících se problematikou MLS, například zhodnocením činnosti MLS v prvním retribučním období.<sup>13</sup>

Problematikou MLS v Hradci Králové se v bakalářské práci zabýval Jaroslav Nečas,<sup>14</sup> ve Sborníku prací východočeských archivů vyšla práce Zuzany Dubové,<sup>15</sup> která informuje také o činnosti MLS v Chrudimi<sup>16</sup> a v knize *Odplata či spravedlnost?* se té-

- Nisy*. 2006, sv. 7, s. 124–145. ISSN 1213-5097.; LOZOVIUKOVÁ, Kateřina. Tresty smrti udělené u Mimořádného soudu v Liberci v letech 1945–1948. *Fontes Nissae. Prameny Nisy*. 2008, sv. 9, s. 73–107. ISSN 1213-5097.
- 10 KOZÁK, Jiří. Činnost Mimořádného lidového soudu v Liberci 1945–1948. In: MALÝ, Karel; SOUKUP, Ladislav, eds. *Vývoj práva v Československu v letech 1945–1989*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2004, s. 579–605. ISBN 80-246-0863-4.
  - 11 KOČOVÁ, Kateřina, RADVANSKÝ, Zdeněk, SUCHÁ, Jitka. *Mimořádný lidový soud v Liberci a Litoměřicích v letech 1945–1948*. 1. vyd. Ústí nad Labem: UJEP, 2001. ISBN 80-7044-326-X.
  - 12 KOČOVÁ, Kateřina. *Činnost mimořádných lidových soudů – MLS Česká Lípa, Liberec a Litoměřice*. Hradec Králové, 2006. Disertační práce. Univerzita Hradec Králové.; Studii o činnosti MLS Česká Lípa napsala také Jana Blažková, viz BLAŽKOVÁ, Jana. *Mimořádný lidový soud v České Lípě*. In: *Bezděz: Vlastivědný sborník Českolipska č. 13*. Česká Lípa: Vlastivědný spolek Českolipska, 2004, s. 135–154. ISSN 1211-9172.
  - 13 KOČOVÁ, Kateřina. Příspěvek ke zhodnocení činnosti mimořádných lidových soudů v prvním retribučním období (1945–1947). In: *Pax bello potior: sborník věnovaný doc. PhDr. Rudolfu Andělovi, CSc.* Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2004, s. 299–322. ISBN 80-7083-816-7.; KOČOVÁ, Kateřina. *Mimořádné lidové soudy v prvním retribučním období a odsun osob považovaných za Němce*. In: KOCIAN, Jiří, KOKOŠKA, Stanislav, KOKOŠKOVÁ, Zdena, eds. *Československo na rozhraní dvou epoch nesvobody: sborník z konference k 60. výročí konce druhé světové války*. Praha: Národní archiv, 2005, s. 302–308. ISBN 80-86712-32-X.; KOČOVÁ, Kateřina. *Druhá retribuce: Činnost mimořádných lidových soudů v roce 1948*. In: *Soudobé dějiny: Komplex odsunu: Vysídlení Němců a české pohraničí po roce 1945*, 3-4/2005. Praha: Ústav pro soudobé dějiny, AV ČR 2005, s. 586–625.; KOČOVÁ–LOZOVIUKOVÁ, Kateřina. *Mimořádný lidový soud v Litoměřicích – případ Alfred Bauer*. In: *České, slovenské a československé dějiny: moderní přístupy k soudobým dějinám*. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2006, s. 71–78. ISBN 80-86845-63-X.; LOZOVIUKOVÁ, Kateřina. *Ghetto Terezín a Mimořádný lidový soud v Litoměřicích v letech 1945–1948*. In: HAMÁČKOVÁ, Vlastimila, HANKOVÁ, Monika, LHOTOVÁ, Markéta, eds. *Židé v Čechách: sborník příspěvků ze semináře konaného 24. a 25. října 2006 v Liberci*. Praha: Židovské muzeum v Praze ve spolupráci se Severočeským muzeem v Liberci, 2007, s. 71–95. ISBN 978-80-86889-58-0.; LOZOVIUKOVÁ, Kateřina. *Malá pevnost Terezín a MLS Litoměřice v roce 1948*. In: *Svět historie – historikův svět: sborník profesoru Robertu Kvačkovi*. Liberec: Technická univerzita, 2007, S. 514–540. ISBN 978-80-7372-214-2.; LOZOVIUKOVÁ, Kateřina. *Mimořádný lidový soud v České Lípě*. *Fontes Nissae. Prameny Nisy*. 2007, sv. 8, s. 125–149. ISSN 1213-5097.
  - 14 NEČAS, Jaroslav. *Mimořádný lidový soud v Hradci Králové 1945–1948 a jeho ohlas v dobovém tisku*. Brno. 2011. Bakalářská práce. Masarykova univerzita v Brně.
  - 15 DUBOVÁ, Zuzana. *Mimořádný lidový soud Hradec Králové*. In: *Sborník prací východočeských archivů č. 14*, Zámrsk: Státní oblastní archiv Zámrsk, 2010, s. 209–220. ISBN 978-80-254-9258-1.
  - 16 DUBOVÁ, Zuzana. *Mimořádný lidový soud Chrudim*. In: *Sborník prací východočeských archivů č. 12*. Zámrsk: Státní oblastní archiv Zámrsk, 2008, s. 259–269. ISBN 978-80-254-4348-4. V diplomové práci se tematikou MLS Chrudim zabývala Sandra Mikanová, viz MIKANOVÁ, Sandra. *Mimořádný lidový soud v Chrudimi v letech 1945–1947*. Liberec. 2008. Diplomová práce. Technická univerzita v Liberci.

matikou MLS Hradec Králové zabývala Lucie Jarkovská,<sup>17</sup> která podala statistický přehled o činnosti soudu ilustrovaný konkrétními případy. Jarkovská se také zabývala zneužitím MLS v druhém retribučním období k aplikování tzv. třídní justice a ke zbavení se politických odpůrců.<sup>18</sup> V obou pracích využívá opět MLS Hradec Králové, na jehož kauzách dokazuje, že k takovýmto zneužitím docházelo. Z dalších zpracovaných soudů jmenujme MLS v Písku,<sup>19</sup> v Mostě,<sup>20</sup> v Olomouci,<sup>21</sup> či práce Václava Jiříka o MLS Cheb<sup>22</sup> a Klatovy.<sup>23</sup> V posledních letech také vzniklo mnoho bakalářských a magisterských diplomových prací na téma mimořádného lidového soudnictví.<sup>24</sup> O Mimořádném lidovém soudu v Praze zatím vznikly jen studentské kvalifikační práce.<sup>25</sup>

- 
- 17 Tato práce se zabývá i MLS v Jičíně. JARKOVSKÁ, Lucie. *Odplata či spravedlnost?: Mimořádné lidové soudy 1945–1948 na Královéhradecku*. 1. vyd. Praha: Prostor, 2008. ISBN 978-80-7260-206-3.
- 18 JARKOVSKÁ, Lucie. Retribuční soudnictví 1948 – národní očista či třídní justice? In: PEJČOCH, Ivo, PLACHÝ, Jiří. *Okupace, kolaborace, retribuční*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky – Prezentační a informační centrum MO, 2010. S. 188–198. ISBN 978-80-7278-529-2.; JARKOVSKÁ, Lucie. *Ve službách ministerstva vnitra: JUDr. Jan Chudoba (1898–1983)*. 1. vyd. Hradec Králové: Ústav historických věd PdF UHK: Sdružení historiků České republiky (Historický klub) - regionální pobočka Hradec Králové, 2003. ISBN 80-239-2421-4.
- 19 JUSTIN, Petr. Mimořádný lidový soud v Písku 1945–1948. In: *Jihočeský sborník historický č. 71*. České Budějovice: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 2002, s. 98–121. ISBN 80-86260-18-6.
- 20 RAPA VÁ, Ivana. *Mimořádný lidový soud v Mostě v letech 1945–1948*. Ústí nad Labem: Albis international, 2010. ISBN 978-80-86971-22-3.
- 21 GRÉZL, Jiří. *Činnost Mimořádného lidového soudu v Olomouci 1945*. 1. vyd. Šumperk: Reprintisk, 2007. ISBN 978-80-903905-0-8.
- 22 JIŘÍK, Václav. *Nedaleko od Norimberku: Z dějin Mimořádného lidového soudu v Chebu v letech 1946–1948*. 1. vyd. Cheb: Svět křídel, 2000. ISBN 80-85280-68-X.; JIŘÍK, Václav. Retribuční realita a Chebsko. In: *Edvard Beneš 1884–1948: Životopisný medailon: Myšlenky a názory: Politická stanoviska: Nový dokument*. Praha: Společnost Edvarda Beneše, 1994, s. 204–221.
- 23 JIŘÍK, Václav. *Klatovské oprátky*. 1. vyd. Plzeň: Fraus, 2004. ISBN 80-7238-376-0. O MLS Klatovy také MŽIKA–JIROVCOVÁ, Veronika, *Osudy vybraných osob odsouzených k trestu smrti Mimořádným lidovým soudem v Klatovech v retribučních letech 1945–1947*. Olomouc. 2013. Rigorózní práce. Univerzita Palackého v Olomouci.
- 24 CIHLÁŘOVÁ, Jana. *Mimořádný lidový soud v Jihlavě v letech 1945–1947*. Liberec. 2008. Diplomová práce. Technická univerzita v Liberci.; CHADIMOVÁ, Jana, *Mimořádný lidový soud v Poličce ve světle výslechů*. Praha. 2013. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze.; KOULA, Lukáš. *Mimořádný lidový soud v Kutné Hoře v roce 1948 v době tzv. druhé retribuční*. Liberec. 2012. Bakalářská práce. Technická univerzita v Liberci.; MÜLLER, Jan. *Mimořádný lidový soud v Uherském Hradišti 1945–1948*. Hradec Králové. 2015. Diplomová práce. Univerzita Hradec Králové.; NOHEL, Tomáš. *Mimořádný lidový soud ve Znojmě v letech 1945–1948*. Brno. 2009. Bakalářská práce. Masarykova univerzita v Brně.; PIONTKOVÁ, Kristýna, *Praxe Mimořádného lidového soudu v Brně*. Brno. 2013. Diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně.; SÝKOROVÁ, Veronika. *Mimořádný lidový soud Mladá Boleslav 1945–1947*. Liberec. 2005. Technická univerzita v Liberci.; ŽAMBERSKÁ, Jana, *Retribuční soudnictví – Mimořádný lidový soud v Plzni*. Plzeň. 2010. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni.
- 25 NĚMEČKOVÁ, Daniela. *Mimořádný lidový soud v Praze*. Praha. 2014. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze.; NĚMEČKOVÁ, Daniela. *Novodobí Jidášové: Gerik a Čurda před mimořádným lidovým soudem*. Praha, 2012. Studentská vědecká a odborná činnost. Univerzita Karlova v Praze.



V této bakalářské práci byly také použity dvě seminární práce studentů katedry historie Technické univerzity v Liberci týkající se MLS Praha.<sup>26</sup>

Mimo MLS vznikl v Praze, tzv. Národní soud, který měl soudit „prominentní“ kolaboranty. O procesu s protektorátní vládou pojednává kniha Roberta Kvačka a Dušana Tomáška *Obžalována je vláda*<sup>27</sup> a práce Evy Janečkové *Proces s protektorátní vládou*.<sup>28</sup>

Drobnější viníky z doby války a nacistické okupace měly v českých zemích stíhat tzv. Trestní nalézací komise. Proces trestání takovýchto viníků se nazývá malá retribuce, příslušný dekret, 138/1945 Sb., tzv. malý retribuční dekret. Problematikou malé retribuce se zabývá Pavel Kmoch ve své knize *Provinění proti národní cti*<sup>29</sup> a společně s K. Lozoviukovou ve studii *Pomsta nebo spravedlnost*.<sup>30</sup>

Mimořádné lidové soudy fungovaly podle tzv. velkého retribučního dekretu. Národní soud vznikl na základě dekretu 17/1945 Sb. a tzv. malá retribuce probíhala na základě dekretu 138/1945 Sb. Při studiu relevantních dekretů byly využity hlavně práce dvou autorů a to Jana Kuklíka<sup>31</sup> a Emanuela Mandlera.<sup>32</sup>

Z několika důvodů existoval v Československu rozdílný systém retribuce. Jak již bylo zmíněno, slovenskou retribuicí se v knize *Spravedlnost podle dekretu* zabýval Mečislav Borák.<sup>33</sup> Ze slovensky psaných prací bych ráda jmenovala Tomáše Kluber-

---

26 KABÁTKOVÁ, Iva. *MLS v Praze – kauza Jiřiny Malé*. Liberec. 2015. Seminární práce. Technická univerzita v Liberci.; MICHÁLEK, Jakub. *Retribuční soudní proces s Marií Marešovou a Václavem Tušlem*. Liberec. 2015. Seminární práce. Technická univerzita v Liberci.

27 KVAČEK, Robert, TOMÁŠEK, Dušan. *Obžalována je vláda*. 1. vyd. Praha: Themis, 1999. ISBN 80-85821-68-0.

28 JANEČKOVÁ, Eva. *Proces s protektorátní vládou*. Praha: Libri, 2012. ISBN 978-80-7277-502-6.

29 KMOCH, Pavel. *Provinění proti národní cti: "malá retribuce" v českých zemích a Trestní nalézací komise v Benešově u Prahy*. 1. vyd. Praha: Academia, 2015. ISBN 978-80-200-2475-6.

30 KMOCH, Pavel, LOZOVIUKOVÁ, Kateřina. *Pomsta, nebo spravedlnost? Trestní nalézací komise v českých zemích. Fontes Nissae. Prameny Nisy*. 2011, sv. 12, s. 185–206. ISSN 1213-5097.

31 KUKLÍK, Jan. *Mýty a realita tzv. „Benešových dekretů“: dekrety prezidenta republiky 1940–1945*. Praha: Linde, 2002. ISBN 80-7201-352-1.; KUKLÍK, Jan. *Dekrety prezidenta republiky – výraz kontinuity československého právního řádu nebo jev revoluční změny?* In: MALÝ, Karel, SOUKUP, Ladislav, eds. *Vývoj práva v Československu v letech 1945–1989*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2004, s. 132–191. ISBN 80-246-0863-4.

32 MANDLER, Emanuel. *Benešovy dekrety: proč vznikaly a co jsou*. 1. vyd. Praha: Libri, 2002. ISBN 80-7277-139-6.

33 BORÁK, Mečislav, pozn. 8, s. 81–94.

ta *Vznik a špecifiká ľudového (retribučného) súdництва na Slovensku*<sup>34</sup> a Ivana Petranského *Ľudové súdnictvo na Slovensku v roku 1948*.<sup>35</sup>

O osudu po odsouzení osob potrestaných v retribučních procesech pojednává kniha Tomáše Staňka *Retribuční vězni v českých zemích*,<sup>36</sup> výkony trestů vězňů odsouzených konkrétním soudem, MLS v Opavě a v Novém Jičíně, se zabýval příspěvek Jiřího Mašaty.<sup>37</sup>

Situace německy mluvících obyvatel českých zemí nebyla po druhé světové válce příznivá. Docházelo k mnoha útokům vůči Němcům, ničení a zabavování jejich majetku a v neposlední řadě také k odsunům. O perzekucích vůči německému obyvatelstvu v českých zemích pojednávají například publikace o tzv. brněnském pochodu smrti<sup>38</sup> či tzv. ústeckém masakru,<sup>39</sup> obecně o situaci německého obyvatelstva v českých zemích pojednává několik publikací od Tomáše Staňka i Zdeňka Radvanovského.<sup>40</sup> Před odsuny bývali Němci shromažďováni v různých táborech a sběrných zařízeních.<sup>41</sup> O vy-

---

34 KLUBERT, Tomáš. Vznik a špecifiká ľudového (retribučného) súdництва na Slovensku. In: PEJČOCH, Ivo, PLACHÝ, Jiří. *Okupace, kolaborace, retribuice*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky – Prezentační a informační centrum MO, 2010, s. 233–237. ISBN 978-80-7278-529-2.

35 PETRANSKÝ, Ivan A. Ľudové súdnictvo na Slovensku v roku 1948. In: PEJČOCH, Ivo, PLACHÝ, Jiří. *Okupace, kolaborace, retribuice*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky – Prezentační a informační centrum MO, 2010, s. 238–252. ISBN 978-80-7278-529-2.

36 STANĚK, Tomáš. *Retribuční vězni v českých zemích: 1945–1955*. 1. vyd. Opava: Slezské zemské muzeum, 2003. ISBN 80-86224-33-3.

37 MAŠATA, Jiří. Výkon trestu retribučních vězňů odsouzených mimořádnými lidovými soudy v Opavě a v Novém Jičíně. In: *Slezský sborník. Acta Silesiaca: čtvrtletník pro vědy o společnosti: věstník Matice opavské č. 4*. Opava: Slezský ústav Slezského zemského muzea, 2002, s. 270–287. ISBN 0037-6833 320.

38 FILIP, Ota, et. al. *Brněnský pochod smrti*. 1. vyd. Brno: Větrné mlýny, 2012. ISBN 978-80-7443-044-2.

39 HAVEL, Jan, KAISER, Vladimír, PUSTEJOVSKY, Otfried. *Stalo se v Ústí nad Labem 31. července 1945*. 1. vyd. Ústí nad Labem: Město Ústí nad Labem, 2005. ISBN 80-86646-11-4.

40 STANĚK, Tomáš. *Perzekuce 1945: Perzekuce tzv. státně nespolehlivého obyvatelstva v Českých zemích (mimo tábory a věznice) v květnu–srpnu 1945*. 1. vyd. Praha: Ise, 1996. ISBN 80-85241-99-4; STANĚK, Tomáš. *Poválečné "excesy" v českých zemích v roce 1945 a jejich vyšetřování*. 1. vyd. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2005. ISBN 80-7285-062-8.; RADVANOVSKÝ, Zdeněk. Situace německého obyvatelstva v českých zemích na konci války a v prvních měsících po osvobození. In: *Češi a Němci – ztracené dějiny?* 1. vyd. Praha: Prago Media, 1995, s. 205–211. ISBN 80-901533-6-4.

41 STANĚK, Tomáš. *Tábory v Českých zemích 1945–1948*. 1. vyd. Šenov u Ostravy: Tilia, 1996. ISBN 80-902075-3-7.; POLONCARZ, Marek. *Internální tábor pro německé obyvatelstvo: Malá pevnost Terezín 1945–1948*. Terezín: Památník Terezín, 1997.

sídlení osob považovaných za Němce vzniklo v posledním téměř třicetiletí mnoho knih.<sup>42</sup> Na Slovensku panovala obdobná situace v pohledu na maďarskou menšinu.<sup>43</sup>

Jelikož do jurisdikce MLS Litoměřice spadaly okresy z bývalého protektorátu i z bývalé župy Sudety, bylo k práci potřeba prostudovat literaturu soustředující se na situaci v Protektorátu Čechy a Morava<sup>44</sup> i na fungování Říšské župy Sudety.<sup>45</sup> Velice zajímavé jsou práce dvou zahraničních historiků, kteří přináší odlišný pohled na retribuci v českých zemích a zasazují ji do evropského kontextu. Jedná se o knihu Benjamina Frommera *Národní očista*,<sup>46</sup> která popisuje a zkoumá celý proces tzv. národní očisty v českých zemích, a knihu Istvána Deáka, který ve své práci *Europe on Trial*<sup>47</sup> mimo jiné posuzuje válečnou situaci jednotlivých evropských států. Seznam všech použitých knih a studií je uveden na konci práce v *Seznamu použitých pramenů a literatury*.<sup>48</sup>

---

42 Jmenuji jen některé: STANĚK, Tomáš. *Odsun Němců z Československa 1945–1947*. 1. vyd. Praha: Academia: Naše vojsko, 1991. ISBN 80-200-0328-2.; BRANDES, Detlef. *Cesta k vyhnání 1938–1945: plány a rozhodnutí o "transferu" Němců z Československa a z Polska*. 1. vyd. v čes. jazyce. Praha: Prostor, 2002. ISBN 80-7260-070-2.; ADRIAN, von Aurburg. STANĚK, Tomáš (ed.). *Vysídlení Němců a proměny českého pohraničí 1945–1951: dokumenty z českých archivů. Díl I., Češi a Němci do roku 1945: úvod k edici*. 1. vyd. Ve Středolukách: Zdeněk Susa, 2010. ISBN 978-80-86057-66-8.

43 Představitelé Československa se po válce snažili vytvořit stát bez národnostních menšin. Maďarské obyvatelstvo tak bylo různě přesouváno v rámci země, došlo dokonce k výměně obyvatelstva s Maďarskem. VADKERTY, Katalin. *Maďarská otázka v Československu 1945–1948: trilógia o dejinách maďarskej menšiny*. 1. vyd. Bratislava: Kalligram, 2002. ISBN 80-7149-495-X.

44 BRANDES, Detlef. *Češi pod německým protektorátem: okupační politika, kolaborace a odboj 1939–1945*. 1. vyd. Praha: Prostor, 1999. ISBN 80-7260-017-6.; BRYANT, Chad Carl. *Praha v černém: nacistická vláda a český nacionalismus*. 1. vyd. Praha: Argo, 2012. ISBN 978-80-257-0790-6.; UHLÍŘ, Jan Boris. *Ve stínu říšské orlice: Protektorát Čechy a Morava, odboj a kolaborace*. 1. vyd. Praha: Aleš Skřivan ml., 2002. ISBN 80-86493-05-9.

45 ZIMMERMANN, Volker. *Sudetští Němci v nacistickém státě: politika a nálada obyvatelstva v říšské župě Sudety: (1938–1945)*. 1. vyd. Praha: Argo, 2001. ISBN 80-7260-055-9.; KURAL, Václav, RADVANOVSKÝ, Zdeněk. *"Sudety" pod hákovým křížem*. 1. vyd. Ústí nad Labem: Albis International, 2002. ISBN 80-86067-66-1.

46 FROMMER, Benjamin. *Národní očista: retribuce v poválečném Československu*. 1. vyd. Praha: Academia, 2010. ISBN 978-80-200-1838-0.

47 DEÁK, István. *Europe on Trial: The Story of Collaboration, Resistance and Retribution during World War II*. 1. vyd. Boulder: Westview Press, 2015, ISBN 97-8081-334-7899.

48 Viz s. 125–133.

# 1. Retribuce v Československu a mezinárodní kontext

Československá retribuce, konkrétně její česká část, bývá často označována jako jedna z nejtvrdějších v Evropě, což je způsobeno mimo jiné tím, že statisticky bylo v českých zemích vykonáno 94,9 % rozsudků smrti osob odsouzených mimořádnými lidovými soudy k trestu smrti.<sup>49</sup> Například u MLS Litoměřice bylo z 26 vynesených rozsudků smrti vykonáno 20.<sup>50</sup> Vysoký počet vykonaných rozsudků smrti v českých zemích souvisel s nařízením vykonání poprav do dvou hodin od vynesení rozsudku, bez možnosti se odvolat. Odsouzený mohl požádat o milost prezidenta, ta však neměla odkladného účinku a málokomu byla udělena, u MLS Litoměřice dostaly milost prezidenta republiky dvě osoby odsouzené k trestu smrti. Retribuční soudy v českých zemích měly tedy téměř stanný charakter. Bez zajímavosti není ani to, že mimořádné lidové soudy odsoudily k trestu smrti mezi lety 1945–1948 více lidí než komunistický režim za čtyřicet let.<sup>51</sup> Tvrdość poválečné odplaty v Československu souvisela se snahou vytvořit národnostně homogenní stát Čechů a Slováků, která je spojena s vysídlením německy mluvících obyvatel a s represivními postupy vůči maďarskému obyvatelstvu.

## 1.1 Co je retribuce

Latinské slovo *restitutio* znamená vrácení a odměnu,<sup>52</sup> české slovo z něj odvozené, *retribuce*, znamená odměnu, odplatu či honorář.<sup>53</sup> Mečislav Borák popisuje retribuci jako snahu o nápravu a odčinění utrpěných křivd, navrácení spravedlnosti a odměnu či odplatu nacistickým zločincům a kolaborantům za jejich činy.<sup>54</sup> A právě jako forma odplaty, potrestání válečných zločinů a zločinců je slovo *retribuce* užíváno v této práci. Níže bude dokázáno, že míra tvrdosti v trestání válečných zločinců a kolaborantů není přímo úměrná míře tvrdosti nacistické okupační moci, spíše naopak. Nejtvrďší tresty pro válečné provinilce padaly v zemích, které nebyly válkou a okupací postiženy

49 Ze 723 rozsudků smrti vykonáno 686, více zde: FROMMER, Benjamin, pozn. 46, s. 134.

50 Což je téměř 77 %, více zde: KOČOVÁ, Kateřina, RADVANOVSKÝ, Zdeněk, SUCHÁ, Jitka, pozn. 11, s. 57–58.

51 Zatímco mezi lety 1948–1989 bylo k trestu smrti odsouzeno 450 osob, v obou retribučních obdobích to bylo více než 700 osob. LIŠKA, Otakar. *Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918–1989*. 2. vyd. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu SKPV PČR. 2006. ISBN 80-86621-09-X. S. 154.

52 NOVOTNÝ, František, PRAŽÁK, Josef Miroslav, SEDLÁČEK, Josef. *Latinsko-český slovník 2, L–Z*. 17. vyd. Praha: SPN, 1955. S. 544.

53 *Ottův slovník naučný: ilustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí, Dvacátýprvý díl, R (Ř)–Rozkoš*. Praha: Argo, 2002. ISBN 80-7203-385-9. S. 607.

54 BORÁK, Mečislav, pozn. 8, s. 11.

nejvíce. Pokud porovnáme okupační situaci českých zemí a Polska a následně trestání válečných provinilců v obou zemích, dojdeme k zajímavému zjištění. Tony Judt uvádí, že podmínky v českých zemích během okupace nebyly nejhorší, hlavně díky přírodním zdrojům a rozvinutému průmyslu, na tomto území se například nalézaly dvě největší zbrojovky ve střední Evropě, a to v Plzni a Brně.<sup>55</sup> Výroba v továrnách byla samozřejmě přizpůsobena potřebám války, proto například Vítkovické železárny vyráběly letecké bomby, firma Kolben-Daněk (BMM) lehké tanky, Baťa obuv pro armádu. Život zde s určitými omezeními pokračoval dále, dělníci měli slušné platy, mohli se rekreovat v Lázních Luhačovice, mohli chodit do kina, navíc čeští muži nemuseli na frontu.<sup>56, 57</sup>

Ve srovnání s Polskem, jehož hlavní město bylo téměř celé srovnáno se zemí, vyřazeny z provozu tři čtvrtiny železničních sítí a zničena každá šestá zemědělská usedlost, přišlo o jednu pětinu předválečné populace, byly na tom české země o poznání lépe.<sup>58</sup> Polsko nemělo ani vlastní vládu ve své zemi, pouze exilovou, sídlící také v Londýně.<sup>59</sup> A když se nyní podíváme na tvrdost retribuční těchto zemí, vidíme, že v Československu soudy potrestaly až třikrát více osob. Zatím co polské soudy odsoudily 17 845 nacistických zločinců a kolaborantů,<sup>60</sup> v českých zemích bylo lidovými soudy v obou retribučních obdobích vyneseno na 24 000 trestů odvodnění svobody,<sup>61</sup> což je při porovnání velikosti země a počtu obyvatel zajímavý výsledek.<sup>62</sup> V Polsku byl tedy vzhledem k počtu obyvatel trestán zhruba každý 1 317. obyvatel, v českých zemích to

---

55 Mimo Čechů, kteří prožili relativně klidnou válku, uvádí Judt také Slováky a Chorvaty, kteří měli určitou formu autonomie, či Francii, více zde: JUDT, Tony. *The Past Is Another Country: Myth and Memory in Postwar Europe*. In: DEÁK, István, GROSS, Jan T., JUDT, Tony. *The Politics of Retribution in Europe: World War II and Its Aftermath*. 1. vyd. New Jersey: Princeton University Press, 2000. ISBN 978-06-9100-954-4. S. 294.

56 Více o životě a každodennosti v Protektorátu Čechy a Morava zde: MICHLOVÁ, Marie. *Protentokrát, aneb, Česká každodennost 1939–1945*. 1. vyd. Řitka: ČAS, 2012. ISBN 978-80-87470-60-2.

57 Na druhou stranu zde fungovala cenzura, dvakrát bylo vyhlášeno stanné právo, byly zakázané politické hovory, poslech zahraničního rozhlasu, za pouhé vyjádření vlastního názoru hrozilo dotyčným v lepším případě věznění. Nejvíce ohroženými skupinami byli Židé, Romové, komunisté a antifašisté. Situace se zhoršila v posledních měsících války, kdy dokonce docházelo k bombardování částí československého území, šlo hlavně o bombardování průmyslových oblastí, například v květnu 1944 útok na rafinerii v Mostu, červenec 1944 bombardování Pardubic, prosinec 1944 Kolín a další. Nemluvě o tom, že Československo bylo roztrženo na čtyři části – Podkarpatská Rus anektovaná Maďarskem, Slovenský štát, Protektorát Čechy a Morava a pohraniční oblasti spadající do Říšské Župy Sudety.

58 JUDT, Tony. *Poválečná Evropa: historie po roce 1945*. 1. vyd. Praha: Slovart, 2008. ISBN 978-80-7391-025-9. S. 17–18.; BRYANT, Chad Carl, pozn. 44, s. 119–126.

59 O situaci v okupovaném Polsku a českých zemích více DEÁK, István, pozn. 47, s. 33–40.

60 BORÁK, Mečislav, pozn. 8, s. 101.

61 KOČOVÁ, Kateřina, pozn. 2, s. 273.

62 Pokud podle statistických údajů o počtu obyvatel v obou zemích uvážíme, že Polsko mělo po válce 23,5 milionu obyvatel a v českých zemích žilo zhruba deset milionů obyvatel.

byl zhruba každý 416. Takto vysoký výsledek v počtu trestaných v českých zemích mohl být způsoben tvrdostí retribučních dekretů, například rozhodnutím trestat pouhé členství v kolaborantských organizacích.<sup>63</sup>

## 1.2 Mezinárodní souvislosti

Náležitosti války a případné okupace se řešily na několika mezinárodních mírových konferencích, v roce 1907 se na Haagské mírové konferenci řešila pravidla, jak se má chovat obyvatelstvo okupované země. Například za války mělo obyvatelstvo povinnost formálně poslouchat nařízení okupantů, věrností k okupantům ale povinností nebylo, okupant měl zajistit veřejný pořádek v zemi na základě dosavadních zákonů. Povinnost věrnosti k okupantům mělo obyvatelstvo jen v případě, že nebyla v rozporu s věrností k původnímu státu, z tohoto důvodu nebyli po válce stíháni například úředníci a dělníci. Teprve pokud plnila osoba úkoly více nad povinnost normálního občana, porušila mravní povinnost ke svému národu a státu, například udáním člověka pro odbojovou činnost či udáním osob označených podle tzv. norimberských zákonů za Židy ve snaze získat její majetek.<sup>64</sup>

Obavy, aby se po válce neopakovala stejná situace jako po první světové válce a nedošlo k dalšímu zničujícímu válečnému konfliktu, vedly představitele států k přesvědčení, že tentokrát je třeba trestat válečné viníky přísně, objevovaly se také snahy upozornovat na spáchané zločiny a jejich pachatele již během války.<sup>65</sup> Spojenecké evropské státy se během války radily v otázce potrestání válečných zločinců, již v roce 1942 podepsaly tzv. svatojakubskou deklaraci,<sup>66</sup> která určovala jeden z hlavních úkolů těchto států po válce, a to potrestání válečných zločinců. Následovala moskevská deklarace z roku 1943, podepsaná zástupci Sovětského svazu, Velké Británie a USA, která deklarovala rozhodnutí trestat viníky války, jejich zločiny a vydávání zločinců do států, ve kterých zločin spáchali.<sup>67</sup>

---

63 Jednalo se převážně o německé organizace. Definuje §2 dekretu 16/1945 Sb., členství v organizacích SS, FS a dalších se trestalo odnětím svobody od 5 do 20 let. Brzy po začátku fungování MLS přestalo být členství, pokud nebylo v kombinaci se závažnějším přechinem trestáno, hlavně proto, aby mohli být osoby německého původu takto provinilé, a jejich rodiny, rychleji odsunuty. Děj se tak na základě směrnice ministerstva vnitra o odsunu Němců ze 4. 3. 1946.

64 PASÁK, Tomáš. *Český fašismus 1922–1945 a kolaborace 1939–1945*. 1. vyd. Praha: Práh, 1999. ISBN 80-7252-017-2. S. 381.

65 BORÁK, Mečislav, pozn. 8, s. 22.

66 Známa je také pod názvem Londýnská deklarace.

67 JIŘÍK, Václav. *Nedaleko od Norimberku: z dějin Mimořádného lidového soudu v Chebu v letech 1946 až 1948*. 1. vyd. Cheb: Svět křidel, 2000. ISBN 80-85280-68-X. S. 4–5.

Dalším dokumentem byla londýnská dohoda z 8. srpna 1945 mezi Velkou Británií, USA, Francií a SSSR o stíhání a potrestání hlavních válečných zločinců evropské osy, tato dohoda mimo jiné zřizovala a upravovala fungování Mezinárodního vojenského tribunálu (IMT) v Norimberku<sup>68</sup> pro hlavní viníky války. Mezinárodní vojenský tribunál soudil několik čelních představitelů nacistického Německa, mimo jiné také dva ze čtyř protektorů Protektorátu Čechy a Morava. IMT odsoudil prvního protektora Konstantina von Neuratha, který působil v letech 1932–1938 jako ministr zahraničních věcí nacistického Německa, k 15 letům odnětí svobody za zločiny proti lidskosti, válečné zločiny, zločiny proti míru a realizaci útočné války. Druhého protektora<sup>69</sup> Wilhelma Fricka, který působil zároveň jako říšský ministr vnitra, odsoudil IMT za válečné zločiny a zločiny proti lidskosti k trestu smrti.<sup>70</sup> Důležitým výsledkem Norimberského tribunálu bylo potvrzení odpovědnosti nacistického Německa za rozpoutání válečné agrese a individuální odpovědnosti pachatelů za spáchání válečných zločinů.<sup>71</sup>

V roce 1968 podepsaly členské státy Organizace spojených států Úmluvu o nepromlčitelnosti válečných zločinů a zločinů proti lidskosti. V souvislosti s válečnými zločiny vznikaly různé organizace a komise, které měly zločince vyhledávat, evidovat, shromažďovat důkazy a pomáhat v jejich předání do země, ve které byl zločin spáchán. V říjnu 1943 vznikla v Londýně Komise spojených národů pro válečné zločiny (UNWCC<sup>72</sup>), ta měla mimo jiné shromažďovat důkazy o válečných zločinech a jednat s vládami jednotlivých států o zásadách vydávání těchto osob. Členy komise bylo také několik delegátů z Československa. Mezi nimi jmenujme Bohuslava Ečera,<sup>73</sup> profesora trestního práva, který se podílel na prosazování organizací jako SS a gestapo jako zločineckých organizací, aby nacističtí zločinci byli souzeni za zločin „útočné války“, hrál důležitou roli při tvorbě mezinárodních norem pro zatýkání a trestání válečných zločinců a stál v čele československé delegace v Norimberku.<sup>74</sup>

---

68 Druhý mezinárodní tribunál pro dálný východ fungoval v Tokiu.

69 V Protektorátu Čechy a Morava se vystřídali celkem čtyři protektoři, ovšem dva z nich byli ve funkci zastupujícího protektora – R. Heydrich a K. Dalague a dva byli řádnými protektory – K. von Neurath a W. Frick.

70 Více o Norimberském procesu například zde: HONZÍK, Miroslav. *Povstaňte, soud přichází*. 1. vyd. Praha: Panorama, 1986.

71 FROMMER, Benjamin, pozn. 46, s. 314–315.

72 United Nations War Crimes Commission.

73 Své poznatky z IMT shrnul v knize *Norimberská soud*. EČER, Bohuslav. *Norimberský soud*. Praha: Orbis, 1946.

74 FROMMER, Benjamin, pozn. 46, s. 103.



Další organizací byla Ústřední evidence válečných zločinců a podezřelých osob (CROWCASS<sup>75</sup>), ta působila v Paříži a v Berlíně. Československo s touto organizací spolupracovalo, tak i zde vznikaly různé seznamy, například příslušníků gestapa a jejich spolupracovníků. V praxi měl stát, který stál o vydání konkrétního válečného zločince podat návrh na vydání komisi UNWCC, ta si měla ověřit důkazy v evidenci CROWCASS, pokud zjistila, že osoba je vinna, vydala na ni zatykač. K soudu nad vydanou osobou mělo dojít do šesti měsíců od vydání do daného státu.<sup>76</sup> Obdobným způsobem byl do Československa vydán například uprchnuvší bývalý tajemník úřadu říšského protektora Karl Hermann Frank.<sup>77</sup>

Poválečná retribuce nebyla jen záležitostí Československa, jak je patrné z uzavírání mezinárodních dohod o stíhání válečných viníků. I v jiných evropských zemích panovalo mezi politickou reprezentací i veřejností přesvědčení, že váleční zločinci musí být potrestáni. Zajímavé je, že Mezinárodní vojenský tribunál v Norimberku se nestal striktním vzorem pro potrestání válečných zločinců v evropských zemích, naopak existoval nejednotný systém retribuce, v každé zemi jinak přísný, ovšem ne podle míry tvrdosti okupace. Vzorem byl IMT například v postupu trestání členství v nacistických organizacích jako SA. Soudy probíhaly například v Itálii, Belgii, Holandsku, Lucembursku, Dánsku, Norsku, Řecku i Francii. V Norsku bylo potrestáno mnoho kolaborantů, z nichž nejznámější je Vidkun Quisling, který se zasazoval o to, aby se Norsko stalo německým protektorátem. Jeho jméno, Quisling, je již tradičně synonymem pro kolaboraci, například protektorátní ministr školství a lidové osvěty z let 1942–1945 Emanuel Moravec bývá často označován jako „český quisling“. Ze tří milionů obyvatel bylo v Norsku před soud postaveno 95 000 osob, z kterých bylo 17 000 odsouzeno k odnětí svobody, 30 osob k trestu smrti, z toho popraveno 25 odsouzených.<sup>78</sup>

S tvrdostí české retribuce může být srovnána ta francouzská, kde bylo k smrti odsouzeno v rámci retribucí nejvíce osob. Soudy ve Francii potrestaly 85 000 osob za válečné zločiny, vynesly celkem 7 037 rozsudků smrti, z toho 4 397 u osob souzených

---

75 Center Register Of War Criminals And Security Suspects.

76 BORÁK, Mečislav, pozn. 8, s. 95–96.

77 K. H. Frank se na konci války pokusil i s celou rodinou uprchnout, byl ale zatčen v květnu 1945 a předán do amerického zajetí, v srpnu 1945 jej Američané vydali československé justici. STANĚK, Tomáš, pozn. 36, s. 13.

78 JUDT, Tony, pozn. 58, s. 45.

v nepřítomnosti, popraveno bylo celkem 767 osob k smrti odsouzených.<sup>79</sup> Soudy potrestaly převážně konfidenty gestapa a milicionáře, kteří vraždili odbojáře.<sup>80</sup> V Belgii soudy vynesly téměř tři tisíce hrdelních trestů, vykonáno jich bylo ale jen 242.<sup>81</sup> V Lucembursku, podobně jako v Československu, byl vydán nový zákon, který postihoval válečné zločiny, včetně udavačství, těžkými tresty odnětí svobody či tresty smrti.<sup>82</sup> V Německu byl ve všech čtyřech okupačních zónách prováděn tzv. denacifikační proces, souzeno bylo téměř 400 000 osob, ve všech zónách.<sup>83</sup> Rakouské soudy trestaly osoby nejen za válečné zločiny, ale i za ilegální činnost v době od července 1933 do března 1938. Souzeno bylo po válce 23 000 Rakušanů, odsouzeno 13 600, z toho 43 k trestu smrti, z toho popraveno 30 osob.<sup>84</sup>

Poměrně brzy začaly fungovat lidové soudy v Bulharsku, již v říjnu 1944, a v Polsku, v prosinci 1944, kde fungovaly tři členné senáty složené z profesionálního soudce, předsedy, a dvou soudců z lidu, proti rozsudku nebylo možné se odvolat. Mimo lidových soudů fungovaly v Polsku i soudy vojenské. Rumunské lidové soudy zahájily svou činnost v lednu 1945, v Albánii v roce 1946. V Maďarsku fungovaly lidové soudy od roku 1945 do roku 1949. V Jugoslávii nebyly lidové soudy zavedeny, trestání válečných zločinců měly na starosti vojenské soudy.<sup>85</sup> V Holandsku vyšetřovali na 200 000 osob spojených s válečnými zločiny a kolaborací, z nichž téměř polovinu soudy potrestaly odnětím svobody, k smrti odsoudily 154 osob a 40 z toho skutečně nechaly popravit.<sup>86</sup>

### 1.3 Tzv. divoká retribuce

Po válce panoval v českých zemích silný protiněmecký nacionalismus, pochopitelná reakce na více než šest let okupace národně-socialistickým Německem, problém vyvstal ovšem v tom, že osoby beroucí takzvanou revoluční spravedlnost do vlastních rukou nerozlišovaly mezi okupanty, opravdovými provinilci a ostatními osobami německé národnosti. Už od prvních květnových dnů tak docházelo k aktům násilí vůči německy mluvícím občanům, bití, vraždění i znásilňování, rabování německých domů,

79 BORÁK, Mečislav, pozn. 8, s. 98.

80 HONZÍK, Miroslav, pozn. 70, s. 251.

81 JUDT, Tony, pozn. 58, s. 46.

82 HONZÍK, Miroslav, pozn. 70, s. 260.

83 BORÁK, Mečislav, pozn. 8, s. 97–98.

84 JUDT, Tony, pozn. 58, s. 52.

85 BORÁK, Mečislav, pozn. 8, s. 107.

86 JUDT, Tony, pozn. 58, s. 45–45.

bytů a obchodů či vyhánění Němců.<sup>87</sup> Například v Litoměřicích byla neúnosná situace řešena povinností odevzdat zbraně a zákazem nočního vycházení.<sup>88</sup> Problém s revoluční spravedlností tkvěl i v tom, že činy jako vraždy a krádeže, spáchané v květnových dnech nebyly trestány, což jen umocňovalo atmosféru nejistoty a chaosu.

Kromě takovýchto perzekucí docházelo ještě k omezením oficiálním, jelikož potřebu vysídlení Němců schvalovaly i politické síly, hlavně národní socialisté a komunisté.<sup>89</sup> Všichni „nespolehliví“ Němci museli nosit na ruce bílou pásku s označením N, v přidělovém systému dostávali menší porce než Češi, platilo pro ně omezení pohybu na veřejnosti, zákaz nočního vycházení, mezi 21. a 6. hodinou, omezení nákupní doby, zákaz návštěv veřejných místností (kin, divadel, hostinců) i míst (parků, hřišť) a používání veřejných dopravních prostředků, nesměli poslouchat a vlastnit rozhlas, ani uzavírat sňatky s Čechy. Naopak pro německé muže mezi 15–55 lety a ženy mezi 16–45 lety platila pracovní povinnost.<sup>90</sup> Toto období, od května do srpna 1945, kdy zástupci vítězných mocností schválili organizovaný odsun Němců z území Československa, bývá označováno jako divoká retribuce či divoký odsun.

Uvádí se, že během tohoto období bylo z Československa nuceně vysídleno 800 000–1 000 000 osob německé národnosti. Tzv. divoký odsun se často stával terčem kritiky soudobého zahraničního tisku. Ve své podstatě se jednalo o nelegální akt, vůči kterému vláda nejen že nezasahovala, dokonce ho podporovala.<sup>91</sup> Jednou z věcí, která požadovala Postupimská konference, bylo ukončit „divoký“ odsun a zajistit odsun „organizovaný“. Osoby považované za Němce byly totiž vysídlovány, zabavován jim majetek, před transporty byly ubytovány v nevyhovujících podmínkách sběrných zařízení, z nichž největší byl v Praze na Strahovském stadionu.<sup>92</sup> Odsouvaní bývali pře-

---

87 Tato revoluční spravedlnost však není jen záležitostí českých zemí, například ve Francii bylo bez soudu popraveno na 10 000 domnělých viníků a kolaborantů, v Itálii na 15 000 lidí, v Belgii 265 a v Holandsku 100 osob. Tyto incidenty se odehrávaly v posledních měsících války, případně pár měsíců po ní. Více zde: JUDT, Tony, pozn. 58, s. 42–43.

88 Zákaz nočního vycházení už pro Němce, v rámci dalších omezení, platil, nyní byl rozšířen pro všechny obyvatele města. KOTYZA, Oldřich, SMETANA, Jan, TOMAS, Jindřich. *Dějiny města Litoměřic*. 1. vyd. Litoměřice: Město Litoměřice, 1997. ISBN 80-238-4357-5. S. 331.

89 STANĚK, Tomáš. *Poválečné "excesy" v českých zemích v roce 1945 a jejich vyšetřování*. 1. vyd. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2005. ISBN 80-7285-062-8. S. 13.

90 RADVANOVSKÝ, Zdeněk, pozn. 40, s. 207.

91 Jisté je, že takto velké množství osob nemohlo být odsunuto bez jisté míry organizace a zásahů správních orgánů, bezpečnostních složek a armády. ARBURG, Adrian von, STANĚK, Tomáš. *Vysídlení Němců a proměny českého pohraničí 1945–1951: dokumenty z českých archivů. Díl I., Češi a Němci do roku 1945: úvod k edici*. Středokluky: Zdeněk Susa, 2010. ISBN 978-80-86057-67-5. S. 65.

92 Více o sběrných zařízeních a internačních táborech zde: STANĚK, Tomáš, pozn. 41.

pravování mnoha způsoby: železničními transporty, nákladními auty, v některých případech pěšími pochody, z domova si mnohdy směli vzít jen minimum osobních věcí. Nesměly se vyvážet vkladní knížky a cennosti.<sup>93</sup> Během takzvané divoké retribuce bylo například z litoměřického okresu vysídleno na 30 000 Němců, z toho z Litoměřic na 14 000.<sup>94</sup>

Z větších incidentů vůči německému obyvatelstvu na československém území jmenujme tzv. brněnský pochod smrti, tzv. postoloprtský masakr a tzv. ústecký masakr. Na konci května 1945 přijela do Prahy delegace z Brna, její představitelé si stěžovali na množství vězněných osob, že většina údajných válečných zločinců jsou Němci, že situace v Brně je neudržitelná, že se Češi bouří a protestují. Vláda vysídlení brněnských Němců 1. června schválila. Hromadně mělo odejít mezi 25 000 – 30 000 osobami, převážně žen a dětí, německé národnosti.<sup>95</sup> Němci měli dojít přes Mikulov do Rakouska, vysídlování šli pěšky, bez vody a jídla, mnoho osob při cestě zahynulo.<sup>96</sup> V souvislosti s protiněmeckými nepokoji dostala delegace také souhlas se zahájením činnosti lidového soudu v Brně, který začal soudit podle původního londýnského retribučního dekretu.

Tzv. postoloprtský masakr je případem z června 1945, kdy vojáci československé armády zabili bez soudu na sedm set internovaných obyvatel německé národnosti.<sup>97</sup> Třetím výrazným incidentem na Němce v českých zemích byl tzv. ústecký masakr, který se odehrál krátce před rozhodnutím Postupimské konference o povolení odsunu Němců z území Československa.<sup>98</sup> Někdy bývá vykládán jako organizovaná akce, připravená jako argument pro to, že soužití Čechů a Němců v jednom státě není možné, jiné teorie tvrdí, že samotný výbuch mají na svědomí němečtí sabotéři. Vše začalo 31. července 1945 v Krásném Březně, kde mělo zřejmě kvůli špatnému uložení dojít k výbuchu muničního skladu, tento výbuch jako by byl signálem pro české obyvatelstvo Ústí nad Labem, aby zaútočilo na Němce. Útoky se odehrály na několika místech města – na Mírovém náměstí, na Předmostí a na mostě přes Labe i před nádražím. Ně-

93 STANĚK, Tomáš, pozn. 89, s. 62–63.

94 Došlo k prudkému úbytku obyvatelstva, jelikož město mělo v té době na 20 000 obyvatel, KOTYZA, Oldřich, SMETANA, Jan, TOMAS, Jindřich, pozn. 88, s. 332.

95 STANĚK, Tomáš, pozn. 89, s. 237.

96 Mnoho osob je pohřbeno v hromadných hrobech u Pohořelic. Více o brněnském pochodu smrti zde: FILIP, Ota, et. al., pozn. 38.

97 STANĚK, Tomáš. *Perzekuce 1945: Perzekuce tzv. státně nespolehlivého obyvatelstva v Českých zemích (mimo tábory a věznice) v květnu–srpnu 1945*. 1. vyd. Praha: Ise, 1996. ISBN 80-85241-99-4. S. 109–113.

98 Ústecký masakr se udál 31. 7. 1945, vítězné mocnosti schválily vysídlení na Postupimské konferenci 2. 8. 1945.

mečtí obyvatelé Ústí byli střeleni, mučení, shazováni z mostu do Labe, v pramenech se setkáváme s případem, kdy byla shozena žena s kočárkem, ve kterém bylo dítě.<sup>99</sup> Výraznými aktéry těchto útoků na německé obyvatelstvo byli vojáci a členové revolučních gard. Počty obětí se značně liší, odhaduje se 40–100 zemřelých, konkrétně je doloženo 43 obětí.<sup>100</sup>

Jedním z problémů spojených s odsunem osob německé národnosti, který se často vyskytuje i v soudních spisech, je určení národnosti, kdo byl Němec a kdo Čech. V Československu byla do roku 1939 národnost volbou,<sup>101</sup> někteří lidé zde mluvili dvěma jazyky, žili ve smíšených manželstvích, mnozí si nebyli svou národností jisti. Objevovalo se také mnoho osob, označovaných jako renegáti, tyto osoby měnily svou národnost, podle aktuální situace, což pro ně byla nutnost pro přežití.<sup>102</sup> Z etnologického hlediska označujeme tyto osoby jako etnicky indiferentní.<sup>103</sup> Volnost ve volbě národnosti se po ukončení okupace českých zemí změnila, vláda stanovila určitá pravidla pro určení národnosti, poslední slovo ponecháno na místních orgánech, volba národnosti již nebyla na jedinci.<sup>104</sup> Dekret č. 33/1945 Sb. zbavoval Němce a Maďary československého státního občanství, což byl jeden z kroků k jejich vysídlení. V Československu směly zůstat pouze osoby, které se prokázaly jako aktivní odbojáři, antinacisté, osoby ze smíšených manželství a specialisté – typickým příkladem jsou dělníci, dále například osoby, které uměly dobře česky a německy, mohly být využity jako tlumočníci. Celkem mělo být odsunuto na tři miliony Němců, zbytek se měl asimilovat.<sup>105</sup>

---

99 KAISER, Vladimír. *Intolerance: Intoleranz: Češi, Němci a Židé na Ústecku 1938–1948*. 1. vyd. Ústí nad Labem: Albis International, 1998. ISBN 80-86067-21-1. S. 91.

100 STANĚK, Tomáš, pozn. 89, s. 151–156; HAVEL, Jan, KAISER, Vladimír, PUSTEJOVSKÝ, Otfried, pozn. 39, s. 42.

101 Od roku 1918 se v Československu museli lidé hlásit k nějaké národnosti, bylo ale na jejich uvážení, kterou národnost si zvolí, a tak se stávalo, že lidé svou národnost měnili. Jedním z problémů spojených se změnou národností, který se projevoval v případech souzených u MLS je služba v německé armádě, pokud takovou službu vykonával Čech, jednalo se o vojenskou zradu, pokud osoba německé národnosti, nejednalo se o zločin. KOČOVÁ, Kateřina, pozn. 2, s. 332.

102 Jelikož se museli k nějaké národnosti přihlásit, zvolili si tu, která byla v dané době „vhodná“, kupříkladu, obyvatel oblasti Sudet, který se do roku 1938 hlásil k české národnosti, se po záboru pohraničí přihlásil k německé národnosti a po osvobození v roce 1945 se opět přihlásil k národnosti české. FROMMER, Benjamin, pozn. 46, s. 266.

103 Viz LOZOVIUK, Petr. K problematice "etnické indiference". (Příklady z českého jazykového prostředí). In: *Český lid. Národopisný časopis*. Praha: Ústav pro etnografii a folkloristiku Akademie věd České republiky 84, č. 3, 1997, s. 201–212. ISSN:0009-0794.

104 BRYANT, Chad Carl, pozn. 44, s. 249–251.

105 Takovýmto osobám bylo navráceno státní občanství na základě vydání osvědčení o státní spolehlivosti. Tento proces byl zdoluhavý a značně zpolitizovaný, politické reprezentaci šlo o to, aby němečtí prvorepublikoví představitelé neměli v poválečném politickém životě pravomoci. ARBURG, Adrian von, STANĚK, Tomáš, pozn. 91, s. 65.

Poválečné vysídlování se ale nedotklo jen Němců, snaha o vytvoření národnostně homogenního státu Čechů a Slováků zahrnovala také „zbavení se“ maďarského obyvatelstva, k tomu ovšem nedocházelo formou odsunu, ale šlo o výměnu obyvatelstva s Maďarskem a přesouvání v rámci Československa. Jednalo se o téměř 600 000 Maďarů žijících v jižní části Slovenska. V první fázi uzavřelo Československo s Maďarskem dohodu o výměně obyvatelstva, v Maďarsku se přihlásilo na 73 000 Slováků, protože bylo Maďarsko poraženým státem a navíc si ve válečné době anektovalo část Slovenska, měl být celkový počet Maďarů navýšen o 10 000 osob, do Maďarska tedy směřovalo zhruba 83 000 osob. V další fázi měli být Maďaři reslovakizováni, docházelo k nedobrovolným přidělováním slovenské národnosti, rušilo se maďarské školství na Slovensku a nepovoloval se jim styk s úřady v maďarštině, v této fázi šlo až o 340 000 Maďarů. V rámci vnitřní kolonizace pohraničí mělo být minimálně 55 000 Maďarů přesunuto do oblastí severních a severozápadních Čech, údajně kvůli dosídlení pohraničí a lepším pracovním podmínkám, většině Maďarů se ale v pohraničí nelíbilo a tak se nelegálně vracela zpět na Slovensko, zbylý počet Maďarů se měl ve slovenském prostředí a bez národního školství asimilovat. V roce 1948 podepsalo Československo smlouvu o přátelství s Maďarskem a Maďarům bylo násilně vraceno československé státní občanství.<sup>106</sup>

S vysídlováním pohraničí souvisí i jeho dosídlování, kdy oblasti po odsunutých Němcích přichází osidlovat asi dva miliony osob z vnitrozemí, které doplnily asi tři čtvrtě milionu Čechů, kteří v pohraničí žili dlouhodobě. Proces dosídlování měl na starosti Osídlovací úřad, nově příchozím osobám nabízel finanční úlevy, například uhrazení nákladů na stěhování nebo nižší nájemné než ve vnitrozemí. Osídlit pohraničí na původní počet obyvatel se nepodařilo, před válkou zde žilo asi 3,9 milionu obyvatel, poválečný stav po dosídlení byl zhruba 2,5 milionu osob. Novousedlíkům nepřálo například podnebí a jiný způsob, tvrdší, zemědělské práce, neboť zemědělci zvyklí hospodařit v úrodném vnitrozemí nedovedli hospodařit v méně úrodném, výše položeném, pohraničí. Nezanedbatelná část nově příchozích pocházela z nižších sociálních vrstev, pracovali například jako zemědělství pomocníci, kteří sami neuměli hospodařit a tak se často vraceli zpět. Docházelo k postupnému zanikání mnoha vesnic a hospodářských usedlos-

---

106 Více o represivních postupech vůči maďarskému obyvatelstvu na Slovensku zde: VADKERTY, Katalin, pozn. 43.

tí.<sup>107</sup> Vysídlením Němců přišlo Československo o různorodost, některé tradice a dovednosti, například technologické postupy sklářů.<sup>108</sup>

## 1.4 Retribuce v Československu

Exilová vláda v Londýně počítala s vypořádáním se s válečnými zločinci po celou dobu svého působení, jelikož její zástupci věřili, že způsob vyrovnání s první světovou válkou ve stylu „co bylo, bylo“ a nepotrestání císaře a jeho stoupenců vedlo k další válce.<sup>109</sup> To ovšem nebyl jediný důvod vzniku retribučních dekretů, vláda počítala s nutností potrestat zrádce a kolaboranty, nejen kvůli jejich vině a proto, že si to žádala široká veřejnost, ale také kvůli vytvoření exemplárních příkladů pro budoucí generace.

Beneš během svého rozhlasového projevu 25. dubna 1943 pronesl: „*Nezapomeňte na nikoho, kdo vám ubližoval, kdo zrazoval, nezapomínejte jména a adresy žádného gestapáka, žádného gauleitera, žádného landráta, žádného německého vojáka a úředníka, který se naší okupace zúčastnil, nezapomeňte zejména také na zrádce z našich německých příslušníků – krátce na nikoho, kdo se prohřešil proti republice. Osvobozený lid československý bude vše, co se stalo, dobře a spravedlivě zkoumat, uvažovat a soudit.*“<sup>110</sup> Stejně tak Prokop Drtina ve svých rozhlasových projevech a mnozí další exiloví představitelé předesílali, že váleční provinilci budou adekvátně potrestáni. Uvažovalo se o různých způsobech potrestání, ozývaly se také hlasy o rozličném trestání Čechů a Němců, Eduard Beneš v roce 1942 uvažoval o tom, že soudy budou pod kontrolou vojsk, potrestání mělo být co nejrychlejší a nemělo proti němu být žádné odvolání, soudy měly fungovat jen tři měsíce.<sup>111</sup>

Retribuce, nebo také národní očista spočívala v Československu nejen v odsouzení viníků, ale také v přetvoření národnostního složení obyvatelstva, měl být vytvořen národnostně homogenní stát Čechů a Slováků. V období druhé světové války a krátce po jejím skončení, v době kdy nefungoval parlament, tedy do 28. října 1945 do první

---

107 Problém zanikání vesnic má však více důvodů, například postupné stěhování obyvatel ze vsí do měst. O dopadu odsunu Němců na osídlení více zde: MIKŠÍČEK, Petr. *Zmizelé Sudety: Das verschwundene Sudetenland: [publikace k výstavě]*. Česko: Český les, 2003. ISBN 80-86125-41-6.

108 Viz SEDLÁK, Petr. Každodennost v českém pohraničí po skončení války, aneb Osídlencův den jako každý jiný. *Dějiny a současnost: kulturně historická revue*, roč. 32, č. 9. Praha: Lidové noviny, 2010, s. 14–16. ISSN 0418-5129.

109 FROMMER, Benjamin, pozn. 46, s. 102.

110 BORÁK, Mečislav, pozn. 8, s. 24.

111 JIŘÍK, Václav, pozn. 67, s. 10.



schůze Národního shromáždění, vycházely právní normy ve formě dekretů. Nazývaly se dekreta prezidenta republiky, někdy nepřesně Benešovy dekreta, v období druhé světové války do první schůze Národního shromáždění vyšlo přes 140 dekretů, které vydával prezident a vláda. S trestáním válečných zločinců souvisí nejvíce tři dekreta a to 16/1945 Sb., 17/1945 Sb. a 138/1945 Sb. Příprava retribučního dekretu začala v Londýně již v roce 1942, ministr spravedlnosti Stránský předložil prezidentovi první osnovu dekretu v červnu 1943. Konečné znění dekretu schválila vláda 6. října 1944, text dekretu byl publikován v Londýně 3. března 1945 pod číslem 6/1945 Sb., tím nabyl právní účinnosti. Tento dekret určoval, že soudní senát bude tříčlenný a neobsahoval samostatný paragraf o trestání udavačství.<sup>112</sup> Komunističtí představitelé připravili v Moskvě vlastní návrh retribučního dekretu, který měl mimo jiné pětičlenné senáty. Pozměněný dekret<sup>113</sup> byl přijat 4. června 1945, vydány a vyhlášeny byly retribuční dekreta 19. června 1945 pod čísly 16/1945 a 17/1945 Sb., později se k nim připojil ještě tzv. malý retribuční dekret (138/1945 Sb.).

MLS ustavoval dekret prezidenta republiky 16/1945 Sb., tzv. velký retribuční dekret, s oficiálním názvem *Dekret prezidenta republiky ze dne 19. června 1945 o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech*. Hlava I. tohoto dekretu definovala provinění. Paragrafy 1–4 mluvily o zločinech proti státu, § 5–7 o zločinech proti osobám, zločiny proti majetku byly popsány v paragrafech 8–10, § 11 definoval udavačství a příslušné tresty.

Paragrafy 12–13 definovaly všeobecná ustanovení, § 14 ustavovaly vedlejší tresty. Tresty odnětí svobody mohly být ztřešňovány například tvrdým ložem nebo postem, ve většině případů čtvrtletně. Mohly být také doplněny vedlejšími tresty, například vykonání části či celého trestu v nuceném pracovním oddíle. Odsouzený býval také zbaven občanské cti, to buď na dobu určitou, nebo navždy. Ztráta občanské cti zahrnovala ztrátu práva volit a být volen, vést lékařskou a advokátní praxi, ztrátu všech státních vyznamenání, možnost pracovat ve vedoucí funkci či vést přednášky. Většinou musel od-

---

112 BORÁK, Mečislav, pozn. 8, s. 28.

113 Upraven byl například počet členů senátu ze tří na pět, přidán byl samostatný §11 o udavačství. Na jeho absenci upozorňoval například předseda vlády Jan Šrámek. Tento paragraf byl přiřčen po debatě mezi Stránským, Majerem a Gottwaldem. BORÁK, Mečislav, pozn. 8, s. 29.

souzený uhradit náklady na soudní řízení, jeho majetek, část nebo celý, propadl ve prospěch státu. Do délky odnětí svobody se započítávala vazba před odsouzením.<sup>114</sup>

Paragraf 16 odstavec 2 určoval polehčující okolnosti, mezi ty se neřadily obvyklé polehčující okolnosti jako dosavadní způsob života nebo zajištění nezletilých potomků.<sup>115</sup> Patřila mezi ně snaha o nápravu či zmenšení napáchaného zla, zásluha o osvobození či prospění národu. Důležitý byl § 17, který určoval, že zločiny definované tímto dekretem jsou nepromlčitelné.

Hlava II. popisuje fungování MLS a jeho personální obsazení. Obsahově, ve stanovení, které činy jsou trestné, vycházel dekret 16/1945 Sb. ze zákona na ochranu republiky z roku 1923 (50/1923 Sb.), zpříšňoval ho a doplňoval nové trestné činy, jako udavačství. Měl platit retroaktivně, zpětně stavěl mimo zákon a soudil činy z doby zvýšeného ohrožení republiky, tedy z období od 21. května 1938 do 31. prosince 1946.<sup>116</sup>

Dalším souvisejícím dekretem byl dekret č. 17/1945 Sb. o Národním soudu. Tento soud, který fungoval v Praze, měl soudit nejvýznamnější kolaboranty, postavy z válečného veřejného života, a to pouze Čechy. Soud měl soudit osoby, které za okupace zastávaly v oblasti politické, hospodářské či správní význačné postavení, ty které měly být svým chováním vzorem obyvatelstvu. Souzeni byli členové protektorátních vlád, vedoucí činovníci řady organizací, například vlajkař Jan Rys-Rozsevač, aktivističtí novináři a další veřejně činné osoby. V procesu s protektorátní vládou soud projednával případy například Adolfa Hrubého, Jaroslava Krejčího, či Richarda Bienerta. Soud postrestal také předsedu druhorepublikové vlády Rudolfa Berana.<sup>117</sup> Souzen měl být i pro-

---

114 KUKLÍK, Jan. Dekrety prezidenta republiky – výraz kontinuity československého právního řádu nebo jev revoluční změny? In: MALÝ, Karel, SOUKUP, Ladislav, eds. *Vývoj práva v Československu v letech 1945–1989*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2004, s. 132–191. ISBN 80-246-0863-4. S. 168–169.

115 FROMMER, Benjamin, pozn. 46, s. 131.

116 Definuje § 18 dekretu 16/1945 Sb.

117 Případ R. Berana souvisel se snahou očernit Agrární stranu, dokázat, že byla stranou úzce spolupracující s nacisty. Rozhodnutí o zákazu této politické strany padlo v rámci zahraničního odboje, kdy představitelé obou exilových vlád, moskevské i londýnské, rozhodovali o budoucím osudu ČSR. Výrazný vliv na zakázání strany měla KSČ, která v Agrární straně spatřovala ohrožení svých plánů s přeměnou venkova, jelikož strana sdružovala malé a střední zemědělce. V českých zemích došlo k obnovení čtyř politických stran a na Slovensku dvou v rámci Národní fronty, jiná politická strana nemohla mimo NF existovat. Likvidací agrárníků došlo k faktické likvidaci politické opozice a politické soutěže. Agrární strana byla zakázána, její majetek zabaven a k legitimizaci těchto úkonů měly sloužit MLS, které měly prokázat vinu jejích členů a pomoci tak faktické likvidaci strany a jejích představitelů. Perzekuce proti agrární straně začaly již v květnu 1945, kdy se začalo se zatýkáním jejích členů jako kolaborantů. Sám Beran, jakožto předseda strany, byl zatčen 14. 5. 1945, odsouzen byl Národním soudem k 20 letům těžkého žaláře. Více zde: ROKOSKÝ, Jaroslav. *Rudolf Beran a jeho*

tektorátní prezident Emil Hácha, ten ale zemřel ve vězeňské nemocnici ještě před začátkem fungování NS, v červnu roku 1945.<sup>118</sup>

Když se ukázalo, že tzv. velký retribuční dekret nestíhá drobné viníky, menší provinění a navíc nejnižší možný trest se zdál příliš vysoký, byl dne 27. října 1945 vydán dekret číslo 138/1945 Sb. o trestání některých provinění proti národní cti. Dekret, pro který se vžilo označení malý retribuční dekret, měl stíhat menší viníky, v případě prokázání viny jim mohl být udělen trest odnětí svobody v délce do jednoho roku, pokuta do výše jednoho milionu korun i veřejné pokárání, možná byla i kombinace uvedených trestů. Tresty neudělovaly soudy, ale o vině či nevině a způsobu potrestání rozhodovaly čtyřčlenné, později pětičlenné, komise okresních národních výborů – trestní nalézací komise (TNK), doporučeno bylo, aby alespoň jeden ze členů TNK byl právně školen.<sup>119</sup> Trestní nalézací komise byly podřízeny ministerstvu vnitra, v jehož čele stál komunist Václav Nosek. Mezi provinění proti národní cti se zahrnovalo nepřístojné chování, které mělo urážet národní cítění českého nebo slovenského lidu, nebo které vzbudilo veřejné pohoršení.<sup>120</sup> Konkrétně se mohlo jednat o renegátství, tedy přihlášení se k německé národnosti, pouze podle momentální situace, ze zjištění či zajištění si svobody. Dalším možným proviněním bylo udržování milostného či společenského styku s okupanty za účelem obohacení se.<sup>121</sup> Trestala se provinění, která se uskutečnila v době zvýšeného ohrožení republiky, tedy od května 1938 do konce roku 1946, promlčecí lhůta byla půl roku a do trestu se obviněnému započítávala doba strávená ve vazbě. Za nějaký přečin proti národní cti bylo souzeno 135 000 osob, mezi nejznámější potrestané patří například prvorepublikový herec Vlasta Burian.<sup>122</sup>

Nakonec v Československu fungoval nejednotný systém retribuce, rozdílný v českých zemích a na Slovensku, hlavně kvůli rozdílné válečné zkušenosti. Navíc v případě trestání pouhého členství v kolaborantských organizacích by na Slovensku

---

*doba: vzestup a pád agrární strany*. 1. vyd. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2011. ISBN 978-80-7429-067-1. S. 570–576.

118 Více k tématu Národního soudu a procesu s protektorátní vládou: KVAČEK, Robert, TOMÁŠEK, Dušan, pozn. 27.; KAPLAN, Karel. *Dva retribuční procesy: Komentované dokumenty: (1946–1947)*. 2. vyd. Praha: Nakladatelství R, 1992. ISBN 80-901431-1-3.

119 To ale neznamenalo, že tato osoba měla soudcovskou zkušenost.

120 Problém tohoto kratičkého paragrafu tkvěl také v tom, že nedefinoval, co přesně bylo „národní cítění“ a „veřejné pohoršení“.

121 KMOCH, Pavel, LOZOVIUKOVÁ, Kateřina, pozn. 30, s. 178.

122 Více k problematice tzv. malého retribučního dekretu a TNK: KMOCH, Pavel, pozn. 29.

muselo být lidovými soudy stíháno mnohonásobně více osob.<sup>123</sup> Slovenská národní rada vydala svou vlastní retribuční normu z 15. května 1945 č. 33/1945 Zb. o potrestání zločinců, okupantů, zrádců a kolaborantů a o zřízení lidového soudnictví, ta obsahovala pět hlavních skupin provinění: fašističtí okupanti, domácí zrádci, zrada na povstání, kolaboranti a provinilci fašistického režimu.

Soustavu lidových soudů tvořily na Slovensku Národní soud se sídlem v Bratislavě, okresní lidové soudy a místní lidové soudy, zřizované v obci se sídlem MNV. SNR kladla větší důraz na lidovost soudů, proto měly být zřizovány až na úroveň obcí. Místní lidové soudy měly soudit místní činovníky Hlinkovy slovenské strany l'udové a provinilce fašistického režimu, mohly ukládat trest odnětí svobody v maximální výši dvou let. Senáty takovýchto soudů, měly, na rozdíl od pevného počtu členů v českých zemích, od 5 do 11 členů, předsedou nemusel být soudce z povolání. Senáty okresních lidových soudů byly pětičlenné a předsedou měl být soudce z povolání. Soudy na Slovensku netrestaly členy HSL'S i HG pokud se nějak výrazně neprovinily, zato trestaly protikomunistické akce a hanobení režimu v SSSR. Národní soud se sídlem v Bratislavě měl za úkol posoudit činy bývalého prezidenta Tisy, předsedy vlády slovenského senátu předsedy vlády slovenského senátu Vojtěcha Tuky a dalších čelních představitelů bývalého režimu, rozhodoval, stejně jako ten pražský, v sedmičlenných senátech, jejichž předsedové měli být soudci z povolání. Na Slovensku nebyly lidové soudy přijímány s takovou samozřejmostí jako v českých zemích, kde byly za okupace Němci zavedeny stanné soudy, které vynesly tisíce rozsudků smrti, česká veřejnost byla na tento prostředek pro potrestání jednoduše zvyklá.<sup>124</sup>

Mimořádné lidové soudy fungovaly v prvním retribučním období v českých zemích do května 1947 a na Slovensku do konce roku 1947. V období tzv. druhé retribuice fungoval opět nejednotný systém retribuice podle původních norem užívaných v českých zemích a na Slovensku, ovšem s menšími změnami. V prvním retribučním období došlo veřejným žalobcům v českých zemích celkem 132 549 trestních oznámení, MLS odsoudily 21 342 osob, z toho 713 k trestu smrti, 741 k trestu doživotí, 19 888 k dočasnému

---

123 Zavedení tzv. velkého retribučního dekretu nebylo na Slovensku možné také z důvodu, že SNR ponechala v platnosti zákon č. 320/1940 Zb., který rušil platnost prvorepublikového zákona na ochranu republiky (č. 50/1923 Sb.), na který se dekret 16/1945 Sb. odvolával a ze kterého částečně vycházel. BORÁK, Mečislav, pozn. 8, s. 81.

124 O slovenské retribuici více například zde: BORÁK, Mečislav, pozn. 8 s. 81–94.

žaláři, v 745 případech upustili od potrestání.<sup>125</sup> Na Slovensku bylo v rámci retribuční mezi lety 1945–1947 odsouzeno 8 055 osob.<sup>126</sup> Představitelé sociální demokracie, národních socialistů i lidovců byli, až na drobné připomínky, s průběhem retribuční spokojeni, stejně jako ministr spravedlnosti národní socialista Prokop Drtina,<sup>127</sup> největšími kritiky byli ale představitelé komunistické strany.<sup>128</sup> Svou kritiku vedli také proti ministru spravedlnosti Prokopovi Drtinovi s cílem zdiskreditovat jeho působení ve funkci a celkově potvrdit nutnost odstranit národní socialisty z vrcholné politiky.<sup>129</sup>

Po „Vítězném únoru“, tedy po komunistickém převzetí moci ve státě, představitelé KSČ rozhodli o obnově lidových soudů. K obnovení MLS došlo v roce 1948 s menšími změnami, byly povoleny revize rozsudků a došlo ke změně počtu členů senátu. Snížil se počet soudců z lidu, v senátu byl jeden profesionální soudce a dva soudci z lidu, to platilo u nově projednávaných případů, v případě revize rozsudku zůstal senát pětičlenný. Toto období, od dubna do prosince 1948, bývá označováno jako druhá retribuční. Soudy tedy mohly revidovat již projednané případy, i případy osob, které soudy osvobodily, ještě neprojednané případy či případy úplně nové. Mimořádné lidové soudy se obnovily zákonem 33/1948 Sb. ze dne 25. března 1948, který platil i pro Slovensko.<sup>130</sup> Jako první v druhém retribučním období zahájil svou činnost MLS v Praze.

Cílem tzv. druhé retribuční mělo být potrestání velkých viníků, počítalo se s mnoha revizemi rozsudků, s jejich zostřováním, projednávání odložených i zastavených případů, neboť tzv. drtinovská justice měla být k viníkům příliš mírná. Komunistická strana viděla v mimořádných soudech mimo jiné nástroj k likvidaci politických

---

125 FRANCEK, Jindřich. *Zločin a trest v českých dějinách*. 1. vyd. Praha: Rybka Publishers, 1999. ISBN 80-86182-91-6. S. 85.

126 BORÁK, Mečislav, pozn. 8, s. 344.

127 Viz DRTINA, Prokop. *Na soudu národa: Tři projevy ministra spravedlnosti Dr. Prokopa Drtiny o činnosti mimořádných lidových soudů a národního soudu*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo spravedlnosti, 1947.

128 TIGRID, Pavel. *Kapesní průvodce inteligentní ženy po vlastním osudu*. 4. vyd. Praha: Odeon, 1992. ISBN 80-207-0355-1. S. 217.

129 Drtina byl také po komunistickém převratu odsouzen a vězněn. KOČOVÁ, Kateřina. Druhá retribuční: Činnost mimořádných lidových soudů v roce 1948. In: *Soudobé dějiny: Komplex odsunu: Vysídlení Němců a české pohraničí po roce 1945*, 3-4/2005. Praha: Ústav pro soudobé dějiny, AV ČR 2005, s. 586–625. S. 593.

130 Předpis č. 33/1948 Sb., Zákon, jímž se obnovuje účinnost retribučního dekretu a nařízení o lidovém soudnictví a mění některá jejich ustanovení. In: *Sbírka zákonů a nařízení republiky Československé*. 1948, částka 15, s. 391–392. Tento zákon obnovoval a upravoval retribuční normy, v českých zemích dekret 16/1945 Sb. a na Slovensku nařízení SNR 33/1945 Zb. Na Slovensku nebyly obnoveny Místní lidové soudy ani Národní soud a taktéž změněn počet členů senátů. Viz KLUBERT, Tomáš, pozn. 34, s. 233–237.

odpůrců a tzv. kapitalistů. Soudy měly nyní přihlížet nejen k okolnostem, které vedly ke spáchání trestného činu, ale i k sociálnímu postavení pachatele,<sup>131</sup> mírněji měly soudy posuzovat vyhrožování udáním u německých úřadů (§ 5/2) a vykonaná udání (§ 11), motivem neměla být snaha prospět Německu, ale nejjednodušší způsob, jak vyřešit soudské či jiné spory, v otázce udavačství mělo míru provinění udavače snížit, pokud byl udaný majetný nebo osoba obchodující na černém trhu. Sociální hledisko mělo být bráno v potaz i v otázce obohacení osob, v době zvýšeného ohrožení republiky, které se na úkor někoho jiného obohatily tím, že zneužily nepříznivé situace, shovívavější měly soudy být u osob sociálně slabších.<sup>132</sup>

V tzv. druhém retribučním období se zvýšila pravomoc ministra spravedlnosti, v této funkci stál Alexej Čepička, který nyní ustavoval přednosty MLS, jejich náměstký, soudce z povolání, veřejné žalobce i soudce z lidu. V roce 1948 se počítal režim s revizemi více než 110 000 případů z období první retribuční, takový byl plán, ovšem přesný počet revidovaných případů byl mnohem nižší.<sup>133</sup> V druhém retribučním období bylo v Československu odsouzeno téměř 3 300 osob. Očekávání komunistů, v realizaci velkých soudních procesů, které by vedly i k likvidaci politických odpůrců a tzv. kapitalistů nebyla naplněna, pravděpodobně proto, že systém nebyl na tak velké zneužití justice připraven.<sup>134</sup>

## 1.5 Shrnutí

Program národní očisty souvisel v českých zemích, potažmo v Československu nejen s potrestáním válečných provinilců, ale i s „očistou“ od národnostních menšin, zastoupených v tomto případě Němci a Maďary. Stát se nezachoval protektivně v otázce menšin, dokonce dopustil projevy násilí na těchto osobách ze strany Čechů a Slováků, sám aplikoval represivní opatření ve stylu „oko za oko a zub za zub“, například zjevná je inspirace v protižidovských opatřeních aplikovaná po válce na samotných Němcích. Na příkladu retribuční v Polsku bylo ukázáno, že míra tvrdosti odplaty nemusí být přímo úměrná tvrdosti okupační moci.

---

131 KOČOVÁ, Kateřina, pozn. 129, s. 595.

132 Tamtéž, s. 596.

133 Přesné číslo není známo, ale jednalo se o minimálně 144 případů, KOČOVÁ, Kateřina, pozn. 129, s. 597.

134 Tamtéž, s. 611.

Samotné fungování lidových soudů, ač v obou zemích fungující podle odlišných pravidel, bylo velmi tvrdé, ale v mnoha případech nespravedlivé, můžeme např. pozorovat rozdíly v potrestání stejných provinění či nepotrestání největších zločinců. I přes všechny nespravedlnosti a pozdější zneužití soudů komunisty k aplikaci tzv. třídní justice a zbavení se politických nepřátel, je nutné konstatovat, že retribuce byla procesem důležitým, který měl potrestat válečné provinilce, pomoci vyrovnat se s minulostí a přinést poučení pro budoucí generace. MLS odsoudily a potrestaly mnoho skutečných provinilců, například Heinricha Jöckela či K. H. Franka.

## 2. Mimořádné lidové soudy

V českých zemích vzniklo celkem 24 mimořádných lidových soudů (MLS),<sup>135</sup> začínaly fungovat postupně, podle toho, jak rychle se podařilo vyřešit organizační a personální otázky. Níže bude v krátkosti popsáno jejich fungování, personální složení a konflikt odsunu a MLS.

### 2.1 Fungování MLS a personální obsazení

Fungování MLS, jejich členy a jejich povinnosti popisovala Hlava II. dekretu 16/1945 Sb. Dvacet čtyři mimořádných lidových soudů zasedalo v místech krajských soudů, v případě potřeby mohly senáty zasedat v jiných místech soudního obvodu, tak jako například v případě roudnických udavačů zasedal MLS Litoměřice v Roudnici nad Labem. Vznikaly postupně, první začal soudit MLS v Brně, poslední MLS v Chebu. Soudy byly stanného charakteru<sup>136</sup> a pracovaly s principem právní retroaktivity.

V první fázi shromažďovaly okresní vyšetřovací komise národních výborů udání, rozlišovaly ta smyšlená od oprávněných, zatýkaly a vyslyšely podezřelé osoby. Rozhodovaly také o tom, které případy budou postoupeny veřejnému žalobci a které budou odloženy.<sup>137</sup> Vyšetřovací komise měly často práci ztíženou absencí písemných důkazů, které se z doby okupace nedochovaly. V mnoha případech musela být vina posuzována pouze na základě ústních výpovědí. Udání často podávaly postižené osoby či jejich příbuzní, někdy dokonce skupiny osob. Tak jako v době okupace, užívali někteří pováleční udavači tuto formu jak prostředek vyřizování osobních sporů.<sup>138</sup> Vojta Beneš uvedl, že po válce bylo falešně udáno na 240 000 Čechů.<sup>139</sup> Potrestání těchto udání nebyla věnována pozornost, naopak byla podporována další udání. Národní výbory vybízely veřejnost, aby udávala jména kolaborantů. Jeden z národních výborů dokonce sli-

---

135 Konkrétně Česká Lípa, Liberec, Most, Litoměřice, Praha, Mladá Boleslav, Jičín, Nový Jičín, Opava, Ostrava, Olomouc, Cheb, Plzeň, Klatovy, Písek, Tábor, České Budějovice, Jihlava, Hradec Králové, Chrudim, Jihlava, Brno, Znojmo, Uherské Hradiště. Kromě těchto soudů fungoval v Praze ještě Národní soud pro prominentní kolaboranty, ten byl ustaven dekretem 17/1945 Sb.

136 Jedním z prvků stanného charakteru soudu je to, že proti rozsudku nebyla možnost odvolání.

137 FROMMER, Benjamin, pozn. 46, s. 256.

138 Například zámečník Karel Košík udal svého souseda hned po skončení války, ten však vzápětí udal Košíka. Po vyšetření případu bylo prokázáno, že jde o případ vzájemného obviňování. FROMMER, Benjamin, pozn. 46, s. 245.

139 TIGRID, Pavel, pozn. 128, s. 374.



boval trest každému, kdo by kolaboranty chránil, i kdyby se mělo jednat o člena rodiny.<sup>140</sup>

Někteří poškození nakonec našli možnost, jak se s falešným nařčením vyrovnat a to formou žaloby o urážce na cti a pomluvě. Jistý Suchánek, bývalý dozorce z Valdic, byl obviněn ze spolupráce s nacisty. MLS v Jičíně jej obvinění zprostil. Udání na něj podal jeho bývalý kolega F. Hořčíčka, ten byl za křivé obvinění potrestán osmi měsíci vězení podmíněně.<sup>141</sup> Případ Hořčíčky je spíše ojedinělým, většinou neměly osoby postižené falešným udáním reálnou šanci se bránit.

V drtivé většině případů došla falešná obvinění až k soudu, tak jako v případě Václava Skolila, který krátce po skončení války obvinil Annu Güntherovou<sup>142</sup> z udání jeho osoby za vyřčení protiněmeckých výroků. Skolil pracoval od února 1940 jako pekařský dělník u manžela Günterové Eduarda. Mezi obviněnou a Skolilem docházelo k častým sporům, například z důvodu údajného bití dvou dělníků. Skolil se k bití dělníků doznal a dal výpověď. Asi měsíc na to byl Skolil povolán na gestapo, kde mu kladli za vinu pronesení urážlivých výroků proti Hitlerovi před učedníky Richterm a Welbinkem, těmi které měl v zaměstnání mlátit. Skolil tyto protiněmecké výroky popřel a byl propuštěn. V září roku 1942 Skolila předvolali k soudu v Litoměřicích, který ho odsoudil za urážku Hitlera na dva roky vězení, kde měl utrpět újmu na zdraví. Ve své původní výpovědi u velitelství stanice SNB v Krásném Březně dne 26. července 1946 udal, že obžalovaná mu při hádce v září 1941 vyhrožovala udáním u gestapa, pokud podá výpověď. Při své výpovědi u okresní vyšetřovací komise ONV v Ústí nad Labem zmínil svoji původní výpověď. Uvedl, že mu obžalovaná při hádce připomenula, co by následovala, kdyby oznámila, že se urážlivě vyjádřil o Hitlerovi. Při hlavním přelíčení opět zmínil své tvrzení. Obžalovaná se jej měla tehdy tázat: „*Víte Václave, co by Vás čekalo, kdybych Vás udala, za to co jste řekl o Hitlerovi?*“ Obviněná to popřela, údajně o jeho výroku ani nevěděla a jiné důkazy nebyly. Vzhledem k tomu, že věta byla vyslovena jako otázka, nespátřil v ní soud ani vyhrožování. Mimořádný lidový soud v Litoměřicích Günterovou zprostil obvinění. Ovšem kdo Skolila skutečně udal, se zjistit nepodařilo.

---

140 FROMMER, Benjamin, pozn. 46, s. 244.

141 JARKOVSKÁ, Lucie, pozn. 17, s. 72.

142 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 78, Lsp 1322/46.

Veřejný žalobce odpovídal za sepsání obžaloby a její včasné podání k soudu. Veřejné žalobce a jejich náměstky mimořádných lidových soudů jmenovala vláda, podřízení byli ministru spravedlnosti. Soudní řízení se zahajovalo na návrh veřejného žalobce, který vydal stíhací návrh, ve kterém vznesl konkrétní obvinění. Doba od podání stíhacího návrhu do začátku přelíčení byla v mnoha případech dlouhá, obviněný mohl čekat na soud i několik měsíců. Obviněný měl právo na svého obhájce, pokud si ho nevybral, byl mu přidělen z moci úřední. Přelíčení byla veřejná, rozsudek měl soud vynést do tří dnů, jinak měl být případ předán řádnému soudu.<sup>143</sup> Trestní řízení mohlo proběhnout v nepřítomnosti obžalovaného, což bylo jisté specifikum, ve většině evropských zemích to nebylo možné.

Rozsudek měl být vyneseno po neveřejném hlasování senátu. Obžalovaného soudily senáty lidových soudů složené z pěti členů. V čele stál profesionální soudce a k němu čtyři soudci z lidu, jmenovaní tak, aby každý zastupoval jednu z tehdy existujících politických stran,<sup>144</sup> jiná byla situace u Národního soudu, kde byly senáty sedmičlenné. Původní plán stranické parity, zastoupení soudců z lidu podle existujících politických stran se ne všude podařilo dodržet, jelikož národní výbory neměly v každém místě zastoupení všech politických stran, jisté je, že téměř v každém místě vzniku soudů byli zástupci komunistické strany. Lidovým soudcem se mohl stát téměř kdokoliv, preferovány byly osoby perzekuované, osvědčení vlastenci, osoby s odbojáckou minulostí či se zkušeností z koncentračního tábora.

Soudce z lidu jmenovala vláda dle seznamů sestavených příslušnými okresními národními výbory. Po svém jmenování skládali soudci z lidu slib přednostovi MLS. ONV sestavovaly také seznamy přednostů MLS, náměstků a soudců z povolání, ty na návrh vlády jmenoval prezident. Hlasování senátu probíhalo od nejstaršího lidového soudce k nejmladšímu a poslední hlasoval profesionální soudce, pro trest smrti musely být minimálně čtyři hlasy z pěti. Proti rozsudku nebylo možné se odvolat, v případě trestu smrti bylo možné požádat o milost prezidenta, ta však neměla odkladného účinku. Poprava měla být vykonána do dvou, v případě žádosti odsouzeného, do tří hodin od

---

143 V případě udavačů souzených u MLS Litoměřice byl rozsudek vydán zpravidla hned první den. Zákonná lhůta tří dnů byla u MLS Litoměřic překročena například při projednávání případu Karla Rahma. V praxi vypadal často řízení jako předem připravené divadlo a mnohdy byla vyřízena během 15 minut. Viz KOČOVÁ, Kateřina, pozn. 2, s. 85.

144 Celkem existovalo v rámci Národní fronty šest politických stran, dvě na Slovensku a čtyři v českých zemích. FROMMER, Benjamin, pozn. 46, s. 117.

vynesení rozsudku. Popravy se vykonávaly většinou neveřejně, veřejné exekuce se vykonávaly do 24 hodin. V případě odsouzení v nepřítomnosti, měl být trest vykonán do 24 hodin po dopadení odsouzeného.<sup>145</sup>

Jako první začal soudit MLS v Brně, ten soudil ještě podle původního londýnského retribučního dekretu, 6/1945 Sb. První tři rozsudky vynesl 8. června 1945,<sup>146</sup> prvním odsouzeným, také prvním odsouzeným udavačem u mimořádných lidových soudů vůbec, byl úředník brněnského gestapa Leopold Potschke za udání několika osob, které následně zemřely v koncentračních táborech, jej soud odsoudil k trestu smrti.<sup>147</sup> Druhým byl domovník Václav Bébar, který měl udat Čechy pro poslech cizího rozhlasu a zavinil tak jejich smrt. Soud jej odsoudil k trestu smrti.<sup>148</sup> Třetí odsouzený toho dne se jmenoval Adolf Blažek, který udal jistého inženýra, že odstranil z výkladní skříně plakát s motivem německého válečného vítězství, odsouzen byl k osmi letům odnětí svobody.<sup>149</sup> Poslední začal soudit MLS v Chebu, ten dne 12. února 1946 odsoudil německou pekařku Annu Grimmovou za udavačství.<sup>150</sup>

V praxi vláda fungování soudů několikrát prodloužila, hlavně kvůli obrovskému množství případů.<sup>151</sup> Soudy fungovaly od druhé poloviny roku 1945 do 4. května roku 1947. Po ukončení retribuční doby měly nevyřízené případy přejít do jurisdikce klasických soudů. V dubnu 1948 obnovily soudy svou činnost, začalo tak období tzv. druhé retribuční doby, kdy mělo být lidové soudnictví použito k upevnění moci a zbavení se nepřátel komunistické strany. Konec prvního retribučního období provázela mohutná diskuse mezi představiteli politických stran, a kritika mírnosti retribuční doby hlavně ze strany komunistů, která byla sledována tiskem. Závěr druhé retribuční doby si nezískal obdobnou pozornost veřejnosti, mohlo by se zdát, že kvůli tomu, že veřejnost se již nechtěla ohlížet zpět k druhé světové válce. Pravda je ovšem taková, že výsledky nebyly zveřejněny, pravděpodobně z důvodu, že se naplnila očekávání představitelů KSČ o

---

145 JIŘÍK, Václav, pozn. 67, s. 19–20.

146 FROMMER, Benjamin, pozn. 46, s. 99.

147 PIONTKOVÁ, Kristýna, pozn. 24, s. 11–12.

148 Tamtéž, s. 12.

149 BORÁK, Mečislav, pozn. 8, s. 48.

150 JIŘÍK, Václav, pozn. 67, s. 20.

151 Zákony č. 149/1946 Sb. (Zákon o prodloužení účinnosti dekretů presidenta republiky i mimořádném lidovém soudnictví) a č. 245/1946 Sb. (Zákon, jímž se mění a doplňují dekry presidenta republiky o mimořádném lidovém soudnictví a prodlužuje jejich účinnost).

velkých procesech a velkém množství potrestaných, navíc v totalitních režimech nebývá prostor pro diskuzi.<sup>152</sup>

## 2.2 Sporné body ve fungování MLS

V průběhu fungování MLS se vyskytlo několik sporných bodů, jedním z nich je konflikt lidových soudů a odsunu osob považovaných za Němce, na tomto sporu můžeme vidět soupeření ministerstev a politických stran. Už za války exilová vláda rozhodla o vytvoření národnostně homogenního (poválečného) státu, k tomu bylo potřebné vysídlit, případně asimilovat národnostní menšiny. Nejpočetnějšími národnostními menšinami byli v českých zemích Němci a na Slovensku Maďaři. Prokop Drtina v jednom ze svých rozhlasových projevů pronesl: „*Co je a musí být prvním úkolem při zakládání nového života: Vyčistit republiku celou a úplně od Němců.*“<sup>153</sup> Mimořádné lidové soudy pracovaly s principem viny jednotlivce souzeného podle předem vytyčených pravidel, kdežto odsun fungoval na základě kolektivní viny všech Němců.<sup>154</sup>

Problém vyvstal ve chvíli, kdy si političtí představitelé uvědomili, že vysídlením Němců z území Československa odsouvali nejprve ty bezúhonné, čili ty „hodné“ a ti provinilí zůstávali ve vězení. Vláda se přiklonila k tezi, že je výhodnější provinilce vysídlit, než je nechat ve státě a potrestat je, také proto, že odsunovou jednotkou byla rodina, čili by rodinní příslušníci museli čekat, než si obviněný odpykal vyměřený trest. Odborná veřejnost měla jiný názor, samotní soudci a veřejní žalobci i tisk tento postup kritizovali.<sup>155</sup>

V politické rovině můžeme vidět konflikt mezi ministerstvem spravedlnosti, vedeným národním socialistou Drtinou, které mělo na starosti mimořádné lidové soudnictví a ministerstvem vnitra, v jehož čele stál komunista Václav Nosek, které mělo na starosti vysídlování osob považovaných za Němce.<sup>156</sup> Spor nakonec „vyhrálo“ ministerstvo vnitra, mnoho Němců bylo odsunuto ještě před potrestáním a další velká skupina, odsouzených, byla odsouvána většinou ještě před ukončením trestu. Je očividné, že

152 KOČOVÁ, Kateřina, pozn. 129, s. 615.

153 DRTINA, Prokop, pozn. 6, s. 63.

154 FROMMER, Benjamin, pozn. 46, s. 296.

155 KOČOVÁ, Kateřina. Mimořádné lidové soudy v prvním retribučním období a odsun osob považovaných za Němce. In: KOCIAN, Jiří, KOKOŠKA, Stanislav, KOKOŠKOVÁ, Zdena, eds. *Československo na rozhraní dvou epoch nesvobody: sborník z konference k 60. výročí konce druhé světové války*. Praha: Národní archiv, 2005. S. 302–308. ISBN 80-86712-32-X. S. 304.

156 Dalším ohniskem sporu MV a MS bylo vyšetřování a následné souzení kauz u MLS. Vyšetřovací komise národních výborů byly totiž podřízené MV a samotné soudy odpovídaly ministerstvu vnitra.

vlivem odsunu docházelo k nespravedlnosti vůči českým provinilcům. Zatímco Němci byli po odpykání části trestu či před odsouzení odsunuti, Češi si museli trest odpykat celý.

V případě udavačů souzených u MLS Litoměřice bylo souzeno celkem 336 osob německé národnosti, z toho 18 zemřelo před potrestáním či během výkonu trestu. Tři osoby byly vysídleny ještě před souzením, 104 osob odsunuto před odpykáním vyměřeného trestu a 197 po odpykání trestu, případně po propuštění z vazby, pokud byli zproštěni obvinění. Dvě osoby mohly zůstat v Československu kvůli tzv. smíšenému manželství. Osud zbývajících Němců-udavačů je nejasný.

Mezi dalšími problémy, které se objevují během fungování mimořádných lidových soudů, jmenujme postupné zmírňování uložených trestů. Tento trend si můžeme vykládat jako postupnou „únavu“ retribucí, válka se mohla zdát vzdálená, i činy těchto provinilců se mohly zdát méně špatné. Postupnou únavu retribucí můžeme zaznamenat i u veřejnosti, hlavně v denním tisku, zatímco na začátku retribučního období plnily články o odsouzených stránky novin denně, později se novináři omezily pouze na občasné informace, hlavně o rozsudcích smrti. Tento jev se podařil u udavačů souzených MLS Litoměřice taktéž prokázat, při přezkoumání vynesných rozsudků se prokázalo, že se postupně zvyšoval počet zproštěných proti počtu odsouzených udavačů. To se týká „prvního retribučního období“, ve „druhé retribuci“ je opět vyšší počet odsouzených oproti zproštěným. Více v podkapitole 4.2 *Udělené tresty a jejich struktura*.

S postupným snižováním uložených trestů souvisí zneužívání §16/2 o polehčujících okolnostech. Paragrafu 16/2 soudci od jara 1946 využívali stále více, můžeme hovořit o nezákonném užívání tohoto paragrafu. Jeho zneužívání si můžeme vyložit dvojím způsobem. Buď v závislosti na příliš vysokém nejnižším možném trestu, tedy odnětí svobody na pět let, je možné, že soudci našli východisko v ukládání trestů pro drobnější provinění. Druhým možným výkladem je, že soudci užívali §16/2 v souvislosti s odsunem Němců, kdy se osobám německé národnosti zkracovaly udělené tresty, byly propouštěny z vězení před odpykáním trestu případně jim tresty nebyly vůbec ukládány. Soudci tedy mohli využívat polehčujících okolností ke snížení trestů ostatním, převážně provinilým Čechům, kteří by jinak byli okolnostmi odsunu znevýhodněni.

Po obnovení retribuční v roce 1948, kdy byla již zcela v rukou komunistů, vy-  
tanul další problém, a to pokus využít MLS k upevnění moci a zbavení se politických  
protivníků. Komunistický režim využíval retribuční jako možnost odstranění nepohod-  
lných osob, známý je případ bývalého agrárníka Josefa Nebeského, který byl v rámci  
takzvané první retribuční v roce 1947 souzen jako první předseda Národního souručen-  
ství, vzhledem k tomu, že rezignoval už v roce 1939, později byl činný v odboji v or-  
ganizaci Obrana národa a spolupracoval s Aloisem Eliášem, Národní soud jej viny  
zprostil. V roce 1948 byl postaven před lidový soud, který jej odsoudil ke dvanácti le-  
tům odnětí svobody.<sup>157</sup> Zneužití MLS k odstranění odpůrců prokázáno v řadě kauz MLS  
Hradec Králové.<sup>158</sup>

Toto období se také potýkalo s aplikováním tzv. třídní justice, kdy osoby  
z dělnického prostředí měly být trestány mírněji než takzvaní kapitalisté. Praktikováním  
tzv. třídní justice se ve své studii zabývala Lucie Jarkovská,<sup>159</sup> která na příkladu MLS  
Hradec Králové uvádí, jak se změnila sociální struktura souzených, například vzrostl  
počet souzených zástupců inteligence, podnikatelů a úředníků, naopak se snížil počet  
souzených dělníků.<sup>160</sup>

### 2.3 Mimořádný lidový soud Litoměřice

Mimořádný lidový soud v Litoměřicích byl ustanoven 24. srpna 1945. Pod jeho  
působnost spadalo celkem 12 soudních okresů: Litoměřice, Lovosice, Ústě, Roudnice  
nad Labem, Libochovice, Teplice, Ústí nad Labem, Chabařovice, Benešov nad Ploučni-  
cí, Děčín, Dubá a Štětí. Předsedou soudu byl jmenován Zdeněk Beneš, který ve funkci  
setrval po celé první retribuční období, do května 1947.

---

157 KOČOVÁ, Kateřina, pozn. 129, s. 598.

158 Lucie Jarkovská píše v knize *Ve službách ministerstva vnitra* o tzv. Náchodské skupině, vyšetřovací  
útvary státní bezpečnosti, který se podílel na tzv. druhé retribuční v Hradci Králové. V čele tohoto  
útvary stál JUDr. Bohumil Smola, který porušil soudcovskou nezávislost, jelikož byl zároveň vyšet-  
řovatelem a soudcem u MLS, jednou z prvních obětí Náchodské skupiny byl Jan Chudoba, který pů-  
sobil v letech 1938–1945 jako policejní ředitel státního policejního úřadu v Náchodě, byla prokázána  
jeho činnost v druhé odboji a neexistovaly důkazy o jeho kolaboraci, přesto byl v říjnu 1948 odsou-  
zen MLS Hradec Králové k desetiletému odnětí svobody. Soudně byl rehabilitován, tak jako několik  
dalších nespravedlivě odsouzených v „druhé retribuční“ až po smrti, v 90. letech. JARKOVSKÁ, Lu-  
cie. *Ve službách ministerstva vnitra: JUDr. Jan Chudoba (1898–1983)*. 1. vyd. Hradec Králové:  
Ústav historických věd PdF UHK: Sdružení historiků České republiky (Historický klub) – regionální  
pobočka Hradec Králové, 2003. ISBN 80-239-2421-4.

159 JARKOVSKÁ, Lucie. Retribuční soudnictví 1948 – národní očista či třídní justice? In: PEJČOCH,  
Ivo, PLACHÝ, Jiří. *Okupace, kolaborace, retribuční*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky –  
Prezentační a informační centrum MO, 2010. S. 188–198. ISBN 978-80-7278-529-2.

160 Tamtéž, s. 189.

Úřad veřejného žalobce zahájil svou činnost 2. října 1945, v jeho čele stanul státní zástupce v Litoměřicích Čeněk Müller, spolu s ním bylo ustaveno sedm dalších žalobců. Následně byli jmenováni soudci z povolání, odborní znalci a tlumočníci, neboť zdaleka ne všichni obvinění uměli dobře česky.<sup>161</sup> Kvůli finálním rozsudkům byl jmenován také popravčí, jeho pomocníci i duchovní a úřední lékař, tresty smrti se vykonávaly na nádvoří věznice v Litoměřicích. V rámci MLS Litoměřice fungovalo celkem pět vyšetřovacích komisí, které prošetřovaly došlá udání a rozhodovaly, které případy budou předány veřejnému žalobci. 1. října 1945 bylo v Litoměřicích jmenováno 60 soudců z lidu, jejichž počet se později několikrát navýšil, osm soudců z povolání a osm veřejných žalobců. O čtyři dny později složili soudci z lidu zákonem uložený slib. V počátcích soudu se utvořily tři senáty, kterým byli přiděleni tři zapisovatelé. Ne všichni navržené soudci z lidu se mohli aktivně pustit do své funkce, nejčastějším důvodem proč se někteří ze jmenovaných soudců z lidu funkce vzdali, byla nemoc nebo zaměstnání, jeden z navrhovaných soudců, Václav Svoboda, před jmenováním zemřel. Dalším problémem, kromě nedostatečného počtu, se soudci z lidu byla jejich nedisciplinovanost. Přednosta soudu Beneš si na ministerstvo spravedlnosti mnohokrát stěžoval na nezodpovědnost, nedostatečnou inteligenci či nedochvilnost soudců z lidu.<sup>162</sup>

Přednosta soudu Beneš přiděloval dle své úvahy případy jednotlivým předsedům. Pro každý projednávaný případ byli povoláni čtyři soudci z lidu a jeden náhradník. Přelíčení u litoměřického soudu se měla konat v porotní síni krajského soudu, soud také mohl zasedat v jiném místě svého obvodu, například v Roudnici nad Labem, kde zasedal v prostorách restaurace hotelu Libuše. První rozsudek vynesl 26. října 1945, odsoudil k trestu smrti Richarda Handtkeho. Tento bývalý zednický mistr v podzemní továrně Richard, měl týrat vězně z ghetta Terezín i válečné zajatce, kteří tam docházeli pracovat, prokazatelně tři z nich ubil k smrti.

Na počátku činnosti soudu se hlavní přelíčení konala vždy třikrát týdně, později byl počet navýšen.<sup>163</sup> Litoměřický lidový soud patřil mezi důležité MLS, neboť u něj

---

161 Tlumočnick mohl být k procesu přizván na výslovné přání obžalovaného, případně pokud bylo jasné, že dotýčný není schopen se vyjadřovat česky. Honoráře tlumočnicků se v soudních spisech udavačů souzených u MLS Litoměřice pohybují mezi 40–100 Kčs. Role tlumočnicků v praxi je sporná, v soudních procesech často netlumočili, předkládali souzeným jen obžalobu či rozsudek, s největší pravděpodobností byli jen další figurkou ve zrychlených soudních procesech tak jako například obhájci, se kterými se obvinění často setkali až krátce před hlavním přelíčením. KOČOVÁ, Kateřina, pozn. 2, s. 85.

162 Tamtéž, s. 106.

163 Tamtéž, s. 95–102.

byly souzeny osoby spojené s ghettem a Malou pevností Terezín, například řízení proti Heinrichu Jöckelovi, veliteli Malé pevnosti v Terezíně, si vyžádalo přítomnost zástupců z USA, SSSR, Anglie, Francie, Belgie, Holandska, Polska, Jugoslávie a Lucemburska.<sup>164</sup> Dalším mezinárodně sledovaným případem byl případ velitele terezínského ghetta Karla Rahma, v jehož kauze byla překročena zákonná lhůta tři dnů do vynesení rozsudku,<sup>165</sup> Rahm byl také odsouzen k trestu smrti.

Zatčení, kteří měli být postaveni před MLS Litoměřice, byli internováni ve věznicí Krajského soudu v Litoměřicích a ve věznicích okresních soudů, část také umístěna v internačním táboře v Malé pevnosti Terezín. V Terezíně měli být internováni především političtí vězni, kvůli vysokému počtu zatýkaných osob zde nakonec byli i ostatní provinilci, osoby statně nespolehlivé a čekající na odsun, mezi lety 1945–1947 prošlo táborem 3 725 osob, internován zde byl i bývalý velitel této věznice Heinrich Jöckel.<sup>166</sup>

Zprávy o činnosti soudu se dvakrát měsíčně zasílaly ministerstvu spravedlnosti, další povinností soudu bylo zasílat ministerstvu vnitra seznamy válečných zločinců, které se dále předávaly mezinárodní komisi CROWCASS. V průběhu činnosti soudu byla zjištěna potřeba rozšířit soud personálně kvůli velkému počtu případů, došlo ke jmenování dalších veřejných žalobců, jedním z problémů se kterým se soud potýkal po celou dobu svého fungování, byl nedostatek zapisovatelů. U MLS Litoměřice se postupně vytvořilo celkem sedm senátů, jejichž předsedy byli soudci Beneš, Kába, Kužel, Kučera, Vašata, Endt a Šreiber.

Konflikt odsunu a MLS se promítl i do fungování lidového soudu v Litoměřicích. V dubnu 1946 přišel k soudu pokyn, aby bylo upuštěno od žalob osob, které se provinily pouhým členstvím v SA, SS, NSKK, FS, SdP. V srpnu došel k MLS Litoměřice další pokyn, aby se i osoby odsouzené k menším trestům zařazovaly do odsunu, případy německých provinilců se také přednostně zařazovaly k projednávání kvůli dokončení odsunu. Ve snaze dodržet lhůtu ukončení činnosti MLS do ledna 1947 byly soudu vyhrazeny pomocné síly z krajského soudu a rozšířeny jednací dny, což odpovídá tomu, že v prosinci 1946 projednával soud nejvíce případů za celou dobu svého působení, celkem 213. Termín ukončení činnosti byl naposledy prodloužen do května 1947,

---

164 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, Rejstřík I, Vývoj organizace, s. 7.

165 KOČOVÁ, Kateřina, RADVANOVSKEÝ, Zdeněk, SUCHÁ, Jitka, pozn. 11, s. 86.

166 POLONCARZ, Marek, pozn. 41, s. 21.



Činnost soudu byla ukončena ku 4. květnu 1947, celkem zůstalo 216 nevyřízených případů z roku 1946 a 516 případů nových z roku 1947.<sup>167</sup>

V druhém retribučním období se předsedou MLS v Litoměřicích stal Jaroslav Šreiber, do čela úřadu veřejného žalobce byl jmenován krajský soudce z Litoměřic Adolf Vašata a 45 soudců z lidu.<sup>168</sup> První přelíčení se konalo 30. dubna 1948. Toho dne soud projednával případ Němce Wilibalda Meumanna,<sup>169</sup> rolníka z Chotiněvsi. Souzen byl za udání Františka Marka gestapu a členství SdP a NSDAP. Soud mu uložil trest 7 let a 6 měsíců odnětí svobody. Zemřel v roce 1950 ve vězení v Plzni.<sup>170</sup> Poslední rozsudky vynesl soud 29. prosince 1948. V roce 1948 došlo k 15 revizím rozsudků, z toho ve třinácti případech ze zpřísnění a ve dvou ke zmírnění trestu.<sup>171</sup>

Celkem MLS Litoměřice v letech 1945–1948 projednával případy 2 046 osob, z toho 1 802 mužů a 244 žen. Nejpočetněji byla mezi obviněnými zastoupena německé národnost, celkem 1 563 osob, 459 osob bylo národnosti české a 24 osob se hlásilo k národnosti jiné. Odsouzeno bylo celkem 1 080 osob, 914 osob bylo viny zproštěno a 26 osob zemřelo před hlavním přelíčením, devět osob před zahájení přelíčení uprchlo a ve dvanácti případech bylo trestní stíhání zastaveno, v pěti případech není jisté, co se stalo. Nejvíce osob bylo odsouzeno pochopitelně v roce 1946, nejméně v roce 1945. V letech 1945 a 1946 převládala počet odsuzujících rozsudků nad zprošťujícími, v následujících dvou letech tomu bylo naopak. Nejčastějším důvodem k odsouzení byla příslušnost a činnost v nacistických organizacích, propagace a podpora nacistického hnutí a udavačství. Celkem 26 osobám uložil soud trest smrti a 19 osobám doživotní odnětí svobody. Ostatních 1 032 osob bylo odsouzeno celkově k 5 649 letům a šesti měsícům, tři osoby byly sice uznány vinnými, ovšem vzhledem k polehčujícím okolnostem bylo upuštěno od potrestání. Nejčastějšími tresty bylo odnětí svobody na 5 let, 1 rok a 10 let.<sup>172</sup> Z celkového počtu osob souzených u MLS Litoměřice v roce 1948 soudil 169 osob, z toho 147 mužů a 22 žen. Celkem 81 osob zprostil viny a 69 odsoudil.<sup>173</sup>

U MLS Litoměřice se zatím nepodařilo prokázat zneužití soudu k odstranění politických protivníků, což ovšem neznamená, že se to nedělo. Co se ovšem podařilo

---

167 KOČOVÁ, Kateřina, pozn. 2, s. s. 180.

168 Tamtéž, s. 240.

169 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 139, Lsp 9/48.

170 KOČOVÁ, Kateřina, pozn. 2, s. 240.

171 Tamtéž, s. 271.

172 Tamtéž, s. 101–106.

173 Tamtéž, s. 242.

prokázat je fakt, že některé osoby činné u MLS Litoměřice, byly po roce 1948 aktivní v politických procesech. Bývalý předseda soudu Zdeněk Beneš pracoval v 50. letech jako obhájce v politických procesech u Krajského soudu v Ústí nad Labem. Bývalý veřejný žalobce soudu Jan Zavoral působil v politických procesech jako soudce nejprve u Státního soudu v Praze, poté u Krajského soudu v Ústí nad Labem.<sup>174</sup>

Stejně jako v celém Československu můžeme i u litoměřického MLS pozorovat postupné ztrácení zájmu tisku o jeho kauzy. I když je nutné uvést, že regionální noviny na Litoměřicku informovaly o kauzách pojednávaných u MLS Litoměřice velmi sporadicky, jak činnost MLS pokračovala, informoval tisk o případech ještě méně. V roce 1945 informoval týdeník národní fronty *Litoměřický kraj* poprvé o Mimořádném lidovém soudu 5. října a to v souvislosti s tím, že soud již brzy zahájí svou činnost (**Příloha č. 1**).<sup>175</sup> V dalších vydáních se zaměřoval na články o rozsudcích smrti.

Mezi lety 1946–1948 vycházel týdeník československé strany národně socialistické pro okresy Litoměřice, Mělník a Roudnice *Svobodný Máchův kraj*. Ten informoval o odsouzených k trestu smrti<sup>176</sup>, a pokud byl ve stejný den odsouzen někdo další, pojednával článek také o něm. Velkou pozornost věnoval týdeník případu Heinricha Jöckela, o jeho kauze informoval i ve vícestránkových člancích několik týdnů před odsouzením. Případy Jöckela i Karla Rahma si vyžádaly zájem celostátního i mezinárodního tisku, jako v případě H. Jöckela, k jehož složce je přiloženo několik článků z celostátních novin.<sup>177</sup> *Svobodný Máchův kraj* informoval o fungování MLS Litoměřice v roce 1947 minimálně, o ukončení retribuční v květnu toho roku neinformoval vůbec. Ani o zahájení tzv. druhého retribučního období periodikum neinformuje, k 19. březnu 1948 totiž ukončilo svou činnost.

Z udavačských kauz jmenujme případy roudnických udavačů, které si zasloužily vysokou míru pozornosti veřejnosti. MLS Litoměřice vydával pravidelné zprávy pro

---

174 HONZÍKOVÁ, Miluše. *Politické procesy 50. let – Krajský soud v Ústí nad Labem 1953–1954*. Liberec, 2006. Diplomová práce. Technická univerzita v Liberci. S. 22–23.; BABKA, Lukáš, ŠIMÁNKOVÁ, Alena, VOREL, Jaroslav. *Československá justice v letech 1948–1953 v dokumentech. Díl II. 1.* vyd. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR, 2004. 311 s. Sešity Úřadu dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu; č. 9. ISBN 80-86621-05-7. S. 56.

175 Státní okresní archiv Litoměřice se sídlem v Lovosicích, týdeník *Litoměřický kraj*, roč. 1, č. 1, s. 1.

176 Například článek „Trest smrti českému zrádci z Beřkovic“, o Josefu Broumovi, udavači, který posílal udavačské dopisy na gestapo v Kladně i v Praze. SOkA Litoměřice/Lovosice, *Svobodný Máchův kraj*, roč. 1, č. 2, s. 2.

177 Například brněnské vydání *Svobodného slova* z 5. 4. 1946 informující o jeho odsouzení, součástí trestního spisu Heinricha Jöckela. SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 63, Lsp 1200/46.

tisk o své činnosti. V rámci soudu fungoval tzv. výstřižkový archiv, do kterého se ukládaly články z novin o kauzách zdejšího MLS, do dnešních dnů se bohužel nedochoval, proto se badatel musí spokojit s články, které jsou občas přiloženy přímo ve složce obviněného,<sup>178</sup> případně prostudovat dané ročníky regionálního tisku.

---

<sup>178</sup> Například článek z *Rudého práva* „Já jsem dobrý Čech“ o muži, který se zastával udavačky-Němky. Článek je součástí trestního spisu Berty Čvančarové. SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 18, Lsp 109/46.

### 3. Udavačství

Udavačství, jinými slovy donašečství či denunce, provází především totalitní režimy, slouží k jejich upevnování, zastrasování a udržování osob v nejistotě, díky udavačům se mohl státní aparát dozvědět, co se děje v domácnosti, na pracovišti i ve veřejných budovách. J. Edgar Hoover, bývalý ředitel Federálního vyšetřovacího výboru (FBI), k tématu udavačů pronesl: „*Důvěrný informátor se stal institucí zajišťující zjištění pravdy. Používání těchto donašečů je tak staré, jako lidstvo samo, první věrohodné využití donašečů je možné objevit už ve starém zákoně, této instituce je používáno nejen při prosazování spravedlnosti, ale prakticky ve všech oblastech života.*“<sup>179</sup>

V sociologickém průzkumu z roku 2003 s názvem *Co nám nejvíce vadí na povaze a chování lidí?* odpovědělo 7,6 % respondentů, že udavačství, což byla sedmá nejčastější odpověď po aroganci, lhaní, agresivitě, nepoctivosti, drzosti a pokrytectví.<sup>180</sup> Myslím, že je více než jisté, že kdyby se podobný průzkum provedl v době nacistické okupace či komunistického režimu, udavačství by zastávalo přední místo v odpovědích respondentů.

#### 3.1 Fenomén udavačství

Udavačství nebylo jen fenoménem českých zemí, objevuje se v celé Němci okupované Evropě i u jejich spojenců, na služebny gestapa a místní policie přicházela obrovská množství udání například v Maďarsku, Norku, Holandsku, Francii i Polsku.<sup>181</sup>

Totalitní společnost můžeme rozdělit do tří rozdílně početně zastoupených skupin, první skupinou jsou odbojáři, to jsou osoby, které bojují proti nespravedlivému režimu a snaží se ho nějakým způsobem podrýt, tato skupina nebývá příliš početně zastoupena v totalitní společnosti. Druhou skupinou, nejpočetnější, je tzv. šedá zóna (Mitläufer), to jsou pasivní obyvatelé, které proti režimu nic nedělají, většinou se s ním ani neztotožňují, nedělají to proto, že jsou zbabělí nebo líní, jen je to pro přežití nejjednodušší možnost. Třetí skupinou, různě početně zastoupenou ve společnosti, jsou kolaboranti, osoby spolupracující s režimem, ať už kvůli snaze zachránit sebe a své blízké,

<sup>179</sup> PRITT, Denis. *Špióni a udavači*. 1. vyd. Praha: SNPL, 1959. S. 14.

<sup>180</sup> Tisková zpráva: Co nám nejvíce vadí na povaze a chování lidí. In: *Centrum pro výzkum veřejného mínění*. [online]. 28. 1. 2004 [vid. 28. 6. 2016]. Dostupné z:

[http://cvvm.soc.cas.cz/media/com\\_form2content/documents/c1/a3040/f3/100310s\\_ov40128.pdf](http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a3040/f3/100310s_ov40128.pdf).

<sup>181</sup> JUDT, Tony, pozn. 58, s. 37.

kvůli touze po moci a majetku či z jiných důvodů. Mezi kolaboranty můžeme zařadit i udavače. Důvody jedinců k udavačství jsou různé, od vyřizování osobních sporů, ideologických důvodů, touze po finanční odměně po snahu zachránit sebe a své blízké. Poslední zmíněná možnost nastávala většinou u zatčených osob, výměnou za spolupráci jim byla nabídnuta milost, nezřídka se z takových osob stávali konfidenti. Podle Denise Pritta jsou informace dodané od těchto osob mnohdy nepřesné, mají silné pohnutky vypovídat přesně to, co potřebují vyšetřující orgány slyšet.<sup>182</sup>

Jak ale můžeme vidět na příkladech konfidentů gestapa a SD, kteří byli získáni tímto způsobem, z většiny z nich se stávají dobří a spolehliví informátoři. Mnoho osob stálo v době okupace před důležitou otázkou: *Kolaborovat nebo nekolaborovat?* Nezaměstnaný dělník mohl zůstat doma nebo mohl odejít za prací do Říše. Číšník mohl odmítnout obsloužit členy gestapa a dostat se do problémů nebo mohl je obsloužit a vydělat peníze pro svoji rodinu. Rodina mohla hledanému příslušníkovi odboje poskytnout přístřeší a jídlo nebo jej mohla vyhodit na mráz, či ho dokonce udat, aby se ochránili od možného podezření.<sup>183</sup> Objevují se také případy týraných žen, které v zoufalé a bezvýchodné situaci viděly udání jako jedné řešení, tak jako Marie Cafourková, jejíž případ je popsán níže. Udavačství se také ve velké většině případů nedá klasifikovat jako ideologický zločin, lidé udávali, jak bude níže dokázáno na konkrétních případech, protože udavačství bylo nejjednodušším řešením osobních sporů, málokdo udával záměrně s úmyslem zavinit smrt udaného.

Za zamyšlení stojí případ Jana Kaprase, který byl v roce 1947 postaven před Národní soud, pro spojení s odbojem a nekolaborantský postoj jej NS zprostil všech obvinění. Jedno z obvinění je však sporné, jedná se o nařčení z podpory udavačství. Jan Kapras byl ministrem školství a národní osvěty mezi lety 1938–1942, byl také velmi váženým členem delegace na pařížské mírové konferenci, získal profesuru na Karlově univerzitě v oboru právních dějin. Ve své funkci ministra školství a národní osvěty měl v projevu ze dne 30. října 1941 v Praze k učitelům a studentům nabádat, aby ve své škole špehovali a udávali každého, kdo by vystoupil proti nacistům. Kapras se samozřejmě nacházel v nezávidění hodné situaci, taktéž stál před otázkou: *Kolaborovat či nekolaborovat?* Před Národním soudem také dodal, že se obával, že když projev nepronese, ne-

182 PRITT, Denis, pozn. 179, s. 10.

183 BOROVIČKA, Michael. *Kolaboranti: 1939–1945*. 1. vyd. Praha: Paseka, 2007. ISBN 978-80-7185-846-1. S. 362.

chá Frank zavřít české školy.<sup>184</sup> Uzavření středních škol bylo reálnou hrozbou, jelikož české vysoké školy byly uzavřené již od roku 1939.<sup>185</sup>

## 3.2 Udavačství v českých zemích

V českých zemích můžeme v novodobých dějinách pozorovat tři hlavní éry udavačství. První takovou éru můžeme nalézt ve druhé polovině 19. století, v období tzv. bachovského absolutismu. K udržení pořádku využívali policisté tajné spolupracovníky, denuncianty a konfidenty. Toto řemeslo se rozmohlo pouze ve městech, venkov zůstal udávání uchráněn. Ideálními adepty pro denunciaci byli recidivisté, osoby závislé na svých příjmech, například zchudlí šlechtici, špatně placení úředníci, umělci, dámy z aristokratických kruhů, domovníci, komorné, služky, kramáři, nevěstky, hostinští, holiči či věštkyně. Například takové uklízečky mohly během úklidu objevit různé diskreditující materiály, v hospodách a holičstvích se dalo vyslechnout dost informací. Díky těmto informátorům policisté shromažďovali protokoly o závadných osobách. V rakouské monarchii se v oblasti práva používala teorie o ramifikaci, což znamená, že podezřelý byl každý člověk, neboť každý čin nebýval dílem jedince, ale organizovaným spiknutím více osob. O to systematictěji se proti nim muselo postupovat. Vůči podezřelým se většinou nezasahovalo ihned po prvním udání, naopak se čekalo, až se jim provinění nastřádají. V tomto propracovaném systému špehů, udavačů, cenzury a sledování, však nešlo o bezpečnost osob, ale o udržení pořádku v monarchii.<sup>186</sup>

Jedním z udavačů té doby byl Karel Sabina, nazývaný svými současníky zrádce národa. Sabina byl v roce 1849 pro údajné chystané spiknutí odsouzen k doživotnímu vězení, trest byl později snižen na 18 let odnětí svobody, nakonec v roce 1857 dostal milost. Po svém návratu z vězení se dostal do finančních potíží, ze kterých mu pomohla rakouská policie, která si ho v létě roku 1859 najala do svých služeb jako informátora. V té době začal opět publikovat, kvůli cenzuře museli tehdejší autoři často při publikaci

---

184 FROMMER, Benjamin, pozn. 46, s. 399–402.

185 K tématu více zde: DOLEŽAL, Jiří. *Česká kultura za protektorátu: školství, písemnictví, kinematografie*. Praha: Národní filmový archiv, 1996. ISBN 80-7004-085-8. S. 67.; KROPÁČ, František, LOUDA, Vlastimil. *Persekuce českého studentstva za okupace: 28. říjen 1939. Německý útok na české vysokoškolské školy. Uzavření českých vysokých škol*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo vnitra, 1946.

186 VESELÝ, Josef. 763. schůzka: O tradici čmuchalů, udavačů a donášečů v mocnárství rakouském, tudíž i v zemích Koruny české. In: *Český rozhlas* [online]. 7. 2. 2014 [vid. 28. 6. 2016]. Dostupné z: [http://www.rozhlas.cz/toulky/vysila\\_praha/zprava/763-schuzka-o-tradici-cmuchalu-udavacu-a-donasecu-v-mocnarstvi-rakouskem-tudiz-i-v-zemich-koruny-ceske—1311697](http://www.rozhlas.cz/toulky/vysila_praha/zprava/763-schuzka-o-tradici-cmuchalu-udavacu-a-donasecu-v-mocnarstvi-rakouskem-tudiz-i-v-zemich-koruny-ceske—1311697).

svých děl na policii, nebylo proto zpočátku nikomu divné, že tam tak často dochází. Pod jménem Roman podával zprávy na své kolegy a přátele. Když se na jeho konfidentskou činnost přišlo, upadl Sabina v nemilost české veřejnosti. Stáhl se do ústraní a dožil v bídě a nenávisti.<sup>187</sup>

Druhou érou udavačství bylo, jak uvidíme dále podrobněji, udavačství v období nacistické okupace. Nejvíce udání následovalo po 27. květnu 1942 po atentátu na protektora R. Heydricha, kdy Němci vypsalí odměnu jednoho milionu marek za informace, které by vedly k zatčení pachatelů. Následovalo několik set tipů, z nichž polovinu měli dodat Češi.<sup>188</sup> Jak je již dnes všeobecně známé, hlavní informace, které vedly k nalezení atentátníků, dodal Karel Čurda. Čurda se narodil 11. října 1911 v Nové Hlíně, vyučil se zedníkem. V roce 1933 nastoupil základní vojenskou službu, po jejím ukončení v armádě zůstal. Roku 1939 odešel do Polska, kde vstoupil do československé zahraniční armády, později sloužil ve Francii a od roku 1940 byl v Británii, kde se přihlásil k plnění úkolů pro vlast. Po výcviku byl jako člen skupiny Out Distance vysazen 25. března 1942 v protektorátu. 16. června 1942 se přihlásil pražskému gestapu, kde prozradil informace o atentátnících, které vedly k jejich nalezení. Za tyto informace obdržel odměnu pět milionů korun. Několik týdnů byl vězněn a na svobodu se dostal jako konfident. Mimořádný lidový soud v Praze jej odsoudil k trestu smrti, ten byl vykonán 29. května 1947.<sup>189</sup>

MLS v Praze společně s Čurdou odsoudil Slováka Viliama Gerika, který měl také pomoci k vypátrání pachatelů atentátu. Za svoji pomoc obdržel druhou polovinu vypsané odměny za dopadení atentátníků. Gerik byl také parašutistou, členem skupiny Zinc, která se shodou nešťastných okolností rozpadla, nejprve dopadli místo na území protektorátu na území Slovenska, později selhali všechny kontaktní adresy v protektorátu a dva ze tří členů zatklo gestapo. Gerik se nakonec sám přihlásil gestapu, po určitou dobu pracoval jako konfident, při pokusu uprchnout do Anglie, v roce 1943, ho gestapo zatklo a zbytek války strávil v KT Dachau. Po válce se vrátil do Prahy, kde chtěl své chování vysvětlit příslušným úřadům, byl ale zatčen a společně s Čurdou odsouzen MLS Praha k trestu smrti. Rozsudek byl vykonán 29. dubna 1945.<sup>190</sup>

---

187 RAVIK, Slavomír. *Karel Sabina: (portrét konfidenta)*. 1. vyd. Praha: Pražská imaginace, 1992. ISBN 80-7110-093-5. S. 63–66.

188 FROMMER, Benjamin, pozn. 46, s. 220.

189 NĚMEČKOVÁ, Daniela. *Novodobí Jidášové: Gerik a Čurda před mimořádným lidovým soudem*. Praha, 2012. Studentská vědecká a odborná činnost. Univerzita Karlova v Praze. S. 7–8.

190 Tamtéž, 12–15.

Za pouhé schvalování atentátu na protektora Heydricha hrozila dotyčným smrt. Například MLS v Brně odsoudil v roce 1946 k trestu smrti renegátka<sup>191</sup> Františku Kocinovou, která udala manželský pár, který schvaloval atentát na Heydricha. Gestapo oba manžele zatklo a nechalo popravit.<sup>192</sup> Dalším častým důvodem pro udavačství, byl poslech cizího rozhlasu. Výnos z 30. srpna 1939 zakazoval poslech zahraničního rozhlasu, za poslech hrozilo posluchači uvěznění. Za rozšiřování zpráv získaných poslechem cizího rozhlasu hrozila dotyčným smrt. Mimořádný lidový soud v Praze poslal v roce 1945 na pět let do vězení milence Marii Marešovou a Václava Tušla. Ti měli udat, že jejich domácí, manželé Lisí poslouchají zahraniční rozhlas. Mezi manželi Lisými a jejich nájemníky údajně docházelo k častým hádkám, tyto spory vyvrcholily udáním skutečnosti o poslechu cizího rozhlasu na gestapu.<sup>193</sup>

Tak jako nacistický režim během okupace i období komunistické nadvlády mezi léty 1948 – 1989 vykazuje prvky totalitarismu. A jak již bylo zmíněno, totalitní režimy se opírají o různé udavače a agenty, kteří informují o chování a smýšlení obyvatelstva a dotvářejí atmosféru strachu v daném státě. O fungování Státní bezpečnosti a využívání informátorů a různých agentů píše podrobněji například Karel Kaplan.<sup>194</sup> V Československu si budovala síť agentů a konfidentů již od roku 1948, zřídkakdo se stal denunciantem dobrovolně. Zaměstnanci StB využívali k přesvědčení ke spolupráci obdobných metod jako kdysi gestapo. Snažili se získat osoby ke spolupráci vydíráním, využitím kompromitujících materiálů, vyhrožováním trestním postihem případně příslibem materiálních výhod.<sup>195</sup>

### 3.3 Udavačství a konfidentství – § 11

Tehdejší ministr spravedlnosti Prokop Drtina pronesl o udavačství, že je „*nejhorší zjev a nejhnusnější zločin okupantské doby*“.<sup>196</sup>

Původní londýnský retribuční dekret (6/1945 Sb.) neobsahoval samostatný paragraf o udavačství, objevuje se až v upraveném a doplněném dekretu 16/1945 Sb. U mimořádných lidových soudů se soudilo podle §11 dekretu č. 16/1945 Sb., *Dekret presi-*

---

191 Osoba, která změnila svou národnost podle momentální situace.

192 FROMMER, Benjamin, pozn. 46, s. 220.

193 MICHÁLEK, Jakub, pozn. 26.

194 KAPLAN, Karel. *Nebezpečná bezpečnost: [státní bezpečnost 1948–1956]*. 1. vyd. Brno: Doplněk, 1999. ISBN 80-7239-024-4. S. 73–82.

195 Tamtéž, s. 78–79.

196 DRTINA, Prokop, pozn. 127, s. 19.



*denta republiky o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech, nazývaný také jako velký retribuční dekret. Přesné znění paragrafu je následující:*

*„Kdo v době zvýšeného ohrožení republiky ve službách nebo v zájmu nepřítel, nebo využívaje situace přivoděné nepřátelskou okupací jiného pro nějakou skutečnou nebo vymyšlenou činnost udal, trestá se za zločin těžkým žalářem od pěti do deseti let. Zavínil-li však udavač svým udáním ztrátu svobody československého občana, trestá se těžkým žalářem od deseti do dvaceti let. Mělo-li udání za přímý nebo nepřímý následek ztrátu svobody většího počtu lidí nebo těžkou újmu na zdraví, trestá se doživotním žalářem, mělo-li za následek něčí smrt, trestá se smrtí.“<sup>197</sup>*

Ponecháno na soudním výkladu bylo, které udání bylo učiněno „v zájmu nepřítel“ a kdy obžalovaný využíval „situace přivoděné nepřátelskou okupací“.<sup>198</sup> Za zamýšlení stojí i odpovědnost připisovaná udavači za konečný osud udaného, určitě ne všichni udavači, kteří svým udáním zavínili smrt dotyčného, udávali s tímto úmyslem. Je také nutné dodat, že mnohá udání nebyla učiněna. Když byl například dopis adresovaný na gestapo či jiným německým úřadům zadržen listonoši či místní úředníci, někdy dokonce četníci rozmlouvali udavačům jejich úmysl někoho nahlásit. Například hokynář Rudolf Pavelce z Ostravy napsal udavačský dopis na svého souseda kvůli poslechu zahraničního rozhlasu, dopis adresovaný gestapu našťastí zachytil místní listonoš a nedoručil ho. Jelikož nedošlo k udání, ostravský lidový soud Pavelce osvobodil.<sup>199</sup>

Paragraf 11 nerozlišoval mezi udavači a konfidenty. Fitzpatricková a Gellately definují konfidenta jako policejního agenta, který za své služby dostává nějakou formu odměny, konfidenti někdy také bývají označováni jako řemeslní udavači.<sup>200</sup> Slovo konfident pochází z latinského confidio, což znamená: důvěřuji, spoléhám, proto můžeme pro označení konfidentů použít také české důvěrníci.<sup>201</sup> Největší skupinou konfidentů byly

---

197 Dekret presidenta republiky ze dne 19. června 1945 o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech. In: *Sbírka zákonů a nařízení republiky Československé*. 1945, částka 9, s. 29.

198 FROMMER, Benjamin, pozn. 46, s. 200.

199 BORÁK, Mečislav, pozn. 8, s. 233.

200 FROMMER, Benjamin, pozn. 46, s. 211.

201 TOMÁŠEK, Dušan. *Konfidenti*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1991. ISBN 80-235-0019-8. S. 207.

osoby, které se k této činnosti nepřipojily dobrovolně, tedy již trestané osoby, kterým gestapo nabídlo spolupráci výměnou za osobní svobodu, či ti, kteří se konfidenty stali ve snaze vyhnout se možnému stíhání gestapem. Mezi konfidenty se ale vyskytli i lidé, kteří s gestapem spolupracovali dobrovolně, většinou ze zjištěných důvodů, často si kolem se budovali síť informátorů, jak v případě Smrčka<sup>202</sup> či Bauera<sup>203</sup>, jejichž případy jsou v práci popsány.

Konfidenti gestapa bývali označováni jako V-personen nebo také V-mann, Vertrauensmann,<sup>204</sup> gestapo je platilo z tajných fondů zhruba 1 000 až 4 000 korun měsíčně, podle jejich schopností, plat mohli dostávat také v naturálních dávkách jako potravinových lístcích, lihovinách a cigaretách.<sup>205</sup> Konfidenti se mohli také účastnit zatýkání udaných osob, mnoho konfidentů se dalo nalézt taky mezi členy fašistické organizace Vlajka.<sup>206</sup>

Konfidentem hradeckého gestapa byl Richard Němeček, ten pracoval jako vedoucí obchodu s pneumatikami v Hradci Králové, s gestapem začal spolupracovat poté, co byl na začátku okupace zatčen z neznámých důvodů. Se členy gestapa se stýkal i soukromě, chodili společně do restaurací a barů, kde je hostil. Pro gestapo pracoval zadarmo, protože byl prý velmi majetný. Podával zprávy o náladě obyvatel, hospodářské situaci, pověstech kolujících městem, některé okolnosti sám vyšetřoval, některé osoby pomáhal zatýkat. Zavínil zatčení minimálně 27 osob. MLS v Hradci Králové mu v roce 1947 uložil trest smrti.<sup>207</sup> Konfidentku Ludmilu Ulrichovou za spolupráci s gestapem odsoudil MLS v Klatovech k trestu smrti. Měla udat 61 osob, z toho 54 bylo vězněno a 7 zahynulo v koncentračním táboře, mezi udanými byl i její manžel.<sup>208</sup> Poměrně známý je příběh Augustina Přeučila, který se chtěl přidat k československé armádě, po nepovedeném přechodu hranic, kdy ho zatklo gestapo, se stal jeho agentem, poté se dostal do Polska, z Polska do Francie a odtud do Anglie, zde působil jako letec v nebojových jednotkách, odtud podával informace o československém letectvu gestapu. Po návratu do protektorátu působil jako agent provokatér a konfident, podílel se na identifikaci a

---

202 Viz s. 80.

203 Viz s. 104–106.

204 Důvěrník.

205 SLÁDEK, Oldřich. *Zločinná role gestapa: Nacistická bezpečnostní policie v českých zemích 1938–1945*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1986. S. 125.

206 Tamtéž, s. 126.

207 JARKOVSKÁ, Lucie, pozn. 17, s. 170–171.

208 MŽIKA–JIROVCOVÁ, Veronika, pozn. 23, s. 27.

výsleších zajatých československých letců a parašutistů.<sup>209</sup> Pražský lidový soud jej 14. dubna 1947 odsoudil k trestu smrti provazem, který byl vykonán téhož dne ve 21 hodin a 50 minut na nádvoří Pankrácké věznice.<sup>210</sup>

Paragraf 11 měl mnoho kritiků, například kutnohorský starosta si stěžoval, že trestá všechna udání i ta bez důsledku, byly trestány dokonce i pokusy o udání. Zajímavé jsou případy řetězového udavačství, kdy si informaci předalo více osob a až několikátá osoba celou věc udala příslušným orgánům, někdy byly souzeny celé řetězce, někdy pouze jejich články. Prokop Drtina poukazoval na problémy vynuceného udání, tedy když člověk vyrazil něco na osobu během výslechu či následkem mučení,<sup>211</sup> v takovýchto případech byl obviněný většinou zproštěn. Například Slovák Alfréd Sládek,<sup>212</sup> řidič z Trmic, pro nezjištěné důvody ho zatkl gestapo, během své výpovědi měl udat určité informace, které vedly k zatčení Wilibalda Kroiseho, soud jej ale v roce 1947 osvobodil, jelikož nešlo o úmyslné udání.

Zajímavé je, že pokud byl někdo uznán vinným za vyhrožování gestapem, mohl být odsouzen k desetiletému vězení, kdežto pokud někoho skutečně udal, hrozilo mu pět let vězení.<sup>213</sup>

### 3.4 „Problém odporného udavače“

Lon Fuller ve své knize *Morálka práva* definoval „*Problém odporného udavače*“, který předkládá několik možností, jak trestat udavačství, na tento příklad můžeme aplikovat způsob vyrovnání se nejen s udavačstvím, ale se všemi provinilci po válce v českých zemích. V nejmenované zemi do nedávna vládla Strana purpurových košil, která se dostala k moci po volbách, po té nastalo období strachu a udavačství, po vyřádkání se s tímto režimem jsme postaveni před problém, jak se vyrovnat s udavači bývalého režimu. První možnost – udavači informovali o tehdy nezákonných činech, není proto možné udavače trestat za jednání, které bylo v souladu s právem. Druhá

---

209 MOTL, Ondřej. V pankrácké věznici byl popraven Augustin Přeučil, udavač v žoldu gestapa. In: *Neaktuality.cz* [online]. 14. 4. 2011 [vid. 28. 6. 2016], dostupné z: <http://www.neaktuality.cz/domaci/v-pankracke-veznici-byl-popraven-augustin-preucil-udavac-v-zoldu-gestapa/>.

210 KAVAN, František. *Zrada na křídlech Hurricanu*. 1. vyd. Praha: Novinář, 1970. S. 108.

211 FROMMER, Benjamin, pozn. 46, s. 203.

212 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 138, Lsp 514/47.

213 Rozhodující samozřejmě byl verdikt senátu a období, ve kterém byl dotčený souzen. KOČOVÁ, Kateřina. Příspěvek ke zhodnocení činnosti mimořádných lidových soudů v prvním retribučním období (1945–1947). In: *Pax bello potior: sborník věnovaný doc. PhDr. Rudolfu Andělovi, CSc.* Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2004, s. 299–322. ISBN 80-7083-816-7. S. 305–306.

možnost – nástupem Purpurových košil přestalo právo existovat. Existovala jen válka všech proti všem a udavačství bylo jejich součástí. Nemůžeme udavače trestat, protože nejednali protiprávně ani v souladu s právem. Třetí možnost – existoval normální život i zločiny strany a jejich členů, je nutné potrestat ty udavače, kteří udávali osoby vykonávající tehdy protiprávní chování. Čtvrtá možnost – přijmout nový zákon, který by problém udavačství vyřešil a stanovil tresty za spáchané činy. Pátá možnost – nechat lid vypořádat se s udavači po svém.

Můžeme říct, že body tři, čtyři a pět byly aplikovány v Československu v souvislosti s celkovým vyrovnáním se zrádci a jejich pomahači. Pátý bod, o lidové spravedlnosti je možný pozorovat v prvních dnech a týdnech po válce, kdy veřejnost brala spravedlnost do svých rukou a praktikovala tzv. revoluční spravedlnost, což nebylo nejlepším řešením, neboť kromě skutečných viníků, brali někteří tuto formu odplaty jako možnost řešení osobních sporů, obětí revoluční spravedlnosti tak bylo mnoho nevinných osob. Bod tři, čili osvobození osob, které udaly jednání, která jsou protiprávní vždy, můžeme sledovat i u MLS – lidé, kteří udali například krádež, vraždu, žhářství, případně další zločiny, které jsou trestné v každé době, byli nakonec u soudu zproštěni. Jako například Emil Maršálek, jehož případ je popsán níže. Čtvrtá možnost byla v Československu reprezentována vyhlášením tzv. velkého a malého retribučního dekretu a zřízením mimořádného lidového soudnictví a trestních nalézacích komisí.<sup>214</sup>

---

214 FULLER, Lon L. *Morálka práva*. 1. vyd. Praha: Oikoymenh, 1998. ISBN 80-86005-65-8. S. 221–228.

## 4. Charakteristika případů udavačství projednávaných u Mimořádného lidového soudu v Litoměřicích

Ze zločinu udavačství podle §11 tzv. velkého retribučního dekretu bylo u Mimořádného lidového soudu v Litoměřicích obviněno 547 osob.<sup>215</sup> Celkem projednával MLS Litoměřice případy 2 046 osob.<sup>216</sup> Ze zločinu udavačství byl tedy obviněn průměrně každý čtvrtý. Udavačství zde bylo druhým nejaplikovanějším proviněním, nejčastější byla funkce v NSDAP.<sup>217</sup> V porovnání s jinými mimořádnými lidovými soudy je to poměrně vysoký výsledek. Například u libereckého lidového soudu to byl průměrně každý šestnáctý,<sup>218</sup> udavačství bylo ale i zde nejčastějším proviněním, hned po členství v NSDAP.<sup>219</sup> U MLS v České Lípě byl z udavačství obviněn průměrně každý jedenáctý obviněný.<sup>220</sup> Průměrně každý osmý obžalovaný byl souzen za udavačství u MLS v Opavě.<sup>221</sup> U Mimořádného lidového soudu ve Znojmě to byl průměrně každý šestý obžalovaný.<sup>222</sup> U MLS Chrudim byl z udavačství obviněn průměrně každý pátý.<sup>223</sup> Stejný poměr souzených udavačů jako MLS Litoměřice měly MLS v Mostě,<sup>224</sup> MLS v Jihlavě<sup>225</sup> a MLS v Jičíně,<sup>226</sup> shodně průměrně každý čtvrtý obviněný. V poměru všech obviněných a osob obviněných z udavačství bylo více než v Litoměřicích u MLS Hradec Králové, kde byl udavačem průměrně každý třetí obviněný,<sup>227</sup> stejně jako u MLS v Ostrově<sup>228</sup> a MLS v Brně.<sup>229</sup> U MLS v Uherském Hradišti se jednalo o průměrně každého druhého obviněného.<sup>230</sup> Hlubší srovnání problematiky udavačství nebylo možné

---

215 402 mužů a 145 žen. Zjištěno průzkumem Rejstříku I. a II. fondu MLS Litoměřice.

216 KOČOVÁ, Kateřina, pozn. 2, s. 102.

217 Za činnovnictví v NSDAP odsoudil MLS Litoměřice 491 osob. KOČOVÁ, Kateřina, pozn. 2, s. 163.

218 Tamtéž, s. 105.

219 Tamtéž, s. 103.

220 Tamtéž, s. 61–64.

221 BORÁK, Mečislav, pozn. 8, s. 279.

222 NOHEL, Tomáš, pozn. 24, s. 18.

223 ZBOŘILOVÁ, Kristýna. *Mimořádný lidový soud v Chrudimi v letech 1945–1948*. Hradec Králové. 2015. Bakalářská práce. Univerzita Hradec Králové. S. 39.

224 HRACHOVÁ, Ivana. *Mimořádný lidový soud v Mostě v letech 1945–1947*. Liberec. 2006. Diplomová práce. Technická univerzita v Liberci. S. 29 a s. 38.

225 CIHLÁŘOVÁ, Jana, pozn. 24, s. 38 a s. 48.

226 JARKOVSKÁ, Lucie, pozn. 17, s. 93 a s. 123.

227 Tamtéž, s. 93 a s. 116.

228 BORÁK, Mečislav, pozn. 8, s. 149 a s. 131.

229 PIONTKOVÁ, Kristýna, pozn. 24, s. 59.

230 MÜLLER, Jan, pozn. 24, s. 27 a s. 36.

provézt.<sup>231</sup>

Tab. 1: Přehled počtu souzených udavačů u vybraných MLS<sup>232</sup>

MLS	celkový počet souzených	z udavačství obviněno ... osob	z udavačství obviněn průměrně každý
Liberec	2 109	135	16.
Česká Lípa	1 000	95	11.
Opava	2 259	297	8.
Znojmo	878	147	6.
Chrudim	1 241	269	5.
Litoměřice	2 046	547	4.
Jihlava	856	238	4.
Most	1 678	415	4.
Jičín	1 518	370	4.
Hradec Králové	1 262	394	3.
Ostrava	1 792	605	3.
Brno	2 435	834	3.
Uherské Hradiště	1 298	637	2.

Položme si nyní otázku: Proč byl počet udavačů souzených litoměřickým soudem tak vysoký? Je to kvůli blízkosti hranic protektorátu a říšské župy Sudety? Kvůli národnostním sporům Čechů a Němců? Protože to byl nejlehčí způsob, jak kolaborovat? Protože to byl ve válečné době nejjednodušší způsob vyřízení sporů a zbavení se nepotřebných osob?

#### 4.1 Souhrnné údaje o obviněných

Zajímavé je, že MLS Litoměřice soudil případy udavačství částečně z území protektorátu a částečně z říšské župy Sudety. Zda se v tomto kontextu nějak lišil druh udání, bude popsáno níže. Mimořádný lidový soud v Litoměřicích posuzoval v letech

231 Ve většině citovaných prací chybí informace o množství mužů a žen obviněných z udavačství, případně jejich národnostním složení a další podrobnosti.

232 Vycházím z aktuálního stavu výzkumu, kdy ještě nejsou dostupné informace o udavačích u všech MLS.

1945–1948 případy celkem 2 046 osob, z toho bylo 1 802 mužů a 244 žen.<sup>233</sup> Z těchto 2 046 osob bylo 547 obviněno z udavačství. Soud nakonec projednával celkem 532 osob obviněných z udavačství, což je téměř jedna čtvrtina všech souzených. Mezi obviněnými z udavačství můžeme nalézt 389 mužů a 143 žen. Můžeme říci, že více než polovina žen byla obviněna z udavačství. U mužů je to méně, průměrně každý pátý. Podle §11 tzv. velkého retribučního dekretu bylo nakonec v Litoměřicích odsouzeno 306 osob, z toho 223 mužů a 83 žen. Soud zprostil obvinění celkem 226 osob, z toho 166 mužů a 60 žen. U mužů i žen převažují odsuzující rozsudky nad těmi zprošťujícími.

Udavačství bývá již tradičně chápáno jako ženský zločin, což částečně platí i u MLS v Litoměřicích, zatímco jen 23 % všech odsouzených mužů bylo odsouzeno za udavačství, žen bylo 79 %.<sup>234</sup> Mečislav Borák potvrzuje názor o udavačství jako ženském zločinu a udává, že u MLS v Ostravě ženy byly z udavačství obviněny třikrát častěji než muži.<sup>235</sup> Také Václav Jiřík s tímto tvrzením souhlasí, když uvádí „*Je zřejmé, že udavačství bylo do jisté míry doménou něžného pohlaví.*“<sup>236</sup>

Proč se celkově tolik žen provinilo udavačstvím, nad tím se zamýšlí například Benjamin Frommer, americký historik, který ve své knize *Národní očista* osvětluje, proč byly ženy častěji souzeny za udavačství než muži. Němečtí muži měli nejvíce příležitostí sloužit během války nacistům, německé ženy, měly v tomto ohledu méně příležitostí. Čeští muži se zase mohli stát členy bezpečnostních složek či kolaborantských fašistických organizací, případně pracovat ve správním aparátu. České ženy měly v tomto ohledu nejméně příležitostí kolaborovat. Udavačství pro ně byla jedna z mála možností.<sup>237</sup> Pravdou ale zůstává, že většina osob, žen i mužů, nevnímala udání jako kolaboraci, bylo to pro ně nejsnazším řešením sporů například mezi sousedy, navíc málokdo domýšlel důsledky udání. Z ideologických důvodů udávalo minimum osob, převážně muži.

V celkovém počtu souzených mužů a žen, bylo obviněno z udavačství více mužů. Pouze v poměrných číslech vítězí ženy, ta ukazují, že ženy byly i celkově nejvíce

---

233 KOČOVÁ, Kateřina, pozn. 2, s. 102.

234 Mužů odsouzeno 972 a žen 105. KOČOVÁ, Kateřina, pozn. 2, s. 103–104.

235 BORÁK, Mečislav, pozn. 8, s. 224.

236 JIŘÍK, Václav, pozn. 67, s. 376.

237 FROMMER, Benjamin, pozn. 46, s. 219.

souzeny za zločin udavačství.<sup>238</sup> Naopak studie o nacistickém Německu ukazují, že tam byli udavači ve větší míře muži.<sup>239</sup>

V říjnu roku 1945 český novinář Jiří Hrbas pro deník Rudé právo definoval průměrného udavače, přesněji řečeno udavačku. Měla to být žena středního věku, učitelka. Za příklad vybral Olgu Trpiškovou, učitelku, která gestapu udala na tři desítky svých kolegů. Často vyprovokovávala protiněmecké konverzace s úmyslem nachytat své kolegy při nějakém protiněmeckém výroku. Jiří Hrbas Trpiškovou popisoval: „*Nebyla nijak zvlášť hezká, jako neznámé profesorce jí hrozilo ‚nasazení‘, měla zřejmě silný komplex méněcennosti, její erotický život nebyl vyrovnaný. Byla silně romantická...*“ Trpišková byla nakonec pražským lidovým soudem odsouzena k doživotnímu vězení.<sup>240</sup> Ovšem podle prostudovaných archivních materiálů bylo zjištěno, že u Mimořádného lidového soudu v Litoměřicích tvrzení o tom, že průměrným udavačem byla žena – učitelka ve středních letech, neplatí. Z průzkumu archivních materiálů k MLS Litoměřice vyplývá, že se jedná o muže, zámečníka, ve věku kolem čtyřiceti let, pocházejícího z okresu Ústí nad Labem, který udal několik osob gestapu. Takovým byl například Ferdinand Lösel,<sup>241</sup> ženatý, německé národnosti z Trmic. Narodil se 26. června 1900. V prosinci 1946 mu soud uložil trest osmnáctiletého odnětí svobody za to, že udal několik československých občanů gestapu, za členství v SA a za účast na manifestaci SdP v Ústí nad Labem.

#### 4.1.1 Počet souzených udavačů

V prvním retribučním období, od podzimu 1945 do května roku 1947, soudil Mimořádný lidový soud v souvislosti s udavačstvím 498 osob. V roce 1945, kdy soud fungoval jen tři měsíce, soudil podle § 11 sedm osob, pět odsoudil a dvě zprostil obvinění. Z tohoto počtu bylo celkem pět mužů, tři odsouzeni a dva propuštěni, a dvě ženy, obě byly uznány vinnými.

---

238 Tamtéž, s. 215.

239 Tamtéž, s. 214.

240 Tamtéž, s. 213–214.

241 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 94, Lsp 1642/46.



Tab. 2: Počet souzených udavačů v roce 1945

měsíce (1945)	muži			ženy			celkem
	odsouzeno	zproštěno	celkem	odsouzeno	zproštěno	celkem	
říjen	0	0	0	0	0	0	0
listopad	1	0	1	1	0	1	2
prosinec	2	2	4	1	0	1	5
<b>celkem</b>	3	2	5	2	0	2	7

V roce 1946, kdy soud fungoval celý rok, projednával nejvíce případů udavačství, konkrétně 355, z toho 218 odsoudil a 137 zprostil. Mezi 259 souzenými muži se nacházelo 159 odsouzených a 97 zproštěných. Ze zbývajících počtu, celkem 99 žen, soud potrestal 59 žen a 40 jich zprostil. Nejvíce udavačů soudil MLS v Litoměřicích v prosinci, celkem 59, což koresponduje se zjištěním, že v tomto měsíci bylo souzeno celkově nejvíce osob za celou dobu fungování MLS Litoměřice. Nejvíce mužů odsoudil taktéž v prosinci, celkem 32, nejvíce žen také, celkem 11. Nejvíce mužů-udavačů zprostil viny v říjnu, celkem 17 a udavaček v listopadu, celkem devět. Detailnější přehled podává následující tabulka.

Tab. 3: Počet souzených udavačů v roce 1946

měsíce (1946)	muži			ženy			celkem
	odsouzeno	zproštěno	celkem	odsouzeno	zproštěno	celkem	
leden	4	0	4	0	0	0	4
únor	5	0	5	2	0	2	7
březen	11	5	16	3	1	4	20
duben	4	5	9	3	2	5	14
květen	9	7	16	3	5	8	24
červen	9	4	13	5	2	7	20
červenec	19	12	31	7	6	13	44
srpen	7	8	15	5	2	7	22
září	16	13	29	6	5	11	40
říjen	19	17	36	8	3	11	47
listopad	24	15	39	6	9	15	54

prosinec	32	11	43	11	5	16	59
<b>celkem</b>	159	97	256	59	40	99	355

V roce 1947, od ledna do května, soudil MLS Litoměřice 136 udavačů, z tohoto počtu odsoudil 62 osob a 74 zprostil. V tomto roce soudil 104 mužů, ze kterých odsoudil 47 a 57 zprostil. Žen soudil MLS Litoměřice v roce 1947 celkem 32, z tohoto počtu 15 odsoudil a 17 zprostil viny. Nejvíce souzených udavačů bylo v lednu 1947, celkem 49. Největší počet zproštěných udavačů v daném roce byl v lednu a dubnu, u mužů, shodně po dvaceti a u žen v březnu, celkem sedm.

Tab. 4: Počet souzených udavačů v roce 1947

měsíce (1947)	muži			ženy			celkem
	odsouzeno	zproštěno	celkem	odsouzeno	zproštěno	celkem	
leden	23	20	43	6	0	6	49
únor	15	11	26	2	6	8	34
březen	4	4	8	3	7	10	18
duben	3	20	23	4	1	5	28
květen	2	2	4	0	3	3	7
<b>celkem</b>	47	57	104	15	17	32	136

V tzv. druhém retribučním období, od dubna do prosince 1948, soudil MLS Litoměřice za udavačství celkem 36 osob, z celkového počtu odsoudil dvacet tři osob a třináct zprostil obvinění. Největší počet případů udavačů projednával soud v září, celkem 13. V tzv. druhém retribučním období projednával soud případy dvaceti šesti mužů, odsoudil šestnáct a deset zprostil obžaloby. Soud v tomto období projednával případy deseti udavaček, sedm jich odsoudil a tři viny zprostil.

Revize rozsudků se v případě udavačů uskutečnily dvě a to u Josefa Mergla a Václava Koubka. U Josefa Mergla<sup>242</sup> se jednalo o zostření rozsudku, ten měl písemně udat Čecha Václava Štorka. Poprvé byl odsouzen v září 1946 k jednomu roku odnětí svobody, v září roku 1948 mu byl trest prodloužen na 18 měsíců. Václav Koubek,<sup>243</sup>

242 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 145, Lsp 73/48.

243 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 151, Lsp 125/48.

obuvnický mistr, byl odsouzen v roce 1946 za udání dvou svých pomocníků gestapu, členství v SA a za zakazování dělníkům mluvit česky a za zdravení „*Heil Hitler*“ k doživotnímu trestu odnětí svobody, v srpnu roku 1948 mu soud trest změnil na deset let odnětí svobody.

Tab. 5: Počet souzených udavačů v roce 1948

měsíce (1948)	muži			ženy			celkem
	odsouzeno	zproštěno	celkem	odsouzeno	zproštěno	celkem	
duben	1	0	1	0	0	0	1
květen	0	0	0	0	0	0	0
červen	2	1	3	2	0	2	5
červenec	2	0	2	0	0	0	2
srpen	3	2	5	1	0	1	6
září	7	4	11	3	1	4	13
říjen	0	2	2	0	0	0	2
listopad	1	1	2	0	0	0	2
prosinec	0	0	0	1	2	3	3
<b>celkem</b>	16	10	26	7	3	10	36

Vidíme (tab. 2–5), že v jediném roce, 1947, přesáhl počet zprošťujících rozsudků ty odsuzující. Nejvýraznější počet případů udavačů projednával MLS Litoměřice v prosinci roku 1946,<sup>244</sup> celkem 59, nejvíce souzených mužů bylo shodně v prosinci roku 1946 a v lednu roku 1947, celkem 43. Největší množství žen soudil MLS v prosinci roku 1946, celkem 16. Nejvíce odsouzených mužů bylo v prosinci 1946, celkem 32, žen také, celkem 11, nejvíce mužů zprostil soud viny shodně v lednu a dubnu 1947, celkem dvacet. Největší počet žen zprostil soud obvinění v listopadu roku 1946, celkem devět.

#### 4.1.2 Věkové hledisko

Průměrný věk litoměřických udavačů byl 42 let, u žen 40 a u mužů 43 let. Čtrnácti osobám bylo v době odsouzení přes 60 let. Devatenáct udavačů bylo ve věku

<sup>244</sup> Což odpovídá tomu, že v prosinci 1946 bylo celkově u MLS Litoměřice projednáváno nejvíce případů, celkem 213.

kolem dvaceti a méně let, nejmladšímu udavači bylo v době, kdy učinil udání 18 let. Nejvíce udavačů se nacházelo ve věku kolem 40 let, celkem 120, z toho 100 mužů a 20 žen.

Nejstarší souzený a odsouzený muž, August Schwerda,<sup>245</sup> se narodil 16. července 1873 v Sebusíně, byl německé národnosti. Vyučil se zedníkem, ale již se tak neživil, se svou ženou Aloisií žil v Libochovanech. Manželé byli zatčeni kolem osmé hodiny večerní dne 17. září 1945 vrchním strážmistrem Oldřichem Rosenbaumem pro podezření z udavačství. Oznámení na manžele učinil Josef Litera, poškozený, manželé Aloisie a August Schwerdovi jej měli v roce 1943 udat pro protiněmecké výroky německým úřadům, za což byl tři měsíce vězněn. Po tomto oznámení vyrozuměl Alois Švarc velitelství stanice v Žalhosticích, která oba podezřelé zajistila, aby byli umístěni do vyšetřovací vazby, do věznice krajského soudu v Litoměřicích. Po prvním výslechu August svaloval vinu na svou ženu, Aloisie vinu popírala a tvrdila, že neví, kdo mohl Literu udat.

Jednoho zářijového dne dopoledne roku 1943<sup>246</sup> se Aloisie sešla u studny s Josefem Literou, údajně kvůli výměně tabáku za cigarety, jako přátelé si spolu ještě nějakou dobu povídali. Josef prý pronesl česky nějaké negativní věty o Říši a Adolfu Hitlerovi.<sup>247</sup> Odpoledne, když přišel její muž ze zaměstnání, Aloisie mu vypověděla, co se stalo u studny. August řekl Aloisii, ať vyřídí Literovi, že má být opatrný, že za takové věty by mohl špatně dopadnout. Následujícího dne se August svěřil s tímto Ortsleiterovi Josefu Hauptmannovi, údajně s úmyslem, aby Hauptmann Literovi domluvil. Aloisie nejprve tvrdila, že o tom nevěděla, že netuší, jak se mohl Hauptmann o celé záležitosti dozvědět, později se muže zastávala, že to Hauptmannovi neřikal se špatným úmyslem.

Téhož dne k večeru přišla pro paní Schwerdovou dcera Ortsleitera Hauptmanna, že má paní Aloisie jít k nim domů. Tam se jí Hauptmann ptal, na to, co se dělo u studny, chtěl vědět slovo od slova, co se přihodilo. Aloisie udala, že s Literou hovořila o zprávách z rozhlasu. Hauptmann vyhrožoval, že ji nechá zavřít, když neřekne celou pravdu. Nakonec mu Aloisie vypověděla o celé příhodě včetně Literových výroků, on slíbil, že s tím nic dělat nebude. Po nějaké době přišel ke Schwerdovým četník, musela celou svou výpověď znovu zopakovat, on si výpověď poznamenal a ona ji podepsala.

---

245 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 21, Lsp 157/46.

246 Přesné datum není nikde ve složce určeno.

247 „Hitler začal válku a nyní nechá rozstřílet všechna německá města!“ více zde: SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, Lsp 157/46, Výslech obviněného Augusta Schwerdy z 18. 10. 1945.

Stejný četník přišel následujícího dne zatknout Literu. Četník, Čech, s ním sepsal protokol, řekl mu, že jej udala Schwerdová, údajně proto, že ji přemlouval, aby jako Češka nezdravila „*Heil Hitler*“. První líčení s Josefem Literou se odehrálo 17. února 1944, hlavní svědkyně, Schwerdová, se omluvila, proto bylo odročeno. Na další přelíčení se neomluvila, byla proto předvolána pod pohrůžkou vězení. U soudu prý Aloisie vypovídala jen velice neochotně, přesto byl Josef Litera odsouzen ke třem měsícům vězení, na svobodu se dostal v listopadu roku 1944. Dle vlastní výpovědi byl vězněním natolik zesláblý, že nebyl schopen pracovat a přišel tak o zisk za sedm měsíců práce.

Obhájce Walter Benedikt, bývalý advokát v Litoměřicích, který hájil Literu v roce 1944, k případu udal, že Schwerda běžně podával Ortsleiterovi informace. Litera se se Schwerovými přátelil, Litera jim dokonce dával část výpěstků. Schwerdovi prý udávali, aby si vysloužili domek. Schwerda měl, podle jeho mínění, zneužít své ženy k udání Litery. Další, kdo potvrdil jejich vinu, byl František Fruněk, který během hlavního přelíčení uvedl: „*Schwerdovi pracovali jako zemědělství dělníci, ještě před udáním Literovým se ve vsi mluvilo, že donášejí zprávy Ortsleiteovi, zejména to platilo o Schwerdovi.*“ August byl nakonec na základě výpovědi svědků odsouzen podle §11 tzv. velkého retribučního dekretu k těžkému žaláři na 10 let, polovinu trestu si měl odpykat v nuceném pracovním oddíle, jeho žena Aloisie byla odsouzena podle stejného paragrafu na 6 měsíců vězení. Soud je dále potrestal ztrátou občanské cti na 10 let pro Augusta a na 5 let pro Aloisii, uhrazením nákladů soudního řízení a ztrátou celého majetku ve prospěch státu. Aloisie byla hned po odsouzení, 19. března 1946, propuštěna na svobodu, neboť se do jejího trestu započítávala také vyšetřovací vazba. August zemřel 23. června 1946 ve vězení v Plzni.

Nejstarší odsouzená žena Magdalena Havlová,<sup>248</sup> Němka, manželka soustružníka, se narodila 3. května 1875, žila v Chotěšově. Soud ji potrestal za udání Václava Mareše a učitele Václava Svatáka pro poslech zahraničního rozhlasu, tuto informaci měla podat důvěrníkovi gestapa Hermannu Schoramovi. Dne 11. srpna 1948 ji soud, za použití polehčujících okolností, odsoudil k 18 měsícům vězení, propuštěna byla 13. října 1948 a předána k vysídlení.

Václav Krupka,<sup>249</sup> narozený 1. prosince 1925, nájemce železářství z Loun, byl nejmladším souzeným udavačem. Obviněn byl z toho, že v roce 1943 udal profesory a

---

248 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 145, Lsp 70/48.

249 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 145, Lsp 78/48.

posluchače vyšší hospodářské školy pro poslech zahraničního rozhlasu, štvavé řeči proti Říši a schvalování atentátu na Heydricha. Údajně měl poslat na gestapo udavačský dopis, který byl podepsaný jiným jménem. Příslušník gestapa si chtěl ověřit, kdo dopis skutečně napsal, tak si ve škole vyžádal písemné práce všech žáků a po porovnání písma určil jako autora Krupku. Ten se údajně doznal. U soudu však svou vinu popřel a vzhledem k tomu, že udavačský dopis se nedochoval a nenašly se ani žádné další důkazy, byl dne 19. srpna 1948 zproštěn. Nejmladší odsouzený muž se jmenoval Jiří Lipinský.<sup>250</sup> Narodil se 19. února 1923, pracoval jako technický úředník v Roudnici nad Labem, jeho případ bude popsán níže v souvislosti s kauzou roudnických udavačů.

Nejmladší odsouzenou ženou byla Němka Gertruda Srbová,<sup>251</sup> narozená 27. dubna 1922. Srbová žila v Běhánkách. Souzena byla společně s Annou Michlerovou za udání Aloisie Blechové, která měla radit Srbové, aby její muž přeběhl k Rusům a tím si jako voják zachránil život a zdraví. Toto obvinění udaly nejprve u starosty obce Běhánky, později na četnické stanici v Dubí. Zaviniily tak zatčení Blechové gestapem a její uvěznění. Srbovou i Michlerovou soud odsoudil dne 19. června 1946 k 10 měsícům vězení, ke ztrátě občanské cti na pět let, jejich jmění propadlo ve prospěch státu, musely také uhradit náklady trestního řízení. Celý trest si měly odpykat v nuceném pracovním oddíle.

#### 4.1.3 Národnostní hledisko

Jak bylo již zmíněno, u MLS Litoměřice bylo za udavačství souzeno 532 osob. Z toho bylo 185 osob české národnosti, 336 národnosti německé, 11 osob jiných národností. Z tabulky je také na první pohled patrné, že u osob české národnosti, mužů i žen, převažují rozsudky zprošťující, u osob německé národnosti naopak rozsudky odsuzující. U osob ostatních národností převažují rozsudky zprošťující, pouze ve dvou případech byli obvinění odsouzeni.

*Tab. 6: Počet souzených udavačů podle národností*

národnost	muži			ženy		
	odsouzeno	zproštěno	celkem	odsouzeno	zproštěno	celkem
česká	63	75	138	21	26	47

<sup>250</sup> SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 38, Lsp 604/46.

<sup>251</sup> SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 38, Lsp 621/46.

německá	159	85	244	51	41	92
francouzská	0	1	1	0	0	0
italská	1	0	1	0	0	0
rusínská	0	1	1	0	1	1
ukrajinská	1	0	1	0	0	0
slovenská	0	3	3	0	3	3

Ital Francesco Valle<sup>252</sup> se narodil 30. dubna 1907, nebyl ženatý a v době soudního procesu žil v Trnovanech u Teplíc. Soud jej vinil z udání Františka Týceho. Toho měl Valle udat v roce 1942 německým orgánům pro protiněmecký výrok, čímž zavinil ztrátu jeho svobody. Soud mu po prokázání viny vyměřil trest pěti let odnětí svobody. Na svobodu se dostal po odpykání celého trestu v roce 1950. Ukrajince Pavla Lopušanského<sup>253</sup> odsoudil Mimořádný lidový soud v Litoměřicích k odnětí svobody na sedm let. Lopušanský se narodil 16. května 1905, žil se svojí ženou v Děčíně, kde se živil jako obuvník. Do vězení byl poslán za udání Adolfa Fleischmana a Kateřiny Šejnové kvůli jejich židovskému původu. Lopušanský zemřel 24. července 1947 ve věznici v Plzni.

Mezi udavači souzenými u MLS Litoměřice můžeme nalézt celkem dva renegáty, Václava Rusmüllera<sup>254</sup> a Rudolfa Herinka,<sup>255</sup> nesrovnalosti v určení národnosti můžeme nalézt i v jejich soudních spisech, kde jsou na různých dokumentech, konkrétně na protokolu o zatčení, záznamu o výslechu, záznamu o hlavním přelíčení a rozsudku uvedeny odlišné národnosti, tedy česká a německá. Herink, dělník z Přestanova, měl udat Františka Březinu ze šíření protiněmeckých zpráv. Soud ho v roce 1946 zprostil obvinění. Rusmüller, dělník z Pokratic u Litoměřice, měl udat jednu osobu pro poslech zahraničního rozhlasu, soud jej taktéž v roce 1946 zprostil obvinění. Oba pocházeli z oblasti Sudet, je tedy možné, že svou národnost měnili kvůli snažšímu přežití.

#### 4.1.4 Geografické hledisko

Pod působnost Mimořádného lidového soudu v Litoměřicích spadalo 12 soudních okresů, část oblastí patřila během okupace do Říšské župy Sudety a část do Protektorátu Čechy a Morava. Podle počtů souzených udavačů z jednotlivých okresů

252 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 16, Lsp 76/46.

253 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 84, Lsp. 1436/46.

254 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 77, Lsp 1293/46.

255 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 100, Lsp 1761/46.

bylo nejvíce v soudním okrese Ústí nad Labem, celkem 119, z toho 42 v samotném Ústí. V soudním okrese Litoměřice mělo svou adresu 97 souzených udavačů, v samotných Litoměřicích to bylo 33 osob. Ze soudního okresu Roudnice nad Labem bylo souzeno celkem 75 domnělých udavačů, 36 z nich žilo v Roudnici nad Labem. Padesát osm souzených udavačů bydlelo v soudním okrese Teplice, v samotných Teplicích jich žilo šestnáct. V soudním okrese Děčín žilo 41 souzených udavačů. V lovosickém soudním okrese mělo svou adresu celkem 40 udavačů. Dvacet jedna souzených udavačů žilo v libochovickém soudním okrese. V Chabařovickém soudním okrese mělo svou adresu sedmnáct udavačů. V soudním okrese Dubí žilo celkem devět souzených udavačů. V soudním okrese Ústěk žili čtyři souzení udavači. Shodně po dvou udavačích měly soudní okresy Benešov nad Ploučnicí a Štětí. Více udavačů pocházelo tedy z oblasti bývalé říšské župy, celkem 398,<sup>256</sup> z oblasti bývalého protektorátu pocházelo 111 udavačů.<sup>257</sup>

Ostatní souzení udavači, 39 osob, měli svou adresu v jiném soudním okrese, případně v jiném kraji či zemi, ale spáchali udavačství a jiné zločiny na území jednoho z výše zmíněných dvanácti soudních okresů, proto byli souzeni MLS v Litoměřicích.

#### 4.1.5 Povolání

Jak je vidět, udavačství se nevyhnulo žádné skupině obyvatelstva, od chudých po bohaté, od žen v domácnosti, přes penzisty, dělníky, po takzvané bílé límečky či inteligenci. Nejvíce udavačů bylo mezi dělníky, což je pochopitelné, jelikož tyto profese jsou ve společnosti nejvíce početně zastoupeny. Struktura udavačů, co se týče jejich povolání, není ničím výjimečná, kopíruje běžnou sociální skladbu obyvatelstva.

Mimořádný lidový soud v Litoměřicích projednával celkem 292 případů dělníků-udavačů, nejpočetněji byli zastoupeni zámečníci, celkem 29, horníci, celkem 16, a pekaři, celkem 14. Udavaček mezi ženami v domácnosti se nacházelo celkem 90. Rolníků-udavačů soudil MLS Litoměřice celkem 66. Čtyřicet jedna udavačů bylo mezi úředníky. Mezi podnikateli se objevilo celkem 28 udavačů. Z řad inteligence soudil MLS Litoměřice celkem třináct udavačů, z toho šest se živilo jako učitelé. Osm udavačů, souzených u MLS Litoměřice, bylo již v penzi.

---

<sup>256</sup> V podstatě soudní okresy Teplice, Děčín, Ústí nad Labem, Chabařovice, Benešov nad Ploučnicí, Litoměřice, Lovosice, Ústěk, Dubí a Štětí.

<sup>257</sup> Soudní okresy Roudnice nad Labem a Libochovice.



## 4.2 Udělené tresty a jejich struktura

V roce 1945 udělil soud dvěma udavačům trest smrti a dvěma trest odnětí svobody na 15 let. K doživotnímu trestu byla odsouzena jedna žena. Celkově v daném roce soud poslal do vězení celkem pět udavačů a dva odsoudil k trestu smrti.

Tab. 7: Tresty uložené udavačům v roce 1945

<b>tresty (1945)</b>	<b>muži</b>	<b>ženy</b>	<b>celkem</b>
zproštěno	2	0	2
15 let	1	1	2
doživotí	0	1	1
trest smrti	2	0	2
<b>celkem</b>	<b>5</b>	<b>2</b>	<b>7</b>

Nejčastějším trestem v roce 1946, který soud udavačům ukládal, byl také obecně nejčastější a zároveň nejnižší možný trest, odnětí svobody na 5 let, celkem ve 48 případech. Druhým nejčastějším trestem v daném roce bylo odnětí svobody na 10 let, ve 39 případech. V roce 1946 soud projednával případy celkem 355 udavačů, z toho 137 zprostil obvinění, 6 odsoudil k trestu smrti a zbytek, celkem 212 osob, odsoudil k trestu odnětí svobody. Průměrný trest vycházející na jednoho odsouzeného udavače je šest let a devět měsíců.

Tab. 8: Tresty uložené udavačům v roce 1946

<b>tresty (1946)</b>	<b>muži</b>	<b>Ženy</b>	<b>celkem</b>
zproštěno	97	40	137
4 měsíce	2	0	2
6 měsíců	1	1	2
7 měsíců	0	1	1
8 měsíců	0	1	1
9 měsíců	1	0	1
10 měsíců	0	2	2
11 měsíců	1	0	1
1 rok	6	3	9

13 měsíců	0	1	1
14 měsíců	2	0	2
15 měsíců	4	2	6
17 měsíců	2	0	2
18 měsíců	4	2	6
20 měsíců	1	0	1
21 měsíců	1	0	1
2 roky	13	5	18
2 a ½ roku	1	0	1
3 roky	9	2	11
4 roky	1	0	1
5 let	30	18	48
6 let	2	2	4
7 let	4	3	7
8 let	8	0	8
10 let	29	10	39
12 let	4	1	5
15 let	10	1	11
18 let	1	0	1
20 let	6	2	8
25 let	3	0	3
doživotí	9	2	11
trest smrti	6	0	6
<b>celkem</b>	<b>256</b>	<b>99</b>	<b>355</b>

Rok 1947 byl jediným rokem, kdy počet zproštěných udavačů, celkem 76, přesáhl počet udavačů odsouzených, celkem 62. Pouze jedna osoba byla odsouzena k trestu smrti za udavačství a žádný udavač nebyl toho roku odsouzen k doživotnímu odnětí svobody. Nejčastěji se opět objevuje trest odnětí svobody na 5 let a to v celkem šestnácti případech. Průměrná délka udělených trestů na jednoho udavače vychází šest let a čtyři měsíce.

Tab. 9: Tresty uložené udavačům v roce 1947

<b>tresty (1947)</b>	<b>muži</b>	<b>ženy</b>	<b>celkem</b>
zproštěno	57	17	74
1 rok	2	3	5
18 měsíců	1	0	1
21 měsíců	1	0	1
22 měsíců	1	0	1
2 roky	9	2	11
2 a ½ roku	1	0	1
3 roky	5	0	5
4 roky	1	0	1
5 let	11	4	16
6 let	1	0	1
7 let	1	0	1
8 let	1	0	1
10 let	4	3	7
15 let	2	1	3
20 let	3	0	3
25 let	2	0	2
trest smrti	1	0	1
<b>celkem</b>	<b>104</b>	<b>32</b>	<b>136</b>

V posledním roce fungování MLS Litoměřice soud poslal do vězení za udavačství celkem devatenáct osob a třináct domnělých udavačů viny zprostil. Celkem dvě osoby odsoudil MLS k trestu smrti, proces ale proběhl v jejich nepřítomnosti a jak uvidíme níže, rozsudky nebyly nikdy vykonány. I v tomto roce bylo nejčastějším uděleným trestem udavačům odnětí svobody na 5 let a to v šesti případech. Průměrný trest vycházející na jednoho odsouzeného udavače v tomto roce byl 7 let.

Tab. 10: Tresty uložené udavačům v roce 1948

<b>tresty (1948)</b>	<b>muži</b>	<b>ženy</b>	<b>celkem</b>
zproštěno	10	3	13
1 rok	1	1	2

18 měsíců	0	1	1
2 roky	1	0	1
2 a ½ roku	2	0	2
3 roky	1	0	1
3 a ½ roku	1	0	1
5 let	2	4	6
6 a ½ roku	1	0	1
7 let	0	1	1
7 a ½ roku	1	0	1
15 let	1	0	1
20 let	1	0	1
trest smrti	2	0	2
<b>celkem</b>	24	10	34

Z tabulek udělovaných trestů (tab. 7–10) je patrné, že tresty ukládané osobám souzeným za udavačství byly pestré, od odnětí svobody v délce čtyř měsíců po doživotí, případně trest smrti. Vidíme, že tresty smrti soud udavačům ukládal po celou dobu fungování MLS Litoměřice, trest odnětí svobody na doživotí ukládal pouze v prvních dvou letech. Zajímavý je trend v roce 1948, kdy soud ukládá udavačům tresty odnětí svobody v délce několika let a 6 měsíců, například 6 a ½ roku.

Při průzkumu trestů udělených udavačům u MLS Litoměřice bylo zjištěno, že trestání udavačů v „prvním retribučním období“ se postupně proměňovalo, zatímco v roce 1945 byla většina osob obviněných z udavačství odsouzena, v roce 1946 soud jednu třetinu všech obviněných viny zprostil a v roce 1947 již byla více než polovina obviněných viny zproštěna. Tresty udělované odsouzeným udavačům se proměňují, zatímco v roce 1945 soud ukládal spíše delší tresty na svobodě a tresty smrti, což může být způsobeno tím, že byly projednávány případy pečlivě voleny, aby vytvořily exemplární příklady a také s tím, že v roce 1945 litoměřický MLS soudil pouze sedm osob podezřelých z udavačství. V dalších letech se počet souzených zvýšil a struktura trestů se rozrůznila, od odnětí svobody v délce několika měsíců po již zmíněné tresty smrti. Můžeme tedy konstatovat, že soudci trestali udavače v tzv. prvním retribučním období u MLS Litoměřice postupem času mírněji, což dokládá množství osob zproštěných obvinění z udavačství. Toto zjištění koresponduje s tím, že i celkově se tresty

ukládáné u MLS Litoměřice proměňovaly a převažoval počet osob zproštěných nad těmi odsouzenými.<sup>258</sup> V roce 1948, tedy v době tzv. druhé retribuice se situace s počtem odsouzených udavačů opět proměnila, zhruba dvě třetiny obviněných podle §11 tzv. velkého retribučního dekretu byly odsouzeny a jedna třetina obvinění zproštěna, což má logické vysvětlení. Soudy měly revidovat případy z let 1945–1947 a odsoudit případy nevyřešené, měly soudit přísněji, jelikož podle komunistů, byla retribuice v prvním období příliš mírná. Ovšem pestrost v délce trestů zůstává po obě retribuční období.

Téměř polovina popravených osob během celé retribuice (1945–1948) v českých zemích byla odsouzena za udavačství. Soudy nechaly popravit celkem 664 osob, z toho bylo 314 odsouzených za udavačství. Z těchto 314 osob bylo 265 mužů a 49 žen.<sup>259</sup> Celkově odsoudil MLS Litoměřice k trestu smrti za různé zločiny dle retribučního dekretu celkem 26 osob. MLS v Litoměřicích nechal popravit celkem osm z jedenácti odsouzených udavačů, všechny v den rozsudku, důležité je dodat, že pouze sedm z jedenácti osob bylo k trestu smrti odsouzeno pouze za udavačství nebo konfidentství, případně soud uvedl do rozsudku udavačství, v kombinaci s jinými zločiny, jako hlavní důvod pro udělení tohoto trestu, u ostatních bylo udavačství jen vedlejším proviněním.

Tresty smrti ukládal MLS Litoměřice udavačům v obou retribučních obdobích. V roce 1945 soud uložil trest smrti celkem dvěma udavačům a v roce 1946 celkem šesti mužům. V roce 1947 odsoudil MLS jednoho muže a v roce 1948 dva muže. U litoměřického soudu nebyla za udavačství k trestu smrti odsouzena žádná žena, ale u jiných soudů to nebyl neobvyklý jev. Například u MLS Liberec byla jedna z celkových osmi osob odsouzených k trestu smrti žena. Jmenovala se Anna Suchochlebová, MLS Liberec ji odsoudil v prosinci 1946. Narodila se 13. června 1887, vypomáhala v koloniálním obchodě v Liberci, byla české národnosti. Její případ se týkal udání několika osob pro poslech zahraničního rozhlasu, deseti z nich zavinila ztrátu svobody, čtyřem těžkou újmu na zdraví, jeden po svém propuštění zemřel. Rozsudek byl neveřejně vykonán na nádvoří věznice Krajského soudu v Liberci v den odsouzení v 17 hodin.<sup>260</sup>

---

258 KOČOVÁ, Kateřina, pozn. 2, s. 159.

259 LOZOVIUKOVÁ, Kateřina. Tresty smrti udělené u Mimořádného soudu v Liberci v letech 1945–1948. *Fontes Nissae. Prameny Nisy*. 2008, sv. 9, s. 73–107. ISSN 1213-5097. S. 82–83.

260 KOČOVÁ, Kateřina, RADVANSKÝ, Zdeněk, SUCHÁ, Jitka, pozn. 11, s. 40–42.

V roce 1945 MLS Litoměřice udělil dvěma mužům trest smrti za udavačství, prvním byl Alfred Bauer<sup>261</sup> z Roudnice nad Labem. Druhým a zároveň poslední osobou odsouzenou k trestu smrti v roce 1945 u MLS Litoměřice, byl František Marat,<sup>262</sup> zubní technik z Roudnice nad Labem. Případy obou jsou popsány níže v kauze roudnických udavačů.

Celkem tři rozsudky nebyly vykonány. Ve dvou případech se jednalo o osoby odsouzené v nepřítomnosti. První byl Karl Bergel,<sup>263</sup> který pracoval jako vedoucí policie v ghettu v Terezíně. Druhý muž souzený v nepřítomnosti se jmenoval Herbert Mende<sup>264</sup> a v letech 1940–1945 pracoval jako dozorce na Malé pevnosti v Terezíně. Jejich případy jsou popsány níže.

Čech Bedřich Job<sup>265</sup> se narodil 28. března 1908 v Brníkově, žil společně se svou ženou a pěti dětmi v Roudnici nad Labem, kde se živil jako montážní mistr. Job byl obviněn jako konfident gestapa, z vyhrožování zatčením mnoha občanům, měl podávat a doručovat gestapu různé zprávy, doporučovat další konfidenty. S gestapem měl spolupracovat od roku 1943. Na základě jeho udání bylo mnoho občanů zatčeno, jeden ze zatčených zemřel, jednalo se o Josefa Šebka. Kvůli sporům také udal svého bratra Antonína Joba a jeho syna Přemysla pro černé obchody a ukrývání zbraní. Soud s Bedřichem Jobem proběhl 2. května 1947. Trest smrti vykonán nebyl, milostí prezidenta republiky byl zmírněn nejprve na doživotí,<sup>266</sup> díky amnestii v roce 1955 pak na dvacet pět let. Job byl tedy jediným udavačem odsouzeným k trestu smrti v roce 1947.<sup>267</sup>

Pouze za udavačství odsoudil MLS Litoměřice k trestu smrti čtyři muže. Všichni čtyři byli odsouzeni v roce 1946. Jednalo se o Františka Fraňka,<sup>268</sup> který byl první osobou odsouzenou k trestu smrti u MLS Litoměřice v roce 1946, narozeného 28. října 1903, živil se jako obsluha benzinového čerpadla v Roudnici nad Labem. Soud jej vinil z udání gestapu, se kterým pravidelně spolupracoval, československého občana Karla Emmingera pro poslech zahraničního rozhlasu, čímž zavinil ztrátu jeho svobody z břez-

---

261 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 8, Lsp 37/45.

262 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 8, Lsp 38/45.

263 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 156, Lsp 159/48.

264 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 156, Lsp 157/48.

265 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 136, Lsp 442/47.

266 Job byl jeden z mála, kterému byl trest smrti milostí prezidenta zmírněn, u MLS Litoměřice se tak stalo ve dvou případech, kromě Joba se jednalo o Wenanze Wintera, který se měl účastnit v září 1938 puče v Tisé.

267 Srov. KOČOVÁ, Kateřina, RADVANOVSKÝ, Zdeněk, SUCHÁ, Jitka, pozn. 11, s. 58.

268 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 13, Lsp 11/46.

na 1943. V dubnu 1944 měl udat Karla Nesvadbu pro ukrývání ruských zajatců, toto udání mělo za následek smrt Nesvadby, ten spáchal sebevraždu. Dále měl udat, že je v Roudnici rozšiřován protiněmecký leták. V letech 1943 až 1944 v součinnosti s Josefem Broumem a Vojtěchem Jobem zavinil ztrátu svobody celkem šesti obyvatel republiky. Rozsudek ze dne 22. ledna 1946 jej odsoudil k trestu smrti provazem, zbavení občanské cti na doživotí, propadnutí majetku ve prospěch státu a úhrady nákladů trestního řízení. Popraven byl téhož dne v 16 hodin a patnáct minut v Litoměřicích.

Druhým mužem odsouzeným jen za udavačství byl Vladimír Smrček.<sup>269</sup> Ten se narodil 8. prosince 1900, živil se jako železniční zaměstnanec v Litoměřicích. Smrček pracoval jako placený konfident kladenského gestapa, za své informace dostával měsíčně 20 RM.<sup>270</sup> Většinou se vydával za českého vlastence a navazoval tak styky s českým obyvatelstvem, vyvolával hovory o politické situaci, účastnil se poslechů zahraničního rozhlasu, o těchto událostech si vedl poznámky. Před prozrazením stihl udat gestapu nejméně 32 osob, ze kterých 11 zemřelo v koncentračních táborech. Měl udat například rodinu jistého Fukse pro poslech zahraničního rozhlasu, která se ho ujala v době, kdy neměl kde bydlet. Fuksa strávil pět let a čtyři měsíce v koncentračním táboře a jeho žena byla poslána do Osvětimi, kde zemřela. Smrček dokonce nutil svou dceru k vyzvídání informací, případně k udávání.<sup>271</sup> 19. února 1946 rozhodl litoměřický lidový soud o rozsudku smrti pro Smrčka, poprava byla vykonána podle dekretu ještě ten den, do dvou hodin od vynesení rozsudku. Jeho jmění propadlo celé státu, občanskou čest ztratil na doživotí a nesl náklady za soudní řízení.

Ladislava Polívku,<sup>272</sup> rolník z Ctiněvsí, narozeného v únoru roku 1899, vinil soud, že působil jako konfident gestapa a v době mezi lety 1942–1945 udal evangelického faráře Dobiáše z Krabčic, řídícího učitele Vondráčka, rolníky Lípu a Kučerovou, učitele Malého, dále spojení občanů z Mnětic s ruskými zajatci, což mělo za následek vyšetřování a následné zatčení Šímy a Sekery, ti byli odsouzeni k smrti. Sekera byl ihned popraven, Šíma přežil. Josef Šíma ovšem během hlavního přelíčení udal, že nemůže

---

269 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 18, Lsp 107/46; srov. KOČOVÁ, Kateřina, pozn. 2, s. 118–119.

270 KOČOVÁ, Kateřina, RADVANSKÝ, Zdeněk, SUCHÁ, Jitka, pozn. 11, s. 70–71.

271 Srov. ROTBAUER, Tomáš. Trest smrti dostali gestapácký udavač a roudnický nacista. In: *Deník.cz* [online]. 25. 9. 2013 [vid. 28. 6. 2016]. Dostupné z: [http://litomericky.denik.cz/zpravy\\_region/trest-smrti-dostali-gestapacky-udavac-a-roudnický-nacista-20130925.html](http://litomericky.denik.cz/zpravy_region/trest-smrti-dostali-gestapacky-udavac-a-roudnický-nacista-20130925.html).

272 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 13, Lsp 20/46; srov. KOČOVÁ, Kateřina, pozn. 2, s. 119–121.

stoprocentně označit Polívku za původce udání na jeho osobu.<sup>273</sup> Dále měl Polívka udat, že mládež v Rovném i přes zákaz tančila, že v lom u Ctiněvsi je ukryt benzín<sup>274</sup> a několik dalších věcí. Odsouzen byl 26. února 1946 k trestu smrti oběšením, jeho majetek propadl státu, nesl náklady na trestní řízení a soud jej navždy zbavil občanské cti.

Posledním mužem odsouzeným k smrti čistě za udavačství byl Alois Satran.<sup>275</sup> Tento muž, německé národnosti se narodil 3. září 1913. Se svou rodinou žil v Litoměřicích, kde se živil jako dělník. Po jeho zatčení roce 1936 v Drážďanech, kdy jej soudili pro přípravu velezrady, protože rozšiřoval protinacistické letáky, nebylo žádným překvapením, že jej gestapo po návratu do Litoměřic sledovalo. Podle klasického vzorce mu po nějaké době německé orgány nabídly plnou svobodu výměnou za určité služby, především informace, stal se tak jedním z mnoha konfidentů, kterým byla nabídnuta svoboda výměnou za podávané informace. Během let 1939–1945 měl udat nejméně 43 osob, z toho minimálně 6 z nich během věznění zemřelo. Stal se jedním z nejlepších konfidentů gestapa, jeho činnost nebyla za celou dobu okupace odhalena, jako odměnu za udání dostával peníze, potraviny a cigarety.<sup>276</sup> V září roku 1946 byl jednohlasným rozsudkem senátu Zdeňka Beneše odsouzen k trestu smrti provazem.

MLS Litoměřice odsoudil celkem dvanáct osob k doživotnímu odnětí svobody za udavačství v kombinaci s jinými zločiny, devět mužů a tři ženy, všechny během let 1945 a 1946. Pouze za udavačství byli k doživotí odsouzeni dva muži. U mužů došlo ke snížení trestu ve dvou případech na dvacet let odnětí svobody a v jednom případě na patnáct, u žen v jednom případě na dvacet let. Jedenáct osob se na svobodu dostalo v padesátých letech dvacátého století. Čtyři muži a jedna žena německé národnosti byli po propuštění vysídleni do Německa. V jednom případě k propuštění nedošlo.

Jednalo se o Karla Erba,<sup>277</sup> lékárníka německé národnosti z Verneřic. Karla Erba, narozeného v roce 1891, odsoudil litoměřický MLS k doživotí pro udání několika československých občanů pro protinacistický postoj, čímž měl zavinit ztrátu jejich svobody, v několika případech i smrt. Dále za členství v SA a SdP a také za vedoucí účast na tzv. Verneřickém puči.<sup>278</sup> Odsouzen byl, spolu s dalšími účastníky Verneřického puče,

273 KOČOVÁ, Kateřina, RADVANSKÝ, Zdeněk, SUCHÁ, Jitka, pozn. 11, s. 71.

274 Tuto informaci měl udat okresnímu vedoucímu vlajky B. Holmanovi, který celou událost oznámil konfidentu gestapa A. Bauerovi.

275 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 55, Lsp 978/46.

276 KOČOVÁ, Kateřina, pozn. 2, s. 126–128.

277 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 94, Lsp 1653/48.

278 Ten se odehrál 13. září 1938, jednalo se o ozbrojený pokus místního vedení Sudetendeutsche Partei (SdP) převzít moc ve Verneřicích. Ústředními postavami puče byl Karl Erb, Josef Redlich, Josef Pie-



17. prosince 1946. Jeho sebevražda je dodnes zahalená otazníky. Oficiální verze tvrdí, že Erb, bývalý starosta Verneřic, se oběsil ve sklepě bývalého sociálnědemokratického konzumu v srpnu 1947. Trest odnětí svobody nastoupil 17. prosince 1946, proto není dodnes jasné, jak mohl sebevraždu spáchat ve Verneřicích. Jak uvádí Klinovský, Erb se účastnil jako svědek vyšetřování smrti amerického letce Alfrdeda Lubojackého. Erb měl za úkol identifikovat hrob, kde byl Lubojacky pohřben, na hřbitově s ním měl být jistý Bedřich Cermann, který jej surově zmlátil.<sup>279</sup> Jak Erb skutečně zemřel, se dodnes neví.

Nejčastěji soud ukládal udavačům trest odnětí svobody na 5 let,<sup>280</sup> celkem 68 osobám, z toho 43 mužům a 25 ženám; a 10 let, celkem 46 osobám, z toho 33 mužům a 13 ženám. Nejnižším uděleným trestem bylo odnětí svobody na čtyři měsíce, nejvyšším odnětí svobody na 25 let. Udavači byli odsouzeni celkem k 1 759 letům a šesti měsícům odnětí svobody. Na jednoho z 283 odsouzených<sup>281</sup> vychází tedy průměrně 6,2 roku vězení. Z tabulek trestů ukládaných udavačům v jednotlivých letech působení MLS Litoměřice (viz výše) je patrné, že trest pod dolní hranicí zákona<sup>282</sup> soud udavačům uložil u 103 případů. Je patrné, že bylo použito §16/2, tedy polehčujících okolností.

Při detailnějším zkoumání případů udavačství, u kterých soud použil polehčujících okolností, zjistíme, že u „lehčích“ forem udavačství, tedy u takových, kdy nedošlo k zatčení a věznění nebo smrti udaného či při udání černého hospodářství, se soud přikláněl k trestům pod dolní hranicí zákona.<sup>283</sup> Tento trend můžeme u trestů udělovaných udavačům pozorovat od roku 1946 do konce druhé retribuice. Obecně můžeme říci, že ve většině případů soudy §16/2 zneužívaly, aniž by byla jeho podstata naplněna, časté užívání tohoto paragrafu je reakcí soudů a jejich představitelů na příliš vysoký nejnižší

---

ke a Karl Stiašny. KLINOVSKEJ, Petr. Verneřický puč. In: *Děčínské vlastivědné zprávy: časopis pro vlastivědu Děčínska a Šluknovska* Roč. 23, č. 2, 2013, s. 3–34. ISSN:1212-6918. Další osobou, obviněnou z udavačství, která se účastnila Verneřického puče, byl Otto Klinger. Soud jej vinil z udání Františka Berana gestapu. Klinger měl Berana taktéž věznit a fyzicky napadnout. MLS Litoměřice mu 17. 12. 1946 uložil doživotní trest odnětí svobody, který byl později snížen na 15 let vězení. Z vězení byl propuštěn v říjnu 1955 a předán k odsunu. SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart.95, Lsp 1665/46.

279 KLINOVSKEJ, Petr, pozn. 278, s. 20.

280 Což byl také nejnižší možný uložený trest.

281 Nezahrnuta odnětí svobody na doživotí a tresty smrti.

282 Minimálním trestem bylo odnětí svobody na pět let.

283 V takových případech se nejnižší možný trest pěti let odnětí svobody zdál příliš vysoký. V případě Čecha Josefa Otradovce (řezníka), který měl v roce 1942 u místního vedoucího NSDAP a následně na četnické stanici udat Čecha Josefa Bauera za porážku a držení vepře na černo, použil v rozsudku soud také paragrafu 16/2. Bauer byl odsouzen k peněžité pokutě, kterou také uhradil. Otradovce MLS Litoměřice odsoudil k šestiměsíčnímu odnětí svobody, ztrátě občanské cti na dva roky, uhrazení nákladů soudního řízení. Celé jeho jmění propadlo státu a trest si měl odpykat v pracovním oddíle. SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 78, Lsp 1313/46.

možný trest, který se v mnoha případech zdál jako příliš vysoký a souvisí také s odsuny německého obyvatelstva. K nejnižšímu trestu uloženému udavačům, k trestu odnětí svobody na čtyři měsíce odsoudil MLS Litoměřice dva muže. První z nich, Čech Jiří Týle,<sup>284</sup> hospodářský správce se narodil 24. března 1910. Měl udat, že na školním statku ve Vědomicích je ukryta puška. Jak později uvedl, tuto okolnost zjistil při přebírání správy nad školním statkem, spolu s ním se předávání statku účastnilo ještě několik osob, kdyby nález sám neohlásil, mohl se dostat do problémů. Dne 25. listopadu 1946 byl, za použití § 16/2, odsouzen ke čtyřem měsícům vězení.

Druhý, Čech František Koča,<sup>285</sup> narozený 10. prosince 1920, pracoval jako elektrotechnik v Trmicích. MLS Litoměřice jej odsoudil 18. února 1946 za to, že v letech 1944–1945 působil jako konfident gestapa. Obžalovaného v roce 1943 odsoudili pro přípravu velezrady na 1 rok a čtyři měsíce vězení, po odpykání trestu byl opět zatčen a po dalším naléhání a týrání svolil, že bude pro gestapo pracovat jako konfident. Jako dělník pracoval v Ústí u firmy Klepsch, kde s ostatními českými dělníky prováděl různé sabotážné činy. V březnu roku 1945 mu gestapo vyhrožovalo, že pokud nepodá nějaké informace, bude přesunut do donucovací pracovny v Mostě. Prozradil proto, že po náletu z Mostu uteklo asi 8 000 dělníků, kteří se schovávají v různých dolech a chystají akci proti Říši. V rozsudku bylo opět použito § 16/2, a v rámci § 14 ztratil občanskou čest na dobu jednoho roku, celý trest si měl odpykat v pracovním oddíle.

#### 4.3 První a poslední souzení udavači

Zajímavé je, že většina mimořádných lidových soudů projednávala případy udavačů hned v prvním dni fungování soudu. Například Karel Svoboda, příslušník tovární ostrahy měl udat 38 osob, které vyjadřovaly odpor ke Třetí říši, schvalovaly atentát na Heydricha či měli na svědomí sabotáže v továrně, měl přispívat do časopisu *Árijský boj*, udal také svou bývalou ženu. Byl prvním souzeným a popraveným mužem před MLS Kutná Hora.<sup>286</sup> Liberecký MLS vynesl první rozsudky 21. prosince 1945, ten den odsoudil Češku Boženu Jankovou, která měla jako zaměstnankyně kavárny *Pošta* donášet vedoucímu na spoluzaměstnance. Soud ji uložil trest deseti let odnětí svobody.<sup>287</sup> Důvodem k souzení udavačů v prvních dnech retribuční, mohla být snaha demon-

---

284 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 75, Lsp 1262/46.

285 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 13, Lsp 18/46.

286 FROMMER, Benjamin, pozn. 46, s. 212.

287 KOČOVÁ, Kateřina, pozn. 2, s. 44.

strovat, jak bylo udavačství vážným proviněním a exemplárně udavače potrestat. Litoměřický MLS soudil první udavače až téměř po měsíci fungování, což si můžeme vysvětlit nutností potrestat zločince spojené s MP a ghettem Terezín.

V prvním retribučním období byl prvním souzeným a odsouzeným mužem-udavačem, zároveň první osoba souzená za udavačství u MLS Litoměřice 23. listopadu 1945, tedy téměř měsíc po zahájení činnosti soudu, Alfred Bauer,<sup>288</sup> jehož případ je popsán níže. První souzenou a odsouzenou udavačkou byla Němka Ema Zimprichová,<sup>289</sup> soud její případ projednával 26. listopadu 1945. Zimprichová se narodila 30. prosince 1914, živila se jako prodavačka a se svým mužem železničářem žila v Litoměřicích. Obviněna byla z udání, učiněného v roce 1938, Františka Wolfa a Edwina Jandy pro poslech zahraničního rozhlasu, čímž zavinila ztrátu svobody obou a u Jandy také smrt. Dále z propagace a podpory nacistického hnutí a nadávání Zuzaně Tukové. Soud ji odsoudil k doživotnímu odnětí svobody, které mělo být čtvrtletně zostřeno tvrdým ložem, měla uhradit náklady trestního řízení, občanskou čest ztratila na doživotí a celý její majetek propadl ve prospěch státu. Komise její trest později zmírnila na 20 let odnětí svobody. V roce 1953 bylo upuštěno od dalšího výkonu trestu a Ema Zimprichová mohla odejít do Německa.

Posledním odsouzeným mužem v prvním retribučním období byl konfident gestapa Václav Hadrávek.<sup>290</sup> Soud jej 3. května 1947 odsoudil ke dvěma letům odnětí svobody. Téhož dne litoměřický MLS projednával také případ Boženy Weisové<sup>291</sup> pro udání gestapu většího počtu lidí. Soud ji zprostil obvinění, byla poslední souzenou udavačkou v prvním retribučním období. Poslední odsouzenou udavačkou byla dne 23. dubna 1947 na dva roky odsouzená Františka Schwataouschová.<sup>292</sup> Tato švadlena z Třebenic byla odsouzena pro udání několika občanů pro protiněmecké smýšlení. Dne 8. května 1947 se díky podmíněčnému propuštění dostala z vězení a měla bydlet u prokurátora Müllera, kde měla až do svého vysídlení do Německa pracovat jako služebná.

---

288 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart.8, Lsp 37/45.

289 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 7, Lsp 16/45.

290 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 111, Lsp 96/47.

291 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 138, Lsp 509/47.

292 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 133, Lsp 430/47.

Po obnovení činnosti MLS, v tzv. druhém retribučním období byl v Litoměřicích prvním odsouzeným udavačem již zmíněný Wilibald Meumann.<sup>293</sup> První souzenou udavačkou v roce 1948 byla v červnu souzená Němka Gertruda Wagnerová.<sup>294</sup> Wagnerová pracovala jako úřednice. Za udání Němce Herberta Hubse pro podkopávání vojenské morálky, a pro napsání udavačského dopisu na Boženu Kocmanovou ji soud uložil trest odnětí svobody ve výši sedmi let. Podmínečně byla propuštěna v roce 1952 a vysídlena do Německa.

Poslední souzený udavač u Mimořádného lidového soudu v Litoměřicích, dne 23. listopadu 1948, se jmenoval Václav Zeman,<sup>295</sup> narodil se 3. června 1920, hlásil se k české národnosti a se svou ženou žil v Karlových Varech, kde pracoval jako úředník. Soud jej vinil z udání Josefa Seemana, že Seemanovo hlášení k české národnosti není pravdivé, z vyhrožování Růženě Šťastné udáním a z výkonu služby v německé armádě.<sup>296</sup> Zeman byl nakonec zproštěn. Případ posledního odsouzeného udavače, Emila Langerá,<sup>297</sup> soud projednával dne 18. listopadu 1948, téhož dne mu vyměřil trest odnětí svobody na pět let. Emil Langer se narodil 26. září 1902, trvale žil se svou ženou v Liběchově a živil se jako železniční dělník. Obžaloba jej vinila z udání Čecha Vojtěcha Šediny a Němky Marie Hergerové, ta zemřela v koncentračním táboře. Další jeho provinění byla členství v NSDAP, NSV, SdP. Z vězení se dostal 5. listopadu 1950. Poslední udavačku odsoudil MLS Litoměřice 29. prosince 1948 na jeden rok vězení, jednalo se o Květu Föhstovou.<sup>298</sup> Föhstová byla české národnosti a bydlela v Košťanech, měla udat Alexandru Frühaufovou pro protiněmecké výroky v roce 1942, čímž zavinila ztrátu její svobody.

#### 4.4 Osud udavačů po odsouzení

Osoby zadržené v souvislosti s tzv. velkým retribučním dekretem trávily často ve vězení několik měsíců před samotným odsouzením, tato vazba se jim ale započítávala do délky trestu. Například Karel Kraus, odsouzený u MLS Litoměřice k sedmiletému

---

293 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 139, Lsp 9/48.

294 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 142, Lsp 35/48.

295 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 157, Lsp 168/48.

296 Zde můžeme vidět problematiku otázky národnosti, konkrétně při posuzování služby v německé armádě (Wehrmacht) – pokud byl obviněný Čech, jednalo se o vojenskou zradu, pokud byl Němec, nejednalo se o zločin.

297 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 65, Lsp 1122/46.

298 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 142, Lsp 34/48.

odnětí svobody za udání dvou osob, strávil ve vyšetřovací vazbě dva roky a čtyři měsíce.<sup>299</sup>

Čtrnáct odsouzených udavačů, mužů, zemřelo během výkonu trestu, jejich průměrný věk při úmrtí byl 55 let. Nejvíce odsouzených udavačů zemřelo v roce 1947, celkem šest, z toho jeden měl údajně spáchat sebevraždu. V roce 1948 zemřeli ve vězení tři udavači a v roce 1946 dva. Zbylí tři zemřeli v letech 1949, 1950 a 1953. V soudních spisech nejsou ve většině případů uváděny příčiny smrti. O příčinách smrti těchto mužů můžeme tedy pouze spekulovat.

Jisté je, že podmínky ve věznicích v prvních poválečných letech nebyly dostačující. Situace ve věznicích i internačních táborech nebyla v roce 1945 ideální, obě instituce byly přeplněny, hygienické ani stravovací podmínky nebyly vyhovující. Do samovazebních cel dozorcí často umísťovali 2–3 osoby, do společných cel mnohdy i několik desítek vězňů. Například věznice v Mostě mohla kapacitně pojmout kolem 180 vězňů, v roce 1945 zde bylo uvězněno přes 500 osob. V litoměřické věznici krajského soudu bylo pro 660 osob v srpnu 1945 k dispozici jen šest sprch a dvě vany. Věznice trpěly nedostatky lůžkovin, oblečení a obuvi, toaletních potřeb a dezinfekčních prostředků. Ve většině vězeňských zařízení také chyběly splachovací záchody. V těchto podmínkách se šířilo zahmyzení cel a infekční nemoci jako skvrnitý tyfus a úplavice. Docházelo také k bití a úrazům, objevují se i situace, kdy civilisté vnikají do věznic a sami trestají domnělé viníky. V této době pojímaly věznice hlavně o osoby ještě neodsouzené. Vězni byli často posíláni na práce, například na veřejně prospěšné práce (odklízení trosk po válce, úprava komunikací), do zemědělství, lomů, pískoven a cihlen.<sup>300</sup>

Od ledna do března 1946 se situace proměňovala, snížil se podíl zajištěných a zvýšil se zastoupení odsouzených, díky odsunům docházelo také k úbytku vězňů, přesto se i nadále překračovaly ubytovací možnosti věznic. V druhé polovině roku 1946 se zlepšila zdravotní situace vězňů, nedocházelo již k epidemiím.<sup>301</sup> Od roku 1947 dostávali někteří vězni možnost podmíněčného propuštění podle zákona č. 562/1919 Sb., ale museli mít za sebou dvě třetiny trestu a zkušební doba na svobodě

---

299 Od 9. 7. 1945 do 18. 11. 1947. Propuštěn byl po odpykání celého trestu 9. 7. 1952. SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart 113, Lsp 132/47.

300 STANĚK, Tomáš, pozn. 36, s. 36–42.

301 Tamtéž, s. 49.

byla délka zbytku trestu, minimálně dva roky. O propuštění rozhodovala komise příslušného soudu na základě dosavadního chování a předpokládaného chování na svobodě.<sup>302</sup>

Poněkud bizarní situace nastala ve věznicích po únoru 1948, kdy se zde setkávali retribuční vězni s vězni politickými, kteří mohli ve válečné době stát na opačných stranách a nyní měli sdílet celu. Od roku 1949 se situace ve věznicích zlepšovala, už nebyly tak přelidněné a téměř polovina, 46 % všech odsouzených, byli retribuční vězni,<sup>303</sup> v březnu 1952 to bylo 23,2 % všech odsouzených.<sup>304</sup> Počátkem 60. let bylo v českých zemích ve věznicích jen několik desítek retribučních vězňů.<sup>305</sup>

Jeden vězeň, odsouzený za udavačství, utekl během nucených prací. Jednalo se o Bohumila Petráně,<sup>306</sup> stavebního políra z Vědomic, toho MLS poslal do vězení za udání více osob gestapu a zavinění smrti jednoho z nich. Mimořádný lidový soud Litoměřice jej odsoudil k 25 letům odnětí svobody. 30. března 1947 utekl z práce v železárnách v Králově Dvoře u Berouna.

Poslední udavač se dostal na svobodu 5. července 1957, jednalo se o Jaromíra Meisnera,<sup>307</sup> úředníka z Teplic, který měl pracovat jako konfident gestapa, čímž zavinil smrt minimálně dvou osob. Odsouzen MLS Litoměřice byl 13. února 1947 k 25 letům odnětí svobody.

Vidíme, že ve většině případů si odsouzení neodpykali celý trest, celý trest si odpykali většinou osoby potrestané krátkodobými tresty na svobodě, dlouhodobě odsouzení byli propouštěni před ukončením trestu. Před uplynutím doby trestu se na svobodu dostalo 136 osob odsouzených za udavačství, z toho 104 za účelem vysídlení, zde se projevuje záměr státu, který preferoval odsun Němců před jejich potrestáním.

#### **4.5 Udavači, kteří nebyli souzeni**

Celkem patnáct osob obviněných z udavačství nebylo souzeno. Deset obviněných osob zemřelo před odsouzením, devět mužů a jedna žena. Průměrný věk těchto osob byl 51 let, pět z nich zemřelo v roce 1945, čtyři v roce 1946, z toho jedna ve vě-

---

302 Tamtéž, s. 77.

303 Tamtéž, s. 100.

304 Tamtéž, s. 127.

305 Tamtéž, s. 169.

306 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 41, Lsp 387/46.

307 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 115, Lsp 155/47.

zeňské nemocnici v Ústí nad Labem a jedna v internačním středisku MP Terezín a jedna v roce 1947, také v internačním středisku v Terezíně. Jednalo se o Čecha Josefa Říhu,<sup>308</sup> rolníka z Hrdel, který zde zemřel ve věku 48 let na rakovinu plic. Jak již bylo uvedeno, podmínky ve věznicích, internačních táborech a sběrných zařízeních nebyly dostačující, můžeme se proto domnívat, že některé z těchto osob zemřely právě v důsledku nedostačujících hygienických podmínek či epidemií, případně že se některá z těchto osob stala obětí tzv. revoluční spravedlnosti.

Tři osoby byly vysídleny, dvě ženy a jeden muž. Tyto tři osoby se provinily ještě dalšími činy, jako členstvím v NSDAP a SA. Trestní stíhání se zastavilo pro nedostatek důkazů ve dvou případech a to u Bruna Diesnera a JUDr. Emila Glässnera. Bruno Diesner se narodil 27. srpna 1907, byl ženatý, německé národnosti, pracoval jako zámečnický. Vyšetřován byl pro udání většího počtu osob u úřadu práce.<sup>309</sup> JUDr. Emil Glässner se narodil 27. října 1893, byl ženatý, německé národnosti, vlastnil cihelnu. Obviněn byl z udání většího počtu osob gestapu a pro poskytnutí svého rádia pro poslech štvavých řečí proti Československu v den vyhlášení Mnichova.<sup>310</sup>

Pouze z udavačství byly obviněny dvě z těchto patnácti osob. První Ludvík Huber z Děčína, německé národnosti, který pracoval jako cestář, měl v roce 1942 udat Čecha Antonína Kubelku pro protiněmecké výroky, Kubelka zemřel v koncentračním táboře. Obviněný zemřel 18. září 1945.<sup>311</sup> V druhém případě se jednalo o Emila Rutteho z Housky, německé národnosti, který se živil jako hajný. Obviněn byl z udání Bertý Mataschové pro intimní styky s polským zajatcem, Anny Mataschové pro černou porážku sedmi prasat, Jaroslava Svobody, Václava Bílka a Jaroslava Stejskala pro nedostavení se do práce. Obviněný zemřel 5. prosince 1945.<sup>312</sup> Další informace o nesouzených osobách podezřelých z udavačství podává tabulka.

*Tab. 11: Udavači, kteří nebyli souzeni*

<b>příjmení, jméno</b>	<b>datum narození</b>	<b>udavačství</b>	<b>další obvinění</b>	<b>důvod</b>
Bischoff,	18. 9. 1900	pět osob	bití ruských zajatců	zemřel

308 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 130, Lsp 382/47.

309 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 65, Lsp 1130/46.

310 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 137, Lsp 483/47.

311 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 90, Lsp 1576/46.

312 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 36, Lsp 539/46.

Richard				
Diesner, Bruno	27. 8. 1907	větší počet osob	-	zastaveno
Fritscheová, Markéta	6. 6. 1915	jednu osobu	Blockleiterin NSF, podpora a propagace nacistického hnutí	vysídlena do Německa
Fügner, Josef	15. 5. 1897	jednu osobu	Obersturmann SA	zemřel
Glässner, Emil, JUDr.	27. 10. 1893	větší počet osob	poskytnutí rádia v den vyhlášení Mnichovské dohody	zastaveno
Hofmann, Emil	1. 11. 1902	jednu osobu	vyhrožování, Sturmführer SA	vysídlena do Německa
Huber, Ludvík	23. 7. 1873	jednu osobu	-	zemřel
Kaupa, Richard	16. 8. 1899	větší počet osob	Zellenleiter NSDAP, bití ruských zajatců, vyhrožování	zemřel
Löffler, Ervín	20. 8. 1893	jednu osobu	NSDAP, SdP	zemřel
Machotová, Kristina	20. 7. 1893	dvě osoby	vyhrožování	zemřela
Meditzová, Anna	18. 9. 1895	jednu osobu	NSF	vysídlena do Německa
Poltrum, František	30. 11. 1899	větší počet osob	SdP, SA, NSDAP, bílí dělníky	zemřel
Rutte, Emil	10. 11. 1884	pět osob	-	zemřel
Říha, Josef	10. 7. 1899	větší počet osob	bití ruských zajatců	zemřel
Watzke, Maxmilian	12. 9. 1901	jednu osobu	Blokleiter NSDAP, SA	zemřel



## 5. Rozbor případů udavačství projednávaných u MLS Litoměřice

V následující kapitole bude rozebrána problematika udavačství souzeného u litoměřického MLS, rozebrány budou důvody udavačů k udání, frekvence udání podle let či vztahy udavačů k udaným osobám. Udavačství během okupace je chápáno jako závažný zločin, hlavně kvůli velkému počtu případů konfidentů, kteří svým jednáním zavinili smrt mnoha osob. Musíme mít ale na paměti, že ne všechna udání automaticky znamenala pro udanou osobu věznění a smrt, také ne všechna udání byla z dnešního pohledu neoprávněná. Objevují se i případy udání obchodů na černém trhu či zhářství. Tyto případy, udání hospodářských přečinů či drobné kriminality, posuzovaly soudy méně vážně, jelikož i jejich následky bývaly méně vážné. Občas se stávalo, že případy drobného udavačství projednávaly TNK, které některé případy po prošetření předaly příslušným soudům.<sup>313</sup> Mezi udáními se objevují i zdánlivé banality, jako udání strojevedoucího pro zpoždění vlaku. Rozličně soudy posuzovaly to, kam směřovalo udání, pokud přímo na gestapo, mohlo to mít pro udaného fatální následky. Udavačství se u případů projednávaných u MLS Litoměřice často objevuje ve spojení s dalšími přečiny, jako členství nebo činnovnictví v nacistických organizacích, propagace nacismu a mnoho dalších, z rozsudků samotných můžeme zjistit, které provinění pokládal soud za stěžejní.

### 5.1 Důvody udání

Pouze z udavačství bylo u MLS Litoměřice obviněno 224 osob, 139 mužů a 85 žen. Z tohoto počtu soud 78 mužů zprostil, 58 odsoudil. Tři osoby nesoudil, dvě niczemřely a v jednom případě došlo k zastavení stíhání. Z 85 žen soud 47 zprostil a 38 odsoudil. Vidíme tedy, že u osob obviněných pouze z udavačství převažují zprošťující rozsudky. Nejčastějším vedlejším proviněním udavačů bylo členství v nacistické organizaci, 195 případů, vyhrožování udáním na gestapu v 64 případech a podpora a propagace nacistického hnutí, ve 39 případech. Většina udaných činů byla v době udání nelegálních (poslech zahraničního rozhlasu, ukrývání uprchlíků, členství v komunistické straně), udávaly se ale i záležitosti drobné a větší kriminality, jako zhářství a obchod na černém trhu.

---

<sup>313</sup> KMOCH, Pavel, pozn. 29, s. 447–448.

Při pokusu analyzovat počet obětí udání, čili osob udaných, jsem narazila na problém, že mnohdy se ani neví, kolik osob udavači udali, případně kolika osobám „způsobili svým udáním smrt“. Můžeme tvrdit, že udavači souzení MLS Litoměřice udali přes 1 500 osob, z toho minimálně 170 osob zemřelo v souvislosti s udáním.<sup>314</sup>

Kdybychom se podívali na rozličnost důvodů udání v protektorátu a v župě,<sup>315</sup> dojdeme ke zjištění, že v protektorátu jsou nejčastějšími důvody udání poslech zahraničního rozhlasu a protiněmecké výroky a smýšlení, kdežto v župě to je styk s cizími zajatci a udání pro vyhýbání se práci. Schvalování atentátu a další důvody lze pozorovat v obou okupovaných částech.

Nejčastějšími důvody pro udání mezi případy projednávanými u MLS Litoměřice bylo protiněmecké smýšlení a protiněmecké výroky, zaznamenáno v celkem 109 případech, toto provinění zahrnuje výroky proti Říši, Adolfu Hitlerovi, schvalování atentátu na Reinharda Heydricha, vyjádření podpory ve výhru spojenců a další. Za schvalování atentátu bylo popraveno v českých zemích celkem téměř 500 osob.<sup>316</sup> Například Němka Anna Cirpiánová<sup>317</sup> z Teplic měla udat Emílii Procházkovou a Otýlii Štěpánovou, ty měly pronést urážlivé výroky vůči A. Hitlerovi. Způsobila jim tak ztrátu svobody na dvacet měsíců. Litoměřický soud ji v roce 1946 odsoudil na dvanáct let odnětí svobody. Němec Karel Kahling<sup>318</sup> měl udat Josefa Wencla za protiněmecké smýšlení, soud ho nakonec tohoto obvinění zprostil, ale za ostatní provinění jej MLS Litoměřice odsoudil k desetiletému trestu odnětí svobody. Bertu Čvančarovou<sup>319</sup> (**Příloha č. 2**) soud uznal vinnou 5. dubna 1946 pro udání Čecha Františka Krupičky, který schvaloval atentát na Heydricha. Krupičku odsoudili a následně popravili. O svědecké výpovědi Jaroslava Chlouby, který svědčil ve prospěch obžalované, psalo *Rudé právo*. Svědek pronesl: „*Raději dvakrát smeknu před takovou Němkou nežli před Češkou.*“<sup>320</sup> Nakonec byla Čvančarová z udání usvědčena a odsouzena k doživotnímu vězení. Tento typ udání

---

314 Přesný počet udaných osob se nedá ze soudních spisů zjistit, v mnoha případech je ve spisech uvedeno „Zavinil svým udání ztrátu svobody a smrt více osob“, „Udal několik osob české národnosti“ či „Udal nezjištěný počet osob“. Výpočet minimálního počtu udaných osob byl proveden na základě uvedeného počtu, případně jmen udaných ve složkách jednotlivých udavačů. Skutečný počet udaných i těch, kteří kvůli udání zemřeli, je zajisté vyšší.

315 Pouze u případů pojednávaných MLS Litoměřice.

316 BRANDES, Detlef, pozn. 44, s. 317.

317 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart 16, Lsp 66/45.

318 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 63, Lsp 1098/46.

319 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 18, Lsp 109/46.

320 V závěru článku se píše o odsouzení Čvančarové soudem a o odsouzení Chlouby veřejným míněním, neboť hlasování komunistické strany zahrlo všemi hlasy jeho přijetí. Článek „Já jsem dobrý Čech“ z 12. 4. 1946 je součástí trestního spisu Lsp 109/46.

se často objevoval i u jiných MLS. Pražský lidový soud odsoudil člena Vlajky Eliáše Baziva za udání sedmdesátiletého Jana Žáka. Žák měl v srpnu 1943 prohlásit, že válka brzy skončí, přijdou Rusové a porazí Němce, za tento výrok pak strávil šest měsíců ve vazbě.<sup>321</sup> Ovšem je nutné dodat, že mezi Čechy nebyly jen osoby, které atentát schvalovaly, po úmrtí Heydricha se na Václavském náměstí v Praze sešlo 200 000 osob, mezi nimi byli hojně zastoupeni Češi, na protest proti atentátu. Češi si údajně Heydricha oblíbili kvůli zavedení sociálního zabezpečení a penzijních systémů.<sup>322</sup>

Dalšími důvody udání byl poslech cizího rozhlasu, tento typ udání se v případech projednávaných u MLS Litoměřice objevuje celkem ve 102 případech. Obyvatelé protektorátu i Sudet se snažili poslouchat zakázaný rozhlas, například londýnské BBC a Rádio Moskva, proto Němci nařídili, aby se každý přijímač označil upozorněním „*Pozor, poslouchání zahraničního vysílání se trestá kázní až smrtí*“. Jelikož tato metoda selhala, začali od října 1940 rádia zabavovat. Rádia se však dala snadno schovat, a tak tato činnost pokračovala až do konce války.<sup>323</sup> Poslech rozhlasu stál na hranici mezi odporem a odbojem, protože se lidé často u radiopřijímačů scházeli ve skupinách a nad vysíláním debatovali. Poslech zahraničního rozhlasu mohl mít při dopadení pro posluchače nedozírné důsledky, jako v případě Anny Suchochlebové, která svým udáním zavinila udání několika osob, její případ projednávaný u MLS Liberec je popsán výše. Jen v Říšské župě Sudety bylo za poslech cizího rozhlasu odsouzeno celkem 673 osob.<sup>324</sup>

Karel Neubert,<sup>325</sup> listonoš z Bechlína udal čtyři československé občany pro poslech cizího rozhlasu, šíření komunistických myšlenek a styk s Židy. V září 1946 jej soud potrestal patnáctiletým odnětím svobody. Richard Siegel,<sup>326</sup> obuvník z Modlan měl udat Josefa Brože pro poslech zahraničního rozhlasu. Pro nedostatek důkazů byl nakonec tohoto obvinění zproštěn, a kdo Brože za poslech rozhlasu udal, se zjistit nepodařilo. Němka Hilda Cikánová (**Příloha č. 3**),<sup>327</sup> souzená 22. prosince 1948, toho dne zproštěna, se narodila 5. června 1908, žila v Trmicích. Podezřelá byla z udání Anny Ritsche-  
lové, že spolu s ostatními poslouchá ve svém bytě zahraniční rozhlas.

---

321 FROMMER, Benjamin, pozn. 46, s. 221.

322 Nutno podotknout, že zdaleka ne všichni tam šli dobrovolně, někteří tam šli pod nátlakem či ze strachu. UHLÍŘ, Jan Boris, pozn. 44, s. 6.

323 MICHLOVÁ, Marie, pozn. 56, s. 50.

324 ZIMMERMANN, Volker, pozn. 45, s. 338.

325 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 64, Lsp 1107/46.

326 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 84, Lsp 1438/46.

327 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 158, Lsp 180/48.

MLS v Ostravě v listopadu 1945 odsoudil k trestu odnětí svobody na doživotí dělníka z Karviné Josef Prachanského za udání několika osob kvůli poslechu zahraničního rozhlasu.<sup>328</sup> Osoby byly kromě poslechu cizího rozhlasu trestány také za šíření informací získaných poslechem.<sup>329</sup> Tak jako v případě osob udaných Gertrudou Wildnerovou. Ta měla příslušníku gestapa sdělit, že její bývalý přítel ukrývá zbraň a že se u něj doma poslouchá zahraniční rozhlas. Kvůli její výpovědi německé orgány zatklly deset osob za šíření zpráv zahraničního rozhlasu. Dvě následkem věznění utrpěly újmy na zdraví a dvě zemřely. Liberecký soud jí v roce 1947 vyměřil trest deseti let, revizí rozsudku v roce 1948 ji soud trest zvýšil na 20 let odnětí svobody.<sup>330</sup> MLS v Praze odsoudil v říjnu 1945 k pěti letům těžkého žaláře úřednici Národní banky Jiřinu Malou za udání její sokyně v lásce Vlasty Kolenzové. Udala ji ze smyšleného důvodu, totiž že poslouchá cizí rozhlas, jelikož bývalý přítel Malé si začal s Vlastou Görlichovou, kterou si v brzké době vzal. Na gestapu bylo prokázáno, že Kolenzová zahraniční rozhlas neposlouchá, proto pro ni nemělo udání žádných důsledků.<sup>331</sup>

Styk s cizími zajatci, který zahrnuje veškeré kontakty se zajatci, jako milostné styky, opatrování jídla či oblečení, ukrývání či jiná pomoc zajatcům, zaznamenal MLS Litoměřice v celkem 66 případech. Styk s cizími zajatci, a udání s ním spojená, byl zaznamenán na území župy, jelikož tamní muži odcházeli bojovat na frontu, do župy se posílali váleční zajatci na práci, styky a jakákoliv pomoc takovýmto osobám byla velmi přísně trestána. Například poměr mezi německou ženou a cizím zajatcem,<sup>332</sup> nejčastěji k takovým stykům docházelo s francouzskými zajatci, se trestal několika měsíci až šesti lety vězení pro oba.<sup>333</sup> Otýlie Gaubeová<sup>334</sup> měla udat Annu Stelzeovou a francouzského zajatce, že měli poměr, dále byla členkou SdP, NS a NSV. V roce 1946 ji litoměřický lidový soud uznal vinnou a poslána do vězení na pět let. Josef Michalec<sup>335</sup> byl obviněn z udání starosty obce Libkovic pro podporu uprchlého ruského zajatce gestapu. Starostu

---

328 BORÁK, Mečislav, pozn. 8, s. 116.

329 ZIMMERMANN, Volker, pozn. 45, s. 338.

330 KOČOVÁ, Kateřina. Mimořádný lidový soud v Liberci v roce 1948. *Fontes Nissae. Prameny Nisy*. 2004. č. 5, s. 131–166. ISBN 80-7083-889-2. S. 136–137.

331 KABÁTKOVÁ, Iva, pozn. 26.

332 Podle tehdejší terminologie docházelo k tzv. prznění ras. Po válce se tyto vztahy trestaly z druhé strany, v českých zemích je trestal tzv. malý retribuční dekret, provinění bývá nazýváno horizontální kolaborace. Například ve Francii trestaly Francouzsky, které měly milostný poměr s Němcem oholením hlavy. DEÁK, István, pozn. 47, s. 181.

333 KURAL, Václav, RADVANOVSKÝ, Zdeněk, pozn. 45, s. 285.

334 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 61, Lsp 1076/46.

335 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 86, Lsp 1386/46.

německé orgány zatkly a následně popravily. V roce 1947 Michalce soud obvinění zprostil.

Liberecký soud odsoudil ke dvaceti letům odnětí svobody Františku Pradeovou, která měla gestapu oznámit, že se její sousedé, manželé Horynovi, stýkají s francouzskými zajatci a vedou s nimi konverzaci v rodném jazyce. Manželé strávili čtyři měsíce ve vězení.<sup>336</sup>

Aktivity na černém trhu, drobná kriminalita, se středem zájmu udavačů souzených u MLS Litoměřice staly celkem v 62 případech. Tyto aktivity zahrnují například černé obchody, černou porážku prasete a zatajování výpěstků, docházelo také k mletí mouky načerno a kvetl výměnný obchod. Směňovaly se potraviny (jako vejce, maso a mouka) za tabák a potřeby pro domácnost. Z území protektorátu se do župy pašovaly potraviny, hračky a elektrické spotřebiče, které se zde prodávaly na černém trhu za přemrštěné ceny.<sup>337</sup> Osoby, které upozornily na podobnou činnost, byly většinou lidovými soudy zprošťovány, neboť černý obchod je nezákonný za jakýchkoliv okolností a obohacování se na úkor válečné situace je nemorální. Pro ilustraci: za poškozování válečného hospodářství bylo v období vyhlášení prvního stanného práva, od 28. září 1941 do 20. ledna 1942, v protektorátu popraveno oběšením celkem 169 osob. Heydrich po první vlně poprav oznámil, že pokud obyvatelé protektorátu dodatečně nahlásí zatajovaný dobytek a obilí, nebudou potrestáni, přihlásilo se však jen malé procento osob.<sup>338</sup>

Soudy osvobozovaly také osoby, které udaly někoho pro žhářství a krádež, zkrátka pro činy, které jsou protiprávní v každé společnosti. Řidič Karel Zázvorka<sup>339</sup> udal na četnické stanici v Račiněvsi Antonína Srbu za černou porážku vepře. MLS Litoměřice ho obvinění dne 2. května 1947 zprostil. Václav Štork<sup>340</sup> z Mostu udal na četnické stanici v Libochovicích Josefa Mergla pro černý obchod s marmeládou, protože stejnou osobu udal ještě pro poslech zahraničního rozhlasu, byl v roce 1948 odsouzen ke 2 a půl letům vězení.

Příklady od jiných soudů: například již zmíněný Baziv informoval o jiném Čechovi, který zabil prase na černo. Josef Dlapal udal své bývalé zaměstnavatele, manžele

336 KOZÁK, Jiří, pozn. 10, s. 592.

337 ZIMMERMANN, Volker, pozn. 45, s. 336.

338 Údajně se podařilo získat jen 4,5 % dobytka z celkového zatajovaného stavu, u obilí to mělo být až 16,8 %. BRANDES, Detlef, pozn. 44, s. 225–226.; SLÁDEK, Oldřich, pozn. 205, s. 162.

339 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 109, Lsp 61/47.

340 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 152, Lsp 134/48.

Cejnarovi, že profitují na černém trhu a vedou dvojí účetnictví.<sup>341</sup> Jak již bylo uvedeno, pokud někdo upozornil na trestný čin krádeže, nebyl za to po válce odsouzen, celkem bylo zaznamenáno jedenáct takových případů. Například Emil Maršálek<sup>342</sup> udal písemně na četnickou stanici Prokopa Suchánka, Františka a Jaroslava Hlaviče pro krádeže páchané na nádraží, v dubnu 1947 jej soud zprostil.

Případy udavačů, kteří udali někoho pro vyhýbání se práci projednával MLS Litoměřice v celkem 69 případech, udání tohoto typu směřovala většinou úřadu práce. Pracovní morálka se v průběhu války snižovala mimo jiné důsledkem krácení potravinových přidělů, nebo nedostatečného zásobení obuví.<sup>343</sup> Rolník Emil Hanke<sup>344</sup> měl udat Němce Rudolfa Hankeho,<sup>345</sup> že se vyhýbá práci, toto udání nemělo žádné následky. E. Hanke byl však odsouzen MLS Litoměřice na tři roky odnětí svobody. František Toman,<sup>346</sup> velkostatkář z Roudnice nad Labem, byl litoměřickým soudem potrestán třemi a půl lety odnětí svobody za udání Františka Stejskala a Václava Pišla úřadu práce pro odmítání pomoci při obracení obilí.

V devatenácti případech došlo k udání osob označovaných dle tzv. norimberských zákonů za Židy. Čalouník František Tatzel<sup>347</sup> udal u německé kriminální policie občana židovského původu Aloise Duba z Trnovan. Duba měl uprchnout z Francie, kde byl internován. Toto udání mělo za následek, že jej opětovně poslali do koncentračního tábora, kde strávil zbytek války. Tatzel byl v Litoměřicích odsouzen k trestu pěti let těžkého žaláře. Čech Josef Opelt<sup>348</sup> měl udat židovskou rodinu Škobisovu okresnímu hejtmanovi v Roudnici nad Labem. Tím zavinil jejich uvěznění v ghettě Terezín. Po jejich uvěznění zabral jejich statek. MLS Litoměřice ho odsoudil k 8 letům odnětí svobody.

Zajímavý je případ redaktora fašistického časopisu *Árijský boj* Václava Píši, který byl v roce 1947 odsouzen kutnohorským lidovým soudem k trestu smrti a následně popraven. Tento případ ukazuje, jak obyvatelé protektorátu přispěli k realizaci holokaustu na jeho území a jak fašistický tisk plnil denunčantskou úlohu.<sup>349</sup> Píša fungoval jako prostředník pro udávání. Když jej Němci zatkli, dostal na vybranou, půjde do vě-

341 FROMMER, Benjamin, pozn. 46, s. 222.

342 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 126, Lsp 327/47.

343 ZIMMERMANN, Volker, pozn. 45, s. 336.

344 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 40, Lsp 708/46.

345 Z dokumentů k případu nevyplývá, že by byli příbuzní.

346 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 148, Lsp 95/48.

347 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 65, Lsp 1120/46.

348 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 91, Lsp 1582/46.

zení nebo se stane agentem. Redakce časopisu vyzývala své čtenáře: „*Pište nám, telefonujte, navštivte nás. Zúčastníte se tak očistného protižidovského boje.*“ Následovaly desítky udavačských dopisů denně. Například informátor ze Suchdolu psal, že zdejší kněz, jeho kuchař a vesnický truhlář pomáhají Židům. Kontakt s Píšou se, podle Frommera, jevil pro udavače výhodnější, než jít přímo na gestapo. Udat osobu na gestapu, by znamenalo i výslech udavače, zatímco dopis adresovaný Píšovi je možné chápat jako kontakt s příslušníkem své národnosti, který přebírá odpovědnost, co se s udaným stane. První dva muži souzení MLS Kutná Hora byli dopisovateli *Árijského boje*.<sup>350</sup> Litoměřický Mimořádný lidový soud také posuzoval případy několika dopisovatelů *Árijského boje*. Jistý Emil Vašátko<sup>351</sup> z Brozan, vrchní strážmistr ve výslužbě, sbíral udání od brozanských obyvatel, o některých následně psal do zmíněného časopisu, některé informace nosil přímo na gestapo na Kladno. MLS Litoměřice mu v roce 1947 uložil trest odnětí svobody na deset let, propuštěn byl již v roce 1954 s tím, že zbytek trestu mu byl prominut.

Ukrývání zbraní se v případě udavačů souzených u MLS Litoměřice, vyskytlo v pětadvaceti případech. Obuvnický mistr Karel Eminger<sup>352</sup> měl udat Karla Podzemského pro neoprávněné držení zbraně, pro nedostatek důkazů byl nakonec v červenci roku 1946 zproštěn. Josef Růcker,<sup>353</sup> pekařský mistr z Třebenic měl udat Miroslava Kubíčka pro ukrývání zbraně, nakonec bylo ale prokázáno, že to obviněný neučinil. Bylo dokázáno, že Kubíček pouze slyšel, že jej Růckerova žena viděla jednoho večera se zbraní, kdo na něj udání podal, se nezjistilo. Růckera soud ale přesto odsoudil a to za udání faráře a zavinění jeho smrti, litoměřický soud mu v září 1946 vyměřil trest dvaceti let odnětí svobody.

Pro komunistické smýšlení bylo udavači souzenými u MLS Litoměřice udáno minimálně 21 osob. Například Antonín Boháček<sup>354</sup> udal gestapu Rudolfa Ponerta pro hraní ruských písní a komunistické smýšlení, čímž zavinil ztrátu jeho svobody. Poválečný soud ho odsoudil ke dvěma letům odnětí svobody.

---

349 Fašistický tisk, jako *Vlajka* a *Árijský boj*, byl napojen na okupační úřady, v některých případech byli redaktoři přímo spojeni s gestapem. PASÁK, Tomáš, pozn. 64, s. 323.

350 FROMMER, Benjamin, pozn. 46, s. 223–240.

351 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 115, Lsp 153/47.

352 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 41, Lsp 755/46.

353 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 59, Lsp 1043/46.

354 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 129, Lsp 379/47.

Dalšími důvody udání byl například zpěv ruských písní (9 případů), nedovolené překročení hranic protektorátu (5 případů), špatné zatemnění (3 případy) a ojedinělé případy jako například udání členstva Sokola pro uspořádání tajného výletu, přechovávání českých knih, přihlášení Němce k české národnosti, strojvůdce pro zpoždění vlaku či desetiletého chlapce pro házení kamínků do okna.

## 5.2 Vztah udavačů k udaným osobám

Udávání manžela či manželky nebylo ojedinělým jevem, převažuje udání, kdy žena udala svého muže, ženy se tak mnohdy snažily vyrovnat s krajní situací, kdy je manžel týral, v jiných případech se zase snažily zbavit svého muže, aby k sobě mohly nastěhovat milence, rozvod tehdy nebyl jednoduchou záležitostí, navíc stál mnoho peněz. Waldtruda Ramešová,<sup>355</sup> Němka z Hostovic u Ústí nad Labem byla obviněna z udání svého manžela Karla Rameše pro vyhýbání se práci, dále tchána Augustina Rameše a tchyně Růženy Kleciánové pro poslech cizího rozhlasu, toto udání mělo za následek zatčení Karla Rameše. Obviněnou soud 11. prosince 1946 pro nedostatek důkazů osvobodil.

Emilie Störchová,<sup>356</sup> tovární dělnice z Chabařovic byla 22. listopadu 1946 zproštěna obvinění, že udala svého bývalého manžela Bedřicha Cuce pro poslech zahraničního rozhlasu. Češku Annu Resslerovou,<sup>357</sup> tovární dělnici z Budyně nad Ohří, soud vinil z udání manžela z důvodu, že Eduard Ressler ukrývá zbraň a svou ženu bije. Ressler gestapo zatklo a po odsouzení popravilo. Obviněná byla 29. května 1946 zproštěna pro nedostatek přímých důkazů na udání. Anežka Michelová,<sup>358</sup> kadeřnice z Retnice byla obviněná z udání svého muže pro vyhýbání se práci. 30. prosince 1946 ji soud osvobodil. Pavla Maříková<sup>359</sup> z Libochovic měla udat vlastního manžela Rudolfa Maříka pro poslech cizího rozhlasu, tím měla zavinit ztrátu jeho svobody. Její muž jí udání vrátil, 25. května 1945, postaral se o to, aby její udání bylo vyšetřeno a jeho žena potrestána, MLS Litoměřice ji odsoudil 8. května 1945 k pěti letům odnětí svobody.<sup>360</sup>

---

355 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 77, Lsp 1306/46.

356 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 84, Lsp 1456/46.

357 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 22, Lsp 188/46.

358 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 102, Lsp 1800/46.

359 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 13, Lsp 19/46.

360 FROMMER, Benjamin, pozn. 46, s. 244.



Udání manželky bylo u MLS v Litoměřicích zaznamenáno v jednom případě. Jaroslav Hrubý,<sup>361</sup> české národnosti, tesař z Krásného Března udal u gestapa svoji manželku Marii, za to že darovala ruskému zajatci oblečení a že na nádraží v Ústí nad Labem ukradla potravinové lístky, dále svého zetě Jaroslava Bartoše a svého švagra Josefa Majstra pro poslech zahraničního rozhlasu. Soud jej 12. března 1947 potrestal pěti lety odnětí svobody.

Němka Anna Gebertová byla mosteckým lidovým soudem odsouzena k trestu smrti za udání manžela. Josef Gebert byl několikrát trestán, nepracoval, choval se ke své ženě hrubě, hodně pil, několikrát ji nakazil pohlavní chorobou, po jedné z hádek ji zbil. Anna se rozhodla, že ho udá. Udala ho za poslech cizího rozhlasu, Geberta německé úřady zatkly a popravily.<sup>362</sup> U Mimořádného lidového soudu v Kutné Hoře byla za udání svého muže a jeho matky odsouzena Božena Šišková. Měla je udat za přechovávání zbraní, oba zatčeni a ve vězení zemřeli. Soud nepřihlédl k tomu, že je matkou dvou dětí a dostala trest smrti.<sup>363</sup>

MLS Litoměřice projednával nejen případy udání mezi manželi, k udání docházelo i mezi ostatními členy rodiny. Udavačství se jevilo jako nejjednodušší způsob, jak řešit hádky, nedorozumění či majetkové spory v rodině. Josef Horký, Čech, důchodce ze Záhořan údajně udal svou dceru Jiřinu a zetě Josefa Socha a Jaroslava Horejska pro poslech zahraničního rozhlasu, což způsobilo ztrátu jejich svobody. Odsouzen byl 21. května 1945 k doživotnímu odnětí svobody. V roce 1954 mu byl zbytek trestu prominut a Josef Horký byl v dubnu téhož roku propuštěn na svobodu.<sup>364</sup> Ostravský lidový soud odsoudil Ludmilu Schremplovou z Ostravy za udání dcery pro poslech cizího rozhlasu na deset let.<sup>365</sup>

Eduar Mattausch,<sup>366</sup> řezbář a soustružník z Verneřic udal svého synovce Karla Mattausche u gestapa, kterého gestapo následně zatklo. Eduarda Mattausche odsoudil Mimořádný lidový soud v Litoměřicích 14. června 1946 k 15 letům odnětí svobody. Dne 7. října 1955 bylo z dalšího potrestání upuštěno a Eduard vysídlen do Německa.

---

361 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 118, Lsp 197/47.

362 Na případu Němky Gebertové a Češky Resslerové můžeme vidět rozdíly v trestání mimořádnými lidovými soudy, obě soudili za udání manžela, který zemřel, zatímco litoměřický soud Resslerovou zprostil obvinění, mostecký soud Gebertovou odsoudil k trestu smrti. KOČOVÁ, Kateřina, pozn. 2, s. 84–85.

363 KOULA, Lukáš, pozn. 24, s. 39.

364 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 32, Lsp 391/46.

365 BORÁK, Mečislav, pozn. 8, s. 227.

366 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 23, Lsp 205/46.

Max Wiegend,<sup>367</sup> německé národnosti, tlumočnick z Cukmantlu byl obviněn z udání svého švagra a dalších osob, hlavně židovského původu, podávání zpráv gestapu a jiným úřadům, dále z vyhrožování vlastní sestře utlučením. Souzen byl 15. ledna 1947 a soud skončil zprošťujícím rozsudkem. Růžena Fousková,<sup>368</sup> zemědělská dělnice z Libochovic obviněná z udání svého zetě Oldřicha Dorážky, pro výroky proti Němcům a Říši, čímž měla zavinit ztrátu jeho svobody a smrt. Obžalovaná se hájila tím, že její zeť byl často opilý a nechal se od její dcery vydržovat, často také obviněné vyhrožoval zabitím. Souzena byla 2. října 1946, soud skončil zprošťujícím rozsudkem.

Sousedské spory a spory mezi nájemníky a majiteli domů se také v mnoha případech řešily udáními, častými záminkami pak byl poslech zahraničního rozhlasu či protiněmecké výroky. Josefa Klingerová ze Sezímek udala u gestapa svou sousedku Annu Janíkovou pro hanlivý výrok o Hitlerovi, čímž způsobila její věznění na devět měsíců. Soud ji v říjnu 1946 odsoudil k pěti letům odnětí svobody. Magdalena Jíšová<sup>369</sup> (**Příloha č. 4**) udala u gestapa tři osoby, své sousedy, pro protiněmecké smýšlení. Soud ji v roce 1946 zprostil. Pavla Fraňková<sup>370</sup> udala svou nájemnici, jistou Fialovou, pro poslech zahraničního rozhlasu, čímž zavinila její vyšetřování německými úřady. Spolu s manželem byla, ještě za jiná udání odsouzena, ona k doživotnímu věznění a Jan Franěk k 25 letům odnětí svobody. Ostravský soud osvobodil posluhovačku Marii Sýkovou, která udala sousedy kvůli černým zabijačkám a krádežím masa.<sup>371</sup> Obchodnice Anna Kavíková udala svou domácí, že tajně učí ruštinu a poslouchá zahraniční rozhlas, za což domácí dostala dva roky vězení. Udavačka po válce ostravským soudem odsouzena k šesti letům odnětí svobody.<sup>372</sup>

Udání na pracovišti také nebyla neobvyklým jevem, ať už šlo o udání kolegů, podřízených či nadřízených. Například Anna Prautschová,<sup>373</sup> Němka z Ústí nad Labem, měla gestapu udat svého zaměstnavatele Aloise Ubla pro protiněmecké výroky, čímž zavinila ztrátu jeho svobody až do konce války. Prautschová pracovala u Ubla jako hospodyně, když jí Ubl v roce 1944 propustil, udala jej pro hanlivé výroky o Hitlerovi a Říši. MLS Litoměřice ji v lednu 1947 odsoudil k 5 letům odnětí svobody.

367 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 101, Lsp 1780/46.

368 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 63, Lsp 1097/46.

369 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 18, Lsp 108/46.

370 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 12, Lsp 2/46. Společně s manželem Janem Fraňkem udala Aloise Miňonského pro přechovávání zbraní, ten byl zatčen a následně zemřel během věznění.

371 BORÁK, Mečislav, pozn. 8, s. 226.

372 Tamtéž, s. 232.

373 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 107, Lsp 10/47.

Julius Toman,<sup>374</sup> sklářský mistr z Teplic udal u gestapa ředitele továrny a dva dělníky, měl ostatním dělníkům vyhrožovat udáním na gestapu, také měl fyziky napadat ruské zajatce pracující ve sklárně. Litoměřický soud ho 31. října 1946 odsoudil k pěti letům vězení. Karel Zaworka,<sup>375</sup> mistr v cementárně byl obviněn, že udal šest dělníků z cementárny. Soud ho osvobodil, protože bylo dokázáno, že dělníky udal ředitel cementárny Hanzlíček. Jan Milota,<sup>376</sup> tovární mistr z Bytčice měl udat dělníky Jaroslava Pěčičku a Jaroslava Jechlína vedoucímu podniku, protože málo pracovali, celý případ nahlášen gestapu, kde oba dělníky vyšetřovali pro sabotáž a věznili šest týdnů. Milota byl po válce odsouzen k šesti letům odnětí svobody. Majitel strojírenské dílny Rudolf Scholz<sup>377</sup> oznámil dělníka Františka Zajíce pro špatný pracovní výkon, čímž zavinil ztrátu jeho svobody. MLS Litoměřice ho v říjnu 1946 odsoudil k 10 letům odnětí svobody. Karel Michel,<sup>378</sup> strojník ve sklárně, měl zapsat do služební knihy o skláři Adolfu Soukupovi, že nedbale pracuje a nechodí do práce v čas, celý případ nahlásil také gestapu, které Soukupa vyšetřovalo pro sabotáž práce. Soukup během vězení zemřel. Michel byl v roce 1946 odsouzen na doživotí, ale v roce 1953 mu byl zbytek trestu prominut.

Ostravský lidový soud odsoudil Eduarda Sitka k deseti letům vězení. Tento obuvnický pomocník udal svého mistra pro podporu odbojového hnutí, ten byl odsouzen na osm a půl roku vězení, k udání ho vedly výtky mistra, že mu krade peníze a málo pracuje.<sup>379</sup>

### 5.3 Četnost udání podle let

Podle četnosti udání, převažuje celkově rok 1943 s 61 udáními, muži nejvíce udávali v roce 1942, celkem 46 případů, a ženy nejvíce v roce 1943, 23 případů. Ve 233 případech není přesně udáno, v kterém denuncianti udání učinili. V letech 1938 a 1939 bylo častým důvodem pro udání strhávání německých vlajek, celkově protiněmecké smýšlení, případně urážky německého národa a Adolfa Hitlera. V pozdějších letech stále urážky Německa a poslech rozhlasu. Od června 1941, od začátku německo-sovětské války, se pozornost německých orgánů zaměřila na projevy komunistického smýšlení.

---

374 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 75, Lsp 1266/46.

375 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 75, Lsp 1217/46

376 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 51, Lsp 938/46.

377 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 44, Lsp 802/46.

378 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 34, Lsp 412/46.

379 BORÁK, Mečislav, pozn. 8, s. 232.

Kolaborující česká fašistická organizace Vlajka dokonce vydala směrnice k potírání komunistického a marxistického podzemí. „*Narizuje se členstvu Vlajky, aby nechodilo se zavřenýma očima a ušima. Všude, kde spatří komunistickou činnost, okamžitě to oznámí. Dále se má pátrat po hnízdech bolševické propagandy, objevovat je!*“<sup>380</sup> Po květnu 1942 se začal objevovat nový typ udání – schvalování atentátu, toto udání se rovnalo vraždě, neboť za schvalování atentátu na říšského protektora Reinharda Heydricha byli provinilci popravováni. V závěrečných letech války byly hlavními udáními vyhýbání se práci a přestupky vůči vázanému hospodářství. Důvody udavačství tedy v mnoha případech odpovídají aktuálnímu dění.

Tab. 12: Počty udání podle let

	1938	1939	1940	1941	1942	1943	1944	1945	neurčeno
<b>muži</b>	22	14	17	34	46	38	19	14	195
<b>ženy</b>	4	11	9	17	7	23	22	4	38
<b>celkem</b>	26	25	26	51	53	61	41	18	233

## 5.4 Místa a způsob udání

Nejvíce udání směřovalo na gestapo, udavači se sem uchýlili v celkem 406 případech, 24 osob souzených u MLS Litoměřice můžeme označit za konfidenty a pět osob mělo učinit udání během výpovědi. Nutno dodat, že udání na gestapu mělo pro udanou osobu většinou fatální následky a u MLS bylo posuzováno vážněji než například udání na četnictvu. Někteří konfidenti spolupracovali s pražskou služebnou gestapa, stěžejním místem pro udavače ze sledované oblasti byla ale kladenská služebna gestapa, která sídlila ve Žďárské, dnešní Kubelíkově, ulici v Kladně. Takzvaná venkovská úřadovna gestapa sídlila na Kladně od 1. října 1939, v jejím čele stanul kriminální rada a SS-Hauptsturmführer Harald Wiesmann.<sup>381</sup> V budově byly kromě cel, kanceláří, také byty pro zaměstnance a součástí komplexu byly i garáže pro automobily.<sup>382</sup>

380 PASÁK, Tomáš, pozn. 64, s. 341.

381 Wiesmann působil nejprve jako velitel na gestapu v Benešově, a mezi léty 1939–1943 v Kladně. SLÁDEK, Oldřich, pozn. 205, s. 402.

382 O kladenském gestapu více: KRŮTA, Václav. Zřízení venkovní služebny německé tajné státní policie (gestapa) v Kladně. In: *Slánský obzor: ročenka společnosti Patria, Vlastivědného muzea ve Slaném a Státního okresního archivu v Kladně*. Slaný: Vlastivědné muzeum ve Slaném, 2004, s. 74–91. ISSN:1214-3847.; SLÁDEK, Oldřich, pozn. 205, s. 183-184 a s. 221–222.

Kladenská služebna si vybudovala rozsáhlou síť konfidentů, jak můžeme vidět na případu osob kolem Alfreda Bauera. Zaměstnanci této služebny byli po válce potrestáni, například Oskar Felkl, kriminální asistent kladenské gestapa, a vedoucí kladenského gestapa Wiesemann, kteří zorganizovali zatýkání roudnických studentů, byli v roce 1947 odsouzeni MLS Praha v souvislosti se zločiny v Lidicích k trestu smrti.<sup>383</sup>

Německému četnictvu učinili denuncianti souzení u MLS Litoměřice udání v celkem 79 případech, z toho tři osoby svou výpovědí. Četnictvu se udávaly menší i větší přestupky vůči vázanému hospodářství, poslech cizího rozhlasu, ukrývání zajatců, v případě potřeby mohl být celý případ dále nahlášen gestapu, v mnoha případech se ale setkáme s tím, že četníci rozmlouvají udavači udání učinit.

Úřadu práce podali informace udavači ve čtyřiaadvaceti případech, sem se udávaly osoby pro vyhýbání se práci. Například Julius Reimer, rolník z Jenčic, udal úřadu práce Aloisii Ortelovou a Antonii Wagnerovou úřadu práce proto, že se vyhýbají práci. Soud ho v červenci 1946 osvobodil.<sup>384</sup>

Mnoho udavačů se s udáním obracelo nejprve na tzv. prostředníky, kteří museli celou záležitost teprve nahlásit příslušným úřadům, jednalo se o starosty obcí, nadřízené v továrnách, udavače a konfidenty, „ortsleitery“, tedy místní vedoucí fašistických a nacistických organizací jako Vlajka a NSDAP. Starostovi obce podalo udání osm osob, udání nadřízenému, například vedoucímu sklárny, bylo zaznamenáno v celkem jedenácti případech, ortsleiterovi v šesti případech.

Nějakému udavači podalo udání, čili udavač byl použit jako prostředník, podobně jako Piša, minimálně deset osob, z udavačů souzených u MLS Litoměřice se jednalo o udavače Smrčka, Marata, Vašátka a Krause. Například jistý Václav Havel<sup>385</sup> z Litoměřic předal Vladislavu Smrčkovi informace o chování několika osob, tím zavinil jejich věznění a smrt, MLS Litoměřice ho v lednu 1947 odsoudil ke třem letům odnětí svobody. Ostatní udání jsou spíše ojedinělá, například udání německému vojákovu tři osob, že poslouchají zahraniční rozhlas, voják byl v tomhle případě použit opět jako prostředník, který udal celou událost na gestapu.

---

383 KOČOVÁ, Kateřina, pozn. 2, s. 114–115.

384 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart.50, Lsp 919/46.

385 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 111, Lsp 94/47.

Ústní udání převažují nad těmi písemnými. Písemná udání byla zjištěna celkem v osmadvaceti případech. Například Marie Tůmová<sup>386</sup> ze Žatce odeslala dopis, ve kterém obviňovala ředitele městské školy v Roudnici Františka Kučeru a majora československé armády Milana Faktora z protiněmeckého smýšlení. Dopis zadržel český četník. MLS Litoměřice Tůmovou za napsání tohoto dopisu odsoudil k pěti letům odnětí svobody.

---

386 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 19, Lsp 124/46.

## 6. Konkrétní případy udavačství projednávané u MLS Litoměřice

### 6.1 Příklad roudnických udavačů

Kauzy udavačů z Roudnice nad Labem, osob kolem Alfreda Bauera, si vyžádaly pozornost regionálního tisku i veřejnosti. Pro tento zájem byla většina roudnických udavačů souzena přímo v Roudnici, kde soud zasedal v prostorách restaurace hotelu Libuše, ve městě proběhly také výkony rozsudků smrti. Roudnice nad Labem bylo v době okupace české město na území protektorátu s německou menšinou ležící v blízkosti hranic s říšskou župou Sudety. Spory mezi Čechy a Němci jsou patrné na níže popsaných případech, asi největší důsledky mělo udání Alfreda Bauera, které vedlo k zatčení téměř stovky roudnických studentů. Důležité je podotknout, že mezi roudnickými udavači nefigurují jen osoby německého původu, ale i Češi, z nichž někteří neuměli německy.

Němce Alfreda Bauera<sup>387</sup> (**Příloha č. 5**) odsoudil MLS Litoměřice jako prvního udavače k trestu smrti. Bauerův případ je dnes již veřejnosti poměrně známý. Obviněn byl z udání většího počtu studentů z Roudnice nad Labem a za členství v kolaborantských organizacích. Za tyto činy dostal provaz a stal se tak v pořadí třetím popraveným u MLS Litoměřice. Obviněný se narodil 2. června 1897 v Hainspachu, žil se svou ženou a dvěma dcerami v Roudnici nad Labem, kde také od roku 1940 působil jako ředitel na německé škole. Bauer měl mimo funkce ředitele na starosti ještě správu jatek, kinematografu, bytového referátu a působil jako místní vedoucí NSDAP. Udržoval také styky s českými fašisty zvěrolékařem MUDr. Stanislavem Kabelkou a zubním technikem Františkem Maratem, Rusem Razjancevem a dalšími, všichni jmenovaní, včetně Bauera, pracovali jako konfidenti kladenského gestapa.

Nedlouho po atentátu na Heydricha, dne 19. června 1942, v době největšího trestání českého obyvatelstva za sebemenší známku odboje, se Bauer dozvěděl, že student Dvořák, který je zamilovaný do jeho dcery Inge, chce na jeho rodinu spáchat atentát. Obžalovaný se vyjádřil, že měl strach o svoji rodinu, celou událost nahlásil na

---

<sup>387</sup> SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 8, Lsp 37/45.; Srov. KOČOVÁ–LOZOVIUKOVÁ, Kateřina. Mimořádný lidový soud v Litoměřicích – případ Alfred Bauer. In: *České, slovenské a československé dějiny: moderní přístupy k soudobým dějinám*. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2006, s. 71–78. ISBN 80-86845-63-X.

kladenském gestapu. Bauer ovšem ve své výpovědi u gestapa udal, že „*česká mládež pronásleduje německé děti a že roudničtí občané mají již připravené stromy, kde chtějí pověsit Němce*“. Dále měl uvést, že v průmyslové škole schvalují atentát na Heydricha, že se zde poslouchá cizí rozhlas a rozšiřují se zakázané protistátní zprávy a že ostatní studenti Dvořáka k atentátu podněcují, o Dvořákově uvedl, že není duševně v pořádku, ovšem zamlčel Dvořákovu náklonnost k jeho dceři. Na základě této Bauerovi výpovědi došlo k rozsáhlé perzekuci roudnického obyvatelstva. 20. června 1942 zatkli členové kladenského gestapa 85 studentů, chlapců i dívek, které následně odvezli do Malé pevnosti v Terezíně, kde byli mučením přinuceni k doznání, že atentát skutečně připravovali. Z těchto zatčených studentů propustilo gestapo jen dva vlajkaře Lipinského a Stříbrného, Lipinského hned v den zatčení, Stříbrného zhruba po třech týdnech vězení.<sup>388</sup>

Stanný soud v Praze nakonec ve věci zadržených studentů rozhodl, že budou uvězněni v koncentračním táboře. Většina z nich byla vězněna nejprve ve věznici pražského gestapa v Terezíně-Malé pevnosti po tři a více měsíců, někteří však byli posláni do KT Buchenvaldu, Dachau, Osvětimi a Flossenburgu. Na následky krutého zacházení zemřelo třináct studentů, včetně studenta Dvořáka. Z vězení propuštěné studenty nechalo gestapo vyloučit ze všech škol a nasadit k těžkým pracím. „*Po nějakém čase jsme se dozvěděli, že s námi proběhl soud, samozřejmě o nás bez nás. Tam jsme byli rozděleni na dvě skupiny. První byla odsouzena k práci pro hospodářství, druhou odveklí do koncentračních táborů. Měl jsem štěstí, že jsem skončil v té první. Zbytek války jsem strávil na Kladensku, kde jsem v dolech pracoval na těch nejnižších pozicích,*“ vzpomíná Jaro Křivohlavý, jeden ze zatčených studentů.<sup>389</sup> Roudnický případ se měl stát argumentem pro K. H. Franka pro zdůvodnění nutnosti postupné likvidace českého školství.<sup>390</sup>

Obžalovaný nechtěl u soudu převzít plnou vinu za tuto tragédii, vypověděl, že policii pouze informoval. Bauer, ač údajně nesouhlasil s postupem policie, byl v září roku 1942 se svým souhlasem převzat do organizace SD, která měla kontrolovat veřejné

388 KOČOVÁ, Kateřina, RADVANSKÝ, Zdeněk, SUCHÁ, Jitka, pozn. 11, s. 64.

389 ZÁVADA, Michal. 20. 6. 1942: gestapo pozatýkalo desítky roudnických studentů. In: *Deník.cz* [online]. 20. 6. 2012 [vid. 28. 6. 2016]. Dostupné z: [http://litomericky.denik.cz/zpravy\\_region/20-6-1942-gestapo-pozatykalo-desitky-roudnickych-studentu-20120620.html](http://litomericky.denik.cz/zpravy_region/20-6-1942-gestapo-pozatykalo-desitky-roudnickych-studentu-20120620.html).

390 Nacisté chtěli postupně likvidovat české školství, neboť věřili, že česká inteligence a studentstvo tvoří silnou odbojářskou skupinu. K zatýkání studentů došlo i v jiných městech v Protektorátu, například na gymnáziu v Příbrami. SLÁDEK, Oldřich, pozn. 205, s. 221–222.



mínění na Němci okupovaném území. V následku toho si kolem sebe utvořil síť udavačů a špiclů – Kabelku, Marata, Holmana, Razjanceva, bratry Krále, Němce Dr. Siebera, Dr. Böhma, Dr. Edrala, Dr. Satoriuse, Ing. Uhla a další. Tito mu donášeli různé informace, které následně Bauer v rámci své služby oznamoval na Kladně.

Dále soud Bauera vinil z toho, že od roku 1943 působil jako vedoucí místní skupiny NSDAP v Roudnici, čili měl vliv jak na Němce, tak i na Čechy ve městě, členství v SS a SD. Dále za jeho členství ve Freikorps, jednotky, které pomáhaly „osvobozovat oblast Sudet“, za což dostal upomínkovou medaili. Zatčen byl v září roku 1945 díky poštmistrovi Vikolovi, který zachytil Bauerův dopis ze zajateckého tábora ve Znojmě, ve kterém žádal své příbuzné o zaslání jídla, protože tam prý trpěl hladu. Poštministr neváhal a dopis předal veliteli SNB Komárkovi, který zařídil dopadení a převezení zločince ze Znojma do Litoměřic.<sup>391</sup> Dne 23. listopadu 1945 byl odsouzen k trestu smrti provazem, uložena mu byla náhrada nákladů trestního řízení, podle § 14 tzv. velkého retribučního dekretu ztratil občanskou čest na doživotí a celé jeho jmění propadlo ve prospěch státu. Trest byl vykonán v půl deváté večer toho dne v Roudnici nad Labem.

Druhý udavač odsouzený k trestu smrti, zároveň poslední osoba odsouzená k trestu smrti v roce 1945 u MLS Litoměřice, se jmenoval František Marat.<sup>392</sup> Čech Marat se narodil 4. března 1900 v Praze, se svou ženou, se kterou měl dvě děti, se rozvedl. Žil v Roudnici nad Labem, kde pracoval jako zubní technik. Souzen byl za zločin udavačství a podporu nacistického hnutí. Souzený měl v rozmezí let 1939–1945 udat v Praze, na Kladně a v Roudnici celkem 62 osob, většinou československé občany, deseti z nich způsobil ztrátu svobody a třem osobám smrt.

Svědci Marata popisovali jako zapáleného fašistu, od roku 1936 působil ve Vlajce, české fašistické organizaci, ze které v roce 1941 vystoupil, protože podle něj nebyla dost říšská. První udání učinil již v březnu roku 1939 na Josefa Hroudu, legionáře, který měl v opilosti pronést výroky proti Hitlerovi, Gajdovi a proti fašistům. Marat si tyto výroky zapsal a chtěl, aby mu je Hrouda podepsal. Ten jej místo toho praštil. Obžalovaný sepsal na Hroudu udání a to předal fašistické organizaci k dalšímu šetření, toto udání se tak mělo stát prvním českým udáním na gestapo v Praze.<sup>393</sup> Hrouda byl odsouzen

391 „Vrah roudnických studentů dopaden“, článek z vydání *Severočeské mladé fronty* ze dne 14. 9. 1945, roč. 1., č. 109, s.1, součástí trestního spisu Lsp 37/45.

392 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 8, Lsp 38/45.; Srov. KOČOVÁ, Kateřina, pozn. 2, s. 115–116.

393 Jelikož Marat neuměl německy, muselo být udání ještě přeloženo do němčiny. „První organizací zrady byla N.O.F.“, článek z nedělního vydání *Práce*, 14. 10. 1945, roč. 1., č. 134, s. 1, součástí

k delšímu trestu odnětí svobody, kvůli udání dalších okolností od Marata, mu soud trest zvýšil. Obviněný také od roku 1942 pracoval pro SD, jeho úkolem bylo informovat o náladě obyvatel Roudnice, zde spolupracoval s Bauerem. SD udal obžalovaný například holiče Bohumila Němce pro poslech cizího rozhlasu či Františka Hanuse z Roudnice pro urážku hákového kříže.

Dalším horlivým spolupracovníkem SD byl MUDr. Stanislav Kabelka, který měl jakousi sběrnou udání z Roudnice pro SD na Kladně. Tomu dodal Marat informace o několika osobách, Kabelka ale údajně mnohá z těchto udání potlačil, tak některé osoby nebyly vyšetřovány. U soudu se obžalovaný vymlouval, že na něj Kabelka svaloval vinu, a naopak. Soud jej uznal vinným 7. prosince 1945 a uložil mu trest smrti provazem, dále mu byla navždy odebrána občanská čest, nesl náklady trestního řízení, a jeho jmění propadlo ve prospěch státu. Rozsudek byl proveden toho dne ve 21 hodin a 10 minut v Roudnici nad Labem.

Nejmladší odsouzený udavač u MLS Litoměřice se jmenoval Jiří Lipinský,<sup>394</sup> narodil se 19. února 1923, pracoval jako technický úředník v Roudnici nad Labem. Odsouzen byl 15. července 1946 k 15 letům vězení, ztrátě občanské cti na 15 let a celý trest si měl odpykat v nuceném pracovním oddíle. Jeho otec byl ruské národnosti, členem Vlasovovy armády, kde dosáhl hodnosti majora. Jiří Lipenský docházel jako student druhého ročníku průmyslové školy k Ing. Razjancevovi, ten ho měl doučovat předměty, které mu ve škole nešly. Razjancev působil jako konfident gestapa, Lipenský mu podával zprávy o nepřátelském smýšlení svých spolužáků. Razjancev měl také ve svém domě pořádat večírky, na které zval i studenty roudnických středních škol s cílem zjistit od nich informace o náladě ve školách. Právě na takovém večírku se měl student Karel Dvořák seznámit s Bauerovou dcerou, do které se zamiloval, jejímu otci se to ale nelíbilo.<sup>395</sup>

Při zatýkání studentů z Roudnice v červnu 1942 jej gestapo také zatklo, údajně ale jen „na oko“. A ještě téhož dne byl propuštěn, neboť se vědělo, že je informátorem Razjanceva, který podával informace také Bauerovi. Obviněn byl nakonec z udání svých spolužáků pro nepřátelské smýšlení vůči Německu, čímž měl zavinit ztrátu svobody 38 studentů, čtyřem z nich smrt. V roce 1953 byla Lipenskému prominuta část

---

trestního spisu Lsp 38/45.

394 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 38, Lsp 604/46, srov. KOČOVÁ, Kateřina, pozn. 2, s. 114.

395 Viz případ Alfred Bauer.

trestu ve výši pěti let. Druhého propuštěného studenta, Stříbrného, také soudil MLS Litoměřice, pro nedostatek důkazů bylo však vyšetřování zastaveno a Stříbrný propuštěn na svobodu.<sup>396</sup>

Stanislav Kabelka<sup>397</sup> se narodil 13. listopadu 1900 do české rodiny. V Roudnici nad Labem, kde žil se svojí rodinou, se živil jako městský zvěrolékař. Litoměřický MLS ho vinil z udání mnoha českých občanů, která měla za následek smrt, dále z členství v SS, SD a Vlajce, styků s Němci, zdravení se zdviženou pravicí, podpory a propagace nacismu. V úterý 18. března 1947 jej soud odsoudil k pětadvaceti letům odnětí svobody, už v roce 1955 byl ale podmíněčně propuštěn na svobodu. Kabelka se s výše zmíněnými udavači seznámil na schůzích Vlajky v hotelu Libuše v Roudnici nad Labem, všichni se v následující době scházeli u dalšího z konfidentů Razjanaceva. Kabelka spolupracoval s SD a gestapem jako konfident. SD mu například dávalo dotazníky týkající se určitých osob, do kterých měl vyplňovat politickou spolehlivost, charakter, oblíbenost v úřadě, národnost či počet dětí. U gestapa měl udat například řezníka Miloslava Švagrovského pro ukrývání zbraně.

Dalším souzeným roudnickým udavačem souvisejícím s Alfredem Bauerem byl Čech Bohumil Holman.<sup>398</sup> Holman se narodil 3. prosince 1898, pracoval jako úředník, žil v Roudnici nad Labem. Údajně byl spolupracovníkem SD, měl dodat Mario Marešovi, župnímu vedoucímu Vlajky, tři osoby pro protiněmecké smýšlení, čímž měl jejich zavinit ztrátu svobody a smrt dvou z nich. Dále jej obžaloba vinila ze členství ve Vlajce a urážlivých výroků proti Židům. Hlavní přelíčení začalo 14. listopadu a druhý den, 15. listopadu 1946 vynesl soud rozsudek trest odnětí svobody na doživotí. Od roku 1936, jak sám potvrdil, byl členem Vlajky a později se stal jejím okresním vedoucím pro roudnický okres, od roku 1940 i místním vedoucím pro Roudnici nad Labem. Vlajka měla za úkol udržovat také styky s německými organizacemi, jako NSDAP, jejímž vedoucím v Roudnici byl Alfred Bauer. Ve své výpovědi u hlavního přelíčení Holman vypověděl, že se s Bauerem stýkal a podával mu informace, ale nerozešli se v dobrém, u jejich schůzek byl vždy přítomen Kabelka jako tlumočník, jelikož Holman neuměl německy a Bauer česky. Členství v SD popíral, což o něm tvrdil Bauer, stejně tak popíral, že by Bauerovi udával informace o obyvatelích Roudnice, jediné co uznal,

---

396 KOČOVÁ, Kateřina, pozn. 2, s. 114.

397 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 118, Lsp 189/47.

398 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 72, Lsp 1208/46.

bylo informování Bauera o tom, že v lomu v Ctiněvsi jsou ukryty automobilové součástky a benzín, což mu svěřil Polívka, další z udavačů souzených u MLS Litoměřice.

V létě 1940 za ním přijel župní vedoucí Vlajky Mario Mareš, ve věci disciplinárního řízení bývalého primáře Dr. Josefa Hykyše. Mareš se měl s obžalovaným sejit u něj doma, kde mu Holman prozradil, že tři zaměstnanci roudnické nemocnice se měli provinit výroky a činy proti Říši. Havránek odmítl podat zrnkovou kávu německému důstojníkovi, i když ji měl předepsanou. Eršil měl pronést několik hanlivých výroků o Říši a nacistické vlajce a Nitka kromě výroků a zpěvu urážlivých písní měl ještě poslouchat zahraniční rozhlas. Po tom měli Mareš, Holman a ještě jeden muž odjet na četnickou stanici v Roudnici, kde měl Mareš učinit udání na tři zaměstnance roudnické nemocnice. Jak potvrdilo několik svědků, sám Holman udání na četnické stanici neučinil, ale Mareš mohl informace získat jen od něj. Po udání následovalo zatčení všech tří nemocničních zřízenců, nejprve četníky, ti je později převezli na kladenské gestapo, kde je podrobili výslechům. Všechny tři věznili v malé pevnosti Terezín a konce války se dožil jen Nitka.

Z dalších udání mu bylo prokázáno udání N. Stadlera, že je k němu dováženo máslo, dále zaměstnance ústavu choromyslných v Beřkovicích, že neprojevovali své sympatie k německé říši a chovali se špatně ke členům Vlajky, zaměstnance policejní stanice v Roudnici, že poslouchají zahraniční rozhlas a několik dalších. MLS Litoměřice mu uložil doživotní trest odnětí svobody.

Štěpán Razjancev pocházel z Ukrajiny, do Československa emigroval v době občanské války. Během okupace byl členem SD a konfidentem gestapa, mezi roudnickými konfidenty patřil k těm nejlepším, úspěšně získával také další kandidáty na místa důvěrníků. Jeho žena Gertruda, zaměstnaná jako úřednice vyšší hospodářské školy, předávala manželovi informace o dění ve škole, ten je předával kladenskému gestapu. Razjancev nebyl souzen Mimořádným lidovým soudem v Litoměřicích, neboť se jemu i jeho rodině podařilo na konci války uprchnout.<sup>399</sup>

Antonín Moravec<sup>400</sup> byl české národnosti, narodil se v listopadu roku 1895, se svou ženou žil v Roudnici nad Labem, kde pracoval jako vedoucí dělník. Obžaloba jej vinila z udání Josefa Hroudy policejním orgánům a konfidentu gestapa Maratovi v roce

399 KOČOVÁ, Kateřina, pozn. 2, s. 110.

400 SOA Litoměřice MLS Litoměřice, kart. 112, Lsp 122/47.

1939, což mu u soudu nakonec nebylo prokázáno a tak byl 30. ledna 1947 zproštěn obvinění.

## 6.2 Případy spojené s MP a Ghettem Terezín

K důležitosti MLS Litoměřice přispívá i souzení osob spojených s věznicí pražského gestapa (Malou pevností) a ghettem Terezín. Terezín je pevnostní město založené ve 2. polovině 19. století za vlády Josefa II. Během německé okupace se nacházelo v oblasti protektorátu v blízkosti hranic s říšskou župou Sudety. V Malé pevnosti sídlila od června 1940 věznice pražského gestapa. V hlavní pevnosti bylo od listopadu 1941 zřízeno židovské ghetto, které mělo shromažďovat osoby židovského původu a transportovat je do koncentračních táborů.

Mezi zaměstnanci i mezi uvězněnými nalezneme hned několik udavačů, jisté je, že mezi udáními vězněných a zaměstnanců MP a ghetta Terezín je rozdíl, zatímco vězňové se k udavačství uchylovali většinou ve snaze zachránit si život, zaměstnanci udávali z vypočítavosti, z ideologických důvodů či své vlastní krutosti.

### 6.2.1 Ghetto Terezín

Karel Bergel,<sup>401</sup> který pracoval jako vedoucí policie v ghettu v Terezíně, se narodil 21. března 1902 v Německu. Obviněn byl z udání většího počtu osob označených dle tzv. norimberských zákonů za Židy, několik z nich zemřelo; ze zabití, vydírání, těžkého ublížení na těle, účasti na popravách a deportacích. Svědci jej popisovali jako krutého a bezcitného muže. Bergel působil v organizacích SS a SA, než začal působit v Terezíně, pracoval nejprve u vídeňské, později pražské Ústředny pro židovské vystěhovalectví. Do Terezína přišel již s prvním transportem, tzv. budovatelským komandem, v listopadu 1941 a zůstal zde až do konce války. Zastával zde funkci „Lagerinspektora“, vedoucího policejních a dozorcích složek v ghettu. V jeho případě se jednalo o udavačství jako vedlejší provinění.

Zatykač a návrh na trestní řízení na Bergela vydal litoměřický soud 31. března 1945. Následně byl souzen 25. září 1948 v nepřítomnosti.<sup>402</sup> Na konci války se Bergel

---

401 LOZOVIUKOVÁ, Kateřina. Ghetto Terezín a Mimořádný lidový soud v Litoměřicích v letech 1945–1948. In: HAMÁČKOVÁ, Vlastimila, HANKOVÁ, Monika, LHOTOVÁ, Markéta, eds. *Židé v Čechách: sborník příspěvků ze semináře konaného 24. a 25. října 2006 v Liberci*. Praha: Židovské muzeum v Praze ve spolupráci se Severočeským muzeem v Liberci, 2007, s. 71–95. ISBN 978-80-86889-58-0. S. 75–79.

402 KOČOVÁ, Kateřina, RADVANOVSKÝ, Zdeněk, SUCHÁ, Jitka, pozn. 11, s. 91–92.

dostal do sovětského zajetí, byl převezen do SSSR, kde byl v roce 1950 odsouzen k pětadvaceti letům odnětí svobody, trest si neodpykal celý, v šedesátých letech už pobýval ve Spolkové republice Německo. V roce 1968 podal státní žalobce Zemského soudu ve Würzburgu návrh na jeho trestní stíhání. Jako hlavní důvody uváděl jeho podíl na vykonání poprav v terezínském ghettu, ke spolupráci vyzýval i československé úřady.<sup>403</sup> V roce 1971 se československý prokurátor dotazoval německých úřadů na Berglův případ, zda proti němu bylo zahájeno trestní řízení, zda byl odsouzen a pokud ne, zda mohou československé orgány získat jeho současnou adresu a požádat jeho vydání. Přelíčení proti němu zahájeno nebylo, údajně kvůli vážnému zdravotnímu stavu, ani do Československa nebyl nikdy vydán.<sup>404</sup>

Marie Tietzová,<sup>405</sup> Němka, se narodila 25. května 1904, se svou rodinou žila v Litoměřicích. V ghettu Terezín působila jako pomocná síla při odbavování transportů, přiřadil ji sem úřad práce a po půl roce byla pro nespolehlivost propuštěna. Soud ji vinil z toho, že udala čtyři osoby, které byly vyšetřovány a po zatčení jedna z nich zemřela. Dále měla působit v Terezíně jako členka SD a Blocleiterin u NSF. Soud ji 25. února 1947 zprostil obvinění, později byla vysídlena do Německa.<sup>406</sup>

Němec Josef Bobek<sup>407</sup> pracoval jako technický správce v ghettu Terezín. Bobek se narodil 28. července 1902 a se svou rodinou žil v Terezíně. Mimořádný lidový soud jej vinil z členství v NSDAP a udavačství. 2. července 1946 jej odsoudil k osmi letům odnětí svobody, po svém propuštění z vězení, v roce 1949, byl vysídlen do Německa. Bobek údajně trpěl zaujatostí vůči Čechům, nutil majitele domů v Terezíně vyvěšovat německé prapory. Udání měl učinit v roce 1940 zasláním dopisu místnímu vedoucímu NSDAP Tropschuhovi. V tomto dopise mu vypověděl, že byl v roce 1932 propuštěn ze služeb elektrotechnického podniku města Terezína kvůli tomu, že je Němec. Ze svého propuštění vinil členy městského zastupitelstva, které v dopise vyjmenoval, že tito jsou přívrženci Benešovy strany, že pracují ilegálně proti Němcům a že všichni vyjmenovaní cítí proti všem Němcům silnou národnostní zášť. Tito radní byli následně vyšetřováni a Bobek dostal své původní místo zpět.

---

403 LOZOVIUKOVÁ, Kateřina, pozn. 401, s. 74.

404 KOČOVÁ, Kateřina, pozn. 2, s. 248–250.

405 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 111, Lsp 99/47.

406 Srov. KOČOVÁ, Kateřina, pozn. 2, s. 149–152.

407 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 458, Lsp 856/46.

Eduard Ham,<sup>408</sup> pracoval jako polní hlídač při hospodářství tábora v Terezíně. Ham se narodil 21. května 1898, byl německé národnosti a žil v Bohušovicích nad Ohří. MLS Litoměřice jej 13. ledna 1947 odsoudil k 10 letům odnětí svobody za bití internovaných z různých příčin, například když je chytil při krádeži rajských jablek. Dále měl vězně udávat vedení tábora pro malichernosti. O necelý měsíc později, 8. února 1947 zemřel ve vězeňské nemocnici v Litoměřicích ve věku 48 let.<sup>409</sup>

## 6.2.2 Malá pevnost Terezín

Herbert Mende,<sup>410</sup> který v letech 1940–1945 pracoval jako dozorce na Malé pevnosti v Terezíně byl obviněn z udání většího počtu osob veliteli věznice v Terezíně Heinrichu Jöckelovi, členství v SD, SS, zabití, vydírání, těžké ublížení na těle a členství v popravčí četě. I v jeho případě bylo udavačství vedlejším proviněním. Mende se narodil 2. ledna 1919 ve Schwitochowitz, v dnešním Polsku. Byl popisován jako krutý dozorce. Vězně mlátil, zesláblé je nechával vykonávat vysilující cvičení, za trest je posílal do práce na dvě po sobě jdoucí směny. Soud s Mendem, v jeho nepřítomnosti, proběhl 24. září 1948. Československá vojenská mise v Berlíně informovala 20. června 1951 ministerstvo spravedlnosti, že současný pobyt Mendeho nebyl vypátrán. Stanislav Motl ve své knize *Nacisté pod ochranou* udává, že Mende spolu s dalšími dozorci opustil Malou pevnost 5. května 1945 a odešel do Německa. V roce 1948 jej v Německu zatkli, Československé orgány požádaly o jeho vydání, k tomu ale nikdy nedošlo. V roce 1949 byl propuštěn z vazby, poté se se svou ženou Hildegardou, se kterou se seznámil v Terezíně, usadil nedaleko Berlína. Zemřel v druhé polovině devadesátých let.<sup>411</sup>

Dělník František Vrátný<sup>412</sup> byl vězněn na Malé pevnosti Terezín. Vrátný se narodil 11. prosince 1905, byl ženatý a pocházel z Prahy VII. Mezi spoluvězni nebyl příliš oblíben, neboť často vykrádal balíčky potravin určené pro uvězněné. Největší spory měl se svým spoluvězněm Jindřichem Brettem. Toho měl nejprve fyzicky napadnout a poz-

---

408 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 65, Lsp 1125/46.

409 Srov. KOČOVÁ, Kateřina, pozn. 2, s. 163–164.

410 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 156, Lsp 157/48; srov. LOZOVIUKOVÁ, Kateřina. Malá pevnost Terezín a MLS Litoměřice v roce 1948. In: *Svět historie – historikův svět: sborník profesorů Robertu Kvačkovi*. Liberec: Technická univerzita, 2007, S. 514–540. ISBN 978-80-7372-214-2. S. 526–528.

411 MOTL, Stanislav. *Nacisté pod ochranou, aneb, Kdo vlastně prohrál válku?* 1. vyd. Praha: Rybka Publishers, 2001. ISBN 80-86182-56-8. S. 43–53.

412 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 110, Lsp 81/47.

ději jej také udat dozorcí SS, k celému incidentu mělo dojít v roce 1945. MLS Litoměřice jej 5. března 1947 zprostil obvinění, ještě téhož dne byl propuštěn na svobodu.<sup>413</sup>

### 6.3 Konfidenti

Konfidentství gestapu bylo během německé okupace poměrně rozšířené, mnoho osob se do služeb gestapa přidávalo ve snaze zachránit si vlastní život, svobodu případně ochránit svoji rodinu. Další skupinou osob, které se stávaly konfidenty, byly ideově přesvědčené osoby. Poslední, asi nejhorší skupinou, tvořily osoby, které se stávaly konfidenty ze zjištěnosti. Gestapo totiž své konfidenty odměňovalo, jak finančně, tak v naturáliích. Obecná podstata konfidentství byla popsána v podkapitole 3.3.

Josef Broum,<sup>414</sup> kterého Mimořádný lidový soud v Litoměřicích odsoudil dne 3. dubna 1946 k trestu smrti, pracoval jako opatrovník v ústavu choromyslných v Horních Beřkovicích. Od roku 1940 byl členem Vlajky, kde neměl žádnou funkci, ale snažil se do ní získávat další členy, gestapu jej doporučili konfidenti F. Fraňek a L. Polívka, obžalovaný ochotně přislíbil spolupráci, od května 1944 měl udat starostu Horních Beřkovic J. Hroudu, dále Ladislava Opolského, Antonína Hejdu, Rudolfa Jiroutka, Josefa Poláka, Oskara Váchu, Josefa Hodka a dalších 4–5 nezjištěných osob. Tato udání měla za následek ztrátu svobody Ladislava Opolského na 6 týdnů s újmou na zdraví a smrt Hodka, ten měl zemřít v Malé pevnosti Terezín.<sup>415</sup> Hostinského Hodka, který byl údajně jeho přítelem, měl udat pro výrok, že SSSR a spojenci zvítězí. O Broumově odsouzení informoval týdeník *Svobodný Máchův kraj* z 12. dubna 1946 (**Příloha č. 6**).

František Rychecký<sup>416</sup> se narodil 29. prosince 1899, pracoval jako řezník. Se svou ženou a dětmi žil v Prosmykách. Za okupace působil jako konfident gestapa, kam měl udat několik československých občanů. MLS v Litoměřicích jej v únoru roku 1947 obvinění zprostil a jako občana německé národnosti předal k odsunu.

Obviněný pracoval v roce 1941 v chladírnách v labskozámeckém pivovaru v Litoměřicích, kde pracovali také političtí vězňové z MP Terezín. Rychecký jim měl tajně

---

413 Srov. KOČOVÁ, Kateřina, pozn. 2, s. 174–175.

414 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 14, Lsp 25/46.

415 Srov. KOČOVÁ, Kateřina, pozn. 2, s. 121–123.

416 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 113, Lsp 127/47.



prodávat chleba, který kupoval načerno. Také od nich bral dopisy, které odnášel na poštu. Přijal také dopisy Josefa Kyrála, Josefa Sokolíka a Ludvíka Peška, osob, které měl udat. Tyto dopisy se dostaly do rukou gestapa a následně předány do MP Terezín s upozorněním veliteli. Všichni tři jmenovaní vězni byli následkem toho velmi přísně potrestáni. Jmenovaní podezírali Rycheckého, že je udal. Samotného obžalovaného nedlouho po zadržení dopisů zatklo gestapo pro protiněmecké výroky na udání Vladimíra Smrčka. Obviněný byl několikrát trestán pro různé delikty drobné kriminality, udavačská činnost mu ale prokázána nebyla. Dopisy se do rukou gestapa dostaly pravděpodobně nešťastnou náhodou.

Čech Václav Hadrávek<sup>417</sup> pracoval jako četník. Narodil se 8. ledna roku 1909, pocházel se Sronařova, okres Jihlava. V květnu roku 1947 jej litoměřický lidový soud potrestal dvěma lety odnětí svobody za konfidentskou činnost, kterou měl způsobit ztrátu svobody většího počtu obyvatel republiky. K udáním mělo dojít mezi roky 1944 a 1945.

V únoru roku 1947 odsoudil MLS Litoměřice ke dvěma letům odnětí svobody Alfreda Schwaize.<sup>418</sup> Schwaiz byl německé národnosti, ženatý, narodil se 18. května 1905. Pracoval jako obchodní pomocník ve Verneřicích, kde také bydlel. V roce 1942 se stal placeným konfidentem gestapa, udal větší počet osob a jeden z udaných, Alfred Müller, udaný pro protinacistický postoj, během věznění zemřel. Schwaiz byl dále členem NSDAP.

Němec Richard Kaupa<sup>419</sup> se narodil 16. srpna 1899, žil se svojí rodinou v Petrovicích, kde pracoval jako krejčí. Obviněn byl hned z několika přečinů. Měl působit jako konfident gestapa, na obecním úřadě měl udat Marii Kreschovou pro přechovávání vězňů a poskytování jídla zajatcům. Sám ruské zajatce tloukl, vyhrožoval Čechům a komunistům udáním. V organizaci NSDAP působil na pozici Zellenleiter. Soudu se ale nedožil, jelikož 3. ledna 1946 zemřel z neznámých příčin v nemocnici v Ústí nad Labem.

## 6.4 Příklady udavačství podle let odsouzení

V následující podkapitole jsou popsány čtyři případy udavačství, každý reprezentuje jiný aspekt tohoto fenoménu a jiný rok činnosti retribučního soudu v Litoměřicích.

417 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 111, Lsp 96/47.

418 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 95, Lsp 1666/46.

419 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 85, Lsp 1481/46.

cích, případy byly vybrány náhodně. První, případ Františka Phillipa, představuje udavačství jako vedlejší provinění. Toto udání vedlo k vystěhování udaného z jeho domova. Phillipa soud potrestal patnáctiletým odnětím svobody. Druhý případ, manželů Kettnerových, ukazuje sousedské spory dvou manželských párů, které vyústily ve věznění a smrt jedné osoby. Kettnerovi byli potrestáni pěti (Hilda) a dvěma (Václav) lety odnětí svobody. Třetí případ Anny Cipriánové, představuje příběh ženy, která udala svého manžela, protože to pro ni bylo jediné východisko ze složité životní situace. Cipriánovou poslal soud do vězení na deset let. Čtvrtý, případ Bohumila Krampola, představuje problematiku konfidentství. Krampol byl odsouzen na 20 let odnětí svobody. I tyto vybrané příklady dokládají, že se tresty ukládané udavačům u MLS Litoměřice proměňovaly.

#### 6.4.1 Případ František Phillip<sup>420</sup>

František Phillip se narodil 6. srpna 1890, pracoval jako železniční zřízenec. Se svou ženou a dcerou žil v Encovanech. 16. prosince 1945 byl odsouzen za zločiny proti státu a udavačství k patnáctiletému odnětí svobody, zostřené čtvrtletně tvrdým ložem, měl nést náklady trestního řízení, občanskou čest pozbyl na 15 let, polovinu trestu si měl odpykat v nuceném pracovním oddíle, rovněž celé jeho jmění propadlo státu. Odsouzený byl těžce nemocný a práce neschopný, proto jej 20. dubna 1948 převezli do ústavu pro choré vězně ve Valdicích u Jičína. V lednu 1952 se dočkal propuštění z vězení a vysídlení do Německa.

Krátce po záboru pohraničí německým vojskem v říjnu 1938 vyvolalo německé obyvatelstvo v Encovanech poplach proti zbylým českým obyvatelům Encovan, kteří se tam přistěhovali z Volyňska, že prý chystají vzpouru proti Němcům. Na pomoc přišlo německé vojsko a celou věc vyšetřovalo. Obžalovaný chodil s vojáky k domům českých rodin. U Vratislava Kopeckého, tehdy pětadvacetiletého rolníka, měl pronést „*Toho seberte s sebou, ten plivl před mou ženou.*“ Kopecký byl vojskem zatčen a odvezen do věznice v Litoměřicích, kde byl 24 hodin vězněn, po té propuštěn a vyhoštěn z Encovan do protektorátu. Obžalovaný měl také řečnit k zástupu německého davu v tom smyslu, že musí učinit přítěž s přistěhovalou „*cikánskou bandou*“, <sup>421</sup> která Němce ochuzuje o pracovní výdělek. Situace ve vsi byla tehdy pro zbylé Čechy, asi 7 rodin, hrozivá.

---

420 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 7, Lsp 8/45.

421 Měl na mysli tzv. volyňské Čechy.

Teprve příchod vojska situaci uklidnil. Mezi lety 1939 až 1942 byl členem formace SA, úderných oddílů, kde se dobrovolně účastnil občanské převýchovy.

#### 6.4.2 Příklad manželé Kettnerovi<sup>422</sup>

Případ manželů Kettnerových je typickým příkladem udavačství jako řešení soudských sporů. Manželé Kettnerovi, Václav a Hilda, bydleli od roku 1934 v Horních Beřkovicích v čp. 40, v nájmu Františky Stožické. V roce 1938 se do domu přistěhovali manželé Zemancovi s dcerou, ti bydleli v prvním poschodí a Kettnerovi v přízemí. Hilda Kettnerová a Ema Zemancová byly obě německé národnosti a z počátku se přátelily. Později v roce 1940 došlo mezi rodinami ke sporu, když se Václav Kettner pokusil na dvoře znásilnit patnáctiletou dceru Zemancových, Elišku. Od té doby u rodin spory narůstaly, například Zemanec měl zbit Kettnerova syna, hádali se o to, kdo zašpinil společnou chodbu, Zemancová vylévala kbelíky s odpadem pod okno Kettnerových atd. Ovšem podle výpovědi Karla Švába, strýce Zemance, měl spor ještě hlubší kořeny. Zemanec měl být, ještě před zábořem Sudet, v Sudetech členem sociálně demokratické strany, spolu s dalšími kolegy si měl počkat na Němce a ty zmlátit, mezi nimi měl být i bratr Hildy Kettnerové. Šváb také vypověděl, že mu Kettnerová po zatčení Zemance vyhrožovala, ať si dává pozor, že se mu může taky něco stát.

V roce 1940 dostal Kettner soudní výpověď z bytu. Žádal o odklad a ten mu byl soudem v Roudnici povolen, tato situace se opakovala zhruba čtvrtletně, odklad mu byl vždy povolen. V době, kdy mu zase přišel dopis o vystěhování, přišli k němu do bytu dva uniformovaní Němci, buď četníci, nebo členové gestapa. Manželé se Němcům se svou věcí svěřili a jeden z nich došel k Zemancovým, neboť Kettnerovi věděli od majitelky domu, že na tom má podíl Kettner, který nechtěl mít četníka v domě. Když se ten uniformovaný Němec vrátil ke Kettnerovým, prohlásil, že už budou mít klid. Asi za tři až čtyři dny byl Zemanec zatčen, brzy na to i jeho žena, konkrétně 10. prosince 1942, za to že je Němka, ale drží se s Čechy a že je poloviční Židovka a zakrývá to. Po jejich zatčení byli Kettnerovi telefonicky předvoláni na gestapo do Kladna. Byli vyslýcháni, tázáni na poměry v domě a na politické chování Zemance. Podle doznání Kettnerové, je vyslýchal tentýž četník, co šel k Zemancovi. Nikdo jiný nebyl do Kladna předvolán ve věci Zemancových kromě manželů Kettnerových. S oběma tam byly sepsány protokoly.

---

<sup>422</sup> SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 76, Lsp 1268/46.; SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 68, Lsp 1188/46.

Ema Zemancová udala, že viděla na stole gestapa protokol podepsaný Hildou Kettnerovou o jejich udání. Dcera Zemancových Eliška, tehdy devatenáctiletá, zůstala v bytě sama, zemřela na zápal mozkových blan v květnu 1943. Zemanec zemřel v koncentračním táboře 4. března 1943. Ema Zemancová byla propuštěna v srpnu 1943.

Hilda Kettnerová, rozená Frieslichová se narodila 4. července 1906 v Hermansdorfu v okrese Děčín, byla německé národnosti. Václav Kettner se narodil 1. února 1894 v Linech v okrese Mnichovo Hradiště, pracoval jako četník. Kettnerovi měli dvě děti Edit a Jiřího. Hilda měla být během okupace členkou NSF, obdržela německou státní příslušnost a s ní i její děti Edith a Jiří, manžel se o ní nepřihlásil, Kettnerová s dětmi tak měla větší příděl potravin než její manžel. Dcera se zasnoubila s německým vojákem, kterého potkala v lazaretu, kde pracovala jako telefonistka, syn byl u Hitlerjungend, navštěvoval německou školu v Roudnici.

Do bytu Kettnerových chodili němečtí příslušníci, členové gestapa nebo četnictva a Kettner využíval toho, že je jeho žena Němka ke známostem s Němci, často spolu popíjeli a Kettnerová jim vždy dávala něco s sebou, například králíka. Kettner měl nad svým psacím stolem na četnické stanici v Horních Beřkovicích umístěný obraz Hitlera, říkal, že je dobré, když přijdou a vidí to, s Němci byl v kontaktu často, protože uměl ze stanice nejlépe německy, když tam nebyl, jezdívali za ním domů, němečtí četníci i gestapo. Kettner byl původem Čech, ale značně podléhal vlivu své ženy, v úředním jednání dával často najevo, že jeho žena je Němka. Podle jeho názoru chtěli Zemancovi jeho rodinu z domu vystrnadit proto, že Zemanec vlastnil radiopřijímač a ten nemohl využít, když má v domě četníka a za druhé, že jako zaměstnanec ČMD dílen v Roudnici nemůže doma provádět své klempířské řemeslo, protože by se ho Kettner mohl zeptat odkud má měděný plech a cín na letování, navíc nosil z práce vagonovou barvu, se kterou natíral schody a podlahy v domě. Za což byl nakonec Zemanec odsouzen – za poslech zahraničního rozhlasu a krádeže na dráze.

Kettnerovi byli zatčeni v červenci 1945 u Hildiny matky v Hermansdorfu. Soud je nakonec uznal vinnými z toho, že svými výpověďmi na gestapu v Kladně způsobili ztrátu svobody Františka Zemance. Hilda Kettnerová byla odsouzena k 5 letům odnětí svobody, Václav Kettner za použití paragrafu 16/2 ke dvěma letům odnětí svobody. Polehčující okolnosti soud využil v jeho případě proto, že ačkoliv věděl o přítomnosti ruských uprchlíků v lese u Černous, neudal je a také, že se alespoň částečně snažil snížit

zlo páchané nepřítelem. Oba měli nést výdaje na soudní přelíčení. Občanskou čest ztratili oba na 5 let a celý test si měli odpykat v pracovních oddílech a celé jejich jmění propadlo ve prospěch státu. Obvinění o udání Emy Zemancové byli zproštěni. Kettner byl také nařčen z udání Jana Rusa, kterého měl oznámit u úřadu práce a tím ho dostat na nucené práce. Kettner měl nutit Rusa k nástupu na práci do Německa, ten se měl ale vymlouvat na zdravotní potíže, a že mu ještě není osmnáct. Nakonec byl na práci poslán, odtamtud jej poslali, údajně pro lenost, do Dachau, kde zemřel na tyfus. Toto obvinění se také nepotvrdilo. Soud je uznal vinnými 25. listopadu 1946. Václav Kettner byl z vězení podmíněčně propuštěn 5. února 1947, 3 měsíce a 6 dnů před koncem trestu, a byla mu dána zkušební lhůta tří let. Kettnerová se na svobodu dostala 7. října 1950.

### 6.4.3 Případ Marie Cafourková<sup>423</sup>

2. února 1947 odsoudil MLS v Litoměřicích Marii Cafourkovou, rozenou Husákovou z Roudnice nad Labem. Češka Cafourková se narodila 21. listopadu 1899 a živila se jako uklízečka. Odsouzena byla za to, že 21. srpna 1942 udala v Roudnici nad Labem svého manžela Jaroslava Cafourka, její udání mělo za následek jeho smrt. Soud jí vyměřil trest odnětí svobody na deset let, čtvrtletně zostřeného tvrdým ložem, měla uhradit náklady na soudní řízení, občanskou čest ztratila na deset let, celý trest si měla odpykat v nuceném pracovním oddíle, rovněž polovina jejího majetku propadla ve prospěch státu.

Cafourková žila od roku 1921 s Čechem Václavem Rudolfem, nebyli manželé, měla s ním tři děti, on zemřel 1928. V roce 1934 se provdala za Jaroslava Cafourka a měla s ním dvě děti, Jaroslava a Marii. Cafourek měl syfilidu, kterou nakazil svou ženu a později jí byly postiženy i obě děti, Jaroslav a Marie, které se musely ústavně léčit. Toto manželství nebylo šťastné, manžel všechny peníze prohýřil s jinými ženami, péči o děti nechával jen na ní a často ji slovně i fyzicky napadal.

O dvanáct let mladší Cafourek měl v roce 1942 opustit společnou domácnost a odejít za svou milenkou Emilií Fialovou do Dobříně. Když se o tom obžalovaná dozvěděla, vyhledala jej u Fialové. Její muž ji opět fyzicky napadl, až upadla do krátkého bezvědomí. Celou situaci viděl starosta Dobříně, ten zavolał četnickou hlídku, která Caforka zatkla. Cafourka soud potrestal třemi týdny žaláře za napadení. Cafourková ve své výpovědi zmínila také, že Cafourek, který vozil do Terezína písek, propašoval na

---

423 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 107, Lsp 16/47.

černo do ghetta cigarety. Četník jí toto prohlášení rozmlouval. Ona však, stále rozrušena napadením, trvala na svém. Dokonce se zmínila, že pokud tak neučiní četníci, udá celou věc na gestapu sama. Na základě její výpovědi ohlásilo četnictvo celou věc gestapu, tak byl Cafourek po odpykání prvního trestu převezen na Kladno, do Terezína a následně do koncentračního tábora v Bireknau u Osvětimi, kde v dubnu 1943 podlehl skvrnitému tyfu. Za způsobení smrti udáním jí samotné hrozil trest smrti, jelikož ale soud přihlédl k okolnostem a že pak svého udání litovala a snažila se to zmírnit, tím, že za ním do Terezína jezdila a dodáváním mu potravinové balíčky, potrestal ji soud deseti lety odnětí svobody. Podmínečně byla propuštěna 25. dubna 1951, kdy jí milost prezidenta republiky prominula 5 let trestu, v této době byla už několik měsíců práce neschopná, hlavně kvůli postupující nemoci.

#### 6.5.4 Případ Bohumil Krampol<sup>424</sup>

Čech Bohumil Krampol se narodil 24. září 1906 v Komcích na Moravě, za manželku měl Jarmilu Němcovou, se kterou žil v Boštěšicích, okres Ústí nad Labem. Živil se jako účetní. Dne 30. července 1948 jej soud uznal vinným, že mezi lety 1940–1945 v Berlíně podporoval a propagoval nacistické hnutí tím, že mezi českými dělníky rozšiřoval fašistický časopis Vlajka, nosil veřejně odznak s hákovým křížem, urážel prezidenty Masaryka a Beneše, chválil Hitlera a Německou říši a od roku 1941 do konce války pracoval pro gestapo jako konfident. Celkem měl gestapu udat osm českých dělníků pro poslech zahraničního rozhlasu, čím zavinil ztrátu svobody více osob, v jednom případě také smrt. Odsouzen byl k odnětí svobody na dvacet let, zostřenému čtvrtletně tvrdým ložem, náhradě výdajů za soudní řízení, ztráta občanské cit na doživotí, celý trest si měl odpykat v nuceném pracovním oddíle. Celé jeho jmění propadlo státu. Soud použil polehčujících okolností, neboť měl Krampol také zachránit několik osob svou intervencí u člena gestapa Kirschnera. V roce 1954 mu bylo prominuto 7 let z trestu. Podmínečného propuštění se dočkal o rok později, konkrétně 3. června 1955.

Obžalovaný svou vinu popíral. Připouštěl, že dal některým dělníkům přečíst Vlajku a že nosil odznak s hákovým křížem, ale pouze aby zastřel svou proti-říšskou činnost, tu měl provádět v Hamburku, kde pro jistého odbojáře pracujícího pro Anglii měl fotit přístav. Potvrdil také, že se stýkal se členem gestapa Kirschnerem, ale byli pryč

---

424 SOA Litoměřice, MLS Litoměřice, kart. 142, Lsp 32/48.

přátelé a Kirschner mu opatřoval potravinové lístky. S Kirscherem ho měla seznámit Kirschenova bytná, za jakých okolností není jasné.

V červnu 1940 byli totálně nasazení Václav Tučný, Josef Mifka, Karel Levický, Petr Mühlfeld, Emanuel Fiala, Miloslav Bišinger, Bedřich Hartman a jistý Špaček zatčeni gestapem proto, že v pracovním táboře v Berlíně, kde jmenovaní sdíleli pokoj s obžalovaným, poslouchali zahraniční rozhlas a rozšiřovaly jeho zprávy, nějakou dobu strávili ve vazbě, během níž, asi po sedmi měsících, zemřel Hartman. Později byli odsouzeni do káznice. Všichni odsouzení podezírali Krampola. Petru Mühlfeldovi ve výslechu přímo řekli, že je udal Krampol, respektive mu ukázali písemné udání s jeho podpisem.

Krampol nebyl mezi ostatními dělníky oblíben, neboť mu nevěřili, vydával se za redaktora Vlajky, nosil hákový kříž, tvrdilo se o něm, že donáší gestapu, několikrát jej svědci viděli, jak si dělá poznámky, nakonec se ukázalo, že si zapisuje, co kdo říká, a to pak užívá k udávání. Když byl zatčen jistý Tučný, při výslechu mu přečetli výroky, které zatčený pronesl jen v přítomnosti Krampola. Navíc měl Krampol některé osoby přemlouvat ke spolupráci s gestapem.

## Závěr

Vzhledem k událostem let 1938–1945, kdy Československo prakticky neexistovalo a území českých zemí bylo okupováno národně-socialistickým Německem, je pochopitelné, že političtí představitelé i veřejnost žádala potrestání osob, které se svým jednáním během války zpronevěřily službám okupantů. Trestání viníků po druhé světové válce měly v Československu na starosti mimořádné lidové soudy, které přes mnohé obtíže potrestaly mnoho skutečných viníků, co se udavačů týče například Alfreda Bauera, který zavinil zatčení téměř stovky roudnických studentů. Za svůj čin byl odsouzen k trestu smrti.

Analýzou 493 složek osob obviněných podle §11 tzv. velkého retribučního dekretu, z udavačství, bylo zjištěno, že během celého retribučního období převažují u udavačů osvobozující rozsudky. Co se národností týče, u osob české národnosti převládaly zprošťující rozsudky nad těmi odsuzujícími, u osob německé národnosti tomu bylo naopak. Z genderového hlediska bylo zjištěno, že soud projednával více případů mužů-udavačů, než udavaček, u žen však byla pravděpodobnější možnost odsouzení. Vyvrácena byla teze o tom, že udavačství je ryze ženský zločin, to u MLS Litoměřice neplatí. V poměrných číslech bylo sice souzeno více žen za udavačství než mužů, v konkrétních číslech pak soud projednával více případů mužů-udavačů než udavaček. Typickým udavačem souzeným MLS Litoměřice byl muž, Němec, ve věku kolem čtyřiceti let, pocházející z okresu Ústí nad Labem, pracující jako zámečnický, který se dále provinil členstvím v nacistické organizaci. Takovým byl například Ferdinand Lösel, ženatý, německé národnosti z Trmic. Narodil se 26. června 1900. V prosinci 1946 mu soud uložil trest osmnáctiletého odnětí svobody za to, že udal několik československých občanů gestapu, za členství v SA a za účast na manifestaci SdP v Ústí nad Labem.

Při podrobném zkoumání udělených trestů, dojdeme k závěru, že trestání udavačů v tzv. prvním retribučním období se postupně proměňuje, zatímco v roce 1945 soud ukládal převážně delší tresty na svobodě a tresty smrti, v roce 1946 soud zprostil zhruba jednu třetinu obviněných a v roce 1947 již přesáhl počet zproštěných udavačů počet odsouzených. Postupné snižování trestů ukládaných udavačům u MLS Litoměřice dokazuje proměna struktury počtu odsouzených a zproštěných udavačů. V tzv. druhém retribučním období se situace opět proměnila a soud odsoudil zhruba dvě třetiny osob



obviněných z udavačství a jednu třetinu osvobodil, což má logické vysvětlení, soudy měly trestat provinilce přísněji než v tzv. prvním retribučním období. Pestrost v délce ukládaných trestů se vyskytovala po obě retribuční období.

Zneužití §16/2 tzv. velkého retribučního dekretu má několik vysvětlení, může souviset s odsuny německého obyvatelstva a snahou soudů nějak „zvýhodnit“ ostatní provinilce či s příliš vysokým nejnižším možným trestem. Při průzkumu rozsudků udavačů odsouzených s použitím §16/2 „velkého retribučního dekretu“ bylo zjištěno, že soud jej využíval v případě, že u udaného nedošlo k újmě či jednalo se o udání méně závažné skutečnosti. Takovíto udavači pak bývali odsuzováni k trestu odnětí svobody od 4 měsíců do 4 let.

Poslední retribuční vězeň-udavač odsouzený u MLS Litoměřice se dostal na svobodu v roce 1957, i přesto, že byl odsouzen ke 25 letům odnětí svobody, vidíme tedy, že z udavačů souzených u MLS Litoměřice, si odpykali celý trest spíše ti, kteří byli odsouzeni ke krátkodobému odnětí svobody.

Z vyhodnocení trestních spisů osob obviněných podle §11 „velkého retribučního dekretu“ se dozvídáme, že velká většina osob německé národnosti unikla trestu z důvodu jejich odsunu do Německa. Tresty jim byly snižovány, v některých případech od nich bylo upuštěno, někdy byly již odsouzené osoby propuštěny na svobodu před odpykáním celé délky trestu z důvodu odsunu. Celkem tři domnělí udavači byli odsunuti před souzením. MLS Litoměřice soudil celkem 336 udavačů německé národnosti, 197 osob bylo odsunuto po odpykání trestu případně po propuštění z vazby, při zproštění viny, a 104 osob před absolvováním celé délky trestu. Můžeme tedy vycházet z toho, že ač bylo pravděpodobnější, že osoba německé národnosti bude odsouzena a Čech zproštěn, vidíme, že osoby české národnosti si většinou odpykaly celý trest nebo jeho poměrnou část.

Z trestních spisů vyplývá, že udavačství nebylo na prvním místě ideologickým proviněním. Lidé často udávali ze závisti, msty, strachu a snahy ochránit sebe a své blízké, v některých případech ze zjištěných důvodů a teprve poté z důvodů ideologických. Udavačství se nevyhnulo žádné společenské skupině, udávali dělníci, učitelé, továrníci i ženy v domácnosti, udávalo se mezi sousedy, kolegy v práci, ale i mezi rodinnými příslušníky a přáteli. Snažili se tímto způsobem vyřešit sousedské či rodinné spory, zbavit se agresivního manžela či milenky. Udavači často ani nedomýšleli, jaké může mít jejich

oznámení důsledky. Nejčastějším předmětem udání byl poslech zahraničního rozhlasu a protiněmecké smýšlení, výroky či činnost.

Udavačství bylo v době okupace jistě velmi závažným zločinem, ke kterému se uchýlilo mnoho osob. Mimořádné lidové soudy neprojednávaly tyto případy jednotně, ač díky „mezerám“ v §11 dekretu 16/1945 Sb. by se k tomu mohly snadno uchýlovat. Roli hrála povaha udání, místo, kam udání směřovalo a také, jaké mělo následky pro udaného. Ku příkladu, kdyby daný udavač přinesl v létě roku 1942 na gestapo informaci o tom, že jeho dva sousedé schvalují atentát na R. Heydricha, mohl by o tři roky později dostat od MLS provaz. Svým udáním by totiž s největší pravděpodobností způsobil sousedům zatčení a následně smrt oběšením. Takový trest totiž za schvalování atentátu na říšského protektora následoval.

Práce se nesnažila podat celkový obraz o činnosti MLS Litoměřice, snažila se pouze o zmapování případů udavačství souzených tímto soudem, které bylo druhým nejaplikovanějším proviněním u daného soudu, hned po činnovnictví v NSDAP. Práce může být přínosem pro historiky či badatele zabývající se problematikou Mimořádných lidových soudů a retribuací obecně, jelikož doplňuje a zpřesňuje obraz retribučního soudnictví v oblasti udavačství, podává statistické údaje o tomto provinění souzeném MLS Litoměřice.

Využití soudních spisů k rekonstrukci činnosti daného MLS či k analýze trestání určitého přečinu, tak jako bylo v případě udavačství souzeného u MLS Litoměřice využito v této práci, není jediným způsobem, jak s takovýmto materiálem pracovat. V kombinaci s dalšími prameny, by trestní spisy mohly být cenným pramenem ke studiu dějin každodennosti za okupace.

# Použité prameny a literatura

## Prameny

### Archivní

Státní oblastní archiv Litoměřice. Mimořádný lidový soud Litoměřice 1945–1948.

Sign. NAD 729.

Státní okresní archiv Litoměřice se sídlem v Lovosicích. Týdeník Litoměřický kraj.

Roč. 1945.

Státní okresní archiv Litoměřice se sídlem v Lovosicích. Týdeník Svobodný Máchův

kraj. Roč. 1946–1948.

### Tištěné

BABKA, Lukáš, ŠIMÁNKOVÁ, Alena, VOREL, Jaroslav. *Československá justice v letech 1948–1953 v dokumentech*. Díl II. 1. vyd. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR, 2004. Sešity Úřadu dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, č. 9. ISBN 80-86621-05-7.

DRTINA, Prokop. *Československo můj osud: Kniha života českého demokrata 20. století*. 1. vyd. Praha: Melantrich, 1992. ISBN 80-7023-114-9.

DRTINA, Prokop. *Na soudu národa: Tři projevy ministra spravedlnosti Dr. Prokopa Drtiny o činnosti mimořádných lidových soudů a národního soudu*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo spravedlnosti, 1947.

EČER, Bohuslav. *Norimberský soud*. Praha: Orbis, 1946.

KAISER, Vladimír. *Intolerance: Intoleranz: Češi, Němci a Židé na Ústecku 1938–1948*. 1. vyd. Ústí nad Labem: Albis International, 1998. ISBN 80-86067-21-1.

KAPLAN, Karel. *Dva retribuční procesy: Komentované dokumenty: (1946–1947)*. 2. vyd. Praha: Nakladatelství R, 1992. ISBN 80-901431-1-3.

NOVOTNÝ, František, PRAŽÁK, Josef Miroslav, SEDLÁČEK, Josef. *Latinsko-český slovník 2, L–Z*. 17. vyd. Praha: SPN, 1955.

*Ottův slovník naučný: illustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí, Dvacátýprvý díl, R (Ř)–Rozkoš*. Praha: Argo, 2002. ISBN 80-7203-385-9.

Sbírka zákonů a nařízení republiky Československé, ročníky 1945–1948.

Tisková zpráva: Co nám nejvíce vadí na povaze a chování lidí. In: *Centrum pro výzkum veřejného mínění*. [online]. 28. 1. 2004 [vid. 28. 6. 2016]. Dostupné z:

[http://cvvm.soc.cas.cz/media/com\\_form2content/documents/c1/a3040/f3/100310s\\_ov40128.pdf](http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a3040/f3/100310s_ov40128.pdf).

ZÁVADA, Michal. 20. 6. 1942: gestapo pozatýkalo desítky roudnických studentů. In: *Deník.cz* [online]. 20. 6. 2012 [vid. 28. 6. 2016]. Dostupné z:

[http://litomericky.denik.cz/zpravy\\_region/20-6-1942-gestapo-pozatykalo-desitky-roudnickych-studentu-20120620.html](http://litomericky.denik.cz/zpravy_region/20-6-1942-gestapo-pozatykalo-desitky-roudnickych-studentu-20120620.html).

## Literatura

ARBURG, Adrian von, STANĚK, Tomáš. *Vysídlení Němců a proměny českého pohraničí 1945–1951: dokumenty z českých archivů*. Díl I., Češi a Němci do roku 1945: úvod k edici. Středokluky: Zdeněk Susa, 2010. ISBN 978-80-86057-67-5.

BLAŽKOVÁ, Jana. Mimořádný lidový soud v České Lípě. In: *Bezděz: Vlastivědný sborník Českolipska č. 13*. Česká Lípa: Vlastivědný spolek Českolipska, 2004, s. 135–154. ISSN 1211-9172.

BORÁK, Mečislav. *Spravedlnost podle dekretu: retribuční soudnictví v ČSR a Mimořádný lidový soud v Ostravě (1945–1948)*. 1. vyd. Šenov u Ostravy: Tilia, 1998. ISBN 80-86101-07-X.

BOROVÍČKA, Michael. *Kolaboranti: 1939–1945*. 1. vyd. Praha: Paseka, 2007. ISBN 978-80-7185-846-1.

BRANDES, Detlef. *Cesta k vyhnání 1938–1945: plány a rozhodnutí o "transferu" Němců z Československa a z Polska*. 1. vyd. v čes. jazyce. Praha: Prostor, 2002. ISBN 80-7260-070-2.

BRANDES, Detlef. *Češi pod německým protektoriátem: okupační politika, kolaborace a odboj 1939–1945*. 1. vyd. Praha: Prostor, 1999. ISBN 80-7260-017-6.

BRYANT, Chad Carl. *Praha v černém: nacistická vláda a český nacionalismus*. 1. vyd. Praha: Argo, 2012. ISBN 978-80-257-0790-6.

CIHLÁŘOVÁ, Jana. *Mimořádný lidový soud v Jihlavě v letech 1945–1947*. Liberec. 2008. Diplomová práce. Technická univerzita v Liberci.

- DEÁK, István. *Europe on Trial: The Story of Collaboration, Resistance and Retribution during World War II*. 1. vyd. Boulder: Westview Press, 2015, ISBN 97-8081-334-7899.
- DOLEŽAL, Jiří. *Česká kultura za protektorátu: školství, písemnictví, kinematografie*. Praha: Národní filmový archiv, 1996. ISBN 80-7004-085-8.
- DUBOVÁ, Zuzana. Mimořádný lidový soud Hradec Králové, In: *Sborník prací východočeských archivů č. 14*, Zámorsk: Státní oblastní archiv Zámorsk, 2010, s. 209–220. ISBN 978-80-254-9258-1.
- DUBOVÁ, Zuzana. Mimořádný lidový soud Chrudim. In: *Sborník prací východočeských archivů č. 12*. Zámorsk: Státní oblastní archiv Zámorsk, 2008, s. 259–269. ISBN 978-80-254-4348-4.
- FILIP, Ota, et. al. *Brněnský pochod smrti*. 1. vyd. Brno: Větrné mlýny, 2012. ISBN 978-80-7443-044-2.
- FRANCEK, Jindřich. *Zločin a trest v českých dějinách*. 1. vyd. Praha: Rybka Publishers, 1999. ISBN 80-86182-91-6.
- FROMMER, Benjamin. *Národní očišťa: retribuce v poválečném Československu*. 1. vyd. Praha: Academia, 2010. ISBN 978-80-200-1838-0.
- FULLER, Lon L. *Morálka práva*. 1. vyd. Praha: Oikoymenh, 1998. ISBN 80-86005-65-8.
- GRÉZL, Jiří. *Činnost Mimořádného lidového soudu v Olomouci 1945*. 1. vyd. Šumperk: Reprotisk, 2007. ISBN 978-80-903905-0-8.
- HAVEL, Jan, KAISER, Vladimír, PUSTEJOVSKY, Otfrid. *Stalo se v Ústí nad Labem 31. července 1945*. 1. vyd. Ústí nad Labem: Město Ústí nad Labem, 2005. ISBN 80-86646-11-4.
- HONZÍK, Miroslav. *Povstaňte, soud přichází*. 1. vyd. Praha: Panorama, 1986.
- HONZÍKOVÁ, Miluše. *Politické procesy 50. let – Krajský soud v Ústí nad Labem 1953–1954*. Liberec, 2006. Diplomová práce. Technická univerzita v Liberci.
- HRACHOVÁ, Ivana. *Mimořádný lidový soud v Mostě v letech 1945–1947*. Liberec. 2006. Diplomová práce. Technická univerzita v Liberci.
- CHADIMOVÁ, Jana, *Mimořádný lidový soud v Poličce ve světle výsledků*. Praha. 2013. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze.
- JANEČKOVÁ, Eva. *Proces s protektorátní vládou*. Praha: Libri, 2012. ISBN 978-80-7277-502-6.

- JARKOVSKÁ, Lucie. *Odplata, či spravedlnost?: mimořádné lidové soudy 1945–1948 na Královéhradecku*. 1. vyd. Praha: Prostor, 2008. ISBN 978-80-7260-206-3.
- JARKOVSKÁ, Lucie. Retribuční soudnictví 1948 – národní očista či třídní justice? In: PEJČOCH, Ivo, PLACHÝ, Jiří. *Okupace, kolaborace, retribuce*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky – Prezentační a informační centrum MO, 2010, s. 188–198. ISBN 978-80-7278-529-2.
- JARKOVSKÁ, Lucie. *Ve službách ministerstva vnitra: JUDr. Jan Chudoba (1898–1983)*. 1. vyd. Hradec Králové: Ústav historických věd PdF UHK: Sdružení historiků České republiky (Historický klub) – regionální pobočka Hradec Králové, 2003. ISBN 80-239-2421-4.
- JIŘÍK, Václav. *Klatovské oprátky*. 1. vyd. Plzeň: Fraus, 2004. ISBN 80-7238-376-0.
- JIŘÍK, Václav. *Nedaleko od Norimberku: Z dějin Mimořádného lidového soudu v Chebu v letech 1946–1948*. 1. vyd. Cheb: Svět křídel, 2000. ISBN 80-85280-68-X.
- JIŘÍK, Václav. Retribuční realita a Chebsko. In: *Edvard Beneš 1884–1948: Životopisný medailon: Myšlenky a názory: Politická stanoviska: Nový dokument*. Praha: Společnost Edvarda Beneše, 1994, s. 204–221.
- JUDT, Tony. *Poválečná Evropa: historie po roce 1945*. 1. vyd. Praha: Slovart, 2008. ISBN 978-80-7391-025-9.
- JUDT, Tony. The Past Is Another Country: Myth and Memory in Postwar Europe. In: DEÁK, István, GROSS, Jan T., JUDT, Tony. *The Politics of Retribution in Europe: World War II and Its Aftermath*. 1. vyd. New Jersey: Princeton University Press, 2000, s. 293–323. ISBN 978-06-9100-954-4.
- JUSTIN, Petr. Mimořádný lidový soud v Písku 1945–1948. In: *Jihočeský sborník historický č. 71*. České Budějovice: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 2002, s. 98–121. ISBN 80-86260-18-6.
- KABÁTKOVÁ, Iva. *MLS v Praze – kauza Jiřiny Malé*. Liberec. 2015. Seminární práce. Technická univerzita v Liberci.
- KAPLAN, Karel. *Nebezpečná bezpečnost: [státní bezpečnost 1948–1956]*. 1. vyd. Brno: Doplněk, 1999. ISBN 80-7239-024-4.
- KAVAN, František. *Zrada na křídlech Hurricanu*. 1. vyd. Praha: Novinář, 1970.
- KLINOVSKEJ, Petr. Verneřický puč. In: *Děčínské vlastivědné zprávy: časopis pro vlastivědu Děčínska a Šluknovska* Roč. 23, č. 2, 2013, s. 3–34. ISSN:1212-6918

KLUBERT, Tomáš. Vznik a specifika ľudového (retribučného) súdnictva na Slovensku. In: PEJČOCH, Ivo, PLACHÝ, Jiří. *Okupace, kolaborace, retribuice*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky – Prezentační a informační centrum MO, 2010, s. 233–237. ISBN 978-80-7278-529-2.

KMOCH, Pavel, LOZOVIUKOVÁ, Kateřina. Pomsta, nebo spravedlnost? Trestní nalézací komise v českých zemích. *Fontes Nissae. Prameny Nisy*. 2011, sv. 12, s. 185–206. ISSN 1213-5097.

KMOCH, Pavel. *Provinění proti národní cti: "malá retribuice" v českých zemích a Trestní nalézací komise v Benešově u Prahy*. 1. vyd. Praha: Academia, 2015. ISBN 978-80-200-2475-6.

KOČOVÁ–LOZOVIUKOVÁ, Kateřina. Mimořádný lidový soud v Litoměřicích – případ Alfred Bauer. In: *České, slovenské a československé dějiny: moderní přístupy k soudobým dějinám*. Ústí nad Orlicí: Oftis, 2006, s. 71–78. ISBN 80-86845-63-X.

KOČOVÁ, Kateřina, RADVANOVSKÝ, Zdeněk, SUCHÁ, Jitka. *Mimořádný lidový soud v Liberci a Litoměřicích v letech 1945–1948*. 1. vyd. Ústí nad Labem: UJEP, 2001. ISBN 80-7044-326-X.

KOČOVÁ, Kateřina. *Činnost mimořádných lidových soudů – MLS Česká Lípa, Liberec a Litoměřice*. Hradec Králové, 2006. Disertační práce. Univerzita Hradec Králové.

KOČOVÁ, Kateřina. Druhá retribuice: Činnost mimořádných lidových soudů v roce 1948. In: *Soudobé dějiny: Komplex odsunu: Vysídlení Němců a české pohraničí po roce 1945*, 3-4/2005. Praha: Ústav pro soudobé dějiny, AV ČR 2005, s. 586–625.

KOČOVÁ, Kateřina. Mimořádné lidové soudy v prvním retribučním období a odsun osob považovaných za Němce. In: KOCIAN, Jiří, KOKOŠKA, Stanislav, KOKOŠKOVÁ, Zdena, eds. *Československo na rozhraní dvou epoch nesvobody: sborník z konference k 60. výročí konce druhé světové války*. Praha: Národní archiv, 2005, s. 302–308. ISBN 80-86712-32-X.

KOČOVÁ, Kateřina. Mimořádný lidový soud v Liberci a firma Johann Liebieg a Comp. *Fontes Nissae. Prameny Nisy*. 2005, sv. 6, s. 86–115. ISSN 1213-5097.

KOČOVÁ, Kateřina. Mimořádný lidový soud v Liberci v letech 1945–1948 a pobočný koncentrační tábor v Chrastavě-Bílém Kostele. In: *Vladimír Wolf et Opera Corcontica: sborník příspěvků k šedesátinám Prof. PhDr. Vladimíra Wolfa*. Hradec Králové: Ústav

- historických věd PDF UHK: Sdružení historiků ČR, 2002, s. 229–237. ISSN 1211-8176.
- KOČOVÁ, Kateřina. Mimořádný lidový soud v Liberci v roce 1948. *Fontes Nissae. Prameny Nisy*. 2004. č. 5, s. 131–166. ISBN 80-7083-889-2.
- KOČOVÁ, Kateřina. Příspěvek ke zhodnocení činnosti mimořádných lidových soudů v prvním retribučním období (1945–1947). In: *Pax bello potior: sborník věnovaný doc. PhDr. Rudolfu Andělovi, CSc.* Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2004, s. 299–322. ISBN 80-7083-816-7.
- KOTYZA, Oldřich, SMETANA, Jan, TOMAS, Jindřich. *Dějiny města Litoměřic*. 1. vyd. Litoměřice: Město Litoměřice, 1997. ISBN 80-238-4357-5.
- KOULA, Lukáš. *Mimořádný lidový soud v Kutné Hoře v roce 1948 v době tzv. druhé retribuice*. Liberec. 2012. Bakalářská práce. Technická univerzita v Liberci.
- KOZÁK, Jiří. *Činnost Mimořádného lidového soudu v Liberci 1945–1948*. In: MALÝ, Karel, SOUKUP, Ladislav, eds. *Vývoj práva v Československu v letech 1945–1989*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2004, s. 579–605. ISBN 80-246-0863-4.
- KROPÁČ, František, LOUDA, Vlastimil. *Persekuce českého studentstva za okupace: 28. říjen 1939. Německý útok na české vysokoškoláky. Uzavření českých vysokých škol*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo vnitra, 1946.
- KRŮTA, Václav. Zřízení venkovní služebny německé tajné státní policie (gestapa) v Kladně. In: *Slánský obzor: ročenka společnosti Patria, Vlastivědného muzea ve Slaném a Státního okresního archivu v Kladně*. Slaný: Vlastivědné muzeum ve Slaném, 2004, s. 74–91. ISSN:1214-3847.
- KUKLÍK, Jan. Dekrety prezidenta republiky – výraz kontinuity československého právního řádu nebo jev revoluční změny? In: MALÝ, Karel, SOUKUP, Ladislav, eds. *Vývoj práva v Československu v letech 1945–1989*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2004, s. 132–191. ISBN 80-246-0863-4.
- KUKLÍK, Jan. *Mýty a realita tzv. „Benešových dekretů“: dekrety prezidenta republiky 1940–1945*. Praha: Linde, 2002. ISBN 80-7201-352-1.
- KURAL, Václav, RADVANOVSÝ, Zdeněk. *"Sudety" pod hákovým křížem*. 1. vyd. Ústí nad Labem: Albis International, 2002. ISBN 80-86067-66-1.
- KVAČEK, Robert, TOMÁŠEK, Dušan. *Obžalována je vláda*. 1. vyd. Praha: Themis, 1999. ISBN 80-85821-68-0.



- LIŠKA, Otakar. *Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918–1989*. 2. vyd. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu SKPV PČR, 2006. ISBN 80-86621-09-X.
- LOZOVIUK, Petr. K problematice "etnické indiference". (Příklady z českého jazykového prostředí). In: *Český lid. Národopisný časopis*. Praha: Ústav pro etnografii a folkloristiku Akademie věd České republiky 84, č. 3, 1997, s. 201–212. ISSN:0009-0794.
- LOZOVIUKOVÁ, Kateřina. Ghetto Terezín a Mimořádný lidový soud v Litoměřicích v letech 1945–1948. In: HAMÁČKOVÁ, Vlastimila, HANKOVÁ, Monika, LHOTOVÁ, Markéta, eds. *Židé v Čechách: sborník příspěvků ze semináře konaného 24. a 25. října 2006 v Liberci*. Praha: Židovské muzeum v Praze ve spolupráci se Severočeským muzeem v Liberci, 2007, s. 71–95. ISBN 978-80-86889-58-0.
- LOZOVIUKOVÁ, Kateřina. Malá pevnost Terezín a MLS Litoměřice v roce 1948. In: *Svět historie – historikův svět: sborník profesoru Robertu Kvačkovi*. Liberec: Technická univerzita, 2007, s. 514–540. ISBN 978-80-7372-214-2.
- LOZOVIUKOVÁ, Kateřina. Mimořádný lidový soud v České Lípě. *Fontes Nissae. Prameny Nisy*. 2007, sv. 8, s. 125–149. ISSN 1213-5097.
- LOZOVIUKOVÁ, Kateřina. Mimořádný lidový soud v Liberci a pobočné koncentrační tábory KT Groß-Rosen. *Fontes Nissae. Prameny Nisy*. 2006, sv. 7, s. 124–145. ISSN 1213-5097.
- LOZOVIUKOVÁ, Kateřina. Tresty smrti udělené u Mimořádného soudu v Liberci v letech 1945–1948. *Fontes Nissae. Prameny Nisy*. 2008, sv. 9, s. 73–107. ISSN 1213-5097.
- MANDLER, Emanuel. *Benešovy dekrety: proč vznikaly a co jsou*. Praha: Libri, 2002. ISBN 80-7277-139-6.
- MAŠATA, Jiří. Výkon trestu retribučních vězňů odsouzených mimořádnými lidovými soudy v Opavě a v Novém Jičíně. In: *Slezský sborník. Acta Silesiaca: čtvrtletník pro vědy o společnosti: věstník Matice opavské* č. 4. Opava: Slezský ústav Slezského zemského muzea, 2002, s. 270–287. ISBN 0037-6833 320,
- MICHÁLEK, Jakub. *Retribuční soudní proces s Marií Marešovou a Václavem Tušlem*. Liberec. 2015. Seminární práce. Technická univerzita v Liberci.

- MICHLOVÁ, Marie. *Protentokrát, aneb, Česká každodennost 1939–1945*. 1. vyd. Řitka: ČAS, 2012. ISBN 978-80-87470-60-2.
- MIKANOVÁ, Sandra. *Mimořádný lidový soud v Chrudimi v letech 1945–1947*. Liberec. 2008. Diplomová práce. Technická univerzita v Liberci.
- MIKŠÍČEK, Petr. *Zmizelé Sudety: Das verschwundene Sudetenland: [publikace k výstavě]*. Česko: Český les, 2003. ISBN 80-86125-41-6.
- MOTL, Ondřej. V pankrácké věznici byl popraven Augustin Přeučil, udavač v žoldu Gestapa. In: *Neaktuality.cz* [online]. 14. 4. 2011 [vid. 28. 6. 2016], dostupné z: <http://www.neaktuality.cz/domaci/v-pankracke-veznici-byl-popraven-augustin-preucil-udavac-v-zoldu-gestapa/>.
- MOTL, Stanislav. *Nacisté pod ochranou, aneb, Kdo vlastně prohrál válku?* 1. vyd. Praha: Rybka Publishers, 2001. ISBN 80-86182-56-8.
- MÜLLER, Jan. *Mimořádný lidový soud v Uherském Hradišti 1945–1948*. Hradec Králové. 2015. Diplomová práce. Univerzita Hradec Králové.
- MŽIKA–JIROVCOVÁ, Veronika. *Osudy vybraných osob odsouzených k trestu smrti Mimořádným lidovým soudem v Klatovech v retribučních letech 1945–1947*. Olomouc. 2013. Rigorózní práce. Univerzita Palackého v Olomouci.
- NEČAS, Jaroslav. *Mimořádný lidový soud v Hradci Králové 1945–1948 a jeho ohlas v dobovém tisku*. Brno. 2011. Bakalářská práce. Masarykova univerzita v Brně.
- NĚMEČKOVÁ, Daniela. *Mimořádný lidový soud v Praze. Praha. 2014*. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze.
- NĚMEČKOVÁ, Daniela. *Novodobí Jidášové: Gerik a Čurda před mimořádným lidovým soudem*. Praha, 2012. Studentská vědecká a odborná činnost. Univerzita Karlova v Praze.
- NOHEL, Tomáš. *Mimořádný lidový soud ve Znojmě v letech 1945–1948*. Brno. 2009. Bakalářská práce. Masarykova univerzita v Brně.
- PASÁK, Tomáš. *Český fašismus 1922–1945 a kolaborace 1939–1945*. 1. vyd. Praha: Práh, 1999. ISBN 80-7252-017-2.
- PETRANSKÝ, Ivan A. Ludové soudnictvo na Slovensku v roku 1948. In: PEJČOCH, Ivo, PLACHÝ, Jiří. *Okupace, kolaborace, retribuce*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky – Prezentační a informační centrum MO, 2010, s. 238–252. ISBN 978-80-7278-529-2.

- PIONTKOVÁ, Kristýna. *Praxe Mimořádného lidového soudu v Brně*. Brno. 2013. Diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně.
- POLONCARZ, Marek. *Internační tábor pro německé obyvatelstvo: Malá pevnost Terezín 1945–1948*. Terezín: Památník Terezín, 1997.
- PRITT, Denis. *Špióni a udavači*. 1. vyd. Praha: SNPL, 1959.
- RADVANOVSÝ, Zdeněk. Situace německého obyvatelstva v českých zemích na konci války a v prvních měsících po osvobození. In: *Češi a Němci - ztracené dějiny?* 1. vyd. Praha: Prago Media, 1995, s. 205–211. ISBN 80-901533-6-4.
- RAPAVÁ, Ivana. *Mimořádný lidový soud v Mostě v letech 1945–1948*. Ústí nad Labem: Albis international, 2010. ISBN 978-80-86971-22-3.
- RAVIK, Slavomír. *Karel Sabina: (portrét konfidenta)*. 1. vyd. Praha: Pražská imaginace, 1992. ISBN 80-7110-093-5.
- ROKOSKÝ, Jaroslav. *Rudolf Beran a jeho doba: vzestup a pád agrární strany*. 1. vyd. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2011. ISBN 978-80-7429-067-1.
- ROTBAUER, Tomáš. Trest smrti dostali gestapácký udavač a roudnický nacista. In: *Deník.cz* [online]. 25. 9. 2013 [vid. 28. 6. 2016]. Dostupné z: [http://litomericky.denik.cz/zpravy\\_region/trest-smrti-dostali-gestapacky-udavac-a-roudnickyy-nacista-20130925.html](http://litomericky.denik.cz/zpravy_region/trest-smrti-dostali-gestapacky-udavac-a-roudnickyy-nacista-20130925.html).
- SEDLÁK, Petr. Každodennost v českém pohraničí po skončení války, aneb Osídlencův den jako každý jiný. *Dějiny a současnost: kulturně historická revue*, roč. 32, č. 9. Praha: Lidové noviny, 2010, s. 14–16. ISSN 0418-5129.
- SLÁDEK, Oldřich. *Zločinná role gestapa: Nacistická bezpečnostní policie v českých zemích 1938–1945*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1986.
- STANĚK, Tomáš. *Odsun Němců z Československa 1945–1947*. 1. vyd. Praha: Academia: Naše vojsko, 1991. ISBN 80-200-0328-2.
- STANĚK, Tomáš. *Perzekuce 1945: Perzekuce tzv. státně nespolehlivého obyvatelstva v Českých zemích (mimo tábory a věznice) v květnu–srpnu 1945*. 1. vyd. Praha: Ise, 1996. ISBN 80-85241-99-4.
- STANĚK, Tomáš. *Poválečné "excesy" v českých zemích v roce 1945 a jejich vyšetřování*. 1. vyd. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2005. ISBN 80-7285-062-8.

- STANĚK, Tomáš. *Retribuční vězni v českých zemích: 1945–1955*. 1. vyd. Opava: Slezské zemské muzeum, 2003. ISBN 80-86224-33-3.
- STANĚK, Tomáš. *Tábory v Českých zemích 1945–1948*. 1. vyd. Šenov u Ostravy: Tilia, 1996. ISBN 80-902075-3-7.
- SÝKOROVÁ, Veronika. *Mimořádný lidový soud Mladá Boleslav 1945–1947*. Liberec. 2005. Technická univerzita v Liberci.
- TIGRID, Pavel. *Kapesní průvodce inteligentní ženy po vlastním osudu*. 4. vyd. Praha: Odeon, 1992. ISBN 80-207-0355-1.
- TOMÁŠEK, Dušan. *Konfidenti*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1991. ISBN 80-235-0019-8.
- UHLÍŘ, Jan Boris. *Ve stínu říšské orlice: Protektorát Čechy a Morava, odboj a kolaborace*. 1. vyd. Praha: Aleš Skřivan ml., 2002. ISBN 80-86493-05-9.
- VADKERTY, Katalin. *Maďarská otázka v Československu 1945–1948: trilógia o dejinách maďarskej menšiny*. 1. vyd. Bratislava: Kalligram, 2002. ISBN 80-7149-495-X.
- VESELÝ, Josef, 763. schůzka: O tradici čmuchalů, udavačů a donášečů v mocnářství rakouském, tudíž i v zemích Koruny české. In: *Český rozhlas* [online]. 7. 2. 2014 [vid. 28. 6. 2016], dostupné z: [http://www.rozhlas.cz/toulky/vysila\\_praha/zprava/763-schuzka-o-tradici-cmucha-lu-udavacu-a-donasecu-v-mocnarstvi-rakouskem-tudiz-i-v-zemich-koruny-ceske-1311697](http://www.rozhlas.cz/toulky/vysila_praha/zprava/763-schuzka-o-tradici-cmucha-lu-udavacu-a-donasecu-v-mocnarstvi-rakouskem-tudiz-i-v-zemich-koruny-ceske-1311697).
- ZBOŘILOVÁ, Kristýna. *Mimořádný lidový soud v Chrudimi v letech 1945–1948*. Hradec Králové. 2015. Bakalářská práce. Univerzita Hradec Králové.
- ZIMMERMANN, Volker. *Sudetští Němci v nacistickém státě: politika a nálada obyvatelstva v říšské župě Sudety: (1938–1945)*. 1. vyd. Praha. Argo, 2001. ISBN 80-7260-055-9.
- ŽAMBERSKÁ, Jana. *Retribuční soudnictví – Mimořádný lidový soud v Plzni*. Plzeň. 2010. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni.

## Seznam příloh

### Obrazová příloha

**Příloha č. 1:** Článek informující o brzkém zahájení činnosti MLS Litoměřice. Litoměřický kraj z 5. 10. 1945, roč. 1, čís. 11, s. 1

**Příloha č. 2:** Berta Čvančarová. Součástí trestního spisu Lsp 109/46

**Příloha č.3:** Hilda Cikánová s manželem. Součástí trestního spisu Lsp 180/48

**Příloha č. 4:** Magdalena Jíšová. Součástí trestního spisu Lsp 108/46

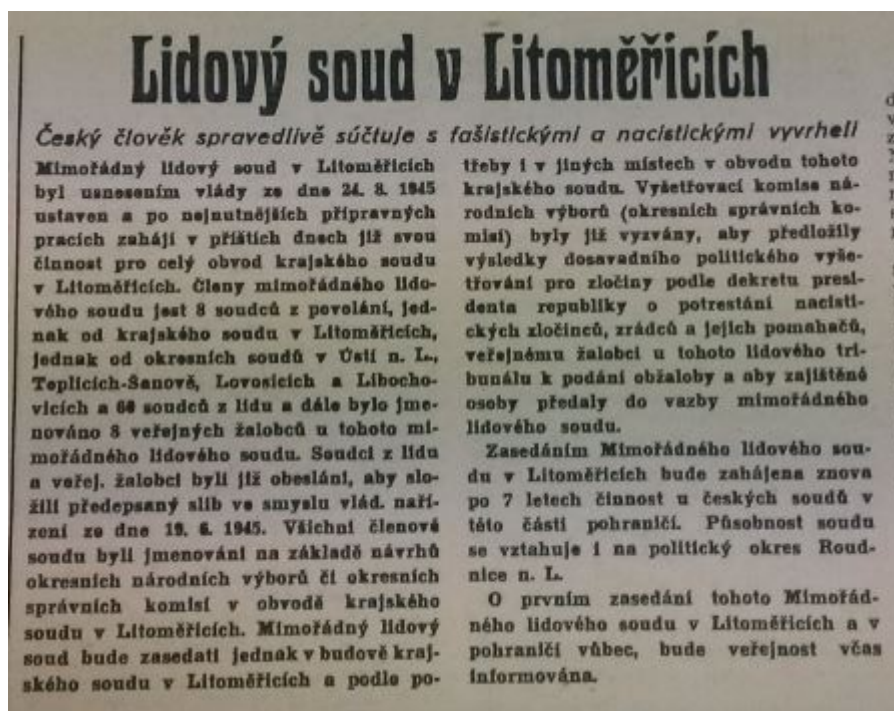
**Příloha č. 5:** Alfred Bauer. Součástí trestního spisu Lsp 37/45

**Příloha č. 6:** Zpráva o odsouzení J. Brouma. Svobodný Máchův kraj ze 12. 4. 1946, č. 2, s. 3

### Textová příloha

**Příloha č. 7:** Seznam udavačů souzených u Mimořádného lidového soudu v Litoměřicích

## Příloha č. 1: Obrazová příloha



Příloha č. 1: Článek informující o brzkém zahájení činnosti MLS Litoměřice. Litoměřický kraj z 5. 10. 1945, roč. 1, čís. 11, s. 1



Příloha č. 2: Berta Čvančarová. Součástí trestního spisu Lsp 109/46



*Příloha č.. 3: Hilda Cikánová s manželem. Součástí trestního spisu Lsp 180/48*

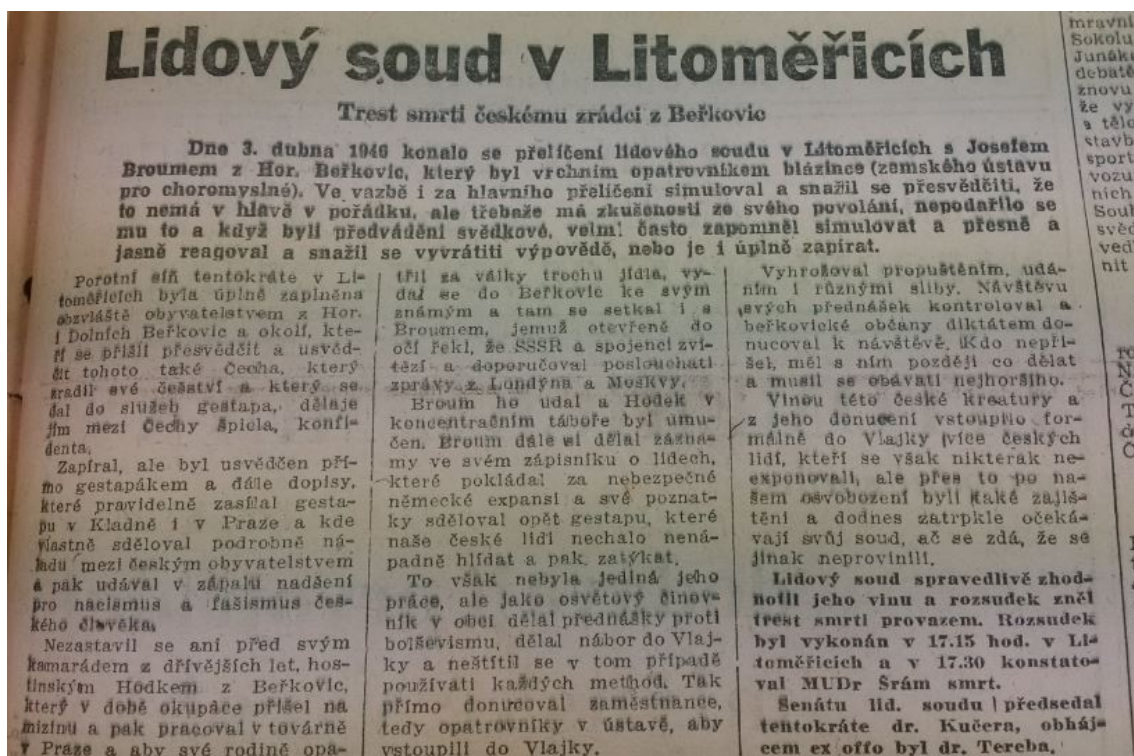


*Příloha č. 4: Magdalena Jíšová. Součástí trestního spisu Lsp 108/46*





Příloha č. 5: Alfred Bauer. Součástí trestního spisu Lsp 37/45



Příloha č. 6: Zpráva o odsouzení J. Brouma. Svobodný Máchův kraj ze 12. 4. 1946, č. 2, s. 3



## Příloha č. 7: Seznam udavačů souzených u Mimořádného lidového soudu v Litoměřicích<sup>425</sup>

### I. Muži

<i>příjmení, jméno</i>	<i>datum narození</i>	<i>národnost</i>	<i>povolání</i>	<i>bydliště (okres)</i>	<i>udavačství</i>	<i>další provinění</i>	<i>trest</i>	<i>soud</i>
Antropius, Antonín	12. 7. 1903	Němec	elektrotechnik	Lovosice	2 osoby	-	10 let	24. 7. 1946
Axt, Richard	24. 3. 1895	Němec	strojník	Chabařovice	větší počet osob	SdP, NSDAP, NSV	5 let	11. 11. 1946
Baier, František	22. 3. 1891	Němec	dělník ve sklárně	Dubí	větší počet osob	SA, DAF	1 rok	27. 11. 1946
Bail, Edgar	8. 7. 1906	Čech	úředník	Ústí nad Labem	větší počet osob	SDP, NSDAP, NSV, DAF, vedoucí tábora cizojazyčných dělníků	5 let	30. 9. 1946
Balcar, Jan	26. 3. 1905	Čech	železniční zaměstnanec	Roudnice nad Labem	2 osoby	-	zproštěn	13. 5. 1946
Bára, Matěj	28. 10. 1905	Čech	zedník	Benešov	jednu osobu	-	zproštěn	8. 10. 1948
Bás, Karel	8. 4. 1905	Čech	nákupčí chmele	Roudnice nad Labem	jednu osobu	-	zproštěn	15. 3. 1946
Baudich, Arnošt	26. 2. 1890	Němec	železniční zaměstnanec	Děčín	větší počet osob	NSDAP, podpora a propagace nacistického hnutí	zproštěn	10. 10. 1946
Bauer, Alfred	2. 6. 1897	Němec	bývalý řídicí učitel	Roudnice nad Labem	větší počet osob (smrt několika z nich)	NSDAP, SS, SD, NSKOV, SFK, podpora a propagace nacistického hnutí	trest smrti	23. 11. 1945

<sup>425</sup> Informace pro seznam udavačů byly získány z rozsudků, případně ze stíhacích návrhů.

Bauer, Max	27. 2. 1894	Němec	brusič drahokamů	Ústí nad Labem	větší počet osob	NSDAP	zproštěn	11. 11. 1946
Beneš, Josef	24. 5. 1896	Čech	krmič dobytka	Roudnice nad Labem	větší počet osob	vyhrožování udáním podpora a propagace nacistického hnutí	5 let	27. 1. 1947
Bergel, Karel	21. 3. 1902	Němec	vedoucí policie v Ghettu v Terezíně	Düsseldorf, Německo	větší počet osob	vedoucí policie v Ghettu Terezín, zabití, vydírání, ublížení na těle, účast na popravách a deportacích a nasazování Židů do transportů	trest smrti	25. 9. 1948
Berger, Josef	23. 9. 1907	Němec	stavbyvedoucí	Litoměřice	jednu osobu	NSDAP, vyhrožování udáním	zproštěn	31. 1. 1947
Berger, Rudolf	27. 3. 1882	Němec	podnikatel	Litoměřice	2 osoby	-	zproštěn	16. 10. 1946
Bernášek, František	23. 1. 1889	Němec	kovodělník	Teplice	jednu osobu	SA	10 let	3. 4. 1946
Bíňovec, Jindřich	14. 12. 1906	Čech	majitel statku	Roudnice nad Labem	větší počet osob	vyhrožování udáním	zproštěn	1. 10. 1946
Bischoff, Richard	18. 9. 1900	Němec	tovární mistr	Litoměřice	5 osob	bil vězně	zemřel	-
Bobek, Josef	28. 7. 1902	Němec	technický správce	Litoměřice	větší počet osob	NSDAP	8 let	2. 7. 1946
Boháček, Antonín	18. 7. 1904	Čech	četník	Liberec	jednu osobu	-	2 roky	18. 4. 1947
Bradatsch, Jindřich	4. 6. 1906	Němec	dělník	Teplice	2 osoby	NSV, NSDAP	zproštěn	20. 3. 1946
Brand, Václav	27. 6. 1892	Němec	rolník	Dubá	jednu osobu	ublížení na zdraví, vyhrožování udáním	12 let	12. 3. 1946
Brázda, Fratišek	5. 1. 1894	Němec	sklářský dělník	Teplice	jednu osobu	-	zproštěn	12. 6. 1946
Brioux, René	4. 5. 1913	Francouz	řezník	Teplice	větší počet osob	SS, podpora a propagace nacistického hnutí	zproštěn	31. 1. 1947

Broum, Josef	7. 8. 1892	Čech	opatrovník v ústavu	Roudnice nad Labem	větší počet osob (smrt jedné z nich), konfident	veřejná přednáška na téma bolševické nebezpečí, vlajkař	trest smrti	3. 12. 1946
Brunner, Antonín	19. 9. 1890	Němec	dělník	Teplice	jednu osobu	-	zproštěn	6. 1. 1947
Burial, František	14. 4. 1897	Němec	policejní strážný	Ústí nad Labem	jednu osobu	podpora a propagace nacistického hnutí	2 roky	14. 2. 1947
Císař, Adolf	7. 3. 1899	Čech	sklář	Teplice	jednu osobu	podpora a propagace nacistického hnutí	zproštěn	3. 10. 1946
Cozl, Josef	19. 2. 1889	Čech	správce	Roudnice nad Labem	jednu osobu	-	zproštěn	18. 4. 1947
Czep, Leopold	8. 11. 1895	Němec	úředník	Děčín	větší počet osob	NSDAP, NSV, DAF	5 let	27. 1. 1946
Czipcirsch, Robert	22. 9. 1902	Němec	zámečnický pomocník	Teplice	jednu osobu	SA, NSDAP	zproštěn	20. 4. 1947
Čaoek, Bohumil	16. 9. 1886	Čech	holič a kadeřník	Karlovy Vary	jednu osobu	podpora a propagace nacistického hnutí, NSV	10 let	16. 12. 1946
Černý, Josef	23. 3. 1886	Čech	zahradnický mistr	Roudnice nad Labem	větší počet osob	podpora a propagace nacistického hnutí	2 roky	10. 2. 1947
Černý, Rudolf	9. 4. 1880	Čech	zemědělský dělník	Litoměřice	3 osoby	podpora a propagace nacistického hnutí	3 roky	6. 1. 1947
Černý, Václav	28. 9. 1912	Čech	pekařský dělník	Litoměřice	větší počet osob	-	10 let	18. 3. 1946
Diesner, Bruno	27. 8. 1907	Němec	zámečník	Ústí nad Labem	větší počet osob	-	zastaveno	-
Dimter, Alfred	8. 10. 1911	Němec	instalátor	Teplice	jednu osobu	SdP, NSDAP, NSV a DAF	2 roky	24. 6. 1946
Ditrich, Josef	28. 6. 1899	Němec	zahradník	Litoměřice	jednu osobu	vyhrožování udáním	10 let	21. 8. 1946
Dolanský, Josef	8. 8. 1897	Němec	obecní statkář	Teplice	jednu osobu	podpora a propagace	6 let	30. 1. 1947

						nacistického hnutí		
Dörtler, Herrmann	22. 12. 1897	Němec	dělník	Ústí nad Labem	jednu osobu	SdP a NSDAP	5 let	11. 12. 1946
Duchoslav, Jaroslav	10. 8. 1901	Čech	dělník	Liberec	jednu osobu	-	zproštěn	18. 4. 1947
Dupal, Jan	1. 1. 1904	Čech	dělník	Děčín	jednu osobu	-	zproštěn	18. 11. 1946
Dvořáček, Jiří	15. 11. 1920	Čech	úředník	Praha	jednu osobu	vlajkař	zproštěn	31. 7. 1946
Eichler, Josef	26. 11. 1902	Němec	zámečník	Ústí nad Labem	jednu osobu	NSDAP, SA, vyhrožování udáním	18 měsíců	12. 12. 1946
Eichler, Petr	3. 5. 1885	Němec	číšník	Ústí nad Labem	jednu osobu	-	zproštěn	8. 11. 1946
Ekrt, Viktor	4. 12. 1891	Čech	dělník	Roudnice nad Labem	jednu osobu	-	3 roky	12. 6. 1946
Eminger, Karel	6. 8. 1906	Čech	obuvnický mistr	Roudnice nad Labem	jednu osobu	-	zproštěn	15. 7. 1946
Erb, Karel	7. 4. 1891	Němec	lékárník	Děčín	větší počet osob	vedení tzv. Verneřického puče, SA, SdP	doživotí	17. 12. 1946
Erlbeck, Josef	15. 6. 1897	Němec	řezník	Ústí nad Labem	2 osoby	vyhrožování Čechům	3 roky	8. 10. 1946
Fait, František	29. 9. 1893	Čech	krejčí	Teplice	jednu osobu	-	1 rok	28. 8. 1948
Fickert, František	25. 12. 1896	Němec	technik	Ústí nad Labem	jednu osobu	-	zproštěn	21. 10. 1946
Fieber, Josef	10. 11. 1876	Němec	rolník	Lovosice	9 osob	podpora a propagace nacistického hnutí, vyhrožování udáním	8 let	29. 5. 1946

Fiedler, Rudolf	17. 7. 1894	Němec	malířský mistr	Litoměřice	větší počet osob	SA, podpora a propagace nacistického hnutí, vyhrožování udáním	2 roky	11. 12. 1946
Finger, Adolf	23. 6. 1904	Němec	obuvník	Litoměřice	jednu osobu	NSDAP	15 let	18. 3. 1946
Florián, Jan	15. 6. 1889	Čech	strojný zámečnick	Roudnice nad Labem	jednu osobu	-	8 let	28. 6. 1946
Fock, Oswald	15. 9. 1890	Němec	úředník	Ústí nad Labem	větší počet osob	vyhrožování udáním	zproštěn	20. 1. 1947
Focke, Arnošt	1. 9. 1909	Němec	rolník	Ústí nad Labem	jednu osobu	SA	1 rok	6. 8. 1948
Franěk, František	28. 10. 1903	Čech	obsluha benzinového čerpadla	Roudnice nad Labem	větší počet osob (smrt jedné z nich)	-	trest smrti	22. 1. 1946
Franěk, Jan	18. 9. 1906	Čech	topič	Roudnice nad Labem	2 osoby (smrt jedné z nich)	vyhrožování udáním	25 let	8. 2. 1946
Fridrich, Augustin	13. 3. 1918	Slovák	sklářský dělník	Teplice	jednu osobu	-	zproštěn	29. 11. 1946
Friedrich, Emil	12. 12. 1897	Němec	průvodčí vlaku	Ústí nad Labem	2 osoby	SdP, NSDAP, NSV	17 měsíců	21. 11. 1946
Friedrich, Rudolf	2. 8. 1912	Němec	řidič	Litoměřice	jednu osobu	-	zproštěn	24. 9. 1946
Fügner, Josef	15. 5. 1897	Němec	úředník	Lovosice	jednu osobu	NSDAP	zemřel	-
Fügner, Petr	3. 10. 1900	Němec	mlynář	Praha	větší počet osob	FS, SA, DAF, SdP, NSDAP, vyhrožování udáním	20 let	14. 2. 1947
Gätz, Alois Bedřich	27. 12. 1895	Němec	továrník	Ústí nad Labem	větší počet osob	SDP, NSDAP	7 let	29. 11. 1946
Gaube, Antonín	21. 9. 1898	Němec	rolník	Lovosice	větší počet osob	-	5 let	2. 10. 1946

Gaudek, Arnošt	13. 8. 1901	Němec	zámečník	Lovosice	jednu osobu (zemřela)	-	zproštěn	27. 8. 1946
Gaudík, František	17. 1. 1893	Němec	rolník	Ústí nad Labem	jednu osobu	SdP, NSDAP	5 let	29. 1. 1947
Glässner, Emil, JUDr.	27. 10. 1893	Němec	obchodník	Litoměřice	větší počet osob	v den vyhlášení Mnichova dal k dispozici svůj radioaparát z auta, aby mohly být poslouchány štvavé řeči	zastaveno	-
Grimeisen, Erich	10. 6. 1892	Němec	mistr v továrně	Ústí nad Labem	2 osoby	SdP, NSDAP, DAF, Freikorps	8 let	3. 12. 1946
Gross, Václav	13. 4. 1899	Čech	četník	Roudnice nad Labem	2 osoby	-	zproštěn	13. 3. 1947
Grün, Řehoř	3. 12. 1906	Němec	zámečník	Benešov nad Ploučnicí	větší počet osob	věznil několik osob, podpora a propagace nacistického hnutí, vyhrožování udáním	4 roky	18. 12. 1946
Grundmann, Josef	14. 11. 1897	Němec	obuvník	Děčín	jednu osobu	NSDAP	8 let	20. 3. 1946
Habel, Petr	24. 4. 1896	Němec	horník	Chabařovice	jednu osobu	SdP, NSDAP, DAF	zproštěn	14. 2. 1947
Habrich, Vilém	11. 11. 1890	Němec	vedoucí mlékárny	Ústí nad Labem	jednu osobu	SdP, NSDAP, SA	5 let	2. 10. 1946
Haby, Eugen, Dr.	23. 7. 1891	Němec	doktor chemie	Ústí nad Labem	větší počet osob	NSKK, vyhrožování udáním	2 roky	25. 9. 1946
Hacker, Antonín	8. 7. 1897	Němec	rolník	Litoměřice	3 osoby	-	zproštěn	15. 11. 1946
Hadrávek, Václav	8. 1. 1909	Čech	četník	Jihlava	větší počet osob, konfident	-	2 roky	3. 5. 1947
Hájek, Josef	17. 1. 1918	Čech	holič	Slaný	jednu osobu	-	2 roky	22. 5. 1946
Ham, Eduard	21. 5. 1896	Němec	polní hlídač	Litoměřice	větší počet osob	NSDAP, tloukl zajatce	10 let	13. 1. 1947

Hanke, Emil	13. 12. 1885	Němec	rolník	Děčín	jednu osobu	SdP, špatně zacházel s dělníky slovenských národností	3 roky	17. 7. 1946
Hanke, František	18. 3. 1893	Čech	dělník	Litoměřice	4 osoby	-	zproštěn	10. 1. 1947
Hauptmann, Richard	28. 8. 1895	Němec	zámečník	Ústí nad Labem	2 osoby	NSKK	20 měsíců	18. 12. 1946
Havel, Václav	15. 9. 1903	Němec	městský zaměstnanec	Litoměřice	větší počet osob	-	3 roky	31. 1. 1947
Hein, Antonín	22. 10. 1892	Němec	obchodní příručí	Ústí nad Labem	jednu osobu	DAF	zproštěn	11. 12. 1946
Hein, Emil	26. 4. 1893	Němec	šofér	Litoměřice	větší počet osob	NSDAP, DAF	zproštěn	15. 11. 1946
Heller, Josef	24. 10. 1900	Němec	dělník	Ústí nad Labem	větší počet osob	SDP, SA, NSDAP, DAF, vyhrožování udáním	10 let	8. 1. 1947
Heller, Otto	27. 12. 1896	Němec	komerční inženýr	Teplice	jednu osobu	NSFK	zproštěn	29. 4. 1947
Heller, Václav	28. 4. 1900	Němec	rolník	Litoměřice	jednu osobu	NSDAP	zproštěn	29. 7. 1946
Hendrych, Jaroslav	5. 5. 1886	Čech	učitel	Ústí nad Labem	jednu osobu	-	zproštěn	29. 1. 1947
Herink, Rudolf	15. 2. 1922	Němec	dělník	Ústí nad Labem	jednu osobu	-	zproštěn	12. 12. 1946
Herlitz, Antonín	8. 8. 1910	Němec	horník	Teplice	jednu osobu	SdP, NSDAP, NSV, DAF, bil dělníky, české a ukrajinské národnosti	5 let	9. 9. 1946
Heymann, Edmund	4. 6. 1898	Němec	horník	Teplice	větší počet osob	fackoval ukrajinské dělníky	zproštěn	3. 4. 1946
Hille, Leopold	6. 4. 1907	Němec	četník	Ústí nad Labem	větší počet osob	SS, kriminálním sekretářem gestapa, SD, týral a tloukl vyšetřovance	15 let	20. 12. 1946

Himmel, Rudolf	24. 7. 1917	Čech	natěrač	Teplice	jednu osobu	-	zproštěn	24. 4. 1947
Hladík, Emil	21. 9. 1903	Němec	kolář	Roudnice nad Labem	jednu osobu (zemřela)	NSDAP, týral dva polské dělníky	zproštěn	16. 10. 1946
Hocker, Josef	2. 4. 1895	Němec	soustružník	Děčín	4 osoby	SdP, NSDAP, NSV	17 měsíců	18. 11. 1946
Hofmann, Emil	1. 11. 1902	Němec	technik	Ústní nad Labem	jednu osobu	SA, vyhrožování udáním	odsunut	-
Hofmann, Tomáš	1. 11. 1901	Němec	kominík	Litoměřice	jednu osobu	SdP, NSDAP, SA	15 let	29. 10. 1946
Hoch, Adolf	6. 8. 1916	Čech	pomocný dělník	Ústí nad Labem	větší počet osob	vyhrožování udáním	zproštěn	1. 9. 1948
Hochhaus, Josef	3. 10. 1897	Němec	pošt mistr	Libochovice	jednu osobu	NSV, NSDAP, podpora a propagace nacistického hnutí, ublížení na zdraví	20 let	11. 9. 1946
Hojil, Bohumil	12. 12. 1911	Čech	dělník	Šumperk	jednu osobu	vyhrožování udáním	zproštěn	21. 4. 1947
Holbe, Max	3. 2. 1902	Němec	zámečník	Louny	jednu osobu (zemřela)	SdP, DAF, Volkssturmu, NSDAP	21 měsíců	3. 1. 1947
Holman, Bohumil	3. 12. 1898	Čech	úředník	Roudnice nad Labem	větší počet osob	hanlivé výroky proti Židům, vlajkař	doživotí	14. 11. 1946
Holý, František	17. 5. 1901	Čech	vedoucí úřadu práce	Roudnice nad Labem	větší počet osob	vyhrožování udáním	12 let	21. 8. 1946
Höring, Gustav	31. 8. 1914	Němec	speditér	Litoměřice	větší počet osob	-	zproštěn	16. 10. 1946
Horký, Josef	24. 2. 1876	Čech	penzista	Litoměřice	2 osoby	-	doživotí	21. 5. 1946
Horký, Václav	1. 4. 1906	Čech	sadař	Roudnice nad Labem	větší počet osob	-	zproštěn	8. 9. 1948



Hortig, Bedřich	9. 3. 1895	Němec	vedoucí v továrně	Ústí nad Labem	jednu osobu	FS, DAF, týral a bil ruské zajatce a ukrajinské dělníky, vyhrožování udáním	5 let	6. 12. 1946
Howorka, Heřman	31. 12. 1913	Němec	nákupčí	Děčín	větší počet osob (smrt jedné z nich)	SdP, NSDAP, podpora a propagace nacistického hnutí, vyhrožování udáním	20 let	30. 12. 1946
Hrdlička, Josef	17. 8. 1906	Němec	soustružník	Ústí nad Labem	jednu osobu	týrání ruských zajatců	zproštěn	27. 8. 1946
Hrubý, Jaroslav	26. 3. 1903	Čech	tesař	Ústí nad Labem	3 osoby	-	5 let	12. 3. 1947
Huber, Ludvík	23. 7. 1973	Němec	cestář	Děčín	jednu osobu (zemřela)	-	zemřel	-
Charvát, Václav	8. 12. 1916	Čech	obchodník	Libochovice	jednu osobu	-	zproštěn	30. 1. 1947
Chodora, Adolf	14. 5. 1906	Němec	sklář	Teplice	2 Čechy	dozorce nad zajatci ruské národnosti, bil ruské zajatce a týral je	15 měsíců	3. 10. 1946
Chocholatý, Jaroslav	6. 4. 1900	Čech	šofér	Litoměřice	jednu osobu	-	zproštěn	24. 9. 1946
Chudáček, Václav	8. 8. 1900	Čech	zřízenec biografu	Roudnice nad Labem	jednu osobu	-	zproštěn	31. 7. 1946
Jäger, Berthold	18. 11. 1921	Němec	zámečník a řidič	Děčín	2 osoby	vedoucí HJ	1 rok	16. 10. 1946
Jäger, Josef	19. 4. 1902	Němec	rolník	Litoměřice	jednu osobu	vyhrožování udáním, SA	zproštěn	30. 9. 1946
Jahnel, Max	7. 8. 1900	Němec	pekařský pomocník	Děčín	větší počet osob	podpora a propagace nacistického hnutí, SdP	10 let	13. 3. 1946
Jandura, Karel, JUDr.	10. 8. 1903	Čech	advokát	Roudnice nad Labem	větší počet osob	-	3 roky	13. 7. 1946
Janecký, Antonín	9. 11. 1894	Čech	policejní	Lovosice	jednu osobu	-	zproštěn	14. 10.

			strážmistr					1946
Jannausch, Viktor	13. 11. 1898	Němec	úředník	Teplice	2 osoby	-	1 rok	25. 5. 1946
Janoušek, Miloš Matěj	18. 10. 1891	Čech	ředitel spořitelny	Roudnice nad Labem	větší počet osob	podpora a propagace nacistického hnutí, vyhrožování udáním	zproštěn	23. 4. 1947
Jirkovský, František	22. 7. 1910	Čech	malíř pokojů	Roudnice nad Labem	větší počet osob	-	doživotí	4. 6. 1946
Job, Bedřich	28. 3. 1907	Čech	montážní mistr	Bratislava	větší počet osob (smrt jedné z nich), konfident	vyhrožování udáním	trest smrti	2. 5. 1947
John, Albín	25. 10. 1897	Němec	obchodník	Děčín	2 osoby	-	1 rok	4. 2. 1947
Johananovský, Alois	28. 9. 1884	Němec	sadař	Litoměřice	větší počet osob	vyhrožování udáním	14 měsíců	20. 5. 1946
Johnel, Edwin	24. 2. 1906	Němec	rolník	Děčín	větší počet osob	FS, NSDAP	10 let	21. 7. 1946
Jůza, Josef	17. 12. 1910	Čech	cukrář	Roudnice nad Labem	jednu osobu	-	zproštěn	18. 4. 1947
Kabelka, Stanislav, MUDr.	13. 11. 1900	Čech	zvěrolékař	Roudnice nad Labem	větší počet osob	SS, SD, podpora a propagace nacistického hnutí	25 let	18. 3. 1947
Kačerovský, Otto	12. 3. 1891	Němec	vrátný	Litoměřice	větší počet osob	vyhrožování udáním	15 let	1. 7. 1946
Kahling, Karl	10. 9. 1909	Němec	profesor	Roudnice nad Labem	jednu osobu	vyhrožování udáním	zproštěn	23. 9. 1946
Kalík, František	26. 11. 1894	Čech	dopravní hlídač	Litoměřice	větší počet osob	-	zproštěn	4. 9. 1946
Kalous, Josef	28. 5. 1915	Čech	telefonista	Litoměřice	jednu osobu	-	10 let	5. 6. 1946

Kaupa, Richard	16. 8. 1899	Němec	krejčí	Ústí nad Labem	konfident	tloukl ruské zajatce, NSDAP, vyhrožování udáním	zemřel	-
Kavina, Josef	3. 4. 1910	Čech	rolník	Roudnice nad Labem	jednu osobu	vyhrožování udáním	zproštěn	29. 7. 1946
Keich, Reinhold	12. 2. 1906	Němec	zámečnick	Teplice	jednu osobu	SA, podpora a propagace nacistického hnutí, vyhrožování udáním	zproštěn	27. 5. 1946
Kettner, Václav	1. 2. 1894	Čech	četník	Roudnice nad Labem	jednu osobu	-	2 roky	25. 11. 1946
Kilert, Jindřich	2. 5. 1899	Němec	zámečnick	Teplice	jednu osobu	SA	5 let	8. 5. 1946
Klán, Josef	14. 3. 1901	Němec	úředník	Děčín	větší počet osob	NSDAP, DAF	7 let	21. 2. 1946
Klautschek, Vilém	11. 2. 1895	Němec	železničář	Lovosice	jednu osobu	vyhrožování udáním, NSDAP	zproštěn	3. 10. 1946
Klinger, Otto	23. 8. 1902	Němec	autodopravce	Děčín	jednu osobu	účast na tzv. Verneřickém puči	Doživotí	17. 12. 1946
Knechtel, Eduard	24. 2. 1893	Němec	šofér	Děčín	jednu osobu	SdP, zatýkání českých občanů	10 let	30. 12. 1946
Koča, František	10. 12. 1920	Čech	elektrotechnik	Ústí nad Labem	větší počet osob, konfident	-	4 měsíce	18. 2. 1946
Köcher, Otto	15. 11. 1899	Němec	skladník	Ústí nad Labem	jednu osobu	SdP, NSDAP	5 let	30. 7. 1946
Kokoška, Václav	18. 9. 1912	Čech	dělník	Litoměřice	jednu osobu	-	Zproštěn	28. 8. 1946
Kolařík, František	29. 12. 1898	Čech	dělník	Teplice	jednu osobu	konal službu v nepřátelském vojsku, týrání zajatců, vyhrožování udáním	20 let	28. 9. 1946
Komrška, František, Ing.	30. 1. 1895	Čech	báňský inženýr	Louny	jednu osobu	-	Zproštěn	25. 3. 1947

König, Jan	14. 7. 1890	Němec	úředník	Ústí nad Labem	jednu osobu	SdP, NSDAP, Freikorps	10 let	17. 12. 1946
Kopal, Bohdan	14. 9. 1897	Čech	skladník	Teplice	větší počet osob (smrt 3 z nich)	podpora a propagace nacistického hnutí	18 měsíců	31. 1. 1947
Kořán, Josef	2. 12. 1897	Čech	dělník	Teplice	2 osoby	-	Zproštěn	9. 1. 1947
Kosak, Josef	20. 7. 1898	Němec	zahradník	Ústí nad Labem	2 osoby	SDP, NSDAP, poskytl zbraně ordnerům, podílel se na zatýkání	Zproštěn	26. 6. 1946
Kost, Rudolf	12. 11. 1914	Čech	horník	Litoměřice	větší počet osob	-	2 roky	22. 1. 1947
Koubek, Václav	19. 9. 1901	Čech	obuvnický mistr	Teplice	2 osoby	SA, podpora a propagace nacistického hnutí	Doživotí, 10 let	30. 8. 1946, 7. 9. 1948
Kovář, Karel	13. 4. 1906	Čech	železniční zaměstnanec	Libochovice	2 osoby	-	Zproštěn	7. 5. 1946
Kozel, Václav	21. 8. 1888	Němec	četník	Libochovice	větší počet osob	podpora a propagace nacistického hnutí, vyhrožování udáním	2 roky	16. 6. 1948
Kradisch, František	3. 2. 1916	Němec	kapelník	Litoměřice	2 osoby	okrádal zajatce	Zproštěn	10. 4. 1946
Krahuletz, Václav	22. 7. 1901	Němec	železniční zaměstnanec	Litoměřice	větší počet osob	NSKK	2 a ½ roku	23. 7. 1948
Král, Jaroslav	11. 6. 1895	Čech	opatrovník v ústavu	Roudnice nad Labem	větší počet osob	vlajkař, podpora a propagace nacistického hnutí	3 roky	12. 2. 1947
Krampol, Bohumil	24. 9. 1906	Čech	účetní	Ústí nad Labem	větší počet osob	podpora a propagace nacistického hnutí	20 let	30. 7. 1948
Kraus, Karel	19. 4. 1895	Čech	krejčovský mistr	Praha	2 osoby	-	7 let	18. 2. 1947
Kraus, Leopold	15. 8. 1905	Němec	radiotechnik	Cheb	2 osoby	NSKK, týrání zajatců	10 let	18. 2. 1947

Kraus, Vilém	17. 7. 1898	Čech	krejčí	Litoměřice	větší počet osob (smrt jedné z nich)	vlajkař	trest smrti	20. 9. 1946
Krebs, Jan	19. 8. 1896	Němec	zámečník	Ústí nad Labem	jednu osob	NSDAP	15 měsíců	14. 10. 1946
Kriesche, Josef	6. 1. 1889	Němec	rolník	Litoměřice	2 osoby	-	Zproštěn	19. 9. 1946
Krupka, Václav	1. 12. 1925	Čech	nájemce zelinářství	Louny	větší počet osob	-	Zproštěn	19. 8. 1948
Krutecký, Jaroslav	25. 3. 1907	Čech	tesař	Lovosice	jednu osobu	podpora a propagace nacistického hnutí	Zproštěn	2. 12. 1946
Krzebek, Rudolf	11. 9. 1907	Němec	rolník	Litoměřice	jednu osobu	FS, SdP, vyhrožování udáním	5 let	26. 11. 1946
Kudielka, Ewald	30. 11. 1902	Němec	zubní technik	Litoměřice	větší počet osob	NSDAP, SS, SD, podpora a propagace nacistického hnutí	6 let	19. 3. 1946
Kühnel, Karel	2. 10. 1891	Němec	zedník	Teplice	jednu osobu	SA	Zproštěn	14. 10. 1946
Küncl, Josef	11. 11, 1884	Němec	úředník	Litoměřice	5 osob	NSDAP, SA, vyhrožování udáním	20 let	28. 6. 1946
Kunst, František	10. 4. 1897	Němec	zedník	Ústí nad Labem	jednu osobu	týrání ruských zajatců	5 let	17. 12. 1946
Kutzer František	22. 11. 1892	Němec	provozní	Ústí nad Labem	jednu osobu	podpora a propagace nacistického hnutí	Zproštěn	22. 10. 1946
Landgraf, Hermann	7. 12. 1888	Němec	sklář	Teplice	jednu osobu	NSDAP, tloukl české dělníky, ruské a francouzské zajatce	18 měsíců	16. 12. 1946
Landman, František	6. 10. 1896	Čech	holič	Litoměřice	2 osoby	-	2 roky	5. 2. 1947
Langer, Emil	26. 9. 1902	Němec	železniční dělník	Roudnice nad Labem	2 osoby (smrt jedné z nich)	NSDAP, NSV, SdP	5 let	18. 11. 1948

Langer, Josef	26. 2. 1890	Němec	rolník	Ústí nad Labem	větší počet osob	SdP, NSDAP	15 měsíců	22. 11. 1946
Ledašil, Alois	17. 12. 1910	Čech	obchodník	Roudnice nad Labem	větší počet osob	-	Zproštěn	4. 9. 1946
Leinwaser, Josef	28. 6. 1892	Němec	mistr v cementárně	Lovosice	2 osoby	SdP, SA, bití italského zajatce, vyhrožování udáním	10 let	23. 10. 1946
Lenhert, Emil	4. 5. 1901	Němec	rolník	Ústí nad Labem	jednu osobu	SdP, NSDAP	Zproštěn	8. 12. 1946
Liebisch, Rudolf	17. 10. 1904	Němec	dělník	Děčín	2 osoby	SdP, NSDAP, zástupce Betriebsobmanna v závodě, vyhrožování udáním	2 roky	10. 1. 1947
Lifka, Josef, Ing	14. 2. 1913	Němec	technik	Teplice	větší počet osob (smrt jedné z nich)	choval se hrubě k českým dělníkům	1 rok	14. 12. 1946,
Linz, Josef	13. 3. 1905	Němec	šofér	Ústí nad Labem	2 osoby	SdP, vyhrožování udáním	10 let	20. 12. 1946
Lipinský, Jiří	19. 2. 1923	Čech	úředník	Roudnice nad Labem	větší počet osob (smrt 4 z nich)	podpora a propagace nacistického hnutí	15 let	15. 7. 1946
Löbl, Emil	19. 4. 1894	Němec	tiskař	Ústí nad Labem	větší počet osob	SdP, NSDAP, SA,	5 let	2. 1. 1947
Löffler, Ervín, Ing.	20. 8. 1893	Němec	chemik	Děčín	jednu osobu	SdP, NSDAP	Zemřel	-
Lojka, Jaroslav	18. 4. 1903	Čech	obchodník s uhlím	Teplice	jednu osobu	-	Zproštěn	23. 1. 1947
Longer, Josef	3. 7. 1888	Němec	kovář a rolník	Roudnice nad Labem	2 osoby	-	Zproštěn	11. 6. 1948
Lopušanský, Pavel	16. 5. 1905	Ukrajinec	obuvnický pomocník	Děčín	2 osoby	-	7 let	27. 11. 1946

Lösel, Ferdinand	23. 6. 1900	Němec	zámečník	Ústí nad Labem	větší počet osob	SA, FS, zúčastnil se manifestace SdP na náměstí v Ústí n. L., ničení majetku	18 let	6. 12. 1946
Löster, Jan	30. 5. 1901	Němec	kavárník	Litoměřice	jednu osobu (zemřela)	SA	Zproštěn	25. 6. 1946
Lukeš, Josef	21. 10. 1900	Čech	obchodník	Roudnice nad Labem	jednu osobu	podpora a propagace nacistického hnutí, vyhrožování udáním	8 let	7. 1. 1947
Luzar, Jan	27. 7. 1908	Čech	úředník	Roudnice nad Labem	větší počet osob	-	10 let	24. 7. 1946
Majer, Václav	3. 5. 1916	Čech	čalouník a dekoratér	Roudnice nad Labem	větší počet osob	vlajkař, podpora a propagace nacistického hnutí	10 let	17. 5. 1945
Mangold, Josef	3. 3. 1906	Němec	zámečník	Lovosice	jednu osobu	NSDAP, spolu s dalšími muži vytloukl okna a výkladní skříň	5 let	21. 1. 1946
Manžel, František	30. 9. 1903	Čech	rolník	Lovosice	jednu osobu	podpora a propagace nacistického hnutí	Zproštěn	4. 11. 1946
Marat, František	10. 3. 1900	Čech	zubní technik	Roudnice nad Labem	větší počet osob (smrt 3 z nich)	podpora a propagace nacistického hnutí, SD	trest smrti	7. 12. 1945
Marek, František	16. 8. 1896	Němec	montér	Litoměřice	větší počet osob	DAF	Zproštěn	19. 9. 1946
Marhoff, Pavel	16. 9. 1910	Němec	číšník	Chabařovice	větší počet osob	-	Zproštěn	7. 2. 1947
Markvart, Václav	1. 3. 1899	Čech	rolník	Libochovice	jednu osobu	-	Zproštěn	27. 9. 1948
Maršálek, Emil	27. 3. 1903	Čech	železničář	Roudnice nad Labem	2 osoby	-	Zproštěn	15. 4. 1947
Martinko, František	5. 4. 1889	Němec	rolník	Litoměřice	jednu osobu	podpora a propagace nacistického hnutí	5 let	6. 3. 1947
Mattausch, Eduard	12. 10. 1893	Němec	řezbář a soustružník	Děčín	jednu osobu	vyhrožování udáním	15 let	14. 6. 1946

Max, Josef	25. 1. 1901	Němec	slévač	Ústí nad Labem	jednu osobu (zemřela)	-	Zproštěn	27. 11. 1946
Meier Richard	25. 8. 1894	Němec	poštovní úředník	Náchod	2 osoby	NSDAP	5 let	2. 10. 1946
Meinl, Bedřich	21. 9. 1904	Němec	továrník	Ústí nad Labem	větší počet	SA	zproštěn	28. 8. 1946
Meisner, Jaromír	2. 4. 1921	Čech	úředník	Teplice	větší počet osob (smrt 2 z nich), konfident	podpora a propagace nacistického hnutí	25 let	13. 2. 1947
Melmuka, Václav	3. 1. 1893	Němec	domkář	Roudnice nad Labem	větší počet osob	podpora a propagace nacistického hnutí, NSDAP	10 let	13. 8. 1946
Mende, Herbert	2. 1. 1919	Němec	dozorce na MP Terezín	Schwitochlowitz	větší počet osob	dozorce v MP Terezín, SS, SD, zabití, vydírání, ublížení na zdraví, členem popravčí čety	trest smrti	24. 9. 1948
Mergl, Josef	9. 8. 1904	Čech	inspektor pojišťovny	Libochovice	jednu osobu	-	1 rok, 18 měsíců	25. 9. 1946, 22. 9. 1948
Meumann, Wilibald	10. 5. 1891	Němec	rolník	Litoměřice	jednu osobu	SdP, NSDAP	7 a ½ roku	30. 4. 1948
Michalec, Josef	2. 4. 1891	Čech	rolník	Roudnice nad Labem	jednu osobu	-	Zproštěn	15. 1. 1947
Michel, Karel	21. 8. 1898	Němec	strojník ve sklárně	Teplice	jednu osobu (zemřela)	NSDAP, NSV	doživotí	5. 9. 1946
Michler, Josef	18. 8. 1899	Němec	kovář	Teplice	jednu osobu	napadení jedné osoby	zproštěn	6. 5. 1946
Michler, Rudolf	11. 10. 1913	Němec	železniční zaměstnanec	Ústí nad Labem	2 osoby	SA	9 měsíců	12. 7. 1946
Mika, Josef	29. 6. 1890	Čech	železniční zaměstnanec	Ústí nad Labem	2 osoby	-	6 a ½ roku	16. 9. 1948
Miksch, Rudolf	9. 9. 1899	Němec	rolník	Ústí nad	jednu osobu	SdP, NSDAP, SA	zproštěn	15. 11.



				Labem				1946
Mikula, František	8. 7. 1912	Němec	zahradník	Ústí nad Labem	jednu osobu	NSDAP, NSV, podporoval a propagoval nacistického hnutí	5 let	8. 10. 1946
Mildner, Alois	27. 11. 1898	Němec	dozorce na dole	Teplice	větší počet osob	DAF, NSV, vyhrožování udáním	20 let	14. 1. 1947
Mílova, Jan	15. 6. 1894	Němec	zámečník	Teplice	2 osoby	SdP, NSDAP, DAF, NSV	6 let	26. 7. 1946
Mirsch, Jindřich	10. 7. 1891	Němec	hodinář	Děčín	větší počet osob	SA, NSDAP, podpora a propagace nacistického hnutí	7 let	10. 10. 1946
Mládek, Vilém	15. 2. 1889	Němec	železničář	Litoměřice	jednu osobu	SA, NSDAP	zproštěn	20. 5. 1946
Mohr, Václav	23. 8. 1879	Němec	lesní hajný	Dubí	jednu osobu	SdP, NSDAP, zakopal v lese zbraně a náboje	10 let	4. 12. 1946
Monuš, Pavel	25. 9. 1913	Čech	technický úředník	Litoměřice	větší počet osob	členem a velitelem organizace Szabadosapatok, zavraždil 2 osoby	15 let	15. 9. 1948
Moravec, Antonín	16. 11. 1895	Čech	vedoucí dělník	Roudnice nad Labem	jednu osobu	-	zproštěn	30. 1. 1947
Mörl František	4. 10. 1879	Němec	kovář	Teplice	jednu osobu	-	zproštěn	16. 12. 1946
Motovička, Jaroslav	14. 10. 1892	Čech	penzista	Litoměřice	jednu osobu	-	zproštěn	7. 10. 1946
Motz, Josef	18. 4. 1901	Němec	rolník	Roudnice nad Labem	jednu osobu	SdP, NSDAP, bil polské zajatce	1 rok	15. 11. 1946
Müller, Josef	8. 2. 1905	Němec	mlynářský pomocník	Litoměřice	jednu osobu	nadávání Čechům	zproštěn	19. 12. 1945
Mužík, Václav	12. 12. 1915	Čech	natěrač	Ústí nad Labem	větší počet osob	-	3 roky	11. 4. 1947

Najman, Bohumil	24. 6. 1879	Němec	obchodník	Děčín	jednu osobu	SA	2 a ½roku	3. 12. 1946
Nedbal, František	23. 12. 1916	Čech	účetní	Teplice	jednu osobu	-	zproštěn	2. 12. 1946
Neubert, Karel	13. 12. 1896	Čech	obuvník, listonoš	Roudnice nad Labem	4 osoby	vlajkař, podpora a propagace nacistického hnutí	15 let	30. 9. 1946
Neumann, Rudolf	26. 2. 1899	Němec	pekař	Teplice	větší počet osob	SdP, NSDAP, SA	2 roky	18. 12. 1946
Nosek, Stanislav	14. 5. 1897	Čech	vrchní strážmistr	Litoměřice	4 osoby	-	zproštěn	18. 9. 1946
Opelt, Josef	26. 10. 1902	Čech	hospodářský správce	Teplice	větší počet osob	zabral majetek udaných	8 let	13. 12. 1946
Opl, Walter	27. 7. 1914	Němec	dělník	Chabařovice	jednu osobu	-	zproštěn	10. 1. 1947
Otradovec, Josef	9. 5. 1904	Čech	zemědělec	Lovosice	jednu osobu	-	6 měsíců	15. 11. 1946
Pabel, Josef	6. 11. 1901	Němec	rolník	Litoměřice	2 osoby	SdP, NSDAP	zproštěn	26. 2. 1947
Pallauf, Josef	23. 5. 1889	Němec	horník	Ústí nad Labem	4 osoby	nadávání Čechům	zproštěn	24. 4. 1947
Palme, Rudolf	13. 4. 1901	Němec	dělník	Ústí nad Labem	jednu osobu (zemřela)	NSDAP a DAF	5 let	29. 11. 1946
Pankratz, František	20. 9. 1895	Němec	sklář	Teplice	jednu osobu	SA, vyhrožování udáním	18 měsíců	16. 12. 1946
Paradeiser, Josef	1. 11. 1888	Němec	chemik	Ústí nad Labem	větší počet osob	vyhrožování udáním, NSDAP, NSVS, DAF,	zproštěn	14. 2. 1947
Patzelt, Arnošt	18. 5. 1881	Němec	rolník a hostinský	Ústí nad Labem	jednu osobu	SdP, NSDAP, DAF	zproštěn	4. 9. 1946
Payerle, Josef	20. 12. 1892	Čech	tovární mistr	Teplice	2 osoby	vyhrožování udáním	zproštěn	24. 4. 1947

Pechanz, Erich	27. 7. 1908	Němec	malířský pomocník	Děčín	jednu osobu	SA	5 let	16. 7. 1946
Pekař, Josef	17. 3. 1886	Čech	obchodník	Litoměřice	3 osoby	-	zproštěn	11. 10. 1946
Pekař, Miroslav	8. 4. 1920	Čech	obchodník	Litoměřice	větší počet osob	-	zproštěn	24. 2. 1947
Pelíšek, Václav	6. 3. 1883	Čech	opatrovník v ústavu	Litoměřice	větší počet osob	vyhrožování udáním	zproštěn	2. 9. 1948
Perouska, Josef	1. 6. 1902	Němec	dělník v dole	Duchcov	větší počet osob	odstranil desku po padlých legionářích, násilí na Čechách a jejich majetku, SA	10 let	28. 1. 1947
Peroutka, Jan	10. 11. 1900	Němec	stavbyvedoucí	Duchcov	větší počet osob	vyhrožování udáním, násilí na Čechách a jejich majetku, SA	15 let	28. 1. 1947
Petráň, Bohumil	28. 2. 1909	Čech	stavební polír	Ústí nad Labem	větší počet osob (jedna zemřela)	-	25 let	18. 6. 1946
Pettrich, Václav	21. 6. 1911	Němec	rolník	Litoměřice	větší počet osob	SA, SS, NSDAP	22 měsíců	26. 3. 1947
Phillip, František	6. 8. 1890	Němec	železniční zaměstnanec	Litoměřice	jednu osobu	SA	15 let	18. 12. 1945
Phillip, Karl	7. 10. 1896	Němec	holič	Ústí nad Labem	větší počet osob	-	1 rok	29. 1. 1947
Pietsch, Augustin	15. 5. 1893	Němec	zámečník	Lovosice	jednu osobu	SdP, NSDAP	1 rok	20. 11. 1946
Pivoňka, Wolfgang	22. 9. 1898	Němec	sklenář	Teplice	jednu osobu (zemřela)	-	zproštěn	20. 11. 1946
Plattig, František	8. 1. 1892	Němec	lakýrník a malíř písma	Ústí nad Labem	větší počet osob	SdP, NSDAP, NSV, podpora a propagace nacistického hnutí	2 roky	29. 10. 1946
Plešák, Josef	20. 12. 1903	Čech	četník	Tábor	jednu osobu (zemřela)	nadával vězňům a týral je, aby je přinutil k výkonu nebo ke kázní.	4 roky	17. 4. 1947

Podávka, Miroslav	13. 4. 1898	Čech	městský zřízenec	Libochovice	větší počet osob	-	zproštěn	11. 9. 1946
Pohl, Rudolf	7. 11. 1906	Němec	truhlář	Děčín	jednu osobu	SdP	5 let	3. 1. 1947
Pokorný, Jaroslav	2. 5. 1898	Čech	rolník	Roudnice nad Labem	jednu osobu	-	zproštěn	2. 10. 1946
Polívka, Ladislav	2. 2. 1899	Čech	rolník	Roudnice nad Labem	větší počet osob (smrt několika z nich), konfident	-	trest smrti	26. 2. 1946
Pollak, Bedřich, JUDr.	15. 1. 1891	Němec	advokát	Ústí nad Labem	jednu osobu	vyhrožování udáním	zproštěn	30. 9. 1946
Pollak, Emil	19. 9. 1898	Němec	pomocný strážný	Ústí nad Labem	jednu osobu	-	15 měsíců	17. 9. 1946,
Poltrum, František	30. 11. 1899	Němec	zedník	Ústí nad Labem	větší počet osob	SdP, NSDAP, SA, kopal a bil dělníky	zemřel	-
Porsch, Josef	25. 8. 1898	Němec	zahradník	Litoměřice	jednu osobu	NSDAP, podpora a propagace nacistického hnutí	zproštěn	21. 1. 1947
Procházka, František	11. 12. 1914	Čech	dělník	Ústí nad Labem	větší počet osob	podpora a propagace nacistického hnutí, bití dělníků	15 let	25. 2. 1946
Procházka, Josef	21. 6. 1897	Čech	domkař	Roudnice nad Labem	3 osoby	-	zproštěn	29. 4. 1946
Prokert, Kurt	26. 8. 1907	Němec	strojní technik	Ústí nad Labem	jednu osobu (zemřela)	SdP, NSDAP, NSV	zproštěn	8. 1. 1947
Purkhardt, Silvester	1. 3. 1880	Němec	rolník	Chabařovice	jednu osobu	NSDAP	zproštěn	8. 12. 1946
Queisner, Edvín	27. 10. 1888	Němec	zahradník	Litoměřice	jednu osobu	-	18 měsíců	12. 4. 1946
Radler, Herald, Ing.	17. 1. 1900	Němec	inženýr	Teplice	větší počet osob	SdP, NSDAP	12 let	19. 12. 1946

Rameš, Jan	26. 6. 1890	Čech	rolník	Roudnice nad Labem	6 osob	podpora a propagace nacistického hnutí	zproštěn	30. 3. 1946
Rástovský, Josef	26. 3. 1900	Slovák	dělník	Ústí nad Labem	jednu osobu	-	zproštěn	5. 2. 1947
Reichenbach, Gustav	16. 5. 1903	Němec	horník	Ústí nad Labem	jednu osobu	SA, vyhrožování udáním	zproštěn	6. 12. 1946
Reimer, Julius	12. 9. 1898	Němec	rolník	Litoměřice	2 osoby	NSDAP	zproštěn	24. 7. 1946
Reissel, Otto, Ing.	19. 5. 1882	Němec	majitel továrny	Teplice	jednu osobu	-	zproštěn	24. 4. 1947
Repasch, Josef	28. 6. 1896	Němec	obchodní zaměstnanec	Ústí nad Labem	jednu osobu	SA, SdP a NSDAP	8 let	29. 11. 1946
Riese, Gustav	12. 10. 1902	Němec	kovář	Liberec	jednu osobu (zemřela)	SdP, NSDAP, NSV,	20 let	21. 1. 1947
Richter, František	30. 6. 1884	Němec	úředník	Litoměřice	2 osoby	NSDAP	zproštěn	21. 10. 1946
Ringechan, Rudolf	26. 12. 1907	Němec	komerční správce	Teplice	jednu osobu	NSDAP, SA, podpora a propagace nacistického hnutí	2 roky	9. 12. 1946
Ritter, Rudolf	18. 7. 1907	Němec	obchodník	Děčín	jednu osobu	SdP, DAF, uvěznění jedné osoby	zproštěn	2. 10. 1946
Rosa, Petr	3. 10. 1893	Čech	penzista	Roudnice nad Labem	2 osoby	NOF	zproštěn	6. 1. 1947
Roško, Eliáš	28. 7. 1912	Rusín	řezník	Děčín	jednu osobu	-	zproštěn	2. 1. 1947
Rubner, Jan	14. 5. 1878	Němec	četník	Lovosice	jednu osobu	omezování osobní svobody	12 let	26. 2. 1946
Rücker, Josef	12. 8. 1886	Němec	pekařský mistr	Lovosice	2 osoby (smrt jedné z nich)	-	20 let	3. 9. 1946
Rudolf, Josef	11. 10.	Čech	zemědělec	Libochovice	3 osoby	vyhrožování udáním	zproštěn	15. 7. 1946

	1895							
Rüllich, František	26. 12. 1893	Němec	rolník	Roudnice nad Labem	větší počet osob	SdP, NSDAP	1 rok	27. 8. 1946
Rumler, Otto, Ing.	11. 9. 1898	Němec	chemik	Ústí nad Labem	2 osoby	SdP, NSDAP, NSV	21 měsíců	28. 11. 1946
Rusmüller, Václav	16. 9. 1924	Němec	dělník	Litoměřice	3 osoby (smrt jedné z nich)	-	zproštěn	20. 11. 1946
Rutte, Emil	10. 11. 1884	Němec	lesní hajný	Dubá	5 osob	-	zemřel	-
Rychecký, František	29. 12. 1899	Němec	řezník	Lovosice	3 osoby, konfident	-	zproštěn	6. 2. 1947
Říha, Josef	16. 11. 1899	Čech	rolník	Litoměřice	jednu osobu	-	zproštěn	10. 4. 1947
Říha, Josef	10. 7. 1899	Němec	zemědělský dělník	Chabařovice	větší počet osob	týral a bil ruské zajatce	zemřel	-
Satran, Alois	1. 9. 1913	Němec	dělník	Litoměřice	43 osob (smrt 6 z nich), konfident	-	trest smrti	3. 9. 1946
Seifert, Antonín	23. 1. 1895	Němec	elektrikář	Teplice	jednu osobu	NSDAP, SA	5 let	26. 9. 1946
Seifert, Rudolf	14. 7. 1895	Němec	železničář	Lovosice	6 osob (smrt 4 z nich)	-	zproštěn	20. 8. 1946
Semsch, František	31. 7. 1895	Němec	elektrotechnik	Ústí nad Labem	5 osob	-	5 let	12. 7. 1946
Schich, Antonín	22. 3. 1895	Němec	horník	Ústí nad Labem	jednu osobu	-	5 let	25. 11. 1946
Schilha, František	7. 4. 1893	Němec	úředník	Teplice	jednu osobu	NSDAP, SA, podpora a propagace nacistického hnutí	5 let	23. 1. 1947

Schneider, Václav	10. 5. 1899	Němec	kočí, dělník	Lovosice	jednu osobu	SdP, NSDAP, SS	zproštěn	2. 7. 1946
Scholz, Jan	22. 11. 1884	Němec	lékárník	Ústěk	jednu osobu	-	3 roky	22. 2. 1946
Scholz, Rudolf	30. 5. 1898	Němec	strojník	Děčín	jednu osobu	-	10 let	30. 10. 1946
Schubert, Adolf	24. 6. 1903	Němec	šofér	Ústí nad Labem	jednu osobu	SdP, NSDAP, DAF, podpora a propagace nacistického hnutí, zabití ruského zajatce	15 let	30. 7. 1946
Schubert, Arnošt	12. 9. 1896	Němec	dělník	Ústí nad Labem	2 osoby	SA, SD	3 roky	3. 1. 1947
Schubert, Josef	20. 10. 1897	Němec	rolník	Děčín	jednu osobu (zemřela)	-	5 let	15. 11. 1946
Schubert, Rainhold	10. 7. 1905	Němec	rolník	Děčín	jednu osobu	SS, DAF	zproštěn	12. 7. 1946
Schulte-Kelingshaus, Wilhelm	20. 3. 1904	Němec	autodopravce	Roudnice nad Labem	2 osoby	NSKK, vyhrožování udáním	zproštěn	14. 8. 1946
Schulze, Karel	16. 3. 1880	Němec	řezník	Lovosice	2 osoby	SdP, NSDAP	5 let	18. 10. 1946
Schwaiz, Alfred	18. 5. 1905	Němec	obchodní pomocník	Děčín	větší počet osob (smrt jedné), konfident	NSDAP	2 roky	17. 12. 1946
Schwarz, Richard	16. 12. 1912	Čech	technik u letectva	Libochovice	2 osoby	služba v německé armádě, přihlásil se k německé národnosti	zproštěn	27. 2. 1947
Schwerda, August	16. 7. 1873	Němec	zedník	Libochovice	jednu osobu	-	10 let	19. 3. 1946
Siegel, Richard	3. 4. 1902	Němec	obuvník	Ústí nad Labem	jednu osobu	FS, NSDAP	zproštěn	26. 11. 1946

Sinke, František	24. 12. 1890	Němec	hostinský	Úštěk	4 osoby	SdP, NSDAP, Volksturm	3 roky	27. 3. 1946
Skála, Emil	31. 7. 1896	Čech	železniční zaměstnanec	Teplice	jednu osobu	-	zproštěn	26. 6. 1946
Sládek, Alfred	20. 4. 1917	Slovák	řidič	Ústí nad Labem	jednu osobu	-	zproštěn	2. 5. 1947
Slavík, Václav	14. 4. 1894	Čech	ředitel školy	Litoměřice	jednu osobu	členem Svazu pro spolupráci s Němci a Kuratoria pro výchovu mládeže, konal propagační přednášky	zproštěn	1. 10. 1948
Sluk, Josef	6. 11. 1881	Čech	penzista	Roudnice nad Labem	jednu osobu	-	zproštěn	4. 11. 1946
Sluka, Pavel	18. 8. 1901	Čech	skladník	Úštěk	2 osoby	-	zproštěn	30. 12. 1946
Smrček, Vladimír	8. 12. 1900	Čech	železničář	Litoměřice	větší počet osob (smrt minimálně 12 z nich), konfident	-	trest smrti	19. 2. 1946
Sobotka, Antonín, Ing.	28. 12. 1897	Čech	důstojník	Roudnice nad Labem	jednu osobu	-	zproštěn	29. 4. 1947
Soor, Adolf	17. 11. 1875	Němec	strojař	Teplice	větší počet osob	vyhrožování udáním	5 let	25. 2. 1947
Soukup, Josef	10. 8. 1899	Čech	dělník	Roudnice nad Labem	2 osoby	-	zproštěn	15. 4. 1947
Sper, Ewald, Ing.	9. 3. 1899	Němec	chemik	Ústí nad Labem	3 osoby	podpora a propagace nacistického hnutí, vyhrožování udáním	zproštěn	26. 7. 1946
Spiegel, Josef	10. 7. 1894	Němec	horník	Ústí nad Labem	větší počet osob (minimálně jedna zemřela)	SdP, NSDAP, podpora a propagace nacistického hnutí, vyhrožování udáním	10 let	29. 11. 1946



Spieger, Rudolf	21. 11. 1907	Němec	rolník	Štětí	jednu osobu	SdP, vyhrožování udáním	10 let	31. 1. 1947
Srand, Arnošt	9. 11. 1909	Němec	truhlář	Chabařovice	větší počet osob	SdP, NSDAP, SA	2 roky	8. 1. 1947
Srp, Rudolf	13. 10. 1891	Němec	četník	Lovosice	jednu osobu	podpora a propagace nacistického hnutí	5 let	12. 2. 1947
Steinko, Albert	7. 11. 1892	Němec	hostinský	Ústěck	jednu osobu	SdP, NSDAP	11 měsíců	30. 4. 1946
Stelzig, Bedřich	6. 7. 1896	Němec	dělník	Litoměřice	jednu osobu	SdP	14 měsíců	27. 8. 1946
Steppen, Max	11. 12. 1894	Němec	účetní	Děčín	jednu osobu (zemřela)	NSDAP	15 let	19. 9. 1946
Strache, Emil	23. 10. 1890	Němec	pomocný dělník	Chabařovice	jednu osobu	SdP, NSDAP	2 roky	10. 2. 1947
Straka, Emanuel, Ing.	26. 4. 1901	Čech	komisař	Mělník	jednu osobu	podpora a propagace nacistického hnutí	3 roky	15. 3. 1946
Strechnka, Karel	11. 12. 1914	Němec	obchodní příručí	Praha	větší počet osob	dozorce v ghetě Terezín, SS, SD	zproštěn	8. 5. 1946
Suda, Václav	25. 2. 1904	Němec	obchodní příručí	Ústí nad Labem	jednu osobu	SA	5 let	13. 11. 1946
Sýkora, Aleš	5. 8. 1905	Čech	drogista	Roudnice nad Labem	jednu osobu	vlažkař, podpora a propagace fašistického hnutí, ublížení na zdraví, vyhrožování udáním	3 roky	8. 6. 1948
Syro, Josef	23. 10. 1916	Němec	kovorytec	Teplice	jednu osobu	-	zproštěn	17. 3. 1947
Sywall, František	17. 6. 1900	Němec	studnař	Litoměřice	větší počet osob	SdP, SA, NSDAP, fotografoval v okolí Litoměřic i jinde vojenské opevnění, vyhrožování udáním	zproštěn	26. 7. 1946
Šašek, František	19. 9. 1899	Čech	košíkář	Roudnice nad Labem	jednu osobu	vyhrožování udáním	zproštěn	2. 5. 1947

Šíp, Jaroslav	6. 7. 1912	Čech	mlynář	Duchcov	jednu osobu	-	zproštěn	26. 2. 1947
Škartovský, Alfréd	6. 7. 1898	Němec	rolník	Lovosice	větší počet osob (jedna zemřela)	NSDAP	zproštěn	14. 2. 1947
Štork, Václav	23. 12. 1912	Čech	zedník	Most	jednu osobu	-	2 a ½ roku	22. 9. 1948
Tatzel, František	2. 5. 1890	Němec	čalouník	Teplice	jednu osobu	NSDAP	5 let	21. 10. 1946
Taube, Heřman	15. 5. 1899	Němec	bednář	Ústí nad Labem	větší počet osob	SdP, NSDAP, SA, týral ruské zajatce, vyhrožování udáním	10 let	25. 11. 1946
Tausch, Leo	10. 9. 1892	Němec	pomocník v přádelně	Děčín	jednu osobu	-	zproštěn	26. 4. 1946
Tausche, Richard Ferdinand, Dr.	17. 1. 1905	Němec	doktor chemie	Ústí nad Labem	větší počet osob	vyvolal v Ústí ozbrojený průvod ordnérů, propagoval tiskem a na schůzích nacistické hnutí, SdP, NSDAP, v Praze působil při výkonu nařízení nucené práce českých lidí	doživotí	11. 7. 1946
Tausche, Václav	2. 9. 1883	Němec	penzista	Litoměřice	větší počet osob	NSV, NSDAP	5 let	2. 10. 1946
Thaut, František	13. 12. 1899	Němec	dělník	Ledeč nad Sázavou	jednu osobu	-	10 let	2. 12. 1946
Tietz, Emil	13. 4. 1894	Němec	dělník	Děčín	2 osoby (smrt jedné z nich)	-	5 let	17. 12. 1946
Toman, František	5. 8. 1896	Čech	velkostatkář	Roudnice nad Labem	2 osoby	-	3 a ½ roku	3. 3. 1948
Toman, Julius	10. 4. 1888	Němec	mistr ve sklárně	Teplice	3 osoby	tloukl ruské zajatce, vyhrožování udáním	5 let	31. 10. 1946
Tošner, Václav	19. 9. 1878	Čech	rolník	Roudnice nad Labem	jednu osobu	-	zproštěn	17. 4. 1947

Treidl, Václav	22. 12. 1901	Němec	strojník	Lovosice	větší počet osob	SdP, NSDAP, DAF, NSV, vyhrožování udáním	doživotí	22. 5. 1946
Tröschel, František	12. 12. 1907	Němec	železniční zaměstnanec	Děčín	jednu osobu	-	10 let	25. 6. 1946
Troxler, František	2. 5. 1899	Němec	dělník	Teplice	jednu osobu (zemřela)	SA	25 let	11. 3. 1946
Turba, Josef	10. 7. 1909	Němec	elektrotechnik	Teplice	jednu osobu	-	zproštěn	15. 5. 1946
Týle, Jiří	24. 3. 1910	Čech	hospodářský správce	Kutná Hora	nalezení pušky	-	4 měsíce	25. 11. 1946
Urban, Jaroslav	17. 11. 1901	Čech	berní tajemník	Libochovice	3 osoby	-	5 let	17. 9. 1948
Valina, František	15. 6. 1910	Čech	zámečník	Ústí nad Labem	jednu osobu	vyhrožování udáním	zproštěn	9. 9. 1946
Valle, Francesco	30. 4. 1907	Ital	automechanik	Teplice	jednu osobu	-	5 let	15. 3. 1946
Vaněk, Rudolf	5. 10. 1882	Němec	hostinský a rolník	Litoměřice	2 osoby	podpora a propagace nacistického hnutí, NSDAP	zproštěn	21. 12. 1945
Vápeník, Josef	10. 9. 1876	Čech	soukromník	Libochovice	5 osob	-	2 a ½ roku	6. 2. 1947
Vašátko, Emil	2. 9. 1892	Čech	penzista	Praha venkov	větší počet osob	NOF, podpora a propagace nacistického hnutí	10 let	5. 2. 1947
Vavřínecký, Josef	4. 4. 1881	Čech	rolník	Roudnice nad Labem	jednu osobu (zemřela)	-	zproštěn	9. 4. 1947
Vendel, Jan	18. 10. 1890	Čech	kovář	Ústí nad Labem	větší počet osob	vyhrožování udáním	zproštěn	27. 8. 1946
Vích, Josef	22. 1. 1905	Čech	zámečník	Ústí nad Labem	jednu osobu	SA	5 let	13. 8. 1946
Vildemec, Karel	28. 12. 1911	Čech	dělník	Libochovice	větší počet osob	-	zproštěn	17. 4. 1947

Vladyka, Vladimír	17. 1. 1895	Čech	továrník	Litoměřice	2 osoby	vyhrožování udáním, NSKK, syna do HJ	zproštěn	2. 4. 1946
Vlček, František	13. 6. 1902	Čech	statkář	Libochovice	jednu osobu	podpora a propagace nacistického hnutí	zproštěn	10. 1. 1947
Vopěnka, Václav	27. 6. 1914	Čech	dělník	Ústí nad Labem	5 osob (jedna zemřela)	-	20 let	25. 9. 1946
Vrátný, František	11. 12. 1905	Čech	dělník	Praha	jednu osobu	na MP v Terezíně kopal spoluvězně, vykrádal balíčky potravin	zproštěn	5. 3. 1947
Vychodil, Bohumil	20. 10. 1893	Čech	zemědělec, národní správce	Šternberk	větší počet osob	vyhrožování udáním	zproštěn	25. 4. 1947
Vysoký, Antonín	4. 4. 1880	Čech	penzista	Litoměřice	3 osoby	-	zproštěn	30. 8. 1948
Wagner, Bedřich	10. 3. 1888	Němec	ředitel sklárny	Teplice	větší počet osob	NSDAP, NSV a DAF, vyhrožování udáním	15 let	12. 2. 1947
Wagner, František	17. 9. 1896	Němec	pomocný dělník	Teplice	jednu osobu	SdP, NSDAP, týrání ruských zajatců	10 let	3. 10. 1946
Wagner, Josef	5. 2. 1884	Němec	horník	Lovosice	větší počet osob	SdP a NSDAP	zproštěn	20. 12. 1946
Wahl, Alois	25. 11. 1893	Němec	horník	Písek	jednu osobu	škrtil Čecha Ladislava Tichého a nadával mu česká bestie	zproštěn	18. 7. 1946
Walter, František	24. 10. 1907	Němec	kočí, dělník	Lovosice	2 osoby	SdP, SA, zúčastnil se poškození a neuctění pomníku TGM a vytloukání oken v Třebenicích	8 let	27. 11. 1946
Warte, Heřman	15. 11. 1890	Němec	zámečník	Lovosice	jednu osobu	SdP, SA, NSDAP	10 let	17. 7. 1946
Watzata, Rudolf	6. 6. 1886	Němec	řidič	Ústí nad Labem	jednu osobu (zemřela)	NSDAP, věznil Alfreda Heyduka	5 let	20. 12. 1946

Watzke, Maxmilian	12. 9. 1901	Němec	slévač	Chabařovice	jednu osobu (zemřela)	NSDAP, SA	zemřel	-
Weber, Josef	30. 12. 1895	Němec	rolník	Litoměřice	3 osoby	SdP, NSDAP	2 roky	29. 11. 1946
Weber, Richard	7. 12. 1899	Němec	dělník	Ústí nad Labem	jednu osobu	SdP, NSV, DAF, vyhrožování udáním	1 rok	25. 10. 1946
Weigel, Gustav	2. 6. 1887	Němec	pekařský mistr	Chabařovice	jednu osobu	SdP, NSDAP	zproštěn	2. 1. 1947
Weigend, Max	7. 9. 1898	Němec	tlumočník	Teplice	větší počet osob	vyhrožování udáním	zproštěn	15. 1. 1947
Weiss, Bruno	21. 5. 1903	Němec	strojný zámečnick	Lovosice	jednu osobu	SdP, NSDAP	3 roky	4. 12. 1946
Wenzel, Jindřich, Ing.	18. 3. 1897	Němec	stavař	Děčín	jednu osobu	-	zproštěn	13. 3. 1946
Wiedermann, Oskar	15. 12. 1892	Němec	železničář	Lovosice	jednu osobu	ruské zajatce bil, aby je přinutil ke zvýšení pracovního výkonu, SdP, NSDAP, DAF	10 let	26. 7. 1946
Winter, Jiří	7. 11. 1899	Němec	pekařský mistr	Ústí nad Labem	jednu osobu	-	zproštěn	3. 1. 1947
With, Antonín	13. 10. 1899	Němec	horník	Teplice	jednu osobu	-	5 let	26. 7. 1946
Wolf, Alois	6. 9. 1900	Němec	sedlář	Ústí nad Labem	větší počet osob	SA	zproštěn	15. 11. 1946
Wünsch, František	8. 2. 1896	Němec	rolník	Lovosice	jednu osobu	SdP, NSDAP, příkaz k vykopání lípy svobody	zproštěn	10. 12. 1946
Zaworka, Karel	25. 2. 1888	Němec	mistr v cementárně	Lovosice	větší počet osob	NSDAP, vyhrožování udáním	zproštěn	23. 10. 1946
Zázvorka, Karel	29. 1. 1914	Čech	řidič	Roudnice nad Labem	jednu osobu	-	zproštěn	10. 2. 1947

Zeckert, Jan	23. 3. 1986	Němec	sklář	Česká Lípa	jednu osobu	SA	zproštěn	22. 11. 1946
Zeisler, Josef	10. 12. 1903	Němec	obuvník	Litoměřice	jednu osobu	-	3 roky	2. 7. 1946
Zeman, Václav	3. 6. 1920	Čech	úředník	Karlovy Vary	jednu osobu	služba v německé armádě, vyhrožování udáním	zproštěn	23. 11. 1948
Zimprich, Ignác	3. 4. 1911	Němec	železničář	Litoměřice	2 osoby (smrt jedné z nich)	-	zproštěn	29. 3. 1946
Zítek, Emil	1. 6. 1896	Němec	horník	Ústí nad Labem	jednu osobu	-	5 let	1. 4. 1946
Živec, Václav	28. 9. 1911	Čech	závozník	Litoměřice	2 osoby	NOF	zproštěn	18. 4. 1947 11. 11. 1948

## II. Ženy

<i>příjmení, jméno</i>	<i>datum narození</i>	<i>národnost</i>	<i>povolání</i>	<i>bydliště (okres)</i>	<i>udavačství</i>	<i>další provinění</i>	<i>trest</i>	<i>soud</i>
Adamovská, Aloisie	20. 10. 1895	Němka	v domácnosti	Roudnice nad Labem	větší počet osob	vyhrožování udáním	10 let	10. 7. 1946
Antlová, Markéta	3. 12. 1903	Němka	ošetřovatelka	Lovosice	jednu osobu	-	5 let	26. 3. 1946
Arnoldová, Anna	30. 12. 1921	Němka	dělnice	Litoměřice	jednu osobu	-	15 měsíců	26. 8. 1946
Bährová, Anna	14. 3. 1913	Češka	v domácnosti	Ústí nad Labem	jednu osobu	-	2 roky	25. 2. 1946
Bauerová, Barbora	11. 11. 1893	Němka	v domácnosti	Ústí nad Labem	jednu osobu	-	zproštěna	11. 11. 1946

Bordeová, Hedvika	28. 10. 1913	Němka	v domácnosti	Litoměřice	jednu osobu	vyhrožování udáním	15 let	5. 12. 1945
Boučková, Marta	26. 2. 1918	Němka	tovární dělnice	Rakovník	2 osoby	-	10 let	5. 7. 1946
Bozmajová, Marie	12. 12. 1914	Češka	v domácnosti	Roudnice nad Labem	2 osoby	-	zproštěna	11. 3. 1947
Bradatschová, Ida	29. 3. 1898	Němka	úřednice	Děčín	větší počet osob	-	zproštěna	14. 2. 1947
Brodská, Marie	12. 3. 1904	Češka	v domácnosti	Teplice	jednu osobu	-	zproštěna	28. 11. 1946
Cafourková, Marie	24. 11. 1899	Češka	v domácnosti	Roudnice nad Labem	jednu osobu	-	10 let	11. 2. 1947
Cikánová, Hilda	5. 6. 1908	Němka	v domácnosti	Ústí nad Labem	větší počet osob	-	zproštěna	22. 12. 1948
Cipriánová, Anna	9. 7. 1906	Němka	v domácnosti	Teplice	2 osoby	-	12 let	15. 3. 1946
Čvančarová, Berta	19. 3. 1906	Češka	v domácnosti	Roudnice nad Labem	jednu osobu (zemřela)	NSF, vyhrožování udáním, podpora a propagace nacistického hnutí	doživotí	5. 4. 1946
Dietrichová, Pavlína	18. 6. 1894	Němka	v domácnosti	Roudnice nad Labem	jednu osobu	NSF, podpora a propagace nacistického hnutí	3 roky	18. 10. 1946
Dittrichová, Růžena	24. 4. 1912	Němka	pomocná dělnice	Ústí nad Labem	jednu osobu	SdP, NSF	7 měsíců	12. 12. 1946
Dostálová, Marie	14. 3. 1911	Němka	v domácnosti	Ústí nad Labem	2 osoby	NSV	zproštěna	21. 1. 1947
Dušková, Rosalie	23. 1. 1910	Češka	v domácnosti	Lovosice	větší počet osob	-	zproštěna	28. 3. 1947
Fiedlerová, Berta	26. 9. 1884	Němka	v domácnosti	Česká Lípa	jednu osobu	NSF, podpora a propagace nacistického hnutí	6 let	6. 9. 1946
Föhstová, Květa	18. 2. 1914	Češka	v domácnosti	Teplice	jednu osobu	-	1 rok	29. 12. 1948

Fousková, Růžena	1. 4. 1884	Němka	zemědělská dělnice	Libochovice	jednu osobu (zemřela)	-	zproštěna	2. 10. 1946
Fraňková, Pavla	25. 6. 1905	Češka	v domácnosti	Roudnice nad Labem	větší počet osob (jedna zemřela)	vyhrožování udáním	doživotí	8. 2. 1946
Franzová, Anežka	15. 6. 1903	Němka	dělnice	Teplice	jednu osobu	vyjadřovala se pohrdlivě o Češích a Československu	10 let	18. 12. 1946
Fritscheová, Markéta	6. 6. 1915	Němka	poštovní úřednice	Děčín	jednu osobu	NSF, podpora a propagace nacistického hnutí	odsunuta	-
Fruřová, Marie	11. 11. 1908	Němka	v domácnosti	Dubá	3 osoby	NSF	zproštěna	12. 12. 1946
Gampeová, Anna	15. 11. 1900	Němka	tovární dělnice	Chabařovice	jednu osob	NSF, Blockleiterin, NSV a DAF	zproštěna	18. 11. 1946
Gaubeová, Otýlie	1. 3. 1912	Němka	zemědělská dělnice	Ústí nad Labem	2 osoby	SdP, NS, NSV	5 let	17. 9. 1946
Glöcková, Františka	30. 12. 1901	Němka	v domácnosti	Ústí nad Labe	větší počet osob	DAF, podpora a propagace nacistického hnutí	zproštěna	13. 5. 1946
Götzová, Marie	28. 3. 1922	Češka	v domácnosti	Roztoky u Prahy	jednu osobu	-	zproštěna	11. 11. 1946
Güntherová, Anna	25. 6. 1893	Češka	v domácnosti	Ústí nad Labem	jednu osobu	vyhrožování udáním	zproštěna	18. 11. 1946
Hankeová, Žofie	8. 5. 1914	Němka	dělnice	Chabařovice	jednu osobu	NSF	10 let	3. 9. 1946
Hauptmannová, Ida	23. 12. 1888	Němka	v domácnosti	Ústí nad Labem	jednu osobu	-	zproštěna	3. 12. 1946
Hauschillová, Božena	7. 10. 1891	Němka	zemědělská dělnice	Lovosice	2 osoby	-	zproštěna	27. 5. 1946
Havlová, Magdalena	3. 5. 1875	Němka	v domácnosti	Libochovice	větší počet osob	-	18 měsíců	11. 8. 1948
Havlová, Františka	13. 9. 1902	Němka	v domácnosti	Litoměřice	větší počet osob	-	zproštěna	19. 11. 1946



Heibichová, Hedvika	2. 3. 1906	Němka	tovární dělnice	Ústí nad Labem	jednu osobu	-	zproštěna	30. 7. 1946
Helbigová, Anna	30. 7. 1890	Němka	v domácnosti	Teplice	2 osoby	NSF	1 rok	30. 5. 1946
Hiekedová, Markéta	10. 2. 1900	Němka	švadlena	Ústí nad Labem	jednu osobu	-	zproštěna	15. 12. 1946
Hinková, Milada	23. 2. 1906	Češka	v domácnosti	Teplice	2 osoby	propagace nacistického hnutí	zproštěna	18. 12. 1946
Hlobílková, Terezie	15. 7. 1906	Němka	v domácnosti	Teplice	jednu osobu	vyhrožování udáním	zproštěna	14. 4. 1947
Hlůžová, Emilie	21. 7. 1920	Češka	modistka	Ústí nad Labem	jednu osobu	-	2 roky	16. 8. 1946
Hödlová, Anna	23. 11. 1909	Němka	v domácnosti	Ústí nad Labem	jednu osobu	NSV	zproštěna	10. 9. 1946
Höhneová, Ella	14. 2. 1900	Němka	v domácnosti	Děčín	jednu osobu	-	10 let	12. 7. 1946
Hönigová, Marie	21. 3. 1899	Češka	v domácnosti	Chabařovice	jednu osobu (zemřela)	podpora a propagace nacistického hnutí	zproštěna	28. 2. 1947
Höringová, Anna	20. 6. 1893	Němka	majitelka hospodářství a obchodu	Litoměřice	2 osoby	-	10 let	22. 2. 1946
Hübnerová, Anna	10. 1. 1888	Němka	v domácnosti	Teplice	větší počet osob	NSF	5 let	6. 9. 1946
Jahnelová, Emma	12. 7. 1890	Němka	dělnice	Litoměřice	jednu osobu	-	zproštěna	24. 1. 1947
Jindřichová, Anna	16. 12. 1898	Němka	v domácnosti	Beroun	větší počet osob	vyhrožování udáním	20 let	31. 5. 1946
Jiráková, Božena	5. 1. 1907	Češka	dělnice	Libochovice	jednu osobu	-	zproštěna	24. 9. 1946
Jirsová, Marie	28. 10.	Češka	zemědělská	Roudnice	větší počet osob	-	10 let	10. 10. 1946

	1895		dělnice	nad Labem				
Jíšová, Magdalena	24. 7. 1910	Němka	v domácnosti	Litoměřice	3 osoby	podpora a propagace nacistického hnutí	zproštěna	10. 4. 1946
Jonová, Aloisie	29. 6. 1907	Češka	pomocnice v domácnosti	Litoměřice	2 osoby (smrt jedné z nich)	vyhrožování udáním	5 let	7. 9. 1948
Kalousová, Jarmila	28. 11. 1912	Češka	v domácnosti	Litoměřice	jednu osobu	podpora a propagace nacistického hnutí	15 let	5. 6. 1946
Kasperová, Julie	26. 7. 1904	Češka	dělnice	Litoměřice	jednu osobu	-	7 let	12. 7. 1946
Kettnerová, Hilda	14. 7. 1906	Němka	v domácnosti	Roudnice nad Labem	2 osoby (smrt jedné z nich)	-	5 let	25. 11. 1946
Kieseweiterová, Pavčina	2. 8. 1886	Němka	v domácnosti	Ústí nad Labem	jednu osobu	-	zproštěna	19. 2. 1947
Kittlová, Cecílie	28. 11. 1904	Češka	v domácnosti	Teplice	jednu osobu	podpora a propagace nacistického hnutí	zproštěna	6. 9. 1946
Klingerová, Josefa	8. 4. 1888	Němka	v domácnosti	Teplice	jednu osobu	SdP	5 let	16. 10. 1946
Kopschová, Anna	21. 7. 1901	Češka	v domácnosti	Štětí	2 osoby	-	zproštěna	11. 4. 1947
Kostová, Pavla	3. 12. 1913	Češka	v domácnosti	Chabařovice	jednu osobu	-	zproštěna	6. 2. 1947
Kratochvílová, Anna	24. 12. 1889	Češka	zemědělská dělnice	Roudnice nad Labem	jednu osobu	-	5 let	17. 6. 1946
Kressová, Judita	30. 10. 1879	Němka	služebná	Teplice	2 osoby	NSDAP (Blockleiterin)	10 let	24. 7. 1946
Kretschmerová, Anna	29. 4. 1898	Němka	v domácnosti	Děčín	jednu osobu	Ortsleiterin SdP, NSDAP, nutila Němce ke vstupu do NSDAP	zproštěna	3. 1. 1947
Kudielková, Gertruda	6. 1. 1896	Němka	dělnice	Litoměřice	jednu osobu	-	zproštěna	14. 6. 1946

Kühnelová, Aloisie	11. 10. 1909	Němka	v domácnosti	Lovosice	3 osoby	-	18 měsíců	11. 10. 1946
Kühnelová, Marie	16. 11. 1916	Němka	zemědělská dělnice	Litoměřice	jednu osobu	-	zproštěna	22. 3. 1946
Kvapilová, Antonie	6. 6. 1909	Němka	v domácnosti	Ústí nad Labem	jednu osobu	-	zproštěna	11. 4. 1947
Langerová, Marie	22. 6. 1905	Němka	v domácnosti	Roudnice nad Labem	jednu osobu	-	zproštěna	13. 5. 1946
Leiblová, Marie	11. 6. 1903	Češka	dělnice	Teplice	jednu osobu	NSF	zproštěna	28. 3. 1947
Leitnerová, Marie	3. 5. 1902	Češka	v domácnosti	Teplice	jednu osobu (zemřela)	-	zproštěna	29. 9. 1948
Lichtnerová, Justina	28. 8. 1897	Slovenka	hospodyně	Litoměřice	4 osoby (smrt jedné z nich)	-	zproštěna	26. 3. 1947
Machotová, Kristina	20. 7. 1893	Němka	v domácnosti	Roudnice nad Labem	jednu osobu	vyhrožování udáním	zemřela	-
Málková, Albína	15. 2. 1885	Češka	domkářka	Litoměřice	jednu osobu	-	zproštěna	9. 8. 1946
Marková, Marie	15. 9. 1897	Němka	zemědělská dělnice	Ústí nad Labem	2 osoby	SdP, NSF, vyhrožování udáním	3 roky	8. 10. 1946
Markvartová, Anna	11. 3. 1901	Češka	rolnice	Libochovice	jednu osobu	-	zproštěna	27. 9. 1948
Maříková, Pavla	11. 10. 1913	Češka	v domácnosti	Libochovice	jednu osobu	-	5 let	8. 5. 1946
Matějíčková, Františka	13. 10. 1886	Češka	obchodnice	Teplice	3 osoby	-	zproštěna	29. 9. 1948
Meditzová, Anna	18. 9. 1895	Němka	v domácnosti	Litoměřice	jednu osobu	NSF	odsunuta	-
Michelová, Anežka	10. 10. 1919	Češka	kadeřnice	Teplice	jednu osobu	-	zproštěna	30. 12. 1946

Michlerová, Anna	1. 5. 1919	Němka	v domácnosti	Dubí	jednu osobu	-	10 měsíců	19. 6. 1946
Minková, Vlasta	11. 1. 1923	Češka	v domácnosti	Litoměřice	jednu osobu (zemřela)	-	zproštěna	20. 8. 1946
Míšová, Růžena	16. 9. 1902	Němka	v domácnosti	Ústí nad Labem	jednu osobu	poskytla úkryt několika Němcům, aby se vyhnuli vojenské zodpovědnosti	zproštěna	16. 9. 1946
Mörlová, Adéla	27. 10. 1882	Němka	v domácnosti	Teplice	jednu osobu	-	zproštěna	16. 12. 1946
Müllerová, Marie	26. 8. 1900	Češka	rolnice	Roudnice nad Labem	jednu osobu	vyhrožování udáním	zproštěna	2. 4. 1947
Muschková, Emilie	19. 12. 1901	Němka	domkářka	Ústí nad Labem	2 osoby	SdP, NSF	5 let	12. 11. 1946
Nemetzová, Marie	29. 12. 1904	Němka	v domácnosti	Teplice	jednu osobu	-	5 let	28. 12. 1946
Niklová, Hedvika	8. 10. 1905	Němka	učitelka	Chabařovice	2 osoby	NSV	zproštěna	26. 11. 1946
Nová, Růžena	5. 6. 1895	Češka	dělnice	Roudnice nad Labem	jednu osobu	-	2 roky	6. 1. 1947
Novotná, Hedvika	21. 5. 1905	Němka	v domácnosti	Litoměřice	jednu osobu	-	zproštěna	21. 7. 1946
Oplová, Marie	13. 1. 1894	Němka	v domácnosti	Chabařovice	jednu osobu	NSV	7 let	4. 9. 1946
Palmeová, Ema	15. 5. 1902	Němka	v domácnosti	Ústí nad Labem	jednu osobu (zemřela)	NSF	5 let	29. 11. 1946
Palmová, Anna	13. 12. 1890	Češka	v domácnosti	Dubí	jednu osobu	-	1 rok	26. 4. 1946
Patzenerová, Marie	21. 2. 1908	Němka	v domácnosti	Ústí nad Labem	2 osoby	-	5 let	23. 8. 1946

Pavliczková, Marie	2. 8. 1896	Češka	v domácnosti	Litoměřice	jednu osobu	-	5 let	30. 8. 1946
Pechwitzová, Markéta	8. 1. 1922	Němka	úřednice	Litoměřice	zapisovala udání u gestapa (spoluvina na udavačství)	-	8 měsíců	10. 4. 1946
Poteová, Elfrida	26. 12. 1915	Němka	v domácnosti	Ústí nad Labem	jednu osobu	-	zproštěna	27. 5. 1946
Prautschová, Anna	14. 7. 1896	Němka	v domácnosti	Ústí nad Labem	jednu osobu	-	5 let	31. 1. 1947
Příbramská, Anna	27. 7. 1899	Němka	dělnice	Lovosice	větší počet osob	vyhrožování udáním	zproštěna	16. 12. 1946
Ramešová, Waldtruda	24. 2. 1922	Němka	v domácnosti	Ústí nad Labem	3 osoby	-	zproštěna	12. 11. 1946
Regerová, Gertruda	8. 7. 1921	Němka	dělnice	Teplice	větší počet osob	-	10 let	29. 7. 1946
Resslová, Anna	26. 7. 1902	Češka	tovární dělnice	Litoměřice	jednu osobu (zemřela)	-	zproštěna	29. 5. 1946
Rheinová, Anna	23. 3. 1904	Němka	v domácnosti	Teplice	jednu osobu	-	zproštěna	31. 5. 1946
Richtrová, Alžběta	5. 10. 1889	Češka	v domácnosti	Litoměřice	jednu osobu	-	5 let	15. 6. 1948
Röselová, Anna	22. 1. 1899	Češka	v domácnosti	Ústí nad Labem	jednu osobu (zemřela)	nadávání, podpora a propagace nacistického hnutí	zproštěna	29. 11. 1946
Rottová, Julie	18. 6. 1890	Češka	v domácnosti	Roudnice nad Labem	jednu osobu	-	2 roky	13. 8. 1946
Rouhová, Františka	21. 7. 1897	Slovenka	v domácnosti	Lovosice	jednu osobu	-	zproštěna	22. 7. 1946
Rubnerová Anna	5. 4. 1888	Němka	v domácnosti	Lovosice	jednu osobu	SdP, NSF	15 měsíců	1. 10. 1946

Rudolfová, Markéta	3. 6. 1903	Němka	v domácnosti	Coppenbrüge , Německo	jednu osobu	NSF písářka u gestapa, vyhrožování udáním, bití vyslýcháných	15 let	20. 2. 1947
Russová, Růžena	12. 2. 1889	Němka	v domácnosti	Teplice	jednu osobu	-	zproštěna	10. 4. 1946
Schwerdová, Aloisie	11. 4. 1876	Němka	v domácnosti	Libochovice	jednu osobu	-	6 měsíců	19. 3. 1946
Sobaištová, Marie	5. 1. 1913	Němka	pomocnice v domácnosti	Děčín	jednu osobu (zemřela)	-	zproštěna	15. 12. 1948
Soutschková, Lydie	21. 11. 1907	Němka	dělnice	Ústí nad Labem	jednu osobu	NSF, DAF Betriebsfrauenwalterin, NSDAP	7 let	20. 11. 1946
Specková, Arnoštka	12. 1. 1901	Němka	v domácnosti	Litoměřice	2 osoby	-	20 let	27. 11. 1946
Specková, Marie	19. 11. 1898	Němka	v domácnosti	Ústí nad Labem	větší počet osob	SdP, NSDAP, NSF, NSV, vyhrožování udáním	2 roky	6. 12. 1946
Srbová, Gertruda	27. 4. 1922	Němka	v domácnosti	Dubí	jednu osobu	-	10 měsíců	19. 6. 1946
Srповá, Anna	6. 12. 1904	Němka	dělnice	Lovosice	větší počet osob	SdP, NSDAP, NSF	zproštěna	11. 12. 1946
Steingruberová, Marie	30. 5. 1884	Němka	v domácnosti	Litoměřice	jednu osobu	vyhrožování udáním	zproštěna	23. 10. 1946
Störchová, Emilie	9. 9. 1901	Němka	tovární dělnice	Chabařovice	jednu osobu	-	zproštěna	22. 11. 1946
Stránská, Markéta	27. 1. 1911	Češka	v domácnosti	Ústí nad Labem	větší počet osob	vyhrožování udáním, podpora a propagace nacistického hnutí	5 let	13. 1. 1947
Swatuschková, Františka	25. 2. 1913	Němka	švadlena	Lovosice	větší počet osob	-	2 roky	23. 4. 1947
Sýkorová, Bedřiška	28. 3. 1909	Němka	v domácnosti	Teplice	jednu osobu	urážlivé výroky, hrubé chování vůči Čechům, podpora a	zproštěna	2. 5. 1947

						propagace nacistického hnutí		
Tauteová, Marie	13. 11. 1900	Němka	učitelka	Ústí nad Labem	jednu osobu	-	1 rok	16. 7. 1946
Tietzeová, Marie	25. 5. 1904	Němka	v domácnosti	Litoměřice	větší počet osob	SD v Terezínském Ghettu, Blockleiterin NSV	zproštěna	25. 2. 1947
Tůmová, Marie	20. 9. 1894	Češka	v domácnosti	Žatec	2 osoby	-	5 let	21. 10. 1946
Tuteová, Anna	16. 4. 1909	Němka	v domácnosti	Libochovice	jednu osobu (zemřela)	-	zproštěna	25. 6. 1946
Ungerová, Anna	5. 7. 1898	Němka	dámská krejčová	Chabařovice	větší počet osob	NSV, rabování bytů, rozšiřování protistátních letáků (1938)	5 let	18. 12. 1946
Uslarová, Emilie	19. 11. 1894	Němka	pomocnice v domácnosti	Litoměřice	větší počet osob	-	18 měsíců	4. 9. 1946
Vaková, Marie	29. 1. 1894	Češka	v domácnosti	Lovosice	jednu osobu	-	zproštěna	21. 10. 1946
Vallová, Helena	25. 11. 1893	Češka	v domácnosti	Dubí	jednu osobu	vyhrožování udáním	zproštěna	24. 2. 1947
Vaňková, Anna	23. 12. 1919	Rusínka	v domácnosti	Lovosice	jednu osobu	-	zproštěna	30. 12. 1946
Veselá, Anežka	2. 2. 1892	Češka	v domácnosti horníka	Ústí nad Labem	větší počet osob	-	zproštěna	9. 12. 1946
Vlasáková, Anna	6. 12. 1894	Češka	v domácnosti	Ústí nad Labem	větší počet osob	-	2 roky	19. 6. 1946
Vogelová, Marie	30. 1. 1918	Češka	v domácnosti	Ústí nad Labem	jednu osobu	-	zproštěna	12. 7. 1946
Vorlíčková, Marie	16. 8. 1905	Němka	tovární dělnice	Litoměřice	2 osoby	vyhrožování udáním	zproštěna	31. 7. 1946
Vrzalová, Marie	19. 5. 1897	Češka	zemědělská	Roudnice	větší počet osob	vyhrožování udáním	zproštěna	28. 8. 1946

			dělnice	nad Labem				
Wagnerova, Gertruda	2. 3. 1904	Němka	úřednice	Markwald, Bavorsko	2 osoby	-	7 let	15. 6. 1948
Wanthová, Barbora	4. 12. 1889	Němka	v domácnosti	Roudnice nad Labem	jednu osobu	-	5 let	29. 7. 1946
Weisová, Božena	11. 4. 1902	Němka	pomocná dělnice	Teplice	větší počet osob	-	zproštěna	3. 5. 1947
Wolfová, Emilie	30. 6. 1909	Němka	v domácnosti	Ústí nad Labem	jednu osobu	SdP, NSF	13 měsíců	14. 10. 1946
Wrhelová, Anna	21. 8. 1885	Němka	v domácnosti	Děčín	2 osoby	Blockleiterin NSDAP	6 let	30. 12. 1946
Zahradníková, Anna	28. 5. 1915	Češka	v domácnosti	Teplice	jednu osobu	-	zproštěna	24. 9. 1946
Zenkerová, Stefanie	4. 2. 1906	Slovenka	zemědělská dělnice	Litoměřice	jednu osobu	-	zproštěna	4. 12. 1946
Zimová, Marie	17. 3. 1922	Němka	v domácnosti	Roudnice nad Labem	5 osob	-	zproštěna	26. 7. 1946
Zimprichová, Emma	30. 12. 1914	Němka	v domácnosti	Litoměřice	2 osoby (z toho jedna zemřela)	podpora a propagace nacistického hnutí	doživotí	26. 11. 1945
Zítková, Kateřina	3. 5. 1900	Němka	v domácnosti	Ústí nad Labem	jednu osobu	SdP, NSF, NSV	10 let	8. 11. 1946